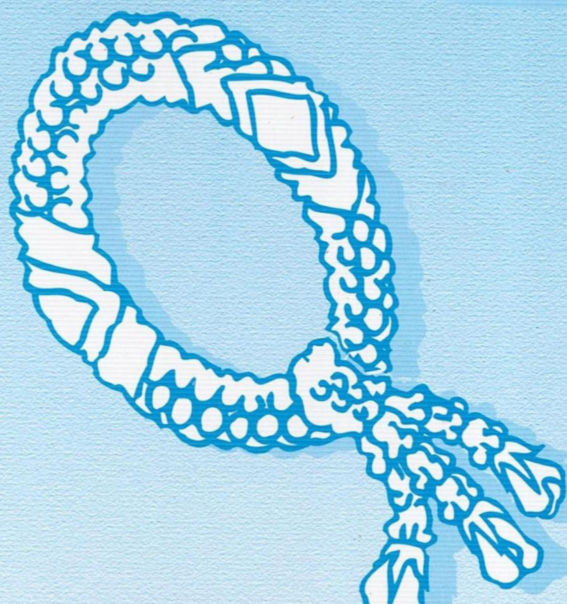
คำเดียวสั้นๆ ที่เรียกกันว่า

"แม่"

โดย

พระจรินทร์ อาภสฺสโร

ค่ายคุณธรรม วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) จ.เชียงใหม่

คำเดียวสั้นๆ ที่เรียกกันว่า "แม่" พระจรินทร์ อาภสฺสโร

คำเดียวสั้นๆ ที่เรียกกันว่า

แม่

ภาพประกอบ : จาก Internet

คำเดียวสั้นๆ ที่เรียกกันว่า

"แม่"

โดย

พระจรินทร์ อาภสฺสโร

ค่ายคุณธรรม วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)

คำเดียวสั้นๆ ที่เรียกกันว่า "แม่"

พระจรินทร์ อาภสฺสโร

จัดพิมพ์โดย

พุทธนิคม เชียงใหม่
วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

พิมพ์ครั้งที่ ๕	เมษายน ๒๕๕๓	จำนวน	๒,๕๐๐ เล่ม
พิมพ์ครั้งที่ ๖	กันยายน ๒๕๖๓	จำนวน	๑๐,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ หจก.ดาราวรรณการพิมพ์
๓๖๒-๓๖๔ ถ.ซุปเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่ - ลำปาง ต.ป่าตัน อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐
โทร. ๐-๕๓๘๗-๒๘๗๖-๗ โทรสาร ๐-๕๓๘๗-๒๘๗๘
www.darawanprinting.com E-mail : darawan_printing@yahoo.com

คำปรารภ

คำเดียวสั้นๆ ที่เรียกกันว่า "แม่" เล่มนี้ เป็นการเรียบเรียงจากหนังสือ ข้อคิด ความเห็นต่างๆ ที่เคยได้อ่านทั้งจากพระไตรปิฎก หนังสือ บทความ บทกลอน หรือจากอินเตอร์เน็ตสื่อสารสมัยใหม่ ที่มีเพื่อนๆ ส่งมาให้อ่านบ้าง หรืออ่านพบเองบ้าง ซึ่งแต่ละเรื่องล้วนสร้างความประทับใจทั้งในแง่ของสาระและความบันเทิง จึงมีความสนใจในการที่จะนำมารวบรวมไว้ในที่เดียวกันเพื่อเป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนอื่นๆ ประกอบกับจะต้องเขียนบทความลงหนังสือธรรมสาส์น **"ชาวพุทธ"** ราย ๓ เดือนของ**พุทธนิคม เชียงใหม่** เมื่อเหลียวหน้า แลหลังแล้ว เรื่องราวเกี่ยวกับ **"แม่"** นี่แหละน่าจะทำได้ยาวที่สุด และเป็นธรรมะบทสำคัญที่ใช้บรรยายกันบ่อยที่สุดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมและมัธยม ณ ค่ายคุณธรรม วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) เชียงใหม่ หรือในการไปบรรยายตามโรงเรียนในโครงการธรรมสัญจร

จึงได้เริ่มต้นรวบรวมประมวลความรู้ ข้อคิด ข้อเขียนต่างๆ และเริ่มเขียน เรียงร้อยเรื่องราวตัดต่อด้วยนิทาน บทกลอนต่างๆ แต่ก็ได้ตัดเรื่องราวบางอย่างที่มักมีการเขียนถึงกันมากในเมื่อกล่าวถึงเรื่องของกตัญญูกตเวที หรือเรื่องที่เกี่ยวพระคุณของมารดาบิดา เช่น เรื่องฐานะของมารดาบิดา ฯ

การพิมพ์รวมเล่มครั้งนี้ถือเป็นการพิมพ์แบบรวมเล่มครั้งที่ ๒ แต่เป็นการรวมเล่มที่สมบูรณ์ด้วยเนื้อหา เพราะในการพิมพ์ครั้งที่ ๑ **คุณไพศิษฏ์ ใจยงค์** พร้อมด้วยบุตร หลานได้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นธรรมทานเนื่องในโอกาสทำบุญเจริญอายุ ๙๓ ปี ของ**คุณแม่ถาวร ใจยงค์** ซึ่งพิมพ์จากต้นฉบับจากธรรมสาส์น **"ชาวพุทธ"** ระหว่างฉบับที่ ๒ ปีที่ ๕๐ ถึง ฉบับที่ ๑ ปีที่ ๕๓ จึงยังไม่สมบูรณ์ในด้านเนื้อหา และเพื่อความสมบูรณ์จึงได้มีการเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมเนื้อหาบ้างส่วนขึ้นอีก

ขออนุโมทนาขอบคุณเจ้าของบทกลอน เรื่องราวต่างๆ ที่อ้างอิงถึง แม้บางบทบางตอนจะไม่ได้เขียนชื่อกำกับไว้ ขออนุโมทนาคณะญาติโยมชาววอชิงตัน ดี.ซี., แมรี่แลนด์, เวอร์จิเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ได้เสียสละปัจจัยซึ่งได้นำมาแปรเป็นค่าจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ด้วย ขออนุโมทนากัลยาณมิตร และผู้มีพระคุณทุกท่าน อานิสงส์ผลบุญที่เกิดขึ้น ขอท่านเหล่านั้นจงอนุโมทนารับเป็นบุญกุศลด้วย

ธรรมเมตตา

พระจรินทร์ อาภสฺสโร

๒๖ ธ.ค. ๔๘

สารบัญ

หน้า

เกริ่นนำ ๑

ทุกข์ของสตรี ๕

แม่ในพุทธทัศน์ ๖

แม่ในสังคมไทย...ฝรั่ง ๙

พระคุณแม่ ๑๓

- ให้กำเนิด ๑๓
- ให้อวัยวะ ๑๘
- ให้การเลี้ยงดู ๒๐
- ให้การปกป้องคุ้มภัย ๒๖
- ให้การพยาบาล ๒๙
- ให้การศึกษา ๓๒
- ให้ความยินดี ๔๕
- ให้รางวัล ๔๗
- เป็นผู้เสียสละอดทน ๔๘
- ให้อภัย ๕๕

การตอบแทนคุณ ๖๓

- เลี้ยงดูมารดาบิดา ๗๓
- ช่วยเหลืองานของท่าน ๑๐๘
- ดำรงวงศ์ตระกูล ๑๑๐
- ทำตนให้สมควรเป็นผู้รับมรดก ๑๑๗
- เมื่อท่านลาจาก ทำบุญอุทิศให้ ๑๔๔
- ชักนำท่านสู่ทางธรรม ๑๔๕

เพลง บูชาบุพพการี

หนูขอวันทาบูชาผู้มีพระคุณ พ่อแม่ที่เลี้ยงเราให้อบอุ่นเมตตา การุณย์ทุกอย่าง อุ้มท้องเก้าเดือนแม่คอยระวังอยู่ทุกก้าวย่าง คลอดลูกเจ็บปวดจนร้องครางพออุ้มลูกวางอ้อมอกเปรมปรีด์

น้ำนมมารดากลั่นมาจากเลือดในทรวง ให้ลูกดื่มกินท่านไม่เคยหวง รักเราดั่งดวงฤดี ป่วยร้องงอแงพ่อแม่กังวลคอยอุ้มพัดวี ผ้าอ้อมเปรอะอึเปื้อนเหม็นฉี่ เปลี่ยนให้ไม่มีรังเกียจเดียดฉันท์

ลูกเปรียบดังเหมือนดวงใจแม่ พ่อรักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ดูแลคุ้มครองป้องกัน ในแดนโลกนี้ไม่มีรักใดเทียมทัน ความรักพ่อแม่เท่านั้นคือความรักจริงไม่คลาย

หนูขอทำดี บูชาบิดามารดา บุญคุณท่านล้นดินท่วมแดนฟ้า เหนือกว่าคำบรรยาย กราบเท้าวันทาขอแทนคุณท่านจนวันชีพวาย ตราบเฒ่าแก่ดูแลใกล้กาย เพื่อลูกหญิงชายตระหนักบุญคุณ

คำเดียวสั้นๆ ที่เรียกกันว่า “แม่”

เกริ่นนำ

สมัยเป็นเด็ก ด้วยความที่อยากมีลูกนกเป็นของตัวเองโดยเฉพาะลูกนกเอี้ยง ข้าพเจ้าต้องยอมให้หน้าอกลายแล้วลายอีกด้วยการไม่สันทัดในการปีนต้นไม้ซึ่งไม่มีกิ่งก้านอย่างต้นมะพร้าวที่สูงราว ๑๐ เมตรหรือกว่านั้น เฝ้าพยายามปีนครั้งแล้วครั้งเล่า ตั้งแต่เห็นเป็นรัง แม่นกออกไข่ นกกกฟักไข่จนออกลูกมาเป็นตัวแดงๆ มีขนขึ้นเล็กน้อย จนมีขนเกือบพอสำหรับการฝึกบิน ถึงตอนนั้นข้าพเจ้าจึงจะนำลูกนกมาเลี้ยงได้ตามความมุ่งหมาย ทุกครั้งที่ปีนขึ้นไป พ่อแม่ของมันได้แสดงให้เห็นถึงความรัก ความหวงห่วงใยในรัง ในไข่ ในลูก ในสิทธิของมัน บินโจมตีด้านเหนือศีรษะ ปากกรีดร้องเพื่อขู่ให้กลัวนัยว่าเป็นการขับไล่ศัตรูผู้รุกราน แต่ก็ไม่สามารถต้านทานความพยายาม (เป็นเจ้าของลูกนก) ของข้าพเจ้าไปได้ จนมันยอมแพ้ ในที่สุด ลูกของมันตกเป็นของข้าพเจ้า (พรากลูกพรากพ่อแม่สำเร็จ ช่างก่อบาป สร้างกรรมจริงๆ)

ตอนบวช ข้าพเจ้ามักนั่งมองดูความสัมพันธ์ระหว่างกันของสัตว์ประเภทต่างๆ ที่รายล้อมกุฏิอยู่เสมอๆ และแน่นอน มักจะได้เห็นถึงความสัมพันธ์ของแม่ลูกของสัตว์ที่คนเราเรียกกันว่า **“สัญชาตญาณ” แม่นกพ่อนก**ที่บินไปหาอาหารมาให้ลูกน้อยในรังวันละหลายๆ รอบ ส่งเสียงร้องลั่นดังเมื่อยามผจญศัตรูที่มาเบียดเบียน ภาพของ**กระแตหรือกระรอก**คาบลูกน้อยกระโจนจากต้นไม้นี้ไปต้นไม้โน้น **แม่กระต่าย**ปกปิดรูอันเป็นบ้านน้อยที่แสนอบอุ่นของลูกรักอย่างมิดชิดและเปิดเข้าไปส่งนมให้อาหารวันละไม่กี่ครั้ง แล้วค่อยเผยออกเมื่อยามที่ลูกโตพอควรพร้อมในการ

แสวงหาอาหารด้วยตัวเองเพื่อป้องกันลูกจากอันตรายที่จะมาเยี่ยมเยือนจากสัตว์อื่น หรือ**แม่ไก่**ที่ออกไข่วันละฟองๆ เฝ้ากกไข่เหล่านั้นวันแล้ววันเล่าจนมีลูกเจี๊ยบออกมาเป็นตัว ห่วงใยร้องเรียกลูก คุ้ยเขี่ยหาอาหารให้ ให้ทรวงอกอันอบอุ่นเป็นที่หลับนอนและหลบภัยร้าย ทั้งคอยปกป้องคุ้มกันภัยจากผู้รบกวน เช่น เหยี่ยว งู แมวหรือสุนัขที่อุกอาจจะมากัดกินลูกของมัน อย่างแม่ไก่อูของตายายในเพลง **"ดาวลูกไก่"** ที่ว่า

"...แกเลี้ยงแม่ไก่อู มีลูกอยู่เจ็ดตัว เช้าก็ออกริมรั้ว จิกเม็ดถั่วเม็ดข้าว เวลามีเหยี่ยวเฉี่ยวโฉบ สิแม่ก็โอบปีกอุ้ม กางสองปีกออกคลุม พาลูกทั้งกลุ่มเข้าเล้า แม่ไก่จะปลอบขวัญลูก เสียงกุ๊กๆ ปลูกขวัญ ลูกตอบเจี๊ยบๆ เสียงลั่น ทั่งๆ ที่ขวัญเขย่า แล้วเขี่ยข้าวออกเผื่อ ปากคุ้ยเหยื่อออกให้ ลูกไก่แม่ไก่ไร้ทุกข์..."

ไม่นับถึงการเลี้ยงดูลูกน้อยของ**แม่สุนัข** หรือ**แม่แมว**ที่มีกันดาษดื่นทุกๆ วัด อาจจะสรุปได้ว่าทุกขั้นตอนคงเป็นกระบวนการสร้างชีวิตในการเรียนรู้ ถ่ายทอดวิธีการดำรงชีพทั้งด้านมิตรและศัตรูอย่างพร้อมเพรียง เป็นภาพอันน่าประทับใจ อ่อนโยนชวนให้ซาบซึ้งกินใจยิ่งนัก แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ความสัมพันธ์เหล่านั้น ช่างสิ้นสุดในระยะเวลาจำกัดเพียงแค่ระยะที่ลูกๆ โตพอสำหรับดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง พ่อแม่คงมีการให้ประกาศนียบัตรแห่งชีวิตพร้อมด้วยโอวาทคำอวยพรแก่ลูกน้อยของตนในการดำรงชีวิตของตนเอง แล้วต่างฝ่ายต่างไป ความสัมพันธ์อย่างครอบครัว พ่อ แม่ ลูก สูญสิ้นไปเหลือเพียงสัญชาตญาณแห่งการดำรงชีวิต การแสวงหาอาหาร การเกรงกลัวภัยอันตราย การพักผ่อนหลับนอนและสืบพันธุ์

มีนิทานเรื่องหนึ่งที่มักจะเล่าให้นักเรียนฟังเมื่อมาเข้าค่ายคุณธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของการมีสติ แต่ถ้ามองให้ดีแล้วจะเป็นเรื่องของความรักของแม่ที่มีต่อลูกอยู่ด้วย คือเรื่อง **"แม่แพะ"** เรื่องมีอยู่ว่า

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในระหว่างการต้อนฝูงแพะเพื่อไปบูชายัน ได้มีแพะตัวหนึ่งซึ่งมักจะเดินช้าเป็นที่สุดอยู่ส่วนหลังของฝูง ก็เนื่องด้วยตัวเองกำลังอุ้มท้องที่ใกล้ครบกำหนดคลอดแล้วนั่นเอง นางครุ่นคิดตลอดเวลาถึงการที่จะหลบหนีออกไปจากฝูงให้รอดพ้นจากการถูกต้อนไปฆ่า นางอยากให้กำเนิดลูกของนาง

จนคืนหนึ่งความฝันของนางก็เป็นจริง เพราะหลังจากที่เฝ้าครุ่นคิดมาหลายคืน ที่สุดขบวนเดินทางมาถึงป่าที่หนาแน่นพอสมควรและคืนนั้นนั่นเอง นางก็แอบหลบหนีออกไปได้สำเร็จ ไปซ่อนตัวอยู่ในป่าที่มิดชิด มีอาหารพออยู่พอกินสำหรับตัวเองและลูกได้ แล้วคลอดลูกในเวลาต่อมา นางเลียเนื้อตัวของลูก ใช้ศีรษะประคองให้ลูกยืน ให้ลูกดื่มน้ำนมจากอกด้วยความรักเต็มดวงใจ

เมื่อลูกคลอดแล้ว เสียงร้องของลูกได้ยินไปถึงหูของเสือที่หิวโซตัวหนึ่ง เสือจึงค่อย ๆ เดินตามเสียงเข้ามาด้วยคิดว่าเสียงสัตว์ที่ดังต้องเป็นสัตว์เล็กพอเหมาะสำหรับกินเป็นอาหารประทังความหิว ด้านแม่แพะเห็นเสือเดินเข้ามา เกิดความกลัวเหลือกำลัง ตัวเองก็ไม่มีกำลังไปสู้กับเสือ ลูกก็เพิ่งจะคลอดไม่นานจะมาพานตายไปด้วยกันเสียแล้วกระมัง หากจะออกไปให้เสือกัดกินด้วยความไม่ยากสูญเสียลูก ลูกซึ่งยังเล็กก็ไม่มีน้ำนมดื่มกินต้องตกตายเช่นเดียวกัน นางพยายามบอกให้ลูกหยุดส่งเสียงร้อง แต่ลูกของนางหาได้หยุดไม่

เสือก็เข้ามาใกล้ ทันใดนั้นนางคิดได้ จึงตวาดไปดัง ๆ ว่า *“นี่ ไอ้ลูกไม่รักดี จะกินอะไรกันนักหนา เมื่อเช้ากินช้าง กินแรดไปแล้ว ยังไม่อิ่มอีกหรือ จะร้องกินอะไรอีก”*

ฝ่ายเสือเมื่อได้ยินเสียงดังนั้น ตกตะลึง พยายามคลายความตระหนกตกใจตั้งสตินึกคิดไม่ออกว่าเป็นสัตว์อะไรหนอถึงกินช้างกินแรดได้ เกิดความกลัววิ่งหนีไปอย่างรวดเร็ว วิ่งได้ระยะหนึ่ง เมื่อคิดว่าปลอดภัย

แล้วจึงหยุดพักเหนื่อยใต้ไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง ลิงเห็นเสือวิ่งหน้าตั้งเกิดความสงสัยว่าหนีอะไรมา ก็ลงมาถามไถ่ เมื่อทราบว่าเสือวิ่งหนีสัตว์ประหลาดที่กินช้าง กินแรดเป็นอาหารที่พุ่มไม้ข้างโน้น ก็หัวเราะและยืนยันว่าที่ตรงนั้นนางแพะเข้าไปออกลูกเมื่อวานนี้เอง และชักชวนเสือไปดูด้วยกัน เสือไม่กล้าต้องคะยันคะยอกันนาน เสือจึงพอกพูนความกล้า แต่ก็ยังขอให้ลิงซึ่งสามารถปีนหนีขึ้นต้นไม้ได้ให้ผูกหางกับตนเสียก่อน

แล้วลิงก็นั่งบนหลังเสือ เดินเข้าไปหาแม่แพะลูกอ่อน ฝ่ายลูกแพะเมื่อได้ดื่มนมแม่ ครู่หนึ่งความหิวก็เข้ามาเยือนอีกพร้อมๆ กับเสือและลิงเข้ามา เสียงร้องดังทำให้ลิงยิ่งยืนยันกับเสือว่าที่ตรงนั้นแพะอยู่กับลูก แต่เสือก็ยังไม่มั่นใจนัก แม่แพะเห็นเสือเข้ามาอีกครั้งและมีลิงนั่งบนหลังมาด้วยก็คิดว่าคราวนี้จะหาทางออกอย่างไรดี และลิงก็รู้ว่าตนเองมาออกลูกที่นี่ เสือก็คลานเข้ามา นางแพะก็คิดหาทางออกต่อไป ขณะที่เสือเข้าใกล้เข้ามา ด้วยความรักลูก สติปัญญาแห่งการเอาตัวรอด นางแพะจึงตะโกนไปว่า *"ไอ้ลิงหน้าโง่ ฉันบอกให้แกไปหลอกเสือมาให้ลูกฉันกิน 2 ตัว นี่แกหลอกมาได้แค่ตัวเดียว ดีแหละ ฉันจะกินแกด้วย"* เสือได้ยินดังนั้นก็คิดว่า ถูกลิงหลอกเข้าแล้วก็วิ่งหนีจากไปอย่างรวดเร็ว...แพะสองแม่ลูกจึงปลอดภัยมาได้

ด้านพ่อแม่ของลูกในฐานะที่เป็นมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกเป็นอะไรที่ยิ่งใหญ่เกินกว่าที่จะเรียกว่าสัญชาตญาณอย่างสัตว์ แต่เราเรียกขานกันว่า **คุณธรรม ความสำนึก จิตสำนึกแห่งความเป็นพ่อแม่ หรือคุณธรรมของพ่อแม่** ที่มีต่อลูกของตน

ทุกข์ของสตรี

พระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายได้กล่าวถึงความทุกข์เฉพาะของสตรี ๕ ประการใน**อาเวณิกสูตร** พระไตรปิฎกเล่ม ๑๘ (ซึ่งกลุ่มแปลงเพศด้วยการผ่าทั้งหลายไม่มีโอกาสทุกข์ได้ในบางประการ) คือ

๑. *ทุกข์เพราะเมื่อสมรสแล้วจะต้องไปอยู่บ้านสามี ย่อมพลัดพรากจากพ่อแม่* และญาติๆ เกิดเป็นข้อพิพาท ทะเลาะเบาะแว้งกัน จนกลายเป็นหนัง ละครมามากมาย เช่น สะใภ้ไร้ศักดินา, สะใภ้กาฝาก, สะใภ้ทอร์นาโด, สะใภ้พาร์ทไทม์ หรือถึงขนาดต้องจับสะใภ้ใส่สกุลก็ยังมี (สมัยนี้อาจจะไม่ต้องทนทุกข์ด้วยสาเหตุนี้ เพราะมีสามีหลายคนไปอยู่บ้านของภรรยา หรือทั้งคู่ต้องพรากจากพ่อแม่ไปสร้างบ้านของตนเองตามแหล่งงานที่ทำอยู่)

๒. *ทุกข์เพราะมีประจำเดือน*

๓. *ทุกข์เพราะมีครรภ์*

๔. *ทุกข์เพราะการคลอดบุตร*

๕. *ทุกข์เพราะต้องบำเรอบุรุษ (อาจมีการถกเถียงกันก็ได้ในปัจจุบัน)*

เมื่อเรามองดูแล้ว ผู้หญิงหรือเพศแม่ จะมีทุกข์พิเศษเฉพาะที่เพศชายหรือผู้เป็นพ่อไม่ต้องแบกรับเพราะเป็นทุกข์ตามธรรมชาติของเพศแม่อย่างแท้จริงโดยเฉพาะข้อที่ทุกข์เพราะมีครรภ์และทุกข์เพราะการคลอดบุตร แต่โลกนี้ยังมีหญิงที่ยอมแบกรับภาระเหล่านี้ด้วยความปลื้มปีติยินดีน้อมรับอย่างสุขใจในการร่วมสร้างสรรค์เผ่าพันธุ์มนุษย์สืบต่อกันมา จนมีการกล่าวว่าหากให้ผู้ชายเป็นผู้ตั้งครรภ์ ความสำเร็จคงไม่เห็นดังที่เป็นอยู่อย่างนี้แน่นอนและมนุษย์อาจจะหมดเผ่าพันธุ์ไปแล้วก็เป็นได้

"แม่" ในพุทธทัศน์

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงแม่ไว้หลายบทบาท โดยเฉพาะในโสณนันทชาดก พระไตรปิฎกเล่มที่ 28 ได้กล่าวถึง **"แม่"** ไว้คือ

โทหฬินี หญิงที่ท้อง หญิงที่แพ้ท้อง ปกติหญิงสาวทุกคนไม่ต้องการท้องที่นูนโต แต่เมื่อหญิงใดที่ตั้งครรภ์ ย่อมมีท้องที่นูนโต มีอาการแพ้ท้องต่างๆ นานาและเตรียมเรียกหญิงนั้นว่า "แม่" แทน มีการกล่าวว่าทุกข์ประการหนึ่งของหญิงสาวที่แต่งงาน คือ ทุกข์เพราะไม่มีบุตร แต่เมื่อหญิงนั้นมีอาการแพ้ท้อง ความทุกข์เพราะไม่มีบุตรก็หมดไป และในยามนั้นท่านเป็นผู้มีใจสองดวงในตัวเอง คือยามใดที่แม่มีครรภ์ ยามนั้นแม่ย่อมมีใจลูกอีกดวงหนึ่งเพิ่มขึ้นด้วย

สุหทา มีใจดี คือเมื่อมีครรภ์มีจิตใจจดจ่ออยู่กับลูก ดีใจที่ตัวเองจะมีลูกเพื่อสืบทอดวงศ์ตระกูลต่อไป และเป็นสะพานหรือห่วงทองคล้องใจของสามีภรรยาให้แนบแน่นยิ่งขึ้น ยามมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกันบ้างประสาลิ้นกับฟันที่มีโอกาสในการกระทบกัน หากคิดถึงหัวอกลูกอาจสามารถทำให้ทุกอย่างดีขึ้นได้ หากหญิงคนใดไม่เป็นผู้ใจดีงามแล้ว จะมองทารกในครรภ์ของตนเป็นเสมือน "มารหัวขน" และจะพยายามทำลายล้างไปในสุด แต่มารดาเป็นผู้ใจดี มองและรักทารกในครรภ์ของนางดังแก้วตาดวงใจ

ชนยันติ หรือ **ชเนตตี** ผู้ให้กำเนิดบุตร ผู้ยังให้บุตรเกิด แม่อุ้มท้องนานถึงเก้าเดือนสิบเดือนอย่างยากลำบาก การคลอดก็เจ็บปวดทรมาน แต่ผู้เป็นแม่ก็สามารถทำได้เพื่อลูก

โตเสนตี ผู้ปลอบโยนให้ลูกมีความร่าเริง หายสะอื้นยามลูกร้องไห้ ยามจะหลับแม่จะขับกล่อมด้วยบทเพลงหรือนิทาน ให้ดื่มน้ำนม ให้รับประทานอาหาร ให้นอนแนบตักแนบอกของท่าน ประคองกอดให้อบอุ่นทั้งยามหลับและยามตื่น แม่จะทำให้ลูกร่าเริงอาจหาญยิ้มแย้มแจ่มใสในยาม

ตื่นตระหนกตกใจ เมื่อมีความกลัว แม่จะปลอบโยนให้กำลังใจ ขับไล่สิ่งที่น่ากลัวออกไป

โปเสนตี ผู้เลี้ยงบุตร ท่านเลี้ยงตั้งแต่อยู่ในครรภ์ คลอดเป็นทารก เป็นเด็ก วัยรุ่นหรือเป็นผู้ใหญ่ จนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายจากไป ก็ยังทำบุญอุทิศให้อยู่เสมอ ไม่ว่าลูกจะโตเพียงใด แต่ลูกยังเป็นเด็กเสมอในสายตาของแม่ จึงคอยเลี้ยงดูลูก จากเลี้ยงด้วยน้ำนม น้ำข้าว นมสำเร็จรูป กล้วย ข้าวคลุกไข่ ปลา จนเป็นอาหารปกติ ผลไม้ แม่เฝ้าหาให้ลูกดื่มกินเสมอมา

โคเปนตี เป็นผู้รักษาทรัพย์ไว้เพื่อบุตร ทรัพย์สมบัติที่พ่อให้มาครอบครัว ปกติจะมีแม่เป็นธนาคารและบริหารจัดการทรัพย์นั้น วางแผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบและที่เหลือจะเก็บไว้เพื่อเป็นมรดกแก่ลูกของตน หวังให้ลูกได้สบายไม่ต้องทุกข์เพราะการไร้ทรัพย์ พ่อแม่ที่ทำงานหนักและมากมายล้วนเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานสมบัติให้กับลูกทั้งสิ้น

เป็นผู้อนุเคราะห์เป็นที่พึ่ง แม่เป็นที่พึ่งที่อาศัยของลูก ให้ความอนุเคราะห์ดูแลอุปถัมภ์ค้ำจุนด้วยปัจจัย ๔ และอื่นๆ ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ อ้อมแขน ในตัก หรือบ้านเรือนที่อาศัย ลูกจึงอาศัยแม่ในการเป็นอยู่ ยามที่ตกอยู่ในภาวะที่เป็นทุกข์เจ็บป่วย ลูกย่อมคิดถึงแม่ ต้องการแม่เป็นที่พึ่ง ในครั้งที่ถึงคราวอับจน กลับมาหาแม่ แม่ก็ยินดีอนุเคราะห์อย่างไม่มีที่สิ้นสุดและไม่ต้องการผลตอบแทน

เป็นผู้ให้ขีรรส (น้ำนม) อาหารชนิดแรกของลูกคือ น้ำนมของแม่ที่เปี่ยมไปด้วยสารอาหารที่เหมาะสมกับทารก เป็นทั้งอาหารและเสมือนยาที่ให้ความแข็งแรงและสุขภาพอนามัยแกลูกของตน

เป็นทางแห่งโลกสวรรค์ เป็นผู้ชักชวนลูกให้อยู่ในบุญกุศล เป็นทางแห่งโลกสวรรค์ ลูกคือผู้ยกมารดาขึ้นจากนรก ท่านเป็นเนื้อนาบุญ ท้องนา ท้องไร่มีไว้หว่านกล้าปลูกข้าว ปลูกผัก ทำสวนได้ฉันใด แม่ก็เป็นเสมือนพื้นนา พื้นไร่สำหรับลูกๆ ได้เพาะบุญกุศล ฉันนั้น ท่านเป็นแหล่งบำเพ็ญ

บุญ เป็นพระในบ้านของลูกที่ทุกคนสามารถใช้เป็นบันไดไต่ขึ้นสวรรค์ด้วยความเป็นผู้กตัญญูกตเวทีนั่นเอง

เป็นผู้ให้การศึกษา ดังชี้ว่าอย่างนี้ซิลูก อย่างโน้นซิลูก ยอมลำบากคือคอยสอนเรื่องราวต่างๆ กับลูกเพื่อความสะดวกสบาย ความสุขให้เกิดแก่ลูกในกาลอนาคต แม่สอนการพูดจา การขับถ่าย การใส่เสื้อผ้า การเคารพ ฯ

เป็นผู้หาคู่ครองให้ เมื่อบุตรรุ่นหนุ่มคะนอง ย่อมต้องตาหญิงสาวปรารถนาคู่ครองเป็นเพื่อนคู่คิด มิตรคู่ใจหรือหากเป็นผู้หญิง แม่ก็จะเป็นเสมือนกรรมาธิการ ที่ปรึกษาในเรื่องคู่ครองของบุตร ในสมัยโบราณท่านจะมีบทบาทในการหาคู่ครองให้ลูก หากลูกคนใดแสวงหาภรรยาสามีด้วยตัวเองมักจะมีปัญหากับพ่อแม่อยู่เสมอๆ เพราะจะต้องอยู่บ้านเรือนเดียวกันเป็นครอบครัวใหญ่ จึงมีเรื่องกระทบกระทั่งกันได้ง่ายที่ปรากฏเป็นนิทานประเภทพ่อตาลูกเขย แม่ผัวลูกสะใภ้มากมาย สมัยปัจจุบันลูกมักจะแยกครอบครัวเดี่ยวของตนเองไปสร้างรากฐานใหม่ ปัญหาก็น้อยลง

นอกจากนี้ใน **สพรหมสูตร (พระไตรปิฎก เล่มที่ 21)** พระพุทธองค์ยังยกพ่อและแม่เป็นเสมือน **พระพรหม** (ท่านมีความรักความห่วงใยเสมอ มีความสงสารเห็นอกเห็นใจในยามลูกเป็นทุกข์ มีการร่วมยินดีในยามลูกเป็นสุข ประสบความสำเร็จ และพร้อมที่จะช่วยเหลือลูกอยู่เสมอ) เป็น**เทวดา** (บุรพเทพ ผู้คอยปกปักษ์รักษา คุ้มครองป้องกันภัย) เป็น**ครูอาจารย์คนแรก** (บูรพาจารย์ ผู้สอนสิ่งทุกอย่าง) เป็น**บุคคลที่ควรบูชา** (อาหุเนยยบุคคล) และยกฐานะไว้ในส่วนอื่นๆ เช่น ให้เป็น**มิตรในเรือนตน** (มาตา มิตตัง สเก ฆเร) เป็น**ผู้นำบุญ** (ปุญญูปสัญหิตา) เป็น**ผู้เปิดประตูสวรรค์** (มัคโค สัคคัสสะ โลกัสสะ) เป็นต้น

“แม่” ในสังคมไทย...ฝรั่ง

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม ทำให้มีนักประพันธ์หลายท่านที่ได้ประพันธ์ถึงพระคุณแม่ทั้งที่เป็นบทเพลงหรือบทกลอนไว้มากมายเช่นเพลง **“ค่าน้ำนม”** ของคุณไพบูลย์ บุตรขัน ที่ว่า

“แม่นี้มีบุญคุณอันใหญ่หลวง แม่เฝ้าหวงห่วงลูกแต่หลังเมื่อยังนอนเปล
แม่เราเฝ้าโอละเห่ กล่อมลูกน้อยนอนเปลไม่ห่างหันเหไปจนไกล
แต่เล็กจนโตโอ้แม่ถนอม แม่ผ่ายผอมย่อมเกิดจากรักลูกปักดวงใจ
เติบโตโอ้เล็กจนใหญ่ นี่แหละหนาอะไร มิใช่ใดหนาเพราะค่าน้ำนม
ควรคิดพินิจให้ดี ค่าน้ำนมแม่นี้ จะมีอะไรเหมาะสม
โอ้ว่าแม่จ๋า ลูกคิดถึงค่าน้ำนม เลือดในอกผสมกลั่นเป็นน้ำนมให้ลูกดื่มกิน
ค่าน้ำนมควรญชวนให้ลูกฝัง แต่เมื่อหลังเปรียบดังผืนฟ้าหนักกว่าแผ่นดิน
บวชเรียนพากเพียรจนสิ้น เพียงหยดหนึ่งน้ำนมกิน ทดแทนไม่สิ้นพระคุณแม่เอย”

หรือบทกลอนของ**ทยาลุ** เรื่อง **“แม่ แม่ แม่”**

“แม่ แม่ แม่ คำนี้มีความหมาย มีพระคุณมากมายหลายสถาน
*แม่เป็นได้หลายสิ่งหลายประการ เป็น**ธนาคาร**เป็น**พระพรหม**เป็น**ร่มไทร***
*เป็นผู้**ให้กำเนิด**เกิดลูกรัก เป็นผู้**ให้ที่พัก**พิงอาศัย*
*เป็นผู้**ให้ความการุณย์**อุ่นกายใจ เป็น**ผู้ให้**อะไรอะไรไม่รามือ*
*ลูกเจ็บไข้แม่ก็**ให้การรักษา** ลูกโตมาแม่ก็**ส่งเรียน**หนังสือ*
*ลูกต้องการตำราแม่หาซื้อ ลูก**ปรึกษา**หารือแม่ยินดี*
ลูกคนใดกระทำกรรมแก่แม่ ลูกเลวแท้ชั่วช้าสิ้นราศี
ลูกด่าแม่ลูกตีแม่ลูกกาลี ลูกไม่ดีทำแม่ช้ำน้ำตาริน
น้ำตาแม่รินไหลเมื่อลูกร้าย น้ำตาแม่เป็นสายเมื่อลูกหมิ่น
น้ำตาแม่หลั่งลงรดแผ่นดิน เมื่อได้ยินลูกเสเพลเนรคุณ

โอ้แม่จ๋าพระคุณแม่แผ่ปกเกล้า　　โอ้แม่จ๋าผู้เฝ้าเข้าเกื้อหนุน
โอ้แม่จ๋าผู้เมตตาผู้การุณย์　　โอ้แม่จ๋าผู้ค้ำจุนไม่ห่างไกล
ดวงใจแม่สะอาดแท้กว่าทุกสิ่ง　　ดวงใจแม่สะอาดยิ่งกว่าสิ่งไหน
ดวงใจแม่สะอาดจริงกว่าสิ่งใด　　ดวงใจแม่มีไว้เพื่อลูกเอย"

ส่วน**คุณนิ่มนวล หาญทนงค์** ได้ประพันธ์ บท **"แม่"** ตีพิมพ์ในมติชนรายสัปดาห์ฉบับหนึ่ง ว่า

"แม่" คือ **"ร่มโพธิ์ทอง"** ของชีวิต　　คือ **"เข็มทิศ"** ชี้ทางกระจ่างใส
คือ **"ตะวัน"** ส่องภพอบอุ่นใด　　คือ **"สายใย"** พันผูกรักลูกยา
คือ **"คุณหมอ"** รอบรู้ผู้พิทักษ์　　คือ **"พยาบาล"** เหนื่อยหนักเลี้ยงรักษา
อุ้มอุทรป้อนข้าวแต่เยาว์มา　　จนเติบกล้าสั่งสมอุดมการณ์
"แม่" คือ **"นักบุญ"** การุณย์โลก　　คือ **"น้ำทิพย์"** ดับโศกให้สุขศาสนต์
คือ **"คลังแห่งปัญญา"** ปรีชาชาญ　　คือ **"นางฟ้า"** บันดาลประทานคุณ
คือ **"คุณครู"** เลิศล้ำน้ำคำสอน　　คือ **"พรหม"** พรช่วยเหลือกอปรเกื้อหนุน
คือ **"แม่พระ"** ให้อภัยไฝ่เจือจุน　　คือ **"ร่มบุญ"** บารมีคุ้มชีวิน
คือ **"นักสู้"** **"ผู้ให้"** ที่ใหญ่ยิ่ง　　คือ **"ยอดหญิง"** เก่งกาจทั้งศาสตร์ศิลป์
ยามลูกร้องโหยหาน้ำตาริน　　คือ **"เพลงพิณ"** สดับขับกล่อมนอน
พระคุณแม่สุดประเมินเกินดินฟ้า　　กรองภาษาเรียบร้อยสร้อยอักษร
ค่าน้ำนมหยดหนึ่งพึงสังวร　　นิรันดรเชิดชู...บูชาคุณ

จากคำสอนของพระพุทธเจ้า บทเพลง และบทกลอน จะเห็นได้ว่าหญิงผู้เป็นแม่มีความยิ่งใหญ่ ยากที่ใครในหล้าจะเทียมได้ และเห็นถึงบทบาทของแม่ที่มากมาย ชนิดยากที่ลูกจะตอบแทนได้สิ้น

ในภาษาอังกฤษ **มีบทกลอนที่มีเนื้อหาสาระ และมีการแปลไว้อย่างเพาะพริ้งถึงเรื่องนี้ เช่นกัน เช่น บทประพันธ์ของ Howard Johnson (c. 1915)**

"M" is for the million things she gave me.

"O" means only that she's growing old,

"T" is for the tears she shed to save me

"H" is for her heart of purest gold,

"E" is for her eyes, with love-light shining,

"R" means right, and right she'll always be.

Put them all together, they spell **"MOTHER"**

A word that means the world to me.

ซึ่งมีผู้แปลเก็บความหมายไว้ได้อย่างยอดเยี่ยม ว่า

คือสิ่งจำนวนล้านประทานลูก แม่ถูกเพียงเวลาพาแก่เฒ่า
ลูกรอดปลอดภัยแต่วัยเยาว์ เพราะแม่เฝ้าหลั่งน้ำตามาคุ้มกัน
หมายถึงหัวใจใสพิสุทธิ์ ของแม่ดังชมภูนุชอันสุดสรรค์
คือสายประกายรักปักชีวิน ฉายแสงฉันเฉิดใสในดวงตา
แน่หมายในทุกสิ่งจริงและถูก มีต่อลูกของแม่แน่นักหนา
เมื่อรวมใส่สะกดได้คือ "มารดา" คำล้ำค่าประเสริฐสุดของบุตรเอย.

หรือบทประพันธ์ ของ **ฟ. ว. โบเชต** ที่ว่า

O Love above all other loves
Love free from worldly dross;
Without a taint of selfishness
Or thought of gain or loss:
The love so staunch when all else fails,
Love pure and undefiled,
It is the love a mother gives
So freely to her child.

พระราชธรรมนิเทศ ได้แปลไว้เป็นที่รู้จักกันทั่วไปในบท **"แม่ของใครคนหนึ่ง"** ว่า

รักใดชูไว้เหนือรักอื่น   เป็นรักรื่นไร้ราคีโลกีย์วิสัย
รักมิใช่เพื่อตนหรือสนใจ   คำนึงถึงกำไรหรือขาดทุน
รักใดหยัดยืนเมื่ออื่นล้ม   รักน่าชมสุกใสไม่ข้นขุ่น
รักนั้นคือรักแท้แม่การุญ   มอบแก่กุลบุตรธิดาผู้ยาใจ

อีกบทหนึ่งว่า

เมื่อล้มกลิ้งใครหนอวิ่งเข้ามาช่วย   และปลอบด้วยนิทานกล่อมขวัญให้
ทั้งจูบที่เจ็บชะมัดปัดเป่าไป   ผู้นั้นไซร้ที่แท้แม่ฉันเอง

ซึ่ง**พระราชธรรมนิเทศ** ได้แปล มาจากคำประพันธ์ของ **Jane Taylor** (1783-1824) เรื่อง **"แม่ของฉัน"**

Who ran to help me when I fell,
And would some pretty story tell,
Or kiss the place to make it well?
My Mother.

พระคุณแม่

ในความเป็นองค์รวมแห่งความเป็นแม่ หากเรามองแบบแยกส่วนตามฐานะของแม่ตามพุทธทัศนะผสมกับบทกลอนข้างต้น ก็จะสามารถแยกพระคุณของท่านได้มากมาย

ให้กำเนิด ให้ชีวิต

เลือดเนื้อของลูกคือเลือดเนื้อของแม่ ร่างกายของลูกมาจากแม่ พระคุณสูงสุดของแม่คือการให้กำเนิดและให้เกิดมาเป็นมนุษย์ปกติมีอวัยวะครบ ๓๒ ประการ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า*การเกิดเป็นมนุษย์เป็นการยาก* เพราะหากเราปฏิสนธิเป็นสัตว์อื่นโดยเฉพาะสัตว์ตัวเล็กๆ สามารถเกิดได้อย่างง่ายดายและมีพี่น้องร่วมชะตากรรมครั้งละเป็นจำนวนมาก บางชนิดนับจำนวนไม่ได้ เช่นการเกิดเป็นยุง เป็นมด เป็นแมลงต่างๆ หรือใหญ่ขึ้นมาอย่างเขียด กบ คางคก ปลา หนู งู แมว สุนัข สุกร เป็นต้น ล้วนแล้วแต่มีพี่น้องมากมายกว่าการเกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งยากกว่าและมักจะเกิดครั้งละคน เพราะต้องอาศัยบุญบารมีที่สั่งสมมาด้วย จึงสามารถเกิดเป็นมนุษย์ได้ เพราะฉะนั้น เมื่อได้เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วจึงควรใช้ชีวิตเพื่อสร้างสรรค์เพิ่มบารมีให้กับตนเองเพื่อกันมิให้ตกไปเป็นสัตว์เดรัจฉาน หรือภพภูมิอื่นๆ ที่ต่ำกว่าอีก

หญิงเมื่อรู้ว่าตัวเองตั้งครรภ์ ด้วยความรัก ความห่วงใยในลูก อยากให้ลูกปลอดภัยด้วยประการทั้งปวง แม่จึงคิดถึงลูกเป็นที่หนึ่ง คิดถึงตัวเองเป็นคำตอบสุดท้าย ระมัดระวังทุกอย่างเพื่อความปลอดภัยแก่ลูกในครรภ์ **หลวงปรีชา** ได้ประพันธ์บท **"มาตาสดุดี"** สำหรับยามแม่ตั้งครรภ์ไว้ว่า

"...เริ่มตั้งครรภ์ท่านก็เริ่มประเดิมรัก　เฝ้าฟูมฟักเจตน์จำนงด้วยสงสาร
ถนอมครรภ์หมั่นประคองมิต้องงาน　เกรงทารกจะพาลลำบากกาย
จะยืนนั่งเดินนอนค่อยผ่อนเบา　เพราะเกรงเจ้าจะสะเทือนเคลื่อนสลาย

ยิ่งนานวันครรภ์ยิ่งหนักมิพักคลาย ท่านยิ่งหมายมุ่งระวังการนั่งเดิน
ยอมลำบากมิให้ยากแก่ครรภ์ด้วย หวังอำนวยสุขเราแต่เพลาเนิ่น
มิยอมให้ใดพลาดมีขาดเกิน ท่านเพลิดเพลินมุ่งนำภาร์รักษาครรภ์
ถึงจะหนักสักเท่าไรไม่บอกบ่น ความกังวลมากเท่าไรไม่หวาดหวั่น
สีหน้าสุขแช่มชื่นทุกคืนวัน เพราะรักนั้นอยู่ที่บุตรสุดอาทร..."

หรือบทกลอนที่ว่า

"..เมื่อลูกอยู่ในครรภ์กระสันจิต แม่ครุ่นคิดหวั่นไหวไม่สุขี
จะกินนอนระวังครรภ์เป็นอย่างดี หวั่นลูกนี้ไม่คลอดรอดปลอดภัย.."

แม่แต่ละคนต่างอุ้มท้องลูกรักที่หนักท้องขึ้นทุกๆ วัน เป็นเวลาร่วม ๑๐ เดือน หนักถึง ๒ - ๔ กิโลกรัมหรือกว่านั้น ความเคยชินยามยังสาวแทบทุกชนิดต้องหยุดลงตามการเติบโตของลูก อาหารที่โปรดปราน กิจกรรมที่ชื่นชอบยามก่อนท้อง แต่ถ้าเป็นอันตรายต่อลูกในครรภ์ แม่ก็จะหยุดบริโภค หยุดกระทำทันที เรียกได้ว่าจะดื่ม จะกิน จะทำ จะเคลื่อนไหวอันใดล้วนคิดถึงผลกระทบต่อลูก อาหารที่ชื่นชอบจะกลายเป็นของที่มีรสเปรี้ยวทุกชนิดแทน อาหารอย่างอื่นและมักทานได้เพียงจำนวนน้อย แล้วอาจจะอาเจียนแทบหมดสิ้นด้วยอาการแพ้ท้อง แต่เพื่อลูกน้อยแม่ก็ผ่านวันเวลาเหล่านั้นมาได้ น้ำหนักของลูกที่เพิ่มขึ้นพร้อมกับการโตของท้องทุกวันๆ เป็นสิ่งแปลกปลอมที่ไม่คุ้นเคยเกะกะ ไม่สะดวก โดยเฉพาะต่อการนั่ง การยืน การเดิน การนอน เป็นไปด้วยความยากลำบากยิ่ง ยามลูกดิ้นแต่ละครั้งทำให้การหายใจไม่สะดวก ขัดท้อง แต่ความยากลำบากเหล่านี้ก็เป็นแค่ความลำบากทางกายเท่านั้น ส่วนด้านจิตใจของแม่กลับเปี่ยมล้นด้วยความสุขที่จะมีบุตรไว้เชยชม

ยามจะนอนก็คอยระวังไม่นอนหงายหรือคว่ำให้ลูกหายใจไม่ออก หรือติดขัดเพราะลูกน้อยคว่ำหน้าเข้าหาตัว ต้องนอนตะแคงซ้ายขวาเท่านั้น

จะยืน จะนั่ง ต้องคอยค้ำ จะเดินก็ต้องประคองครรภ์บ้างก็มีการรัดท้อง เคยมีผู้ประพันธ์เปรียบเทียบไว้ง่ายๆ โดยให้เราหาถุงผ้าผูกมัดไว้กับท้อง ไม่ว่าจะทำอะไร ไปไหน จะอาบน้ำ จะกินอยู่ หรือหลับนอน ฯ ก็ให้ผูกติดตัวไว้ตลอดเวลา แล้วใส่หินไปวันละก้อนๆ ทุกๆ วัน น้ำหนักก็เพิ่มขึ้นเกิดความไม่สะดวกสบาย และทนได้ยากแก่บุคคลที่ไม่ใช่แม่ หรือบ้างก็เปรียบเทียบว่า ลูกชายผู้ได้บรรพชาอุปสมบทที่อุ้มบาตรในอรุณรุ่ง ความหนักก็ยังเทียบไม่ได้กับแม่ที่อุ้มท้องเพราะพระสงฆ์หรือสามเณรอุ้มบาตรนั้นยังมีสายบาตรเป็นตัวช่วยหรืออาจเปลี่ยนไปอยู่ด้านหลัง ด้านข้าง ด้านขวาหรือซ้ายบ้างก็ได้ หรือเมื่อกลับมาถึงวัดถึงกุฏิก็สามารถถอดวางได้ แต่แม่ไม่มีโอกาสที่จะเปลี่ยนตำแหน่งของลูกในครรภ์ได้เลย อยู่อย่างนั้นจนกว่าจะถึงวันคลอด

ในส่วนของ**การแพ้ท้องนี้** พระธรรมโกศาจารย์ (ชอบ อนุจารีเถระ) ได้พรรณนาโดยกล่าวอ้างจากพระอาจารย์บรรยายให้ฟังอย่างน่าสนใจว่า

๑. ถ้าแพ้ท้อง อยากกินเหล้า เลือดสดๆ เนื้อดิบ ปลาดิบ ของสดๆ คาวๆ อย่างนี้ เด็กเป็นคนดุร้าย

๒. ถ้าแพ้ท้องแล้วอยากดุ อยากด่า อยากฆ่า อยากทำร้าย อย่างนี้ เด็กจะเป็นคนอำมหิต

๓. ถ้าแพ้ท้องแล้ว อยากแต่งตัว อยากอาบน้ำใส่ๆ อยากประแป้ง ลูบไล้ชะโลมทาของหอม เด็กจะเป็นคนรักสวยรักงาม รักความเจริญ

๔. ถ้าแพ้ท้อง อยากกินลูกไม้ต่างๆ ของหวานๆ เด็กจะเป็นคนใจดี มีปัญญา (เมื่อเราบวช, เสริมวิทย์บรรณาคาร)

"...คุณของแม่เริ่มแต่ปฏิสนธิ์ แม่ทนอุ้มท้องเหมือนครองไข้
จะลุกนั่งไม่ถนัดอึดอัดใจ จนลูกได้ย่างเข้าเก้าเดือยปลาย
แม่เจ็บปวดรวดร้าวถึงคราวคลอด เจ็บตลอดกายาน่าใจหาย
ต้องล้มหมอนนอนซมระทมกาย เสี่ยงความตายแต่ละครั้งเลือดหลั่งนอง..."

การคลอด

ถือเป็นความทุกข์อีกประการหนึ่งที่หญิงผู้มีครรภ์ ผู้เป็นแม่จะพานพบ เป็นความเจ็บปวดทรมานสาหัสแทบจะขาดใจตายที่ธรรมชาติมีไว้เฉพาะหญิงผู้จะมีบุตรเท่านั้นถึงจะสัมผัสได้ เสียงกรีดร้องเมื่อเบ่งลูกครั้งแล้วครั้งเล่าเพื่อช่วยลมเบ่งที่ก่อตัวตามธรรมชาติขับดันลูกเคลื่อนคลอดออกมา บางรายหมอต้องกรีดช่องคลอดเพื่อเอาลูกน้อยออกมาแทนเมื่อแม่คลอดยาก

เมื่อลูกน้อยออกมาแล้วแม่จะหลับหรือสลบไปเพราะความเพลียและหมดแรง หลายต่อหลายแม่ต้องตายเพราะการคลอดบุตรมาแล้วมากต่อมาก ที่โด่งดังก็เช่น **แม่นาคหรือนางนาคแห่งพระโขนง** ที่กลายเป็นตำนานรักอมตะของผีกับคน สร้างเป็นหนังทำเงินครั้งแล้วครั้งเล่า ด้วยเหตุแห่งความทรมานเช่นนี้หญิงสมัยใหม่หลายรายจึงหลีกเลี่ยงความปวดจากการคลอดลูกด้วยตนเองไปใช้ตัวช่วยเช่นยาเพื่อช่วยให้การคลอดสะดวกยิ่งขึ้น หรือการผ่าท้องแทนการคลอดแบบธรรมชาติ หรือเข็ดขยาดนักก็หลีกเลี่ยงไม่ท้องเสียเลย

มีนิทานที่เล่าสืบต่อๆ กันมาว่า มีชายคนหนึ่ง เมื่อพ่อตายจากไปก็อาศัยอยู่กับแม่ที่มีอายุแล้ว ด้วยความเป็นคนขี้โมโห โกรธง่าย ใจเร็ว จึงชอบด่าว่าและทำร้ายทุบตีแม่อยู่เป็นประจำเรียกได้ว่าถ้าขัดใจขึ้นมาเป็นได้เรื่องดุด่า และทุบตีแม่อยู่ร่ำไป

อยู่มาวันหนึ่ง ชายคนนี้ได้ต้อนฝูงแกะไปเลี้ยงอย่างปกติ แต่ในความปกติของวันนั้น ได้เกิดความไม่ปกติขึ้นก็คือ มีแม่แกะตัวหนึ่งถึงกำหนดคลอดลูก ชายหนุ่มเห็นแม่แกะใช้กำลังเบ่งเพื่อที่จะคลอดลูกจนตาเหลือกตาค้าง ครั้งแล้วครั้งเล่า ลูกก็ไม่ยอมคลอดออกมาสักที เสียงร้องก็ดังกังวาน จึงเฉลียวใจฉุกคิดถึงตัวเองว่า ตอนแม่คลอดนั้นท่านคงจะเจ็บปวด ต้องทุกขเวทนายากลำบากคล้ายๆ กับแม่แกะนี่เอง ยิ่งเมื่อเห็นแม่แกะเลียเมือกตามเนื้อตัวลูกจนผิวแห้งหมดคราบเมือก คราบเลือด แล้วให้ลูก

ดื่มนม เห็นลูกแกะวิ่งเล่นรอบๆ แม่ของมัน ความสำนึกตื้นตันใจยิ่งเกิดขึ้นในดวงจิตอันเคยหยาบกร้านของตน แล้วหวนระลึกถึงสิ่งที่ตนประพฤติกระทำต่อแม่แล้ว รู้สึกเศร้าใจยิ่งนัก อยากจะกราบขอโทษแม่ในเรื่องเหล่านั้นและกลับตนเป็นลูกที่ดี ไม่ดุด่า ทุบตีแม่อีก

เช้าวันนั้น หลังจากที่ลูกได้ออกมาจากบ้าน แม่ก็เตรียมสำรับกับข้าวเพื่อตามไปให้ลูกได้รับประทานเป็นอาหารเช้าอย่างทุกวัน แต่ไก่ที่เลี้ยงไว้ได้ทำให้หม้อข้าวหกเสียจึงจำต้องหุงข้าวใหม่ ทำให้เสียเวลากลัวลูกจะหิว โมโหแล้วจะทำร้ายตนอีก เมื่อทำใหม่เสร็จเรียบร้อยแล้วก็เอาใส่หาบรีบนำไปส่งลูกชาย เดินไปก็คิดวิตกไปว่าวันนี้ลูกต้องตีเราอีกแน่ๆ ช้าอย่างวันนี้ คงจะหิวมาก ต้องตีฉันจนตายแน่ๆ

ฝ่ายชายหนุ่มนั่งถือไม้ไล่แกะอยู่ หวนคิดถึงสิ่งที่ตนเองกระทำกรรมชั่วต่างๆ นานาแก่แม่ คิดนึกวิธีการที่จะขอโทษแม่ เมื่อเห็นแม่จึงรีบวิ่งเข้าไปหาด้วยความดีใจ ด้วยสำนึกในพระคุณและอยากจะขอโทษในการกระทำที่ผ่านมาของตน ปากตะโกนร้องเรียก *"แม่ๆ ๆ" สุดเสียง* ชูมือทั้งสองขึ้นโดยลืมวางไม้ในมือ

ฝ่ายแม่เห็นลูกชูมือชูไม้วิ่งเข้ามาอย่างรวดเร็ว เข้าใจว่าลูกคงต้องตีตนเองอย่างวันก่อนๆ แน่ๆ จึงตะโกนบอกลูกว่า*"แม่เอาข้าวมาให้แล้วนะลูกนะ แม่วางไว้ตรงนี้ ลูกอย่างตีแม่เลย รีบกินข้าวเสียนะ"* แล้วรีบวิ่งหนี ลูกก็วิ่งไล่ตามตะโกนบอกว่า *"แม่ อย่างเพิ่งไป แม่จะรีบไปไหน กลับมาก่อน"*

แม่ก็รีบวิ่งไปจนถึงแม่น้ำทางตันไปก็ไปไม่ได้ ด้วยความกลัวลูกจะตีและจะเป็นบาปกรรมหนักที่ลูกจะฆ่าแม่เป็นมาตุฆาต นางจึงกระโดดลงน้ำจมหายไป ฝ่ายลูกชายเมื่อมาถึงรีบกระโจนลงไปงมหาแม่ นานเท่าไรก็ไม่พบ จนอ่อนอกอ่อนใจ ร้องห่มร้องไห้เสียอกเสียใจยิ่งนักได้เพียงไม้แบนๆ แผ่นหนึ่ง จึงนำเอามาเป็นสัญลักษณ์แทนแม่วางไว้บนหัวนอนในบ้าน กราบไหว้บวงสรวงบูชาเหมือนไม้เป็นแม่ของตนเอง

การเห็นสภาพความยากลำบากความทรมานในการคลอดลูก ไม่ว่าของคนหรือสัตว์ หรือแม้แต่การออกไข่ของสัตว์ ถ้าลูกเป็นคนคิดเป็น มีบุญบารมีในทางดี ละเอียดอ่อนในอารมณ์อาจสามารถสร้างความสำนึก มองเห็นในความยากลำบากในการคลอดของแม่เห็นความสำคัญของชีวิตที่มิใช่ได้มาง่ายๆ คงจะรักษาชีวิต ใช้ชีวิตให้มีคุณค่า มีความหมายมากขึ้นประพฤติตัวเป็นเด็กดี คนดีให้สมกับที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ สมกับการสู้ทนเหน็ดเหนื่อยยากลำบากของแม่ ข้าพเจ้าเคยเห็น แม่เต่า แม่ตะพาบน้ำที่ขึ้นมาวางไข่ในเมื่อถึงฤดูกาล นางใช้ขาต่างจอบเสียมขุดหลุมเพื่อซ่อนไข่อันจะกำเนิดเป็นลูกขยายเผ่าพันธุ์ของตน เมื่อออกไข่เรียบร้อย แม่เต่า แม่ตะพาบแทบไม่มีเรี่ยวแรงกลับไปสู่แหล่งน้ำ ความหมายก็คงมีประการเดียวคือ เรี่ยวแรงได้หายไปกับการวางไข่นั่นเอง เบ่งฟองแล้วฟองเล่าจนหมดสิ้น แล้วแม่ของมนุษย์จะใช้เรี่ยวแรงสักเพียงใดในการเบ่งเพื่อคลอดลูกของตน **หลวงปรีชา** ได้พรรณนาการคลอดไว้ใน **"มาตาสดุดี"** ใจความว่า

"...ยามจะคลอดทอดร่างระริกปวด แสนยิ่งยวดแทบชีวิตจะปลิดถอน
ความเจ็บรุนแรงทวีซ้ำถี่ซ้อน หัวใจอ่อนหวิวหวาดแทบขาดใจ
ถึงกระนั้นใช่ท่านจะถือโกรธ มั่นหมายโทษรังเกียจก็หาไม่
พอเห็นหน้าทารกร้องความข้องใจ ก็กษัยศูนย์ทันทีมีแต่รัก
ความเจ็บปวดปลิดหายคล้ายมิเกิด เฝ้าแต่เพลิดเพลินทวียินดีนัก
นั่นคือผลที่อุ้มครรภ์มานานนัก ได้ประจักษ์ลืมลำบากที่ยากนาน
ถึงสิบเดือนแม่ประคองอุ้มท้องมา หวังเห็นหน้าบุตรในครรภ์แสนมั่นหมาย
มุ่งถนอมให้ยิ่งทั้งหญิงชาย ใช่จะหน่ายแหนงให้ไร้อุ้มชู..."

ให้อวัยวะ

เนื้อตัวร่างกายของลูกมาจากพ่อและแม่ฝ่ายละครึ่งเมื่อผสมกันในสภาวะที่เหมาะสม การเจริญเติบโตค่อยๆ มีขึ้นจนเป็นร่างกายที่เห็นได้

ชัดเจน บางท่านกล่าวว่า *สามเดือนเท่ากับกบ หกเดือนเท่ากระรอก* ร่างกายของลูกที่เติบโตล้วนอาศัยอาหารจากแม่ผ่านทางสายสะดือ หล่อเลี้ยงอวัยวะร่างกายจนครบกำหนดแห่งการคลอด หากลูกคิดว่า พ่อแม่ไม่มีบุญคุณต่อตน ไม่รักตน ลองคิดทบทวนตรึกตรองดูซิว่า ร่างกายเรามาจากไหน ใครเป็นคนสร้างขึ้นมา ใครเป็นผู้ส่งเสบียงเลี้ยงเรา จากในครรภ์จนคลอดออกมา และยังเลี้ยงต่อเนื่องอีกยาวนาน หากมีใครขอซื้อดวงตา ใบหู หรืออวัยวะอื่นๆ เราจะขายได้ราคาสักเท่าไร และเราจะขายให้หรือไม่ และเหนือสิ่งอื่นใด เราต่างได้สิ่งเหล่านี้มาอย่างฟรีๆ และไม่มีแม่คนใดเรียกคืน...

ในสมัยราชวงศ์จิ้น เด็กน้อย **ฟั่นเซวียน** เมื่ออายุได้สิบปีก็มีความซาบซึ้งต่อพระวจนะของท่านจอมปราชญ์**ขงจื๊อ** ที่ว่า **"ร่างกายตัวเราตั้งแต่เส้นผมจนถึงปลายเท้า เป็นสมบัติที่พ่อแม่ให้มา มิกล้าทำลายให้เสียหาย"** ฟั่นเซวียน นอกจากจะว่าง่าย กตัญญูรับใช้พ่อแม่แล้วยังระมัดระวังตัว ไม่ทำอะไรที่ล่อแหลมเป็นอันตรายต่อตัวเองอีกด้วย

วันหนึ่งขณะที่เด็กชายฟั่นเซวียนนั่งเหลาไม้ไผ่ทำตะเกียบอยู่ มือที่ถือมีดเกิดพลาด บาดนิ้วชี้ซ้ายไปหน่อยหนึ่งเลือดออกซิบๆ ฟั่นเซวียนน้ำตาไหลด้วยความเสียใจ คนที่อยู่ใกล้ๆ ถามว่า *"เจ็บหรือ"* ฟั่นเซวียนส่ายหน้า

"ถ้างั้นร้องไห้ทำไม"

"ความเจ็บหนูทนได้ ที่ร้องไห้เพราะเสียใจที่ทำให้ร่างกายที่พ่อแม่รักต้องเสียหาย"

อันกายาจากเกศาถึงปลายเท้า พ่อแม่เราเฝ้าถนอมล้อมรักไว้
ป้องยุงลิ้นแม้บินผ่านไล่ให้ไกล ท่านปวดใจแม้ลูกเจ็บเพียงเล็บเดียว

(ตำนานกตัญญู โดย ศุภนิมิต)

ให้การเลี้ยงดู

หลังลูกคลอดจากท้อง แม่ยังให้การเลี้ยงดูต่อ เฝ้าป้อนน้ำ ป้อนอาหาร ป้อนนมอย่างทะนุถนอม จากที่เคยเอียงอายในกาลก่อน แต่เพื่อลูกแม่สามารถให้ลูกดื่มนมได้แม้ในที่สาธารณะและไม่มีใครคิดว่านั่นคือภาพอนาจารแต่อย่างใด จนมีคำกล่าวไว้ว่า

"...แม่เลี้ยงลูกปลูกจิตไม่คิดหน่าย มอบทั้งกายยอมอุทิศไม่บิดผัน
หลั่งน้ำนมให้ลูกดื่มทุกคืนวัน ให้ลูกนั้นดื่มกินด้วยยินดี
แม่เป็นห่วงพวงถันเมื่อท่านสาว แต่ถึงคราวมีลูกถูกหน้าที่
เมื่อลูกร้องต้องประสงค์จำนงมี แม่ยินดีให้ลูกดื่มจนลืมอาย..." หรือ
"แม่ให้นมลูกดื่มด้วยปลื้มจิต แม่อุทิศมอบให้ไม่บัดสี
หลั่งน้ำนมให้ลูกดื่มปลื้มทุกที เมื่อคราวที่ลูกร้องต้องการนม"

สำหรับ**หลวงปรีชา** ได้ประพันธ์เกี่ยวกับยามที่ลูกเป็นทารก ใน **"มาตาสดุดี"** ไว้ว่า

"...เมื่อยังอ่อนนอนเบาะฉอเลาะพูด ก็ได้ดูดนมนั้นที่ถันคู่
เหมือนดื่มน้ำจากอุราน่าเอ็นดู ร่างกายผู้มารดาพาร่วงโรย
ยามลูกร้องรีบประคองเข้ารับขวัญ ไม่เป็นอันกินนอนผ่อนระโหย
ตัวเองชั่งแต่หวังจะกอบโกย ความสุขโปรยให้แก่บุตรสุดที่รัก
มดมิไต่ไรมิตอมถนอมเจ้า ทุกค่ำเช้ามิได้เห็นเป็นงานหนัก
สิ่งใดจะผิดสำแดงแสลงนัก ท่านก็จักงดไว้ไม่รับประทาน
ยามลูกตื่นก็เห่กล่อมไม่ยอมหลับ ทิ้งสำรับยามลูกร้องเรียกอาหาร
ยามลูกป่วยก็รักษาพยาบาล ลูกสำราญแม่จึงชื่นระรื่นใจ" หรือ
"...ครั้นลูกคลอดรอดมาเป็นทารก แม่กอดกกกล่อมไกวมิให้หมอง
ป้อนข้าวน้ำนมสรรพประคับประคอง ริ้นยุงป้องปกให้มิไต่ตอม..."

มีคุณแม่มือใหม่ (ไม่ใช่แม่มืออาชีพ) ท่านหนึ่งให้สัมภาษณ์ไว้ถึงการเลี้ยงดูลูกว่า "๕ วันแรกไม่ได้นอนเลย เพราะว่า หนึ่งคือ ตอนท้องก็ไม่ได้ซื้อของเตรียมเอาไว้มากนัก ซื้อนิดๆ หน่อยๆ นะคะ ก็กะว่า เดี๋ยว...เออ คลอดแล้ว แล้วค่อยไปซื้อ คือเราไม่มีประสบการณ์การเลี้ยงลูกเลย เราไม่รู้ว่าการเลี้ยงลูกมันยุ่งยากมาก (เน้น) เราไม่คิดว่ามันยุ่งยากขนาดนั้น คือเราคิดว่าคลอดแล้วเดี๋ยว เออ...ก็ไปซื้อ เป็นเรื่องที่น่าจะทำได้เราต้องดูลูกตลอด ๒๔ ชั่วโมงนะคะ เพราะว่าเด็กในช่วงแรกๆ เราเลี้ยงไม่เป็น อุ้มก็ไม่เป็น อาบน้ำนี้จะบอกลูกเลยว่า ลูกอย่าร้องน๊ะ อะไรอย่างเนี๊ย...นะคะ จะเช็ด อึ จะอะไรนี่ก็ยังเก้ๆ กังๆ มาก หรือลูกร้องขึ้นมา แว้! นึงเนี่ยไม่รู้ว่าอะไร ปวดฉี่ อึ ปวดท้อง หิวข้าว ง่วงนอน หรืออะไรซักอย่าง เราไม่รู้เลย เพราะฉะนั้น ๕ วันแรกแทบจะไม่ได้นอนเลย ลูกเค้าจะตื่น จะนอนทุกๆ ๒ ชั่วโมง คือชั่วโมงหนึ่งตื่น ชั่วโมงหนึ่งหลับ จะเป็นแบบนั้นตลอด แล้วพี่เป็นคนให้นมลูกเองด้วย ก็เหนื่อยมาก ให้นมแล้วเค้าก็จะหลับคาหน้าอกเรา พอหลับก็วางเค้าลง ต้องคอยดูเค้าเพราะเค้าจะผวา แล้วก็ไม่ได้แปลว่าเราจะนอนต่อ เราก็ต้องไปเตรียมของละ ไปเตรียมผ้าอ้อม ล้างขวดนม อื่นๆ อะไรอย่างนี้หลายอย่าง พอเตรียมได้สักพัก เค้าตื่นอีกแล้ว กินนมอีกแล้ว...อ้าว (ยิ้ม) จะเป็นอย่างนี้ แต่ ๒ เดือนแรกดูแลลูกด้วยตัวเองตลอด แล้วก็มีความสุขมาก (ยิ้มภูมิใจ) ที่เล่าให้ฟังนี่ไม่ได้แปลว่าเหนื่อยเหลือเกินนะ แฮปปี้มาก"

"ธรรมชาติสอนให้ฉันโอบแขนรอบร่างนุ่มนิ่มนั้นแนบอก ธรรมชาติอีกนั่นแหละที่สอนให้ปากกระจ้อยร่อยของทารกควานหาน้ำนมแม่ที่กำลังไหลริน ธรรมชาติกระซิบบอกเราแม่ลูกว่า ณ บัดนี้ เมื่อเวลาผ่านไปเจ้าตัวน้อยจะแข็งแรงขึ้นและเป็นอิสระจากแม่มากขึ้นทุกที รู้ทั้งรู้ว่า วันหนึ่งเจ้าตัวเล็กที่แม่รักจะแข็งแรงและเดินจากแม่ไปในหนทางที่เจ้าเลือกด้วยตัวของเจ้าเอง แต่แม่ก็ยังคงทำหน้าที่นี้ต่อไปด้วยความรัก ถ้านมแม่เปรียบได้กับสายธารแห่งรัก รักนี้คือรักยิ่งใหญ่ที่อาจหาญมอบแด่คนที่เรารักโดย

ไม่ยึดถือเขามาเป็นของเราอย่างเห็นแก่ตัว ในทางตรงข้าม เป็นรักที่ให้อิสระแด่คนที่เรารัก มีความสุขเพียงเมื่อเห็นคนที่เรารักมีความสุข นั่นคือ สุขที่ได้รัก"

เวลาผ่านไปหลายต่อหลายปี ความไม่ประสีประสาเรื่องทางวิทยาศาสตร์ทำให้ฉันไม่เคยรู้เรื่องระบบร่างกายตามธรรมชาติของแม่ ในเรื่องการคลอดและการให้นมลูก จนกระทั่งวันหนึ่งได้พบกับ **คุณหมอสุกมล วิภาวีพลกุล** นักเขียนและนักพูดคนดังที่ทำให้เรื่องเซ็กซ์กลายเป็นเรื่องใส...จับใจวัยรุ่นทีเดียว

"สาว ๆ รู้มั้ยว่าผู้ชายและผู้หญิงน่ะแตกต่างกันมากทางกายภาพ" ว่าแล้วคุณหมอก็นำภาพกราฟิกต่าง ๆ ขึ้นจอ เรียกเสียงหัวเราะกิ๊กกั๊ก

*"เมื่อผู้หญิงและผู้ชายมีโอกาสหลับนอน ได้และเสียกันนั้น เขาคิดต่างกันมาก **ผู้หญิงคิดถึงการเริ่มต้นสร้างครอบครัว แต่สำหรับผู้ชายแล้วคิดว่า 'เกมส์โอเวอร์'** สงสัยกันละซิว่าทำไม ที่จริงแล้วมีคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจน"*

นั่นแน่! คุณหมอทิ้งท้ายให้ชวนสงสัยและคิดตาม

"ฮอร์โมนออกซิโตซิน ฮอร์โมนแห่งรักและผูกพันไงละ" ตั้งแต่เกิดมาฉันก็เพิ่งเคยได้ยินนี่แหละ

"เจ้าฮอร์โมนตัวนี้จะหลั่งออกมาในสมองขณะที่มีกิจกรรมทางเพศ หรือขณะที่มีกิจกรรมการให้กำเนิดตัวอ่อน หรือเมื่อมีกิจกรรมการเลี้ยงดูให้นมกับตัวอ่อน ทำให้เกิดความรักความผูกพัน"

'แล้วไง' ฉันและอีกหลายคนแอบถามอยู่ในใจ ฟังดูก็น่าจะดีนี่นา แต่แล้วคุณหมอก็หลุดประโยคเด็ดออกมาเพื่อไขข้อข้องใจทั้งมวลของจักรวาลระหว่างหญิงชาย

"เจ้าฮอร์โมนรักและผูกพันนี้มีในเพศหญิงเท่านั้น"

อ๋อ...เสียงลากยาวของความเข้าใจดังไปทั่วห้องบรรยาย แม้แต่จาก

ผู้ฟังเพศพ่อก็เพิ่งเข้าใจตัวเอง (คอลัมน์แม่ลูกมองโลก โดยศันสนีย ศีตะปันย์ เมอลเลอร์ ใน "สาวิกา")

...อุ่นใดๆ โลกนี้ไม่มีเทียบเทียม อุ่นอกอ้อมแขน อ้อมกอดแม่ตระกรอง
รักเจ้าจึงปลูก รักลูกแม่ย่อมห่วงใย ไม่อยากจากไปไกล...แม้เพียงครึ่งวัน
ให้กายเราใกล้กัน ให้ดวงตาใกล้ตา ให้ดวงใจเราสองเชื่อมโยงผูกพัน
อิ่มใดๆ โลกนี้ไม่มีเทียบเทียม อิ่มอกอิ่มใจ อิ่มรักลูกหลับนอน
น้ำนมจากอก อาหารของความอาทร แม่พร่ำเตือนพร่ำสอน สอนสั่ง
ให้เจ้าเป็นเด็กดี ให้เจ้ามีพลัง ให้เจ้าเป็นความหวังของแม่ต่อไป
ใช่เพียงอิ่มท้อง ที่ลูกร่ำร้อง เพราะต้องการไออุ่น
อุ่นไอรัก อุ่นละมุน ขอน้ำนมอุ่นจากอกให้ลูกดื่มกิน

(ศุ บุญเลี้ยง)

คงเป็นบทเพลงแทนความห่วงใยจากแม่สู่ลูก ภายในอ้อมแขนและอ้อมอกอันอบอุ่น ห้องครัวของลูกอยู่ที่นั่น น้ำนมคืออาหารมื้อแรกของลูกหลักจากคลอดจากท้องแม่ ด้วยแม่คิดอยู่เสมอในการนำสิ่งดีๆ มีประโยชน์ให้ลูกได้ดื่มกิน จากเลือดในอก นมผงสมัยใหม่สำเร็จรูป น้ำข้าว กล้วยบด ข้าวต้มบดผสมไข่ น้ำผึ้ง เป็นต้น ที่แม่บรรจงป้อนให้ลูกได้ดื่มกินเพื่อความเติบโตของลูก **จีระนันท์ พิตรปรีชา** ได้เขียนถึงการป้อนข้าวไว้ว่า

"...เคี้ยวข้าวขาว อุ่นอ่อน ค่อยค่อยป้อน เจ้าจอมขวัญ
เติบโตขึ้น ตามวัน และติดตาม ด้วยความรัก..."

แม่ไม่ได้สนใจแม้การโฆษณาที่บ่งบอกถึงสรรพคุณอย่างท้าทายตามโทรทัศน์ วิทยุหรือหนังสือพิมพ์ ถ้าเป็นสิ่งไม่ดี แม่ก็จะไม่นำให้ลูกได้ดื่มกิน จึงไม่มีแม่คนใดนำเหล้า เบียร์ที่ประกาศถึงความท้าทายในประการต่างๆ เช่น *"เพราะชีวิตที่รู้กัน" "ถูกคอ ถูกใจ" "รสชาติเป็นหนึ่งเดียวทั่วโลก" "ศักดิ์ศรีที่แท้จริง" "ศักดิ์ศรีที่เหนือกว่า"* หรือแม้แต่โฆษณาชิ้นใหม่ที่

ทำให้ลูกสุนัขโตเร็วกว่าลูกน้อยถึง ๑๒ เท่า แม่ยังไม่สนใจหรือหวั่นไหว ยังไม่มีแม่คนไหนบอกว่า *"เพราะชีวิตที่รู้กัน แม่เลยให้ลูกดื่ม ชีวาสรีกัล"* หรือ *"ลูกเอ๋ย ดื่มเสียนะ นี่คาร์ลสเบอร์ก รสชาติหนึ่งเดียวทั่วโลกนะลูกนะ"* *"เพื่อให้ลูกเป็นคนไทย แม่จึงให้ลูกดื่มช้าง"* เป็นต้น เรียกได้ว่า แม่นำสิ่งที่ดีสู่ชีวิตลูก ไม่ยอมนำสิ่งชั่วร้ายมาสู่กายลูก

เมื่อถึงเวลาหย่านมลูก แม่ก็จะหาของขม ๆ อย่างยาดำ บอระเพ็ดทาที่นมเพื่อไม่ให้ลูกดื่มอย่างปกติ จะได้รสขมแทนรสหวานมันที่เคยได้ แม่ก็มีความเจ็บปวดใจเช่นกัน เพราะรสขมไม่ใช่รสที่ใครๆ จะต้องการ โดยเฉพาะเด็กเล็ก ๆ แม่จะให้ลูกดื่มกินนมอื่น หรือของอย่างอื่นที่ผ่านการทดสอบประเมินผลแล้วว่า ถูกต้องเพื่อการเจริญเติบโต แข็งแรงแก่ทารกของท่าน

เมื่อลูกโตขึ้น แม่ไม่ได้ยุติการเลี้ยงดูแต่ประการใด แต่การเลี้ยงดูจะเปลี่ยนไป จากเดิมแม่ต้องทะนุถนอมชนิดมดไรไม่ให้ไต่ยุงริ้นไม่ให้ตอมกลับเป็นการดูแลที่กว้างขวางขึ้น ให้อิสระกับลูกในการคิด ทำ พูดมากขึ้น ตามวัย ซื้อของเล่น ของกิน ของใช้ ให้ลูกรักตามกำลังความสามารถ หรือเกินกำลังบ้างในบางครั้งก็เพื่อลูก

เสียงร้องของลูก คือ เสียงที่กระชากใจแม่ให้ยุติเรื่องราวต่างๆ ที่กระทำอยู่เพื่อมาดูแลลูกของตน ไม่ว่าอยู่ในช่วงทำอะไร แม่ก็วางภาระนั้นได้เพื่อลูกที่กำลังร่ำร้อง เสียงร้องของลูกคือเสียงที่กระชากใจแม่ อย่างใน **"มโหสถ"** (มหาบัณฑิตแห่งมิถิลานคร, น.อ.แย้ม ประพัฒน์ทอง) ตอนที่ในตอนโพธิสัตว์มโหสถใช้ปัญญาพิจารณาคดีแย่งลูก เมื่อนางยักษ์แปลงมาแย่งลูกกับแม่ที่แท้ เรื่องมีอยู่ว่า

มีนางยักษ์ตนหนึ่งได้เดินมาพบแม่กับลูกคู่หนึ่งที่ริมน้ำ ด้วยความอยากกินทารกเป็นอาหาร จึงแปลงกายเป็นหญิงสาวเข้าไปสนทนาปราศรัยด้วยและขออุ้มลูกน้อยของหญิงสาวนั้น เมื่อนางได้อุ้มแล้วก็รีบเดินหนี เมื่อ

แม่ที่แท้เห็นจึงรีบขึ้นจากน้ำ ไล่ตามไปขอลูกคืน นางยักษ์ก็ไม่ยอมให้และบอกอีกว่า เด็กทารกเป็นลูกของตน ไม่ยอมคืน ทั้งคู่ต่างยื้อแย่งเด็กกันจนกลายเป็นเรื่องราว ขึ้นสู่การพิจารณาของมโหสถพระโพธิสัตว์ เด็กชายเจ้าปัญญา ซึ่งมโหสถก็ยินดีตัดสินให้ ***โดยขีดเส้นแบ่งให้หญิงทั้งคู่จับทารกคนละด้าน คนหนึ่งจับหัว คนหนึ่งจับเท้า แล้วให้ออกแรงดึงแย่งกัน หญิงใดแย่งได้หญิงนั้นคือแม่ที่แท้จริง***

เมื่อบอกเริ่มได้ทั้งคู่ต่างดึงเพื่อชัยชนะด้วยดวงจิตที่แตกต่างกัน คือแม่แท้ดึงด้วยความรักอยากได้บุตรคืน อีกฝ่ายดึงด้วยอยากกินทารกเป็นอาหาร สร้างความเจ็บปวดให้กับทารกน้อย ถึงกับร้องไห้เสียงลั่น แม่แท้เมื่อได้ยินเสียงลูกร้อง รู้สึกเจ็บปวดแทบขาดใจ ดวงใจแทบจะแตกสลายจึงได้ปล่อยมือยอมแพ้ นางยักษ์หญิงแม่ปลอมจึงเป็นฝ่ายครอบครองเด็กน้อยไว้สมดังใจ ยิ้มอย่างภาคภูมิใจในชัยชนะของตน แล้วบอกแก่มโหสถว่า ตนชนะแล้ว

มโหสถ จึงได้ถามที่ประชุมว่า ***“ธรรมดาจิตใจของผู้หญิงที่เป็นมารดา กับของหญิงผู้มิใช่มารดา ฝ่ายไหนจะมีความอ่อนไหวไปตามอาการของลูก”*** ประชาชนต่างตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า ***“ใจของมารดาอ่อนไหวไปตามอาการของบุตร คราวลูกอยู่ดีมีสุขมารดาก็แช่มชื่นเบิกบานยิ้มแย้มแจ่มใส คราวลูกเจ็บไข้ได้ทุกข์ ใจของมารดาก็พลอยเดือดร้อนสะเทือนไปด้วย”*** และร่วมกันตัดสินใจแบบให้ประชาชนมีส่วนร่วม คล้ายๆ ร่วมเป็นองค์คณะพิพากษา หรือแบบคณะลูกขุนอย่างปัจจุบันและให้เด็กน้อยเป็นของหญิงผู้ปล่อยเด็กเมื่อได้ยินเสียงร้องของบุตรว่าเป็นมารดาที่แท้จริง

ให้การปกป้องคุ้มภัย

แม่เป็นดั่งต้นโพธิ์ต้นไทรสำหรับลูก ในบรรดาต้นไม้ที่ให้ร่มเงาและผลที่ยิ่งใหญ่คงจะหาต้นไม้ใดที่ใหญ่กว่าต้นโพธิ์ต้นไทรคงจะไม่มี หากแม่เป็นดั่งต้นตาลต้นมะพร้าว ที่จะคอยตกบนศีรษะลูก สร้างอันตรายกับลูกก็คงเป็นแม่ที่ดุร้าย ทุบตีลูกบ่อยๆ หาความร่มเย็นได้ยาก แต่แม่เปรียบประดุจต้นโพธิ์ต้นไทรเพราะท่านคอยปกปักรักษาให้ความสุขความร่มเย็นให้การคุ้มครองแก่ลูก เป็นที่พึ่งอาศัย ให้อาหารที่อยู่อาศัยแก่ลูก ลูกร้อนจากที่ใดมาก็ตามครั้นเมื่อเข้าใกล้ตักของแม่ ความเย็นความอบอุ่นจากรักจะช่วยบรรเทาร้อน หรือดับร้อนได้ในทันที

มีการกล่าวว่า ลูกอยู่ในเรือนของแม่ถึง ๓ หลังด้วยกัน หรือที่เรียกกันติดปากว่า **เรือนสามน้ำสี่** ดังบทประพันธ์ที่ว่า

"พระคุณแม่มีเรือนสามน้ำสี่ เรือนตักนี้เรือนครรภ์เรือนอาศัย
พร้อมน้ำนม น้ำคำและน้ำใจ ที่แม่ให้กับลูกปลูกชีวี..."

(นิราลัย)

เรือนครรภ์คือบ้านหลังแรกของลูกทุกคนต้องอยู่อาศัย เป็นเวลาร่วม ๑๐ เดือน ดื่ม กินอาหาร น้ำ ผ่านทางสายสะดือของแม่ เรียกว่ารับประทานอาหารร่วมกับแม่ทุกชนิด

"...เมื่อลูกอยู่ในครรภ์กระสันจิต แม่ครุ่นคิดหวั่นไหวไม่สุขี
จะกินนอนระวังครรภ์เป็นอย่างดี หวังลูกนี้ได้คลอดรอดปลอดภัย..."

(นิราลัย)

เรือนตัก ตักของแม่เป็นสถานที่ทำกิจกรรมทุกอย่างของลูก เช่น กิน ดื่ม นอน เล่น ขับถ่ายของเสีย อย่างอุจาระ ปัสสาวะ เป็นบ้านหลังที่สองของลูก เป็นที่นอนอันอ่อนนุ่มและปลอดภัยของลูก เป็นสนามเด็กเล่นเป็นห้องครัวห้องน้ำ

“...เมื่อลูกคลอดออกมาแม่ฟูมฟัก ให้ลูกรักนอนตักกล่อมหลับใหล
ตักของแม่อบอุ่นกว่าสิ่งใด ลูกชื่นใจอิงแอบแนบกับทรวง...”

(นิราลัย)

เรือนที่ ๓ คือ **บ้านเรือน**ที่อยู่อาศัย เมื่อหญิงสาวแต่งงานส่วนที่มักมองในส่วนต้นๆ คือบ้านเรือน หรือเรือนหอ เพื่อเป็นหลักประกันเรื่องที่อยู่อาศัยของครอบครัวในการเริ่มครอบครัวใหม่ เริ่มต้นชีวิตครอบครัวของตนเป็นสามีภรรยา สมัยนี้หลายรายที่ต้องพากเพียรผ่อนบ้านหลังเล็กๆ หรือห้องในคอนโดมิเนียมเพื่อเป็นรังรักอย่างนกน้อยสร้างรังแต่พอตัว บ้านจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการใช้ชีวิตคู่ สัตว์ก็เช่นกัน ยามจะมีลูกสืบเชื้อสาย รวงรักที่อยู่หลับนอนของลูกคือสถานที่ที่จะต้องช่วยกันทำ เราจะเห็นนกบินคาบหญ้า หรือใบไม้แห้งครั้งแล้วครั้งเล่า เพื่อสร้างเป็นรังรักของตนและให้กำเนิดลูกน้อย กระต่ายขุดรูเพื่อเป็นที่อยู่ของลูกหาหญ้า ใบไม้ และถอนขนที่หน้าท้องของตนเพื่อรองรัง ต่างทำเพื่อลูกนั่นเอง

“...แม่นั้นให้กำเนิดเกิดชีวิต แม่อุทิศด้วยความรักหาห่วงหวง
ให้ที่พักพิงอาศัยให้ทั้งปวง แม่เป็นบ่วงคล้องใจสุดบูชา...”

(นิราลัย)

เรือนทั้ง ๓ หลัง แม่คอยคุ้มกันมหันตภัยอันตรายตลอดเวลา และไม่เคยมีแม่คนใดคิดค่าเช่าจากลูกเลย เพราะธรรมดาการอยู่อาศัยในที่อยู่อาศัยของคนอื่นย่อมต้องจ่ายค่าเช่าเป็นการตอบแทน แต่เรือนทุกชนิดของแม่ ฟรีเสมอสำหรับลูก และไม่ใช่เป็นที่อยู่อาศัยอย่างเดียวเท่านั้น เรือนของแม่ยังเป็นแหล่งอาหาร ที่ขับถ่าย และอื่นๆ อีกมากมาย

ส่วน**น้ำ ๔** นั้นคือน้ำใจ น้ำนม น้ำแรง น้ำคำ

แม่มี**น้ำใจ**ยากที่จะได้จากบุคคลอื่น แม่ให้**น้ำนม**แก่ลูกดูดดื่มแทนอาหารในยามเยาว์ แม่ให้การเลี้ยงดู ทำงานหาเงินเพื่อลูกด้วย**น้ำพัก**

น้ำแรง และแม่ใช้**น้ำคำ**ที่สั่งสอนอบรมห้ามมิให้ลูกทำชั่ว แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี

*"**น้ำใจ**แม่ช่างเลิศประเสริฐนัก ไม่อาจชักสิ่งใดเทียบเปรียบเลยหนา*
แม่เฝ้ารักเฝ้าห่วงดั่งดวงตา ปรารถนาลูกเว้นชั่วทำตัวดี
แม้ให้นมลูกดื่มด้วยปลื้มจิต แม่อุทิศมอบให้ไม่บัดสี
*หลั่ง**น้ำนม**ให้ลูกดื่มปลื้มทุกที เมื่อคราวที่ลูกร้องต้องการนม*
*แม่ทำงานออก**แรง**อย่างแข็งขัน แม่ฝ่าฟันสรรหาเงินมาสะสม*
ให้ลูกเรียนเพียรศึกษาและอบรม เหนื่อยระบมตรมตรอมแม่ยอมจริง
แม่สั่งสอนอบรมบ่มนิสัย ทั้งปลอบใจลูกรักประจักษ์ยิ่ง
บางครั้งดังตีดุด่าเพราะรักจริง ไม่ทอดทิ้งพร่ำย้ำเตือนหาเหมือนใคร..."

(นิราลัย)

นอกจากนี้ แม่เล่านิทานกล่อมลูกเพราะนิทานเป็นบทเรียนสอนใจให้ลูกเป็นคนดี มีความสอดคล้องเป็นเรื่องราว มีคติแฝงคุณธรรมให้ลูกเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตแฝงเรื่องนรก สวรรค์ ความดี ความชั่ว และแม่ยังเป็นนักร้องที่ขับขานบทเพลงกล่อมให้ลูกหลับอย่างเพลิดเพลินไปกับเสียงเพลงนั้นไม่ว่าจะนอนแนบตัก หรือในเปลที่ไกว หรือบนเบาะ หรือในอ้อมกอด เพลงกล่อมลูกคือเสียงที่ขาดไม่ได้ยามลูกจะหลับนอน เพราะเหตุนี้กระมัง ที่เด็กยุคใหม่ต้องมีเครื่องเสียงหรือวิทยุเทปภายในห้องนอน เพื่อฟังเพลงตอนนอน ก่อนหลับ เป็นเพลงกล่อมนอนยุคใหม่ด้วยนักร้องดังๆ ที่มากหน้าหลายตา เดี๋ยวดังเดี๋ยวเงียบตามแรงการโฆษณาของบริษัทหรือค่ายเทป

ให้การพยาบาล

ถ้าหมายรวมถึงการอนามัยทั้งหมดแล้ว แม่นี่แหละคือพยาบาลเอกของลูกโดยที่ไม่ต้องจบจากสถาบันการศึกษาวิชาชีพพยาบาลแต่ประการใด เพราะการรักษาสุขภาพอนามัยทั้งการกิน ดื่ม ความสะอาดทุกชนิด ทารกน้อยที่ไม่มีความสามารถใดใดในการช่วยเหลือตัวเอง แม่คือตัวช่วยทุกอย่าง ป้อนหยูกยา เฝ้าไข้ในยามป่วย หรือทำความสะอาดของเนื้อตัว ร่างกายอวัยวะทุกส่วน แม่จะดูแล ชำระชะล้างสิ่งสกปรก คาดว่าจะสกปรก ให้สะอาดอย่างล้ำลึก หากลูกสกปรกด้วยอุจจาระแม่จะตรวจสอบดูถึงสภาพของอุจจาระนั้นอย่างพิเคราะห์ว่าเป็นอย่างไรบ้าง เหลวหรือไม่ แข็งไปเปล่าจะทำให้ลูกป่วยหรือไร แม่ไม่มองว่าเป็นของต่ำของสกปรก แม้แต่ในยามกำลังรับประทานอาหารในแต่ละมื้อ แม่ก็ไม่มองด้วยความรังเกียจ น่าสะอิดสะเอียนแต่ประการใด กลับตรงเข้ารับจัดการล้างอย่างสะอาด แล้วจึงกลับมารับประทานอาหารต่อ กลับกัน เมื่อลูกโต ถ้าแม่ผู้มีอายุมากเกิดอาการอย่างนี้บ้าง ความรู้สึก ความคิดของลูก อาจจะไม่บริสุทธิ์อย่างแม่ก็ได้ แม่อาจจะได้รับการปรนนิบัติจากลูกด้วยอาการหงุดหงิด ไม่พอใจก็มีมาก พร่ำบ่นก้นด่า

ผ้าทุกชนิดต้องซักอย่างสะอาด เบาะนอนต้องระวังการเปียกน้ำจากลูก ตากแดดเสมอๆ ผ้าอ้อมที่ราวตากเป็นการประกาศว่าบ้านนี้มีเด็กน้อยเช่นเดียวกับเสียงร้องไห้ของเขายามหิวนมหรืองอแง ถ้าลูกป่วย แม่ก็ป่วยหนักเช่นกัน เฝ้าพยาบาลลูก ป้อนหยูกยา กว่าลูกจะหาย กายแม่ก็โทรมแต่แม่ก็ยินดี หลายรายเมื่อลูกหายแม่ต้องเยียวยาตัวเองต่อ

"ลูกเจ็บป่วยช่วยรักษาป้อนยาหยูก ความรักลูกยิ่งชีวิตคิดถนอม
อดหลับนอนค่อนรุ่งพรุ่งก็ยอม เพราะแม่พร้อมใจพลีชีวิตแทน"

การดูแลพยาบาลไม่ใช่เฉพาะตอนเป็นทารกหรือเด็กเท่านั้น แต่แม่ยังดูแลต่อแม้ลูกป่วยยามโต เด็กสมัยนี้เป็นผู้ป่วยให้แม่ได้เป็นพยาบาลมากมายโดยเฉพาะผู้ป่วยด้วยเชื้อ เอช ไอ วี ที่เรียกว่า **โรคเอดส์** หรือ**โรคขาดสติ** แขน ขาหัก พิการจากอุบัติเหตุ จากการทะเลาะวิวาทก็มากมาย คนที่ป้อนข้าวป้อนน้ำโดยปราศจากความรังเกียจในลูกก็คือแม่คนเดิมนั่นเอง เมื่อแม่ต้องออกไปไกลห่างจากลูกน้อย นาฬิกาไม่ได้บอกอย่างชัดเจนถึงความหิวของลูก แต่น้ำในอกจะเป็นเครื่องเตือนอย่างถูกต้องเมื่อถึงเวลาให้นมแก่ลูก นมจะคัดตึงแข็ง แม่ต้องรีบกลับมา ล้างเนื้อตัว ทำความสะอาดร่างกายเพื่อให้นมลูก ดึกดื่นเพียงใด เสียงร้องไห้ของลูกคือเสียงที่กระชากใจแม่ให้ตื่น ป้อนนม ดูอุจจาระปัสสาวะ ปรับเปลี่ยนผ้าอ้อมแก่ลูกน้อย หากลูกป่วยแม่ก็แทบป่วยตามและถ้าถึงตาย แม่ก็แบกรับความจริงแทบไม่ได้ อย่างแม่ในสมัยพุทธกาล คือ

นางกีสาโคตมี มีบุตรคนหนึ่ง ต่อมาบุตรของนางได้ตายลงโดยปัจจุบันทันด่วนอย่างมิได้เตรียมใจ สร้างความเสียอกเสียใจแกนางเป็นอันมากจนมีสติวิปลาสไป ด้วยความรักอาลัยในบุตรน้อย นางจึงไม่ยอมเอาศพของบุตรน้อยไปเผา กลับเที่ยวอุ้มศพเที่ยวเดินตระเวนไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ถามไถ่ถึงยาชุบชีวิตจากคนที่พบเจออย่างน่าสมเพชเวทนาสำหรับแม่ทั้งหลาย แต่กลับเป็นที่ขบขันของคนบางกลุ่ม คำตอบสุดท้ายที่นางได้ยินจากทุกบ้านเรือนที่ถาม ทุกเรือนที่ตอบคือ ไม่มียาชุบชีวิต บางแห่งขับไล่นางด้วยคิดว่านางเป็นหญิงบ้า

เวลาผ่านไปจนศพของลูกน้อยของนางขึ้นอืด ส่งกลิ่นเหม็น แต่นางยังคงอุ้มต่อไปด้วยความรักดั่งเดิมไม่แปรเปลี่ยน ต่อมา นางได้พบกับอุบาสกในพุทธศาสนาคนหนึ่ง และเขาได้แนะนำให้นางไปหาพระพุทธเจ้าเพื่อขอยาชุบชีวิตยังวัดพระเชตวัน

เมื่อนางพบพระพุทธเจ้าก็พูดขอยาทันที พระพุทธเจ้า (พระองค์คงจะใช้ญาณตรวจสอบแล้วในรอบวันนั้นจะทรงสอนใคร) เห็นอาการเช่นนั้น จึงตรัสบอกว่า *“ยามีแน่”* คำตอบที่นางได้ยินสร้างความดีใจอย่างเป็นที่สุดเพราะเพียรหามาตลอดวัน ถามหลายต่อหลายคน เพิ่งจะมีคำตอบที่สมปรารถนาก็ตอนนี้เอง

นางจึงทูลถามว่า *“ยานั้นประกอบด้วยอะไรบ้าง ฉันจะไปหามาให้”*

พระพุทธเจ้าตรัสว่า *“เมล็ดผักกาด”* นางยิ่งดีใจใหญ่ ด้วยเมล็ดผักกาดเป็นเมล็ดผักที่หาได้ง่ายมากในยุคนั้น นางจึงลุกขึ้นจะรีบไปหาเมล็ดผักกาดทันที

แต่ขณะที่นางกำลังจะไปนั้น พระพุทธองค์ก็ตรัสต่อว่า *“ให้ไปหาเมล็ดผักกาดจากบ้านที่ไม่เคยมีคนตาย”*

สิ้นเสียงของพระพุทธองค์ นางกีสา รีบออกเดินไปไถ่ถามหาเมล็ดผักกาดด้วยความดีใจ และมีหวังอย่างเต็มเปี่ยม แต่คำตอบจากบ้านทุกหลังที่นางแวะเข้าไปถามคือ เมล็ดผักกาดมีแต่ทุกหลังก็เคยมีคนตาย คนแก่บ้าง คนหนุ่มสาวบ้าง คนวัยทำงานบ้าง เด็กบ้าง ทารกบ้างตลอดถึงเด็กตายในครรภ์ หลังแล้วหลังเล่า แสงแดดเริ่มจะหายไป แต่แสงสว่างได้ปรากฏในดวงใจของนางว่า ***“คนตายเป็นธรรมดา คนในโลกทุกคนที่เกิดมาแล้วต้องตาย แล้วใยที่ลูกของเราจะตายอีกสักคนไม่ได้ เขาก็ได้ปฏิบัติตามกฎธรรมชาติแล้ว”***

ความรู้อันเกิดขึ้นนี้แก่นางๆ จึงนำศพของลูกไปฝังแล้วกลับไปหาพระพุทธเจ้าเพื่อขอบวชเป็นภิกษุณี ในเวลาต่อมา นางกีสาโคตรมีก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์อีกองค์หนึ่งในพุทธศาสนา

ให้การศึกษา

ถ้าหมายเอาการศึกษาคือการพัฒนาให้ผู้เรียน ผู้คนให้มีความรู้ ความคิด ความสามารถ เพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในทุกๆ ด้านแล้วละก็ ครอบครัวถือเป็นสถาบันการศึกษาแรกที่ลูกน้อยได้รับการเรียนรู้ แม่คือครูคนแรกที่เป็นผู้สอนทุกๆ อย่าง และสอนได้แม้ไม่มีใบปริญญา ไม่มีใบประกอบวิชาชีพครู เป็นเสมือนต้นแบบ เป็นเป้าหลอมของลูกเกือบทุกอย่าง ท่านสอนการดำเนินชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ตื่นนอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ทุกๆ ส่วนล้วนผ่านการสอนทั้งที่อยู่ในรูปของการบอกกล่าว แนะนำ พร่ำเตือน ทำให้ดูเป็นตัวอย่างให้ลูกปฏิบัติตาม ส่วนห้องเรียน ก็มีได้ทุกหนทุกแห่งห้องนอน ครัว ลาน สนาม แปลงผัก บนโต๊ะ ขณะเดินทาง ทุกที่เป็นสถานที่เรียนรู้ เป็นโรงเรียนของแม่ได้ทั้งสิ้น

แม่สอนตั้งแต่การฟัง การพูด อ่าน เขียน คำแรกที่ลูกพูดได้ คือคำเรียก *"แม่" "พ่อ"* ที่ท่านสอน คำอื่นๆ ก็ตามมา ลูกพูดไม่ชัดเจนก็ค่อยขัดเกลา ให้พูดใหม่ ให้เรียกบ่อยๆ ชนิดไม่มีเบื่อ ไม่มีตำหนิ แถมยังดีใจยิ้มแย้มแจ่มใสเมื่อลูกพูดได้ถูกต้องชัดเจน หอมแก้มเป็นรางวัล

แม่สอนการพลิกคว่ำ คลาน ลุกยืน เดิน ผ่านด้วยกำลังใจ คำปลอบโยน คำเรียกหา กระตุ้นลูกให้ทำตามสัญชาตญาณ หาสื่ออุปกรณ์ทั้งที่เป็นธรรมชาติ เช่น หลัก ราวไม้ หรืออุปกรณ์ราคาแพงอย่างรถ เก้าอี้นั่งที่มีล้อเคลื่อนที่ได้ ก็เพื่อให้ลูกสามารถกระทำกิจกรรมเบื้องต้นของมนุษย์ได้อย่างมั่นคง จากที่ต้องพึ่งพาตัวอย่างอุปกรณ์ เมื่อผ่านนานวันเข้าก็เกิดเป็นทักษะความชำนาญไม่ต้องใช้อุปกรณ์ช่วย นั่นคือความสำเร็จ ชักชวนพาไปเดินตามที่ต่างๆ เมื่อลูกอ่อนล้าหรืออ่อนแรง ก็ตรงเข้าอุ้มไว้แนบอกหรือระหว่างเอว หรือแบกไว้ข้างหลัง หรือให้นั่งขี่คอก็ยอม

แม่สอนเรื่องการทำความสะอาดเนื้อตัว ร่างกาย เสื้อผ้า การจัดที่หลับที่นอน อุปกรณ์เครื่องใช้ไม้สอย บ้านเรือนต่างๆ แม่ฝึกให้ลูกกระทำ

หากไม่สะอาดพอก็จะช่วยเป็นภาระให้ ช่วยขัดถูขี้ไคล จับฟอกสบู่ให้จนลูกพัฒนาสามารถพึ่งพาตนเองได้ แม่จึงวางมือ เรื่องอื่นๆ ก็เช่นกัน

แม่สอนวิธีการหุงข้าว ปรุงอาหาร ทำกับข้าวหลากหลายประเภทชนิดทุ่มสุดฝีมือ ข้าพเจ้า ขณะเรียนชั้นประถม ตนเองในฐานะที่เป็นพี่ใหญ่ของน้องๆ ก็ได้รับมอบหมายหน้าที่ในการหุงข้าวแล้ว โดยวิธีการฝึกให้ล้างหม้อข้าว ตวงข้าวสาร ล้างซาวข้าว กะน้ำให้พอดีกับการหุงแบบเช็ดน้ำ ไม่เช็ดน้ำ ทุกขั้นตอนแม่ผู้เป็นครูจะเป็นผู้ตรวจทานดู ก่อนหน้านี้ก็ได้รับการบรรจุเป็นลูกมือในการวิ่งซื้อข้าวซื้อของ ประเภทม้าเร็ว ช่วยตำน้ำพริก เด็ดผัก หั่นเนื้อ ขูดมะพร้าว เป็นต้น เมื่อผ่านกาลเวลา แม่ก็มอบหน้าที่ให้มากขึ้น สามารถกะประมาณพริกแกงเอง ใส่อะไรเท่าไร ซื้อปลา เนื้อ หาผักเตรียมไว้รอแม่มาปรุงแกงต่อ ต่อมาทั้งระบบก็ตกเป็นหน้าที่ของข้าพเจ้า เมื่อน้องสาวโตมาพอรับหน้าที่ได้ แม่และข้าพเจ้าก็ถ่ายทอดงานให้น้องๆ รับผิดชอบต่อ ข้าพเจ้าก็ไปทำอย่างอื่นนอกบ้านต่อไป

งานถ่ายทอดวิถีอาชีพที่ท่านส่งตรงมายังลูกผ่านการเป็นลูกมือเลื่อนชั้นขึ้นจนมีความสามารถใกล้เคียงหรือเฉกท่าน และมอบให้เป็นหน้าที่รับผิดชอบ คือกระบวนการสอบผ่านนั่นเอง ลูกๆ จึงควรศึกษางานในบ้านงานครัว งานอาชีพของพ่อแม่ไว้ โดยเฉพาะชาวเกษตร หรือร้านค้า หรืออื่นๆ เพื่อเป็นการเตรียมตัวรับช่วงงานต่อ ข้าพเจ้าได้รับการถ่ายทอดการทำนา ทำไร่ ทำสวนยางพาราในทุกขั้นทุกตอน จากงานชิ้นเล็กๆ ก็ค่อยๆ ขยับขึ้นๆ จนคลุมงานทั้งหมด

การทำนา ลูกซึ่งเป็นแรงงานไร้ฝีมือ ไร้ความรู้ความสามารถ เริ่มจากช่วยขุดดินข้างคันนา ช่วยพ่อไถคราด วิดน้ำออกจากแปลงเพาะข้าวกล้า จับปู(เป็นที่สนุกที่สุด) ขนข้าวกล้ากระจายเพื่อให้ผู้ใหญ่ทำงานได้สะดวก ขนเก็บเลียงข้าว (ปักษ์ใต้เก็บเกี่ยวข้าวที่ละรวง ได้หนึ่งกำมือก็มัดร่วมเรียกว่า “เลียง”) มากองรวมไว้ รอการขนเก็บไปไว้ที่ฉางข้าวที่บ้าน

ฤดูกาลเก็บเกี่ยวข้าวเป็นฤดูกาลที่สนุกสนานมากของเด็กบ้านนอกอย่างข้าพเจ้าและเพื่อนๆ เพราะน้ำในนาที่แห้งกลายเป็นสนามเด็กเล่นที่ดีของเด็กๆ ทั้งยังนำต้นข้าวมาทำ "ปี่ซัง" เป่าประสานกันต่างเสียงเครื่องตนตรี ตัดต้นข้าวทำเป็นบ้านหรือเพิงเล่น เล่นไล่จับเป็นโจรผู้ร้าย ตำรวจไล่ยิงกันราวหนังบู๊ตามแบบอย่างที่เห็นจากหนังกลางแปลง หรือหนังขายยาที่จรมาฉายเป็นครั้งคราว

ส่วนการทำไร่ ทำสวนยางพารา เมื่อโค่นต้นยางพาราเก่า เผาเรียบร้อยกลายเป็นไร่โล่ง จำต้องปรับพื้นที่ (ปัจจุบัน นับแต่มีการประกาศปิดป่า ไม้ยางพารากลายเป็นไม้ที่ต้องการของตลาด ชาวสวนไม่ต้องโค่นต้นยางเอง เพราะจะมีพ่อค้าเข้าไปตัดโค่นถึงสวน พร้อมทั้งปรับพื้นที่ให้ และยังได้รับค่าไม้เป็นรายได้อีกด้วย) เมื่อปรับพื้นที่เรียบร้อย จึงวัดแถวปักระยะเพื่อขุดหลุมปลูกยางพาราต่อไป ระหว่างแถวเริ่มมีการปลูกข้าวไร่ และพืชอื่นๆ ข้าพเจ้าได้มีความเข้าใจภายหลัง ถึงความเกื้อกูลของพืชต่างๆ ในไร่ในสวน เมื่อปลูกจะมีการใส่เมล็ดพันธ์ลงในหลุมเดียวกัน เช่น ข้าว พริกขี้หนู มะเขือ หรือปลูกแตงกวา ฟักเขียว ฟักทอง มะละกอหรือกล้วยแซม การเก็บผลผลิตจะเป็นไปตามอายุของพันธุ์ไม้ เริ่มจากแตงกวาก่อน ต่อด้วยข้าวเป็นที่ 2 สุดท้ายเป็นพริก เรียกว่าลงมือครั้งเดียวได้หลายอย่าง ส่วนพืชแซม ก็จะเก็บเกี่ยวไปเรื่อยๆ ตามอายุ แม่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนทำไร่ทำสวนเช่นเคย การเรียนก็เริ่มจากการเป็นลูกมือ จากงานเล็กๆ มือสมัครเล่น จนเป็นคนช่วยกรีดยางพารามืออาชีพในที่สุด

เฉพาะยางพารา แม่ต้องการลูกมือที่แข็งแรงมากพอสมควร เริ่มจากขุดหลุม ดายหญ้า ถางวัชพืช จนถึงการเก็บน้ำยาง ช่วยผสมน้ำยาง หาน้ำผสมยาง หมุนจักรทำแผ่นยาง และการกรีดซึ่งเป็นส่วนที่ยากที่สุด ลูกๆ เข้าเรียนส่วนนี้ตามลำดับของแรงกายที่ช่วยได้ ดูเหมือนว่า การช่วยเก็บน้ำยางจะเป็นงานประจำของลูกๆ สำหรับวันหยุดเรียนในช่วงเช้าๆ ต่อ

ด้วยการผสมน้ำยาง หมุนจักรทำแผ่นยาง กว่าจะเสร็จก็ตอนเที่ยง ช่วงนี้รายได้ส่วนตัวของลูก จึงมาจากการเก็บเศษยางขาย

หลายปีต่อมา ข้าพเจ้าก็เริ่มได้รับอนุญาตให้เป็นผู้กรีดต้นยางได้ โดยเริ่มจากกรีดต้นยางที่มีอายุมากที่รอการโค่นเพื่อปลูกต้นใหม่ เป็นการฝึกทักษะการกรีดแบบหลักสูตรการเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติจริง จนเกิดความชำนาญ คือกรีดไม่ถึงเนื้อไม้ และได้น้ำยาง จึงสอบผ่านโดยการเลื่อนสวนในการกรีดเป็นสวนเดียวกับแม่นั่นเอง สามารถทำแผ่นยางได้ด้วยตัวเองแบบมืออาชีพ

การช่วยทำงานในไร่ในสวนนี้เอง แม่ได้ขยายสู่หลักสูตรของการออมทรัพย์ด้วยการฝากธนาคาร เพราะในช่วงของการเก็บเกี่ยวผลผลิตชนิดต่างๆ แม่มักให้ลูกๆ แย่งกันเก็บ ใครเก็บได้เท่าไร เมื่อขายได้เงินก็ตกเป็นของลูกคนนั้น โดยเฉพาะการเก็บมะเขือหรือพริกขี้หนู ซึ่งต้องใช้ความเพียรและเวลาในการเก็บมากเป็นพิเศษ ในช่วงของวันหยุดเรียน แม่จึงมักให้ลูกซ้อนท้ายจักรยานยนต์เพื่อช่วยเก็บพืชผลแทนไปนั่งหน้าจอโทรทัศน์เรียกว่าได้ทั้งงาน ได้ทั้งเงิน และเป็นการช่วยการงานของท่าน ทำให้ท่านเหนื่อยน้อยลง มีเวลาพักผ่อนหรือไปอย่างอย่างอื่นได้มากขึ้นด้วย และถือเป็นการให้การศึกษาที่สำคัญ

ด้านนามธรรม ที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม ด้านจิตใจ แม่พร่ำสอนอบรมเป็นพิเศษเพื่อไม่ให้ลูกกระทำกรรมชั่ว สร้างสรรค์ความดี บ้างครั้งถึงขนาดลงโทษเมื่อลูกกระทำผิด **หลวงพรปรีชา** ได้ประพันธ์ถึงตอนนี้ไว้ใน **"มาตาสดุดี"** ว่า

"...เฝ้าอบรมสอนสั่งให้ยั้งคิด　　สิ่งใดผิดชอบสอบศึกษา
ให้รู้เช่นชั่วดีมีปัญญา　　มีคุณค่าสมกำเนิดเกิดเป็นคน
แม้ยามโกรธลงโทษถึงดุด่า　　เจตนาสอนสั่งจึงนั่งบ่น
ใช่จักเกลียดชังฝังกมล　　ความรักท้นท่วมอยู่มิรู้วาย..."

ความชั่วที่ท่านห้ามอยู่เสมอๆ คือเรื่องของศีล เรื่องของอบายมุขต่างๆ ท่านกันเสมอไม่ว่าจะเป็นเรื่องดื่มเหล้า เมาเบียร์ บุหรี่ หรืออื่นๆ ข้าพเจ้าเคยลองสูบบุหรี่กับเพื่อนๆ ใกล้บ้าน โดยไปหาเก็บเม็ดมะม่วงหิมพานต์มาขายซื้อบุหรี่มาสูบ สูบได้ครั้งเดียว รู้สึกไอและเหม็นมาก จึงไม่สูบ ตั้งแต่วันนั้นมาข้าพเจ้าไม่เคยสูบอีกเลย ท่านห้ามคบคนไม่ดี เพราะกลัวถูกชักชวนไปทำความชั่วร้ายต่างๆ เป็นเหตุแห่งความเสื่อมแก่ลูก ส่วนการพนันจึงเป็นเรื่องต้องห้ามเช่นเดียวกัน

ปัจจุบันนี้สิ่งที่พ่อแม่เฝ้าระวังมิให้ลูกตกลงไปคือเรื่องของยาเสพติดให้โทษ แต่ส่วนใหญ่จะมองไปแค่ยาบ้า ยาอี กัญชา กาว เฮโรอีน ผงขาว ลืมไปว่าจริงๆ สิ่งเสพติดใกล้ๆ ตัวอย่างบุหรี่ เหล้าเบียร์ เพราะบุหรี่ เหล้าเบียร์เป็นฐานที่จะก้าวไปสู่ยาบ้า หรือสิ่งเสพติดอย่างอื่นต่อไปได้ง่าย

ความขี้เกียจ เป็นความไม่ดีที่แม่ๆ ไม่ควรให้ติดเป็นนิสัยแก่ลูก แม่ต้องฝึกให้ลูกมีความขยันในกิจต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องขยันเรียนหนังสือ ขยันช่วยงานต่างๆ ปลุกลูกให้ตื่นนอนแต่ตอนเช้าๆ ไม่ปล่อยให้นอนจนตื่นสายกลายเป็นความขี้เกียจสะสม เป็นต้น เพราะหากความขี้เกียจกลายเป็นนิสัยลูกแล้วจะแก้ยาก ถอนได้อยาก เด็กยุคไหนก็ตามมักชอบความเกียจคร้าน แต่ยุคปัจจุบัน ยุคที่มีเครื่องทุนแรง เครื่องอำนวยความสะดวกยิ่งเพิ่มความขี้เกียจให้แก่ผู้คนได้มากขึ้น มีคำกล่าวว่า *"ขี้เกียจเป็นแมลงวัน ขยันเป็นแมลงผึ้ง"* เพราะขี้เกียจเป็นความไม่ดี ขยันเป็นความดีนั่นเอง

การกระทำทางวาจาที่เป็นเหตุให้ถูกลงโทษบ่อยโดยเฉพาะการพูดจาที่เป็นคำหยาบคาบ "ไอ้ อี มึง กู" แม่ห้ามไม่ให้ลูกพูดไม่ว่ากับผู้ใดแม้กับเพื่อน ได้ยินเป็นอันโดนลงโทษ แต่ให้พูดคำว่า "พี่ น้อง" แทน แม่ที่ดีเมื่อห้ามมิให้ลูกกระทำความชั่วประการต่างๆ แล้ว ตนเองก็ควรงดการกระทำพฤติกรรมเหล่านั้นด้วยเพื่อเป็นแบบอย่างแก่ลูกของตน และประพฤติในทางบวกด้านดีๆ ให้แก่ลูกได้เป็นต้นแบบ

ด้านความดี ท่านสนับสนุนให้กระทำ คุณธรรมที่ท่านฝึกหรือสอนผ่านการช่วยทำงานหรือการอบรมอยู่เป็นประจำ ให้เป็นนิสัย เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้ ความขยัน ความอดทน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความเสียสละ ความกตัญญูกตเวที ให้ทำบุญตักบาตร ชักชวนไปวัดในวันสำคัญทางศาสนาด้วยตัวเองบ้าง ให้ไปกับปู่ย่าตายายบ้าง

พ่อแม่ในยุคพุทธกาลอย่าง**อนาถบิณฑิกเศรษฐี**ถึงกับจ้างให้ลูกไปฟังธรรม เพื่อให้ลูกได้รับสิ่งดีจากพระศาสนา ยินดียิ่งหากลูกออกบวช กลายมาเป็นความเชื่อในสังคมไทยที่กล่าวถึง การบวชเป็นการช่วยให้พ่อแม่ได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์ ทั้งนี้ก็เพราะเมื่อลูกได้บวช ได้ฝึกฝนอบรมทางศาสนาแล้ว เป็นการเติมความรู้ให้เต็ม เพราะความรู้จากโรงเรียนเป็นความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพหาเงินเลี้ยงตัวรอด แต่ความรู้จากหลักธรรมในศาสนา เป็นความรู้ชนิดที่สามารถรักษาทรัพย์ที่ได้มารวมถึงการทำให้ชีวิตไม่ทุกข์ เรียกว่ารู้ทั้งคดีโลกและคดีธรรมกลายเป็นวัฒนธรรมอุปสมบทเข้าพรรษามีมายาวนาน แต่เมื่อภาวะทางเศรษฐกิจเข้ามามีบทบาทในชีวิตมากขึ้น ระยะเวลาในการบวชจึงลดน้อยลงมา เหลือระยะเพียง ๕ วัน ๗ วัน ๙ วัน ๑๕ วัน หรืออยู่กับเหตุปัจจัยในการอนุมัติให้ลางานได้อย่างสมัยปัจจุบัน คนจึงห่างไกลจากปัญญาทางธรรมมากขึ้น ไม่ได้ประโยชน์ทางศาสนาในแง่ของศาสนธรรมหรือการนำหลักธรรมมาใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันเท่าที่ควร แต่เมื่อได้ยินว่าลูกจะบวชแม่ก็สุขใจ

แนวคิดเรื่องเกาะชายผ้าเหลืองนี่เอง ทำให้เวลานาคจะขึ้นสู่พระอุโบสถ จึงมีผู้คนจับเกาะผ้านาคเป็นแถวยาวเพื่อขึ้นสวรรค์ ซึ่งน่าจะมีความหมายในแง่ที่ว่า เมื่อลูกบวชแล้วจะทำให้พ่อแม่ หรือญาติได้ใกล้ชิดกับพระศาสนามากขึ้น จากที่ไม่เคยได้เข้าวัด ทำบุญให้ทาน ตักบาตร สวดมนต์ รักษาศีล เจริญภาวนา ก็สามารถทำกิจกรรมเหล่านี้ ซึ่งถือว่าได้

เป็นญาติกับพระศาสนามากยิ่งขึ้น นี่คือสวรรค์ที่ญาติ ๆ จะได้รับชนิดไม่ต้องรอตอนหลังตาย

แม่ที่เป็นคนขยัน ประหยัด พื้นที่ข้าง ๆ บ้านมักจะเต็มไปด้วยพืชผักที่ใช้ในการประกอบอาหารประเภทข่า ตะไคร้ แตง ถั่ว พริก มะเขือ มะละกอ หรือไม้ยืนต้นอย่างมะม่วง มะยม มะขาม ขนุน ง่ายในการปลูก รดน้ำ หาปุ๋ยคอกบำรุง ผสมกับไม้ประดับเพื่อสวยงาม อันนี้ถือเป็นเรื่องที่สำคัญ ผู้คนโดยทั่วไปมักปลูกไม้ดอกไม้ประดับ สร้างความสวยงามรอบ ๆ บริเวณบ้าน แต่พืชผักพื้นฐานในการทำครัวต้องหาซื้อ ทั้ง ๆ ที่พืชเหล่านี้ง่ายต่อการปลูก ง่ายต่อการบำรุงรักษาเลี้ยงดู หากเปลี่ยนเป็นแต่ละบ้านที่มีพื้นที่เพาะปลูกเพื่อใช้ในครัวเรือนของตน ซึ่งจะได้ทั้งความขยันและช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้ด้วย บ้านจึงควรปลูกทั้งไม้ดอกไม้ประดับและไม้รับประทาน ซึ่งสามารถจัดระบบให้สวยงามได้เช่นกัน และปัจจุบันได้มีการส่งเสริมจนกลายเป็นตำนานของการโกงกินคอรัปชั่นในนามของโครงการ "ผักสวนครัวรั้วกินได้" นัยว่าให้แต่ละบ้านปลูกพืชไว้รับประทานเพื่อลดรายจ่าย

อีกเรื่องที่พ่อแม่สามารถเป็นต้นแบบ คือการสร้างนิสัยการอ่านตอนเด็ก พ่อแม่ของข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือบางกอก เมื่อข้าพเจ้าเห็นบ่อย ๆ เข้าก็อ่านตามบ้างจนติดนิยายในบางกอกและต้องอ่านต่อหลังจากที่ท่านอ่านเสร็จเรียบร้อย ซึ่งทำให้ข้าพเจ้ากลายเป็นหนอนตัวหนึ่งที่ชอบอ่านหนังสือและค่อยพัฒนาหนังสือประเภทอื่น ๆ เช่นหนังสือเล่มละบาท ตุ๊กตา การ์ตูน วรรณกรรม ตลอดถึงหนังสือเกี่ยวกับการเมืองรายสัปดาห์ในเวลาต่อมา และการอ่านหนังสือนี้เองที่เป็นฐานช่วยให้สามารถอ่านหนังสือเรียน ชอบการเรียนรู้ แม่ทั้งหลายควรมีตู้หนังสือสามัญประจำบ้าน รวบรวมหนังสือหลากหลายประเภททั้งที่เป็นประโยชน์เสริมสร้างสติปัญญา หรือเพลิดเพลิน คอยอ่านให้ลูกเห็น พร่ำสอนให้ลูกอ่าน ให้อ่านให้ฟัง

จนกลายเป็นความเคยชิน ก็เป็นการสร้างนิสัยรักการอ่านแก่ลูกๆ ปัจจุบันเห็นหลายครอบครัวบ้านเต็มไปด้วยตู้โชว์เต็มไปด้วยวัตถุสิ่งของต่างๆ รวมทั้งสะสมเหล้านานาชนิด แต่ขาดข้อมูลด้านที่เป็นภาษาหนังสือ หรือสื่อความรู้สมัยใหม่เพื่อสร้างความรู้ภูมิปัญญาให้กับลูก

การสอนของแม่ทั้งที่ผ่านกิจกรรมหรือการอบรมตักเตือนล้วนมีคุณธรรมแฝงอยู่ด้วยเสมอ เป็นการจัดการศึกษาแบบความรู้ความสามารถคู่คุณธรรมชนิดผสมกลมกลืนบูรณาการ แม้จะไม่มีหลักสูตรเป็นระบบ แต่ก็เกิดโดยผ่านประสบการณ์ของท่านที่สั่งสมหรือรับถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเป็นการกล่อมเกลาทางสังคมผ่านระบบครอบครัวสืบทอดเป็นวัฒนธรรมของสังคม ปนเปอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนสืบมา สอนตั้งแต่ยังเล็กจนเติบใหญ่ เรียกว่า ดัดตั้งแต่ยังอ่อน ตามภาษิต *“ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก”* ใช้เครื่องมือแบบโบราณคือ สระน้ำ ใบยอ ก่อไผ่

สระน้ำ คือ เวลาว่ากล่าวอบรมตักเตือนอะไรก็เอาความเย็นเข้าว่าเอาน้ำเย็นเข้าลูบ ค่อยๆ ปลอบประโลมด้วยเมตตา มีวาจาไพเราะประดุจความเย็นของสระน้ำ ลูกฟังแล้วเกิดความเย็นใจปรารถนาจะประพฤติปฏิบัติตาม หากเปลี่ยนเป็นการอบรมด้วยการดุด่าว่ากล่าวด้วยคำหยาบคาย ความหยาบคายก็ถ่ายทอดไปสู่ลูก และที่สำคัญลูกอาจจะไม่อยากกระทำตามสิ่งที่อบรมว่ากล่าวตักเตือน

ใบยอ คือใช้วิธีการยกย่องเมื่อทำความดี ความถูกต้องเพื่อเป็นการประกาศว่าสิ่งนั้นถูกต้องควรกระทำ เด็กๆ ก็จะจดจำการกระทำนั้นๆ หมั่นทำจนติดเป็นนิสัย การยอหรือการยกย่องเป็นกระตุ้น เร้าให้กระทำอีกบ่อยๆ นั่นเอง บางครั้งก็ต้องมีรางวัลให้ด้วยเพื่อเป็นกำลังใจ ลูกที่เรียนเก่งๆ ช่วยงานเก่งจึงมักได้รางวัลจากผู้ใหญ่อยู่เสมอๆ และชี้ชัดลงไปว่า เป็นสิ่งที่ดีลูกๆ หลานๆ จะได้กระทำให้ได้อีก

กอไผ่ คือ ไม้เรียวหรือการลงโทษนั่งเอง ยามที่ลูกทำผิด บางครั้งการใช้สระน้ำ ยังไม่พอ เพราะเป็นเรื่องที่พิเศษ และหากใช้ใบยอก็เป็นการสนับสนุนให้ลูกเพาะบ่มนิสัยไม่ดีติดตัว จึงอาจต้องใช้การลงโทษ โดยการตีบ้างตามคำโบราณที่ว่า *"รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี"* ซึ่งต้องมีการอบรมว่ากล่าวตักเตือนให้เข้าใจกันเสียก่อนว่าสิ่งนั้นผิด ไม่ควรกระทำ แล้วค่อยลงโทษ

มีนิทานเรื่องหนึ่งที่เล่ากันว่า มีแม่ลูกคู่หนึ่ง ในเวลาที่ไปไหนต่อไหน แม่จะให้ลูกขี่คอ วันหนึ่ง ขณะเดินเล่นอย่างปกติ แม่ก็ได้พบชาวสวนคนหนึ่งที่เทินแตงกวากลับมาจากสวน จึงหยุดพูดคุยกัน ลูกที่นั่งอยู่บนคอแม่ เมื่อเห็นแตงกวา ก็อยากได้อยากกิน จึงหยิบกินบ้าง ใส่กระเป๋ากางแกงบ้าง เมื่อกลับถึงบ้านก็นำมามอบให้แม่ดู เมื่อถามได้ความก็ชื่นชมลูกว่าดีมาก เก่งมาก ลูกก็เข้าใจว่าการทำอย่างนี้ดี และวันต่อมาแม่ก็สนับสนุนให้ลูกทำอีก

เมื่อลูกโตขึ้น ก็ขโมยของคนอื่นอยู่ร่ำไป ประมาณว่าของใครวางไว้ไม่ดี ห่างไกลตัว เผลอนิดเดียวก็หาย นับวันยิ่งขโมยของที่ใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นโจรที่ปล้นบ้านฆ่าคน แต่ที่สุด ผลกรรมก็ตามสนองจนได้ ในคืนหนึ่ง เมื่อเข้าขโมยทรัพย์สินและฆ่าเจ้าของทรัพย์ตาย ก็ถูกตำรวจล้อมจับได้ ถูกตัดสินประหารชีวิต

ก่อนถูกตัดศีรษะก็ขอพูดกับแม่ก่อน แม่เมื่อเข้าใกล้เพราะคิดว่าลูกจะบอกว่า ทรัพย์ที่ลูกขโมยมาจะนำไปซ่อนไว้ที่ไหน ลูกจึงบอกให้แม่เอียงหูมาจะกระซิบบอก ทันทีที่เอียงหูมาลูกชายตัวร้ายก็กัดหูแม่ทันที ต่อมาเมื่อถูกซักถามจึงบอกว่า ตั้งแต่เล็กแม่ไม่เคยสอนเลยว่าการลักขโมยของคนอื่นไม่ดี จนถือเป็นนิสัย ละได้ยาก หากการขโมยครั้งแรกของเขาถูกห้ามถูกเตือน และแม่ไม่สนับสนุน เขาก็คงไม่ทำจนกลายเป็นนิสัย เขาจึงกัดหูของแม่ที่ไม่ได้ตักเตือนนั่นเอง

ความดีหรือความชั่วแม้เล็กๆ น้อยๆ ก็ต้องขยันตอกย้ำซ้ำแล้วซ้ำ

อีกในการอบรมตักเตือนเพื่อก่อให้เกิดสติปัญญาแยกแยะผิดชอบชั่วดีอย่างชัดเจน อะไรต้องปฏิบัติ อะไรห้ามประพฤติ ค่อยๆ บอกกล่าวไปแต่เป็นเด็กๆ เกิดเป็นทิฏฐิความคิดเห็นที่ถูกต้อง ถือเป็นการให้ธรรมะแก่ลูกและเป็นการให้ที่มีคุณค่าที่สุดทางพระพุทธศาสนา

นอกจากการสอนเองแล้ว แม่ยังส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียน สมัยนี้ก็ตั้งแต่เตรียมอนุบาล อนุบาล ประถม มัธยม จนถึงปริญญา มีการลงทุนทางด้านการศึกษามากมาย ตั้งแต่ค่าเทอม สมุดหนังสือ อุปกรณ์ต่างๆ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย รองเท้า ถุงเท้า เป็นต้น ซึ่งต้องซื้อเปลี่ยนแทบทุกปี แต่เพื่อการงานในอนาคตของลูก แม่ก็ทุ่มเทแรงกาย แรงใจอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย แม้การศึกษาที่สูงขึ้นจะชักนำลูกน้อยห่างออกจากอ้อมกอดของท่านไปทุกปีๆ นำแรงงานช่วยเหลือไปจากบ้านท่านก็ยอม แม่ติดตามผลการเรียนของลูกในแต่ละเทอม ยิ้มหรือเศร้าท่านก็น้อมรับ พร้อมในการบำรุงสนับสนุนหากลูกต้องการเพิ่มเติม ยามที่ลูกไปเรียนไกลๆ จดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ ฯ คือสิ่งที่แม่รออยู่เสมอ ถึงที่บ้านจะไม่ค่อยจะมีเงิน ก็ต้องหาหยิบยืมเพื่อส่งให้ลูก ไม่อยากให้ลูกขาดมือ อาหารการกินของท่านก็รับประทานอย่างง่ายๆ เพื่อประหยัดทุกอย่างเก็บเงินให้ลูกได้มีโอกาสศึกษาสูงๆ มีงานทำดีๆ

เพื่อการนี้ ผู้ปกครองจึงควรดูแลเอาใจใส่ในการศึกษาเล่าเรียนของลูก ถามไถ่ถึงการบ้าน ผลการเรียน ตลอดถึงการติดต่อเอาใจธุระต่อสถาบันการศึกษา ถ้าลูกจากไปเรียนที่ไกลๆ ก็ต้องไปเยี่ยมไปดูแลบ้าง พยายามรู้จักเพื่อนของลูกว่าเป็นใคร ลูกหลานของใคร บ้านอยู่ที่ไหน มีนิสัยใจคอเป็นอย่างไร เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๕ เหตุเกิดที่ประเทศอังกฤษ คือ ศาลได้พิพากษาลงจำคุกคุณแม่ลูก ๒ วัย ๔๓ ปีเป็นเวลา ๖๐ วันโทษฐานที่ไม่หาทางป้องกันไม่ให้ลูกสาว ๒ คนวัย ๑๓ ปีกับ ๑๕ ปี โดดเรียนเพราะมีการออกกฎหมายเพื่อลงโทษพ่อแม่ที่รู้ว่าลูกโดดเรียนแต่ไม่ยอมแก้

ปัญหา ฝ่ายลูกทั้ง ๒ ได้สำนึกขึ้นมาว่าแม่ต้องรับโทษจากสิ่งที่เธอทำและยอมกลับไปเรียนหนังสือ (คมชัดลึก ฉบับวันพฤหัสที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕) นับเป็นคดีที่ต้องบันทึกเป็นประวัติศาสตร์ของโลก และหากนำมาใช้กับสังคมไทย ในคุกคงต้องเต็มไปด้วยผู้ปกครองที่มีลูกไม่เอาถ่านเป็นแน่

อีกเรื่องที่เรียนกันในวิชาภาษาไทยเมื่อชั้น ม.๒ คือเรื่อง **"พ่อแม่รังแกฉัน"** ของ**พระยาอุปกิตศิลปสาร** ที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อรณรงค์ชักชวนให้ผู้คนส่งบุตรเข้าเรียนหนังสือตามกฎหมายบ้านเมืองเมื่อปี ๒๔๖๘ เรื่องมีอยู่ว่า เศรษฐีท่านหนึ่งมีบุตรชายที่น่ารัก ครั้นถึงวัยศึกษาเล่าเรียน จะให้ไปเรียนที่โรงเรียนก็เกรงว่าจะสร้างความลำบากแก่ลูกจึงจ้างครูมาสอนที่บ้าน บุตรก็โยกโย้ว่าไม่มีเพื่อนเรียน จึงขอพ่อให้เด็กในบ้านเรียนด้วย ซึ่งท่านเศรษฐีก็ยินยอม ฝ่ายบุตรชายเมื่อได้เพื่อนก็ไม่สนใจเรียนเอาแต่เล่นสนุกสนาน ครูจึงกล่าวอบรมตักเตือนจนถึงลงโทษด้วยการเฆี่ยนตี บุตรจึงฟ้องท่านเศรษฐี ๆ ไล่ครูคนนั้นออก และจ้างคนใหม่แทน ก็เกิดปัญหาเดิมๆ คนแล้วคนเล่า จนได้ครูคนหนึ่งที่รักเงินมากกว่ารักวิชาชีพ จึงขายวิชาชีพหากิน อยากเรียนก็สอน ไม่อยากเรียนก็ไม่สอน ลูกเศรษฐีจึงไม่ค่อยจะได้เรียนนักและเริ่มคบกับเพื่อนที่ไม่ดีมากขึ้น

ต่อมาเมื่อท่านเศรษฐีตาย ความที่ขาดปัญญาทำให้ลูกเศรษฐีไม่สามารถรักษาทรัพย์สมบัติไว้ได้ ขายทุกสิ่งทุกอย่าง จะไปทำมาค้าขายอะไรก็ทำไม่เป็นเพราะไม่เคยสนใจศึกษาเล่าเรียน จำต้องขายบ้านไปอาศัยอยู่ที่ศาลเจ้า ดำรงตนเป็นขอทานอาชีพที่ไม่ต้องเรียนหนังสือ หรือใช้ความรู้มากนักและใครๆ ก็ทำได้ ก็ได้หวนคิดถึงความหลังครั้งเก่าเห็นว่าที่ตนเป็นอย่างนี้ก็เพราะพ่อไม่ดี เชื่อคำของตน จึงกล่าว **"พ่อแม่รังแกฉัน"**

วันหนึ่ง เดินไปขอทานที่บ้านของซินแสที่มีบุตรสาวสวยผู้หนึ่ง ซึ่งท่านซินแสพอเห็นหน้าตารูปลักษณ์ก็เห็นว่ามีลักษณะของเศรษฐีจะมีแผนร้ายอะไรหรือเปล่า ขอทานจึงตอบว่า

"...ท่านเจ้าข้า พ่อแม่รังแกฉัน เขาใฝ่ฝันฟูมฟักฉันอักขู
ฉันทำผิดคิดระยำกลับค้ำชู จะว่าผู้รักลูกถูกหรือไร..."

และขออาหารเพื่อยังชีพ ท่านซินแสซึ่งไม่อยากซ้ำรอย จึงต้องการดัดนิสัยเสียใหม่แต่ต้องยอมทำตามที่ท่านเสนอ

"...พ่อแม่รักลูกผิดชนิดไร เขาก็ได้ทุกข์ถมจนล้มตาย
เวลานั้นตัวเจ้ายังเยาว์อยู่ จึงไม่รู้ยั้งตนจนฉิบหาย
เดี๋ยวนี้เจ้ารู้สึกสำนึกกาย จงขวนขวายฝึกหัดดัดสันดาน
ข้าจักเป็นพ่อแม่ช่วยแก้ให้ ต้องตามใจแต่ข้าจะว่าขาน
ถ้ายอมตามข้าว่าไม่ช้านาน จักไม่ต้องขอทานเขาต่อไป.."

ลูกเศรษฐีจึงกลับตัวได้ด้วยการฝึกฝนอบรมของท่านซินแส สามารถประกอบการค้าขาย จนกลับสู่ความเป็นเศรษฐีอีกครั้ง

การศึกษาของบุตร เป็นที่มาของการงานในอนาคต เมื่อลูกมีการศึกษาที่ดี มีความรู้ความสามารถย่อมมีโอกาสในการแสวงหางานที่มั่นคงต่อการดำรงชีพได้ แม่ยินยอมส่งแม้จะรู้ว่างานของตนที่บ้านลูกจะไม่สานต่อก็ตาม นับวันลูกๆ ของแม่ต่างๆ จึงมักไปรวมศูนย์กันในที่แหล่งเจริญทางเศรษฐกิจ นานครั้งจึงกลับไปเยี่ยมแม่ แต่แม่ก็สุขใจในวิถีของลูก ภาคภูมิใจในความสำเร็จของลูกเสมอ

...เฝ้าอบรมสอนสั่งให้ยั้งคิด สิ่งใดผิดใดชอบสอบศึกษา
ให้รู้เช่นชั่วดีมีปัญญา มีคุณค่าสมกำเนิดเกิดเป็นคน
แม้ยามโกรธลงโทษถึงดุด่า เจตนาสอนสั่งจึงนั่งบ่น
ใช่จักเกลียดจักชังฝังกมล ความรักท้นท่วมอยู่มิรู้วาย
ถึงทำผิดหนักหนาถึงสาหัส ทุกคนตัดไม่คบค้าพาแหนงหน่าย
อันแม่หรือจะมีจิตคิดโหดร้าย ตัดลูกชายลูกหญิงไม่จริงนาน...

(หลวงพรปรีชา)

หรือการฝึกฝนแบบนกอินทรีย์ ก็เป็นที่น่าสนใจยิ่ง คือ พอแม่นกอินทรีจะวางไข่ พ่อนกจะไปหาที่เหมาะสม ปลอดภัย หาก้อนหินไปวางไว้ก่อนแล้วจะไปหากิ่งไม้มาวางสะบนหิน แล้วหาหนามคมๆ แหลมๆ มาวางเป็นชั้นต่อมา แล้วจึงใช้ใบไม้วางทับกิ่งไม้และหนามแหลม สุดท้ายจึงจิกกัดสลัดขนของตนเพื่อเป็นรังที่อ่อนนุ่มและอบอุ่นยามลูกน้อยตัวอ่อนเจอะเปลือกไข่ลืมตามองดูโลก

เมื่อลูกนกเริ่มแข็งแรงขึ้น แม่นกจะเริ่มจิกเขี่ยขนรองรังที่เคยอ่อนนุ่มและอบอุ่นออกจากรังให้ลูกได้นอนบนใบไม้ เมื่อแข็งแรงขึ้นเป็นลำดับแม่นกก็จะเอาใบไม้ออก ซึ่งจะถึงคิวของหนามคมแหลม ลูกนกจะต้องพยายามฝึกการประคองตัวไม่ให้ไปถูกหนามแหลม ธรรมชาติแห่งการเอาชีวิตรอดจะสอนบทเรียนการอยู่อย่างไรไม่ให้ถูกหนามตำ ต้องยืนให้มั่นคงไม่โคลงเคลง ไหวเอน เมื่อผ่านบทเรียนที่น่าจะผ่านด้วยความเจ็บปวดเป็นอย่างยิ่ง ลูกนกก็จะมีขนที่หนาขึ้น ก็จะได้ฝึกการเกาะคอนนอนบนกิ่งไม้ การประคองตัวไม่ให้ล้ม การเดิน การกระโดด ซึ่งหากล้มหรือผิดพลาดก็ไม่ถึงกับพิการเสียปีกเสียขา จากนั้นลูกนกจะได้อยู่บนแผ่นหินซึ่งจะร้อนเพราะแสงแดดที่แผดเผา ฝึกกระพือปีก ให้ผจญูความความหนาวเย็นยามต้องฝนให้ผจญูกับลมหนาวที่พัดผ่าน นี่คือการฝึกบทเรียนในขั้นต้นแก่ลูกนก

เมื่อดูว่าลูกโตพอที่จะโบยบินได้แล้ว บทเรียนแห่งการเสี่ยงภัยเหินเวหาก็มาถึง แม่นกจะคาบลูกนกบินขึ้นบนท้องฟ้าแล้วปล่อยให้ลูกร่วงหล่นลงสู่ฟื้นดิน แล้วโฉบกลับขึ้นไปปล่อยใหม่ก่อนลูกจะตกถึงพื้นดิน ครั้งแล้วครั้งเล่าเพื่อสั่งสมประสบการณ์การกระพือปีกให้เข้มแข็ง มั่นคงบทเรียนผ่านการปฏิบัติจริงผสมกับสัญชาตญาณแห่งชีวิต กาลเวลาสอนให้ลูกนกค่อยๆ เรียนรู้วิถีชีวิตของมัน จากนั้นก็ได้ฝึกการบิน การร่อน การโฉบจับสัตว์อื่นเป็นอาหารเลี้ยงชีพ ซึ่งเมื่อจบหลักสูตรลูกน้อยก็กลายเป็นนกอินทรีย์ที่ผ่านหลักสูตรได้ปริญญาชีวิตเป็นการตอบแทน

การฝึกอย่างหนักของสัตว์ทุกประเภทล้วนทำด้วยความจริงจังจริงใจ มิใช่รักลูกแล้วไม่ให้ลูกทำอะไรเหมือนกับมนุษย์เรา การได้ฝึกหัดลูกให้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ บนประสบการณ์จริงนั่นแหละคือบทเรียนชีวิตที่ยิ่งใหญ่ที่ลูกได้เรียนรู้มากกว่าตำรากองใหญ่โต เรียกสมัยใหม่กันว่า **"การเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติ" "Leaning by doing"** นั่นเอง

ให้ความยินดี

เมื่อลูกมีความสำเร็จในโอกาสต่างๆ มารดาเป็นผู้พลอยยินดีในความดีหรือความสำเร็จนั้นๆ หน้าบานกับความสำเร็จของลูก งานรับปริญญาบัตรของรั้วมหาวิทยาลัยต่างๆ คนที่ยิ้มแย้มเบิกบานเคียงข้างลูกคือแม่ ด้วยความยินดีในความสำเร็จของลูก ลืมคิดถึงต้นทุนที่ลงไประหว่างการศึกษาตั้งแต่เล็กจนเติบใหญ่ ไหนจะค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ส่งให้ทุกเดือนๆ บางรายเลี้ยงฉลองให้อย่างใหญ่โต มีรางวัลพิเศษซื้อรถเพื่อใช้ในการเดินทางไปทำงานให้ เป็นต้น

ในคราวที่ลูกมีกิจกรรมพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันกีฬา หรือการแสดง หรืออื่นๆ แม่จะเป็นผู้ยินดีปรีดา ผู้ดู เป็นกองเชียร์ที่ช่วยกระตุ้น เป็นแรงใจให้ในยามพ่ายแพ้ เริงร่าในชัยชนะและคาดหวังเห็นอนาคตที่ดียิ่งๆ ขึ้นไปของบุตร

บางรายแม้แต่วันครบรอบวันเกิดแต่ละครั้งก็จัดงานให้กับลูก ก็ทำด้วยความยินดีที่ลูกเติบโตขึ้น ทั้งๆ ที่ประจักษ์ชัดถึงบรรยากาศในการเกิดคลอดลูกอย่างชัดเจนว่า ไม่ใช่วันแห่งการที่จะมีงานสนุกสนานใดๆ เลย เพราะเป็นวันที่ท่านรับทุกขเวทนาอย่างมากเพื่อเบ่งลูกน้อยออกจากครรภ์ แต่เพื่อความสุขของลูก แม่ก็ยอมรับและยินดี

แม่จะจดจำเรื่องราวเกี่ยวกับลูกได้ตลอดไม่ว่าจะเป็นเรื่องวันเกิด วันลูกคว่ำ ลูกคลาน ยืน เดิน แผลตำหนิ ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร เกลียด

ชังอะไรหรืออื่นๆ (ซึ่งลูกส่วนใหญ่ไม่ทราบวันเกิดของแม่ แต่จำวันเกิดของแฟน ของเพื่อนได้ดีและรู้ดีว่าแฟนชอบอะไรไม่ชอบอะไร) หลายครั้งที่แม่ต้องโทรศัพท์บอกให้ลูกไปทำบุญในวันเกิด ตื่นนอนแต่เช้าใส่บาตรเพื่อสั่งสมบุญ หรือแม้แต่ไปทำบุญถวายสังฆทานให้ลูกเองเมื่อถึงวันเกิดลูก แม่ก็ยินดีทำแทนเพราะลูกไม่ค่อยจะสนใจในการสั่งสมบุญบารมีกลับไปให้ความสำคัญกับเพื่อนๆ ที่ห้อมล้อมยามโตมากกว่าคิดถึงแม่ผู้ให้กำเนิด หรือคิดถึงการเลี้ยงฉลองกับเพื่อนฝูงแทนการทำบุญ หรือการคิดถึงแม่ แต่กลับอาศัยวันแห่งการกำเนิดเป็นวันเลี้ยงฉลองเพื่อความเพลิดเพลินสนุกสนานด้วยเหล้าเบียร์นานาชนิดทั้งที่แม่ไม่เคยรินให้ลูกได้ดื่มชิมลิ้มรสกันในยามกำเนิดใหม่ๆ เลย **คุณนภาลัย สุวรรณธาดา** ประพันธ์บทกลอนเพื่อสอนใจไว้ว่า

งานวันเกิดยิ่งใหญ่ใครคนนั้น ฉลองกันในกลุ่มผู้ลุ่มหลง
หลงลาภยศสรรเสริญเพลินทะนง วันเกิดส่งชีพสั้นเร่งวันตาย
อีกมุมหนึ่งซึ่งเหงาน่าเศร้าแท้ หญิงแก่แก่นั่งคอยและคอยหาย
โอ้วันนั้นเป็นวันอันตราย แม่คลอดสายโลหิตแทบปลิดชนม์
วันเกิดลูกเกือบคล้ายวันตายแม่ เจ็บท้องแท้เท่าไรมิได้บ่น
กว่าอุ้มท้องกว่าจะคลอดรอดเป็นคน เติบโตจนบัดนี้นี่เพราะใคร
แม่เจ็บเจียนขาดใจในวันนั้น กลับเป็นวันลูกฉลองกันผ่องใส
ให้ชีวิตแล้วก็หลงระเริงใจ ลืมผู้ให้ชีวิตอนิจจา
ไฉนจึงเรียกกันว่าวันเกิด วันผู้ให้กำเนิดประเสริฐกว่า
คำอวยพรที่เขียนควรเปลี่ยนมา ให้มารดาจงเป็นสุขจึงถูกแท้
เลิกจัดงานวันเกิดกันเถิดนะ ควรที่จะคุกเข่ากราบเท้าแม่
ระลึกถึงพระคุณอบอุ่นแท้ อย่ามัวแต่จัดงานประจานตัว

หากเราจะมีงานวันเกิด ควรที่จะให้มีความใกล้เคียงกับตอนกำเนิด ควรจะเลี้ยงนมสด มีกล้วยเป็นผลไม้หลัก เพราะยามคลอด และเติบโต สิ่งที่ลูกๆ ดื่มกินคือ น้ำนม กล้วย ข้าว แต่เมื่อลูกเติบโตขึ้นมามักเลี้ยงเหล้าเลี้ยงเบียร์ ถือได้ว่าเป็นการทำลายวันเกิดมากกว่าการสร้างสรรค์ **ท่านอาจารย์พุทธทาส** เรียกงานธรรมสมโภชในการปรารภวันเกิดของท่านว่า **"วันล้ออายุ"** และชักชวนกันหยุดรับประทานอาหารขบเคี้ยว ๑ วัน ตลอดทั้งวันปรารภธรรม แสดงธรรม สวดมนต์ เจริญภาวนา นับเป็นแบบอย่างที่ดีของวันเกิดให้ผู้อื่น ได้นำไปปรับประยุกต์เป็นแบบอย่างกันอย่างไม่สงวนลิขสิทธิ์ใดๆ ทั้งสิ้น เมื่อถึงวันครบรอบวันเกิดของตน ควรตื่นนอนแต่เช้าไหว้พระสวดมนต์ ทำสมาธิแผ่เมตตา ลุกขึ้นใส่บาตรพระ หรือจะไปสมาทานศีล ปฏิบัติธรรมตามวัดต่างๆ ก็จะเป็นการกระทำที่เป็นประโยชน์มากต่อชีวิต และเป็นบุญกุศลแก่ตนและพ่อแม่ด้วย

ให้รางวัล

รางวัลเป็นกำลังใจที่ดีที่จะกระตุ้นให้คนมีพลังพิเศษในการก้าวไปสู่ความสำเร็จ หรือให้กระทำสิ่งเหล่านั้นอีก ต่างจากการดุด่า ว่าร้ายหรือการลงโทษที่เน้นถึงการห้ามปราม ไม่อยากให้ทำซ้ำ รางวัลจึงเป็นเหยื่อล่อให้เกิดความเพียรพยายาม เกิดแรงบันดาลใจให้อยากชนะเพื่อได้รางวัล แม่มักมีรางวัลอาจจะเป็นการกอด หอมแก้ม อุ้มชู สิ่งของให้แก่ลูกๆ เมื่อลูกชนะการแข่งขันกีฬา สอบได้คะแนนสูงๆ ได้เกรด ๔ เกรด A หรือเมื่อลูกกระทำความดี

หากย้อนมองตอนลูกๆ เพิ่งจะฝึกหัดยืนหรือเดิน แม่จะวางให้ลูกยืน เพียรเรียกด้วยความอดทนให้ลูกค่อยๆ ย่างเท้าเข้าหา จากระยะห่างสองสามก้าว เพิ่มระยะทางยาวขึ้น อ้อมแขนข้างหน้าคือเป้าหมายของลูกทุกคน หากบังเอิญล้ม ท่านก็ตรงเข้าอุ้ม ปลุกปลอบให้กำลังใจ ให้เดินใหม่

เมื่อเดินถึงก็ยกลูกด้วยชูขึ้นหอมแก้มหรืออะไรต่างๆ เป็นรางวัลแก่ลูก ซื้อรถที่มีล้อหมุนให้ลูกยืนแล้วลากไปทั่วบ้าน ทำราวไม้หมุนให้ลูกเดินตามจนลูกเดินได้เก่ง

เป็นผู้เสียสละอดทน

ในชีวิตของลูกทุกคน แม่คือผู้ที่เสียสละที่แท้จริง เสียสละให้กับลูกยอมรับได้ทุกอย่าง ยอมให้ลูกอยู่ในท้อง ทนเจ็บ ทนบีบคั้นอยู่เก้าเดือนสิบเดือน ยอมอุ้มแนบอกป้อนนมป้อนข้าวป้อนน้ำ หยูกยา มีอะไรดีๆ ก็เก็บไว้เพื่อลูก อาหารดีๆ ให้ลูกรับประทาน ป้อนจนลูกอิ่มก่อน ส่วนของตนเองง่ายๆ อะไรก็ได้และรับประทานทีหลัง ตอนเล็กๆ ไข่ต้มหนึ่งฟอง ลูกต้องได้กินไข่แดง ส่วนไข่ขาวท่านทนกิน เนื้อปลา เสียสละให้ลูก ส่วนของท่านจะเป็นน้ำแกง ผัก น้ำพริกที่ลูกไม่ค่อยรับประทาน

มีผู้ประพันธ์ที่ใช้นามว่า **"วิทยานิพนธ์"** เขียนบท **"แม่..ลูก"** ลงในกุลสตรีที่น่าสนใจว่า

"...แม่ขายผักหนักเหนื่อยทั้งเมื่อยล้า เพื่ออนาคตลูกเร่งปลูกฝัง
ความรู้แค่ ป. ๓ ตามกำลัง จึงต้องนั่งจับเจ่าเช้าจรดเย็น
ลูกนั่งแทะน่องไก่อยู่ในห้าง เอาแบบอย่างเพื่อนมันมันว่าเด่น
กินพิซซ่าหน้าบานดังจันทร์เพ็ญ นั่งร้านเป็นกระจกชื่นอกใจ
แม่นั่งรถเมล์ทนคนเบียดเสียด แย่งยัดเยียดล้นเหลือจนเหงื่อไหล
อาหารห่อจากบ้านทุกวันไป อร่อยได้ด้วยดีทั้งปีมา
ลูกนั่งรถแอร์เย็นเห็นแก่สุข อาหารทุกมื้อกินสิ้นหนักหนา
เดี๋ยวโดนัทเดี๋ยวฟาสต์ฟู้ดขูดเงินตรา เพลินเฮฮาไปวันวันว่ามันดี..."

ยามลูกจะนอน เสียสละคอยปกป้องคุ้มครอง ยุงไม่ให้ไต่ ไรไม่ให้ตอม โบกพัดไม่ขาดสายไล่ความร้อน ลูกนอนเปลก็ไกวให้ แม่ตื่นก่อนนอนทีหลัง เพื่อเตรียมสำรับกับข้าวคาวหวานให้ลูก เก็บสิ่งของแต่ละวันให้

เข้าที่ เสียสละให้เงินให้ทองเพื่อการศึกษาเล่าเรียน เรียกได้ว่า ท่านยอมเสียสละทุกอย่างได้เพื่อลูก

"...เหงื่อไคล แม่ไหลริน ลงโลมดิน แทบสิ้นใจ
ก้มหน้า หาเงินไป เพื่อให้ใคร ได้อยู่กิน
อดนอน ทนร้อนหนาว อดหวานคาว อดข้าวกิน
แม่อด จนหมดสิ้น ให้ลูกกิน หมดสิ้นเอย"

(บัวขาว)

มีเรื่องๆ หนึ่งที่เขียนอ่านกันในอินเทอร์เน็ต ว่า

"ขอให้ชั้นดูหน้าลูกหน่อยได้มั๊ยคะ" คุณแม่คนใหม่เอ่ยขึ้น เมื่อห่อผ้าน้อยๆ อยู่ในอ้อมกอดเธอ เธอค่อยๆ คลี่ผ้าที่ห่อออกเพื่อมองใบหน้าเล็กๆ เธอกรีดร้อง หมอต้องอุ้มเด็กออกไปอย่างรวดเร็ว เด็กทารกที่เกิดมาไม่มีใบหู

กาลเวลาพิสูจน์ว่าการได้ยินของเจ้าหนูไม่มีปัญหา ปัญหามีเฉพาะสิ่งที่มองเห็นภายนอกคือใบหูที่หายไป หลายครั้งที่เจ้าหนูกลับจากโรงเรียนแล้ววิ่งมาบอกแม่ เธอรู้ว่าหัวใจลูกปวดร้าวแค่ไหน เจ้าหนูพูดโพล่งออกมาอย่างน่าเศร้า *"พวกเด็กตัวโต พวกมันล้อผมว่า ไอ้ตัวประหลาด"*

เจ้าหนูเติบโตขึ้นหล่อเหลา เป็นที่รักของเพื่อนๆ เค้ามีพรสวรรค์ในด้านอักษรศาสตร์ วรรณคดี และดนตรี เค้าอาจได้เป็นหัวหน้าชั้น แต่เพราะเจ้าสิ่งนั้น...

"ลูกต้องพบปะกับผู้คนบ้างนะลูก" แม่กล่าวด้วยความสงสาร พ่อของเด็กชายปรึกษากับหมอประจำครอบครัว *"ผมสามารถปลูกถ่ายใบหูได้ครับ ถ้ามีผู้บริจาค แต่ใครล่ะจะเสียสละใบหูเพื่อเด็กน้อยคนนี้"* คุณหมอกล่าว

พ่อบอกกับลูกชาย *"ลูกเตรียมตัวไปโรงพยาบาลนะ พ่อกับแม่หาคนบริจาคใบหูที่ลูกต้องการได้แล้ว แต่นี่เป็นความลับ"*

การผ่าตัดสำเร็จด้วยดี คนๆ ใหม่เกิดขึ้น เขากลายเป็นผู้มีพรสวรรค์ เป็นอัจฉริยะในโรงเรียน ในวิทยาลัย จนเป็นที่กล่าวขานกันรุ่นต่อรุ่น

ต่อมาได้แต่งงานและทำงานเป็นข้าราชการในสถานทูต วันหนึ่ง ชายหนุ่มถามผู้เป็นพ่อ *"พ่อครับใครเป็นคนมอบใบหูให้ผม ใครช่างให้ผมได้มากมาย แต่ผมไม่เคยทำอะไรเพื่อเค้าได้เลยสักนิด"*

"พ่อไม่เชื่อว่าลูกจะตอบแทนเค้าได้หมดหรอก เรื่องนี้เป็นความลับเราตกลงกันแล้ว" พ่อตอบ

หลายปีที่มันยังคงเป็นความลับ แต่แล้ววันหนึ่งวันที่มืดมิดที่สุดผ่านเข้ามาในชีวิตลูกชาย เขายืนข้างพ่อใกล้หีบศพของแม่ พ่อค่อยๆ ลูบผมแม่อย่างช้าๆ และนุ่มนวลผมสีน้ำตาลแดงถูกเสยขึ้นจนมองเห็น

แม่ไม่มีใบหู...ใบหูของแม่ถูกตัดไป..

พ่อกระซิบผ่านลูกชาย ***"แม่บอกพ่อว่า แม่ดีใจที่ได้ทำอย่างนี้ แม่ไม่เคยตัดผมอีกเลย ไม่มีใครมองเห็นว่าแม่ไม่สวยจริงมั๊ย"*** จงจำไว้ ***"สิ่งมีค่าที่แท้จริง ไม่ได้อยู่ที่การมองเห็น หากแต่อยู่ที่สิ่งที่เรามองไม่เห็น ความรักที่แท้จริงไม่ได้อยู่ที่เราได้ทำอะไรแล้วมีคนรับรู้ หากแต่อยู่ที่สิ่งที่เรากระทำแล้วไม่มีใครรับรู้ ความรัก บางครั้งไม่จำเป็นต้องพูดพร่ำเพรื่อ"***

อีกเรื่องหนึ่งที่เคยฟังต่อมา เรื่องเล่าว่า มีครอบครัวอยู่ครอบครัวหนึ่ง มีพ่อแม่ และลูกน้อย ๒ คน ต่อมา พ่อต้องจากบ้านไปทำงานที่ประเทศตะวันออกกลาง แม่จึงต้องทำหน้าที่ของความเป็นพ่อเป็นแม่ในร่างเดียวกัน คุณพ่อจากไปหลายปีไม่กลับบ้าน ลูกๆ ก็โตขึ้นเข้าสู่โรงเรียน อยู่มาวันหนึ่งสามแม่ลูกหลับอย่างมีความสุข แม่ฝันไปว่า ได้มีชายร่างกายกำยำตัวดำทะมึน ได้มาควักดวงตาของแม่ทั้ง ๒ ดวงไป คุณแม่ตกใจตื่นกลางดึก

คุณแม่นอนไม่หลับทั้งคืน เช้าตรู่ ก็นำความฝันไปเล่าให้กับเพื่อนบ้านฟัง เพื่อนบ้านปลอบใจแม่ว่า ฝันร้ายจะกลายเป็นดี แต่ความวิตกของแม่หาหมดไปไม่ คุณแม่กลับมาสู่บ้านของตัวเอง ดูบ้านเงียบเหงาเหลือเกิน คุณแม่คิดว่าใกล้จะเข้าพรรษา เราน่าที่จะทำบุญอุทิศให้กับผู้ที่ล่วงลับ เจ้ากรรมนายเวรเสียหน่อย จึงเตรียมตะกร้าที่จะไปจ่ายสิ่งของเตรียมที่จะไปทำบุญ จะพาลูกน้อย ๒ คน ไปด้วยคงจะไม่สะดวก จึงเอาของเล่นในตู้ ไปวางที่ปลายเตียงของลูกน้อยทั้งสอง โดยหวังว่า เมื่อลูกน้อยทั้งสองตื่นขึ้นมาไม่เห็นหน้าแม่ คงจะพากันเล่นสิ่งที่แม่เตรียมไว้ให้ แล้วออกจากบ้านปิดประตูเหล็ก ใส่กุญแจ ไปตลาดเพื่อซื้อสิ่งของทำบุญในช่วงเข้าพรรษา ในขณะที่คุณแม่กำลังเลือกซื้อสิ่งของนั่นเอง ก็มีรถดับเพลิงวิ่งไปคันแล้วคันเล่า มีคนที่ปากซอยตะโกนว่า ไฟไหม้ๆ แต่คุณแม่ยังไม่เอะใจ เพราะคุณแม่กำลังเลือกซื้อผ้าสวยๆ มาฝากลูก นึกถึงลูกที่อยู่ที่บ้าน คนที่ปากซอยตะโกนว่า ไฟไหม้ห้องแถว พอได้ยินคำว่า ห้องแถวนั่นเอง คุณแม่ตกใจมาก เพราะบ้านคุณแม่เป็นห้องแถว คุณแม่หยิบตะกร้าวิ่งออกจากตลาด ไปสู่ถนนใหญ่ มองไปเบื้องหน้าเห็นเปลวไฟตรงที่บ้านอยู่พอดี คุณแม่ตกใจทิ้งตะกร้า รีบวิ่งกลับบ้านสุดชีวิต ปากก็ร้องตะโกนว่า ช่วยลูกฉันด้วยๆ ตลอดเส้นทาง พอไปถึงหน้าบ้าน ได้ยินเสียงลูกน้อยตัวเองร้อง แม่จ๋า ! ช่วยหนูด้วย แม่จ๋า ช่วยหนูด้วย หนูร้อนเหลือเกิน คุณแม่เอามือล้วงกระเป๋าเสื้อ เพื่อจะหยิบกุญแจมาไขบ้าน แต่ลูกกุญแจติดอยู่ตะกร้าที่แม่ทิ้งไว้ในตลาด คุณแม่เหมือนคนบ้า เขย่าประตู ปากก็ร้องตะโกน ช่วยลูกฉันด้วยๆ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงพากันงัดประตู ในขณะที่ไฟกำลังไหม้อย่างรุนแรง ลูกน้อยร้องด้วยความเจ็บปวดเพราะไฟ คุณแม่วิ่งผ่านกระแสไฟ ไฟไหม้ร่างแม่ คุณแม่ล้มลง ปากก็ร้อง ช่วยลูกฉันด้วยๆ จนหมดลมหายใจ เสียงของลูกก็เงียบไป สามแม่ลูกตายในกองเพลิง คนที่เห็นเหตุการณ์ต่างก็สงสาร แต่ไม่มีใครช่วยได้

ส่วนความเสียสละที่ไม่ถึงกับเสียสละอวัยวะ หรือชีวิต แต่**คุณแพ็ต** คุณแม่กำลังตั้งครรภ์ลูกคนที่สอง วัยสามสิบต้นๆ ได้ให้ข้อคิดไว้ใน **เนชั่นสุดสัปดาห์ ฉบับ วันที่ ๒ - ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖** อย่างน่าสนใจคือ "มีคำแนะนำว่า อย่างแรกคือต้องเลิกบุหรี่ เลิกดื่มเหล้าเสียก่อน" (เป็นเรื่องยากสำหรับคนที่ติด แต่เป็นเรื่องง่ายสำหรับคนที่ไม่เคยข้องแวะอยู่ก่อนแล้ว) *"จำเป็นมากค่ะที่จะต้องเลิก อันตรายก็รู้ๆ กันอยู่ ส่วนเรื่องโภชนาการก็ต้องเริ่มตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ด้วยซ้ำไป"* คุณแพ็ต กล่าว

หลังจากนั้นว่าที่คุณแม่ก็บำรุงร่างกาย ไม่ใช่เนื้อ นม ไข่ แต่ควรเป็นอาหารจำพวกผัก ผลไม้เยอะๆ นมก็เป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะมีแคลเซียมสูง เด็กจะดูดแคลเซียมจากร่างกายคุณแม่ ถ้าคุณแม่ไม่กินแคลเซียมเสริมก็อาจทำให้เป็นโรคกระดูกพรุนได้ หลายคนดื่มนมไม่ได้ ก็กินผักใบเขียวที่มีแคลเซียมเยอะแทน เช่น ผักบุ้ง ปลาตัวเล็กตัวน้อย หรือเต้าหู้ที่ทำมาจากเกลือแคลเซียม เป็นเต้าหู้หลอดที่แพ็คอยู่ในน้ำก็ได้เหมือนกัน

โปรตีน ก็อย่างเช่น ไข่ ถั่วแดง ถั่วดำ ถั่วเขียว ข้าวกล้อง ถ้าคุณแม่ที่รับประทานมังสวิรัติบวกไข่แล้วดื่มนมก็จะได้โปรตีนเพียงพอแล้วเสริมพวกงาดำบำรุงกระดูกไปด้วย

การกินให้พอดี ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปเป็นเรื่องสำคัญ คุณแม่หลายๆ คนน้ำหนักเพิ่มถึง ๓๐ กิโลกรัมก็น่าเป็นห่วงอยู่ คุณแพ็ตซึ่งจบปริญญาโททางสาธารณสุขศาสตร์ ด้านโภชนาการ จาก Loma Linda University สหรัฐอเมริกาและเป็นอาจารย์พิเศษอยู่ที่มหาวิทยาลัยมหิดล แนะนำว่า ถ้าใครมีน้ำหนักตัวน้อยก่อนตั้งครรภ์ ก็ควรเพิ่มประมาณ ๑๕ - ๒๐กิโลกรัมก็พอ ถ้ามีน้ำหนักปกติควรเพิ่มขึ้นประมาณ ๑๒ กิโลกรัม ใครที่มีน้ำหนักตัวมากไม่ควรเพิ่มขึ้นมากกว่า ๑๒ กิโลกรัม อันนี้คือเกณฑ์ปกติ *"๖ สัปดาห์แรกก็ได้ยินเสียงหัวใจเค้าเต้นแล้ว ๓ เดือนแรกน้ำหนักเพิ่มขึ้น ๑ - ๒ กิโลกรัม บางคนสองเดือนก็ ๕ กิโลกรัมแล้ว น้ำหนักควรเพิ่มขึ้น*

อย่างช้าๆ เดือนที่ ๔ ไปแล้วควรเพิ่มเดือนละ ๑ กิโลกรัม ใครที่กินอาหารเยอะ พวกเค้ก ขนมหวานมากๆ อาจมีปัญหาหลังคลอด ต้องมาลดน้ำหนักส่วนเกินมาก เพราะไขมันไปสะสม ถ้าใครมีโรคประจำตัว เช่นโรคเบาหวานต้องระวังมาก เพราะอาจมีปัญหาเรื่องตัวบวม ควรพบแพทย์อยู่สม่ำเสมอ เพราะเด็กจะตัวโตมากกว่าปกติ"

การควบคุมอาหารสำหรับคุณแม่ตั้งครรภ์ที่อยากกินอาหารตลอดเวลา ควรเลือกกินที่เป็นผักผลไม้เยอะๆ ส่วนตัวคุณแพ็ตเองก็ไม่ต่างจากคุณแม่คนอื่นๆ คืออยากกินตลอดเวลาเหมือนกัน *"ชอบกินไอติมมาก แต่จะระวังเรื่องปริมาณ ไม่กินทุกมื้อ แต่จะกินวันละครั้งเพื่อให้หายอยาก ก็ตักออกมากิน ไม่กินทั้งกล่อง"*

อาหารควรกินวันละสามมื้อ แต่ไม่หนักมาก ค่อยๆ รับประทานเคี้ยวให้ละเอียด รับรู้รสชาติของอาหารด้วยความขอบคุณธรรมชาติที่มอบสิ่งดีๆ ให้กับลูก แล้วมีมื้อว่างเล็กๆ แทรกไว้ เป็นสัก ๕ - ๖ มื้อเล็กๆ จะได้ไม่แน่นท้องมากเกินไป เพราะช่วง ๗ เดือน ท้องใหญ่จะมากดกระเพาะอาหารข้างบนทำให้รู้สึกแน่น

การออกกำลังกายสำหรับคุณแม่ตั้งครรภ์ไม่ควรหักโหม อาจจะเดินเท้าเปล่าในสวนตอนเช้าๆ ให้น้ำค้างและแผ่นดินสัมผัสกับอุ้งเท้า จะช่วยกระตุ้นการไหลเวียนของเลือดในร่างกาย ทำให้คุณแม่และคุณลูกสดชื่นไปพร้อมๆ กัน ว่ายน้ำ ก็แจ๋วเหมือนกัน จะช่วยทำให้คลอดง่าย โยคะก็เล่นได้เป็นบางท่า แต่ไม่ใช่แอโรบิคค่ะ *"แพ็ตเองก็เล่นโยคะเหมือนกัน เดิน แล้วก็ว่ายน้ำ วันหนึ่งออกกำลังกายสัก ๓๐ นาทีก็ใช้ได้"*

การพักผ่อน เป็นเรื่องสำคัญมากอีกเช่นกัน จริงๆ แล้วสำคัญทุกเรื่องเลยล่ะจ้า คุณลูกที่ลืมตาดูโลกขึ้นมาจนถึงทุกวันนี้นั้น หากย้อนไปถามคุณแม่ดูจะรู้ว่า ๙ เดือนที่อยู่ในบ้านอันแสนอบอุ่นเล็กๆ ในตัวคุณแม่นั้น คุณแม่ต้องดูแลหัวใจเล็กๆ อีกดวงหนึ่งให้ปลอดภัยกระทั่งคลอดออกมานั้น ไม่

ง่ายเลยจ้า ว่ากันด้วยเรื่องพักผ่อนต่อ คุณแพ็ตเล่าว่า คุณแม่ตั้งครรภ์จะรู้สึกเหนื่อยง่าย แพ้ท้องช่วงสามเดือนแรก พอเดือนที่ ๔-๕-๖ จะรู้สึกกระฉับกระเฉง พอเดือนที่ ๗ เริ่มช้าลงนิดนึง เพราะหนักพุง

กาแฟ เป็นเรื่องที่ยังไม่มีข้อสรุปตายตัวแต่ควรเลิกไปเลยจะดีกว่า เพราะมีคาเฟอีน ช็อกโกแล็ต โกโก้ก็มีอยู่บ้าง เลิกได้จะดีมากกว่า...เอ เหลืออะไรให้หนูกินได้บ้างเนี่ย (เด็กตัวเล็กๆ ในพุงคุณแม่ถาม) แล้วคุณแพ็ตตอบลูกน้อยในครรภ์ว่า หลักการรับประทานอาหารที่แม่วางไว้กับตัวเองในแต่ละมื้อคือ มีผักไหม ถ้ากินก๋วยเตี๋ยวจะขอผักมาเพิ่ม ถ้าทำเองจะมีผักสดจานหนึ่ง

"แม่ไม่กินเนื้อสัตว์ใหญ่ แต่ยังกินปลาอยู่บ้าง เน้นผัก ผลไม้ เพิ่มแคลเซียมจากโยเกิร์ต ชีส และนม น้ำผลไม้ไม่ดื่มเยอะมาก จะผสมกับน้ำเปล่า แล้วดื่ม เพราะน้ำผลไม้มีแคลอรี่สูง fiber หรือกากใยน้อย กินผลไม้สดๆ ดีกว่าได้ fiber เยอะ เพราะปัญหาของคุณแม่คือท้องผูกจ้า"

ส่วนน้ำต้องดื่มเยอะเลย ประมาณ ๘ - ๑๐ แก้วต่อวัน น้ำช่วยในระบบขับถ่าย และช่วยระบบไหลเวียนของเลือดซึ่งเพิ่มปริมาณขึ้นมาก อารมณ์เป็นเรื่องที่ต้องเอาใจใส่ อารมณ์ดีก็จะดีกับลูกในท้อง พยายามอย่าเครียด แม้ว่าจะห้ามยาก แต่ถ้าเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็พยายามให้มันหายไปโดยเร็ว เปิดเพลง เล่านิทานให้เขาฟังก็ดีค่ะ

สิ่งที่ควรลดคือน้ำตาล เรากินน้ำตาลกันมากเกินไปแล้ว อันตรายของน้ำตาลทรายขาวพอๆ กับระเบิดนิวเคลียร์เลยล่ะจ้า หันมากินน้ำตาลสดที่ได้จากผลไม้สดๆ จะดีกว่า

ถ้าผ่านช่วง ๙ เดือนแล้ว ในวันคลอด คุณพ่อควรอยู่กับคุณแม่ จับมือ ให้กำลังใจในช่วงเวลาเจ็บปวดที่สุดของแม่ ในวันเกิดของลูก ให้นมลูกนานเท่าที่จะนานได้ นมเหลืองๆ ที่ออกมาในช่วงสองสามวันแรกสำคัญมากเพราะจะมีแอนตี้บอดี้ป้องกันเชื้อโรคให้กับลูก

โรงพยาบาลควรเปิดโอกาสให้แม่กับลูกอยู่ด้วยกันหลังคลอด เพราะความใกล้ชิดแรกคลอดทำให้ลูกอบอุ่น และรู้สึกปลอดภัยไปตลอดชีวิต “ยิ่งอุ้มเด็กมากเท่าไหร่ เด็กจะรู้สึกอบอุ่น ความสนิทสนมทำให้เขามั่นใจ คุณพ่อมีความสำคัญมากที่สุดเลยค่ะ ถ้าวางแผนจะมีลูกก็ควรเลิกสูบบุหรี่ เลิกดื่มเหล้า เพราะถ้าป่วย เป็นอะไรขึ้นมาไม่คุ้มเลยกับครอบครัวที่เรารัก เคยเห็นคนที่เข้าไปในห้องล้างไตแล้วน้ำตาไหล นึกถึงภรรยาเขา ลูกของเขา ...”

๙ เดือนที่มีค่า กว่าจะผ่านไปได้ ต้องแลกด้วยชีวิตของแม่ทั้งชีวิตเลยทีเดียว เพื่อมอบของขวัญที่มีค่าที่สุดให้คุณพ่อ”

น่าจะเป็นมุมมอง วิธีปฏิบัติที่ผ่านประสบการณ์ตรงของคุณแม่ ในทุกๆ ด้านของการดูแล รักษาครรภ์

ให้อภัย

อภัยทานเป็นหลักธรรมสำคัญในการดำรงชีวิต บางคนเพราะอภัยไม่ได้จึงต้องทนทุกข์นานาประการ ปกติเราจะอภัยต่อตัวเองเสมอๆ ตั้งแต่เรื่องเล็กๆ จนถึงเรื่องใหญ่โต แต่กับคนอื่นๆ บางครั้งช่างยากเย็นเหลือเกินในการจะให้อภัย แต่สำหรับแม่ คำว่า “อภัย” นอนนิ่งอยู่ในดวงใจเสมอไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไร ใหญ่หรือเล็ก แม่จะไม่ถือสาหาความต่อลูก แล้วกันไปก็เพราะท่านปลูกเมตตา รักมั่นอยู่เนืองแน่นสม่ำเสมอ อภัยจึงมาได้รวดเร็ว

ลูกทุกท่านคงจะเคยตบ ทุบ ตี ดึงผม กระโดด เตะ ถีบ ฯ เล่นบนเนื้อตัวท่าน บางครั้งก็ค่อยบ่อยครั้งที่รุนแรง เมื่อโตขึ้น เรี่ยวแรงมากขึ้นความแรงก็เพิ่มขึ้นด้วย ความเจ็บย่อมบังเกิดขึ้นกับแม่ แน่นอนความโกรธก็ตามมา แต่แม่ก็ไม่ได้โต้ตอบลูกของท่าน เพราะใจท่านมิได้ถือสาในการกระทำของลูก หรืออาจมีบ้างที่ท่านดุ หรือตีเพื่อตักเตือน แล้วก็ผ่านไปไม่ได้เก็บเป็นบัญชีแค้นไว้เพื่อรอการชดใช้

ประมาณปี ๒๕๓๘ หลังจากนักศึกษาวิทยาลัยหนึ่งมาเข้าค่ายคุณธรรม มีนักศึกษาคนหนึ่งที่สีหน้าหม่นหมอง แวะมาเยี่ยม เมื่อคุยกันหลายๆ ครั้งก็มั่นใจและเล่าเรื่องราวความทุกข์ที่แบกอยู่ เธอบอกว่า เธอเป็นคนอำเภอรอบนอกของเชียงใหม่อำเภอหนึ่ง ด้วยการเรียนที่เก่งและครอบครัวมีฐานะดีพอสมควรในหมู่บ้าน ประกอบกับคุณครูก็สนับสนุนให้เธอได้โควต้าของวิทยาลัยในเมือง เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ทำให้เธอเข้ามาศึกษาต่อในเมืองโดยอยู่หอพักเพียงผู้เดียว ด้วยความแปลกถิ่น จากอ้อมกอดของภูเขา เข้าสู่เมืองแห่งแสงสีที่ไม่ค่อยได้พบเห็นในหมู่บ้าน ความเหงา ความโดดเดี่ยวที่ต้องจากบ้านจากพ่อแม่มาอยู่ในเมือง ไม่รู้จักใคร ไม่มีเพื่อนๆ ดังก่อน การคบเพื่อนใหม่ๆ ก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วแต่ก็เป็นไปด้วยความระมัดระวังเช่นกัน ในบรรดาเพื่อนใหม่เหล่านั้น มีคนหนึ่งที่เธอสนใจเป็นพิเศษ แน่นอนเขาก็มีท่าทีสนใจเธอเช่นกัน เมื่อกาลเวลาผ่านไป ความสนิทสนมก็มากขึ้น เรียนหนังสือ แนะนำการบ้านช่วยเหลือกันและกัน จนสัมพันธภาพทางใจก็เกิดมากขึ้น จนเพื่อนรู้กันทั่วไปว่า ทั้งสองเป็นแฟนกัน หากอาทิตย์ใดเธอไม่กลับบ้านหรือพ่อแม่ไม่มาเยี่ยม เธอก็จะไปเที่ยวด้วยกัน นานเข้าจากกลางวันก็อยากเที่ยวกลางคืน ตามสถานบันเทิงที่เปิดมากมาย เธอได้ยินจากเพื่อนๆ บ่อยๆ ว่าที่นั่นสนุกอย่างนั้นอย่างนี้ จนมีความรู้สึกอยากลองเที่ยวบ้าง อยากผ่อนคลายอย่างเพื่อน ไปเต้นไปดิ้นกับเขาบ้าง น่าจะไม่เสียหายอะไร และเธอก็ฉลองการสอบเสร็จก่อนกลับบ้านด้วยการไปเที่ยวในที่แห่งหนึ่ง เธอผ่านการสอบปีแรก ด้วยเกรดที่ทุกคนภาคภูมิใจ เมื่อเปิดเทอมในปีที่สอง เธอก็ได้ไปอีกกับแฟน เขาเอาอกเอาใจเธอสารพัด ให้ในสิ่งที่อยากได้ พาไปในที่ที่อยากไป กิน เที่ยว สนุกสนานด้วยกัน จากที่เคยแค่จับมือถือแขน โอบกอด ต่อมาเขาก็ขอเธอเป็นของเขา เธอไม่ยอม ปฏิเสธทุกครั้ง แต่หลายครั้งเข้า เธอก็เริ่มใจอ่อน รวมทั้งคำพูดของเขาที่ว่า "ไม่รักเขาจริง" "ขอแค่นี้ก็ไม่ได้" "คนอื่นเขาก็มีอะไรกันทั้งนั้น

ไม่เห็นเป็นอะไรเลย” ด้วยความกลัวว่าเขาจะไม่รัก กลัวเขาไปมีแฟนใหม่ และใจก็อยากลอง จนคืนหนึ่งเธอก็ใจอ่อน แพ้ใจตัวเอง ตกเป็นของเขา เมื่อมีครั้งที่หนึ่งครั้งอื่นๆ ก็ตามมา จนช่วงใกล้สอบ เธอรู้สึกว่าประจำเดือนไม่มาตามปกติ ปรึกษาเขาคนนั้นก็ทำตัวเหินห่าง บอกให้ไปทำแท้ง ความเครียดเริ่มจู่โจมอย่างรุนแรงจนไม่เป็นอันเตรียมตัวสอบ อายเพื่อนก็อาย กลัวพ่อแม่จะรู้เรื่องราวก็กลัว เธอกลับบ้านหลังสอบด้วยความทุกข์ เมื่อผลสอบออกมาด้วยเกรดที่แย่มาก หลายวิชาต้องสอบซ่อม แม่เป็นคนแรกที่จับอาการเปลี่ยนแปลงของลูกได้ เธอก็บ่ายเบี่ยงว่าไม่มีอะไร แต่ที่สุดก็ยอมจำนนสารภาพยอมรับผิด เล่าเรื่องราวให้ท่านทั้งสองทราบ ทั้งคู่คงเสียใจมาก เธอบอกว่า เห็นแม่ซับน้ำตา แต่เธอก็ไม่กล้าเงยหน้ามองสู้หน้าท่าน ได้แต่ก้มหน้าร้องไห้ และกล่าวว่า “ขอโทษๆๆๆ” ซ้ำแล้วซ้ำอีก แม่อีกนั่นแหละพาเธอเข้ามาในเมือง ให้เพื่อนนำไปหาที่ทำแท้งให้เธอ และให้กำลังใจให้เริ่มใหม่ด้วยใบหน้าที่เธอมองแทบไม่เห็นรอยยิ้ม ฝ่ายพ่อนับตั้งที่ทราบเรื่องราว ท่านก็ลุกขึ้น ถอนหายใจ และท่านไม่คุยกับเธอ หลบหลีกตลอดเวลาที่พบเห็นเมื่อเธอกลับบ้าน ไม่รับประทานอาหารร่วมกันอย่างก่อน ไม่ลงมาเยี่ยม หรือลงมาก็ให้แม่แวะเข้ามาหาคนเดียว ส่วนตัวพ่อขับรถไปเที่ยวที่อื่นแล้วค่อยแวะมารับแม่ทีหลัง เธอบอกว่าเธอทุกข์กับสภาพเช่นนี้มาก บ้านที่เคยอบอุ่น น่าอยู่น่าอาศัย ชวนให้เธอกลับไปเยี่ยม ไม่เหลือความอบอุ่นให้เธออีก เธอเองก็ไม่อยากกลับบ้านไปพบหน้าพ่อเพราะรู้ดีว่าเธอคือคนผิด แต่แม่ก็อยากให้เธอเรียนต่อให้จบ

ได้แต่บอกเธอว่า ขอให้อดทน ตั้งใจเรียนหนังสือ ทำเกรดดีๆ เรียกความเชื่อมั่น ความไว้วางใจจากพ่อแม่ของเธอคืนมา เอาเรื่องราวของเธอเป็นบทเรียน อย่าทำอย่างที่ผ่านมา เธอกำลังรับกรรมชั่วที่เธอก่อไว้ ระยะเวลาเท่าไรที่พ่อจะให้อภัย ก็บอกไม่ได้ แต่ให้มั่นใจในทางดี ใช้ความดีจางความชั่วความผิด สักวันหนึ่งพ่อคงให้อภัย และถึงตอนนี้ ยังไม่ทราบว่าเธอ

ได้รับการอภัยจากพ่อหรือยัง เพียงได้ทราบว่าเธอจบ ปวช. ได้โควต้าต่อ ปวส. และจบในเวลาต่อมา ได้แต่ภาวนาให้เธอได้รับการอภัยจากพ่อของเธอ

อีกเรื่องที่น่าจะเป็นการสมมติเขียนกันขึ้น แต่คิดว่าน่าสนใจ เคยอ่านผ่านมานานจดจำแนวคิดได้ เพิ่งมาอ่านพบอีกทีทางอินเตอร์เน็ตจึงนำมาให้ได้ศึกษากัน (อย่าได้มองที่ตัวเงิน) ก็จะเห็นถึงการไม่ถือสาหาความของแม่ และจิตใจแม่ที่สูงส่งเป็นพระอรหันต์ของลูก

เด็กชายตัวน้อยเดินเข้าไปหาและส่งกระดาษให้แม่ แม่หยิบกระดาษขึ้นมาอ่าน

"ค่าตัดหญ้าที่สนาม ๑๐ บาท
ค่าทำความสะอาดห้อง ๕ บาท
ค่าดูแลน้องชาย ๕ บาท
ค่าเอาขยะไปทิ้ง ๒ บาท
ค่าทำคะแนนเรียนดี ๑๐ บาท
ค่าเฝ้าบ้าน ๕ บาท
รวมเป็น ๓๗ บาท"

แม่มองดูลูกชายตัวน้อยอย่างอาทร และหยิบปากกาเขียนหลังกระดาษ

เก้าเดือนที่แม่อุ้มท้องลูก แม่ไม่คิดเงิน
เวลาที่แม่ดูแลลูก พยาบาลลูก และสวดมนต์ให้ลูก ไม่คิดเงิน
ค่าที่ลูกทำให้แม่เสียน้ำตาหลายครั้งหลายครา ไม่คิดเงิน
หลายคืนที่แม่มีแต่ความหวาดระแวงกับความกังวลในตัวลูก ไม่คิดเงิน
ของเล่น อาหาร เสื้อผ้า และแม้แต่เช็ดน้ำมูกให้ลูก ไม่คิดเงินหรอกจ้ะลูก
และเมื่อรวมทั้งหมดเข้าด้วยกันจะเป็นราคาเต็ม
เท่ากับความรักที่แท้จริง ไม่คิดเงินลูกเหมือนกันจ้ะ

เมื่อลูกชายได้อ่านสิ่งที่แม่เขียน น้ำตาหยดโตๆ ก็ไหลออกมา เขาโผเข้ากอดแม่ สบตา และพูดว่า **“แม่ครับ ผมรักแม่ที่สุดในโลกเลย”** (จากอินเตอร์เน็ต)

ลูกๆ สามารถเติมค่าอะไรต่างๆ อย่างมากมายเพื่อเป็นการต่อรองในการทำดีของตน เคยพบบ่อยๆ โดยเฉพาะในบรรดาการบรรพชาสามเณรฤดูร้อน ที่ลูกๆ ต่อรองขอนั่นขอนี่จากคุณแม่คุณพ่อเมื่อถูกขอให้บวชสามเณร แม้ว่าท่านจะเต็มใจให้เพื่อให้ลูกชายได้ฝึกฝนตนเองในยามว่างจากการเรียน รวมทั้งการปรารภเรื่องบุญกุศลที่เป็นอานิสงค์จากการบรรพชาของลูกด้วย ยิ่งเต็มใจเพิ่มขึ้น

ปัจจุบัน สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปมากมายโดยเฉพาะทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อปัจจัยด้านอื่นๆ แทบทุกด้าน ความรู้ความเข้าใจแบบเดิมถูกท้าทายด้วยความรู้ใหม่ๆ การศึกษาของลูกๆ ที่มีเพิ่มขึ้นทุกวันทำให้เกิดเป็นความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการเลี้ยงดูอบรมลูก บางลัทธิกลับสอนว่า พ่อแม่ไม่มีพระคุณ หรือค่านิยมแบบตะวันตกที่ไม่ค่อยจะถ่ายทอดเรื่องพระคุณของพ่อแม่ต่อลูก การกตัญญูกตเวที หรือการมองถึงแง่มุมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะลูกที่มีฐานะเหนือกว่าพ่อแม่จะไม่ให้ความสำคัญกับพ่อแม่

แม่ต้องมีการปรับตัว ปรับการเรียนรู้ให้มากขึ้น ศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในการสอนลูก การอ้างแบบอาบน้ำร้อนมาก่อน หรืออ้างถึงความหวังดี ห่วงใย อะไรอีกมากมาย ก็อาจไร้ประโยชน์เพราะเด็กปัจจุบันเติบโตมากับสื่อสารมวลชนที่พยายามสร้างความเป็นหนึ่งเดียวทั่วโลก หรือหากเราปล่อยลูกเลี้ยงตามกระแส ก็จะมีปัญหาอื่นอีกมากมาย การเลี้ยงลูกจึงเป็นปัญหาสังคมอีกประการหนึ่งของยุคปัจจุบัน

มีข้อคิดอีกชิ้นหนึ่งที่อ่านพบเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกในสมัยใหม่และน่าสนใจเกี่ยวกับ **“ข้อที่คุณพ่อคุณแม่ไม่ควรทำกับลูก”**

คุณพ่อคุณแม่ที่กำลังมีลูกเล็กๆ อาจจะเริ่มหงุดหงิดทำไมลูกเป็นอย่างนั้น ทำอย่างนี้ ไม่ได้ดั่งใจเอาซะเลย แทนที่จะมานั่งคิดถึงแต่ใจเรา ลองคิดถึงใจเขาดูบ้างค่ะ ย้อนนึกไปสมัยเราเด็กๆ มีบ้างไหมที่เราเคยน้อยอกน้อยใจ คุณพ่อคุณแม่ แน่นอนว่าต้องมีอยู่แล้ว และเมื่อคิดได้ดังนั้นก็อย่านำเอาประวัติศาสตร์ที่เคยได้รับมาซ้ำรอยเอากับลูกก็แล้วกัน คำแนะนำต่อไปนี้ น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับคุณพ่อคุณแม่ ในการที่จะสร้างความรู้สึกดีๆ ให้กับลูกค่ะ เป็นคำแนะนำถึงสิ่งที่คุณไม่ควรทำ 5 อย่าง

๑. พูดคำว่า "อย่าทำ..." ลองนึกดูสิคะว่าคนเราเนี่ย มักจะพูดถึงสิ่งที่เราไม่ต้องการ แทนที่จะบอกในสิ่งที่เราต้องการออกไปโดยที่เราไม่รู้ตัวเสมอ เรามักจะห้ามลูกๆ ด้วยคำว่า "อย่า" แทนที่จะบอกกับเขาว่า เราอยากให้เขาทำอะไร ซึ่งผลมันจะลงเอยด้วยว่า ยิ่งห้ามก็เหมือนยิ่งยุ คุณพ่อคุณแม่ที่ชอบพูดคำนี้ เปลี่ยนวิธีใหม่ดีกว่านะคะ ยกตัวอย่างเช่น เราจะบอกเขาว่า "อย่าเอามือไปแหย่พัดลม" ก็ให้เปลี่ยนเป็น "ถ้าลูกเอามือไปแหย่พัดลมใบพัดมันจะตัดนิ้วลูกขาด" แบบนี้ดีกว่าค่ะ

๒. ใช้คำถามว่า "ทำไมไม่..." เช่นว่า "ทำไมถึงไม่อ่านหนังสือนะมัวแต่นั่งดูทีวีอยู่ได้" หรือ "ใครสั่งให้ทำอย่างนี้เนี่ย" คุณพ่อคุณแม่ จะไม่ได้อะไรจากคำถามที่คุณถามนี้เลยค่ะ แทนที่คุณจะพูดแบบนี้ คุณควรจะสงบสติอารมณ์เสียก่อน แล้วค่อยพูดกับลูกดีๆ ในเชิงบวกว่า "แม่คิดว่าลูกน่าจะอ่านหนังสือมากกว่านะ" และพยายามพูดให้สั้น กระชับและจบตรงนั้น การตีโพยตีพาย นอกจากจะน่ารำคาญแล้ว ยังเป็นการท้าทายให้ลูกเถียงกลับ หรือคิดโกหกให้คุณหยุดซะที ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อทั้งสองฝ่ายค่ะ

๓. เปรียบเทียบลูกกับคนอื่น ไม่มีใครอยากให้เอาตัวเขาไปเทียบกับใครหรอกค่ะ นึกว่าเป็นเราสิ เราก็คงไม่ชอบเหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยคที่ว่า "ดูลูกบ้านโน้นสิ เขาขยันเรียนมากกว่าลูกอีก" หรือ "ทำไมลูกบ้านโน้นเขาฉลาดนะไม่เห็นเหมือนเราเลย" คุณพ่อคุณแม่ควร

จะนึกว่า แต่ละคนก็มีบุคลิกเฉพาะตัวของตัวเอง การถูกเปรียบเทียบจะทำให้ลูกเสียความนับถือตัวเอง แทนที่จะกระตุ้นให้เขาคิด เขากลับจะขุ่นเคืองและต่อต้านที่คุณแม่คุณพ่อไม่นับถือความคิดของเขาเสียด้วยซ้ำค่ะ

๔. อธิบายเยิ่นเย้อยาวนาน นักจิตวิทยาบอกว่า เวลาเราจะแนะนำใคร ยิ่งพูดมากเท่าไหร่ เขาจะยิ่งคิดน้อยลงเท่านั้น แต่ถ้าเปิดโอกาสให้เขาพูด เขาจะคิดมากขึ้น สำหรับลูกก็เหมือนกัน ถ้าเรายิ่งอธิบายรายละเอียดมากเท่าไหร่ ก็จะยิ่งไปยับยั้งความเข้าใจของเขาเองดังนั้นจงแนะนำแต่ใจความสำคัญเท่านั้นค่ะ แล้วปล่อยให้เขาคิดและอธิบายตามความเข้าใจของตนเอง

๕. ละเลยปัญหาเมื่อเขามาปรึกษา เวลาลูกมาขอคำปรึกษาอย่างจริงจัง คุณพ่อคุณแม่ไม่ควรสนใจในสิ่งที่เขาทำลงไปแล้วให้มากนักและไปคอยแต่ตำหนิอดีตที่เอากลับคืนมาไม่ได้ แต่ควรจะคุยในสิ่งที่คุณรู้สึกต่อปัญหา และพยายามทำความเข้าใจให้มาก แล้วช่วยกันแก้ไขเพื่ออนาคตที่ดีขึ้น หากพ่อแม่รับฟังปัญหาลูกได้ดี เราจะได้ไม่ต้องมานั่งกังวลปัญหายาเสพติด หรือปัญหาวัยรุ่นที่เกิดขึ้นต่างๆ มากมายหรอกค่ะ”

ในด้านพระคุณที่กล่าวมานั้น คงเป็นแค่เพียงตัวอย่างเท่านั้น พระคุณของท่านยังคงมีอีกมากมายเกินที่ลูกๆ จะพรรณนาได้

“เจ้าคือ ... เลือดเนื้อของแม่ แม่เฝ้าถนอมรักษา
นอนอยู่ในท้องแม่มา เป็นดังแก้วตาดวงใจ
จะเลี้ยงเจ้าให้เข้มแข็ง ด้วยแรงสองมือให้ได้
อ่อนโยนด้วยกาย วาจา ใจ เติบใหญ่ให้เป็นคนดี
นอน ... นอน ... แม่ไม่ห่างไปไหน
นอนหลับสบายใจ ตื่นมาให้เป็นคนดี”

(คอลัมน์แม่ลูกมองโลก โดยศันสนีย ศีตะปันย์ เมอลเลอร์ ใน “สาวิกา”)

ดวงใจแม่

โอ๋ลูกจ๋าหันหน้าฟังแม่หน่อย แล้วจึงค่อยพิจารณาหาเหตุผล
จะเป็นไพร่ผู้ดีมีหรือจน แม่ทุกคนรักลูกผูกชีวา
ยามเจ้าอยู่ในครรภ์นั้นแสนยาก แม่ลำบากสุดทนไม่บ่นว่า
ยามเจ้าคลอดแม่หลั่งเลือดและน้ำตา เพื่อลูกยาของแม่รอดและปลอดภัย
ยามเจ้าหิวขวัญอ่อนเจ้านอนดิ้น แม่เปิดถันให้กินไม่หวั่นไหว
จะกลั่นเลือดเป็นน้ำนมให้ลูกชาย เชิดดื่มได้ตามสบายเถิดพ่อคุณ
ยามเติบใหญ่แม่ก็ให้การศึกษา ทั้งเสื้อผ้าอาภรณ์ตอนวัยรุ่น
แม่จะให้ตามฐานะจะค้ำจุน เพื่อเนื้ออุ่นลูกแม่แลดูดี
แม่ต้องทำงานหนักเป็นสองเท่า เพื่อให้เจ้าครบครันในวันนี้
เพื่อให้เจ้าอิ่มเอมและเปรมปรีดิ์ ได้กินดีอยู่ดีทั้งสามคน
ยามเจ้าเจ็บไข้แม่ได้ทุกข์ แม่ขอเจ็บแทนลูกลูกทุกแห่งหน
จะเจ็บปวดปานใดแม่จะทน ถึงเจ็บจนขาดใจไม่อาทร
แม่จะมอบแขนขาถ้าอยากได้ ทั้งดวงตาดวงใจมิถ่ายถอน
ทั้งเลือดเนื้อในกายของมารดร จะแบ่งทอนให้เจ้าพ่อดวงใจ
ขอแต่เจ้าเป็นคนดีมีแม่หวัง และอีกอย่างว่ายุ่งแม่มุ่งหมาย
ยามป่วยหนักมีเจ้านั่งข้างกาย ช่วยปิดตาตอนตายให้แม่ที

(มณี นาคดี)

การตอบแทนคุณ

ในทางพระพุทธศาสนา เมื่อเราได้รู้คุณของท่านผู้มีอุปการคุณแก่เราก่อนแล้ว เราต้องรู้จักตอบแทนคุณท่านเหล่านั้น จึงจะเรียกได้ว่า **“ดีแท้”** ตามหลักการที่ว่า ***“ความกตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี”***

สังคมไทยปลูกฝังเรื่องความกตัญญูกตเวทีมาแต่โบราณจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญของคนไทย วรรณคดีชาดกจากพระพุทธศาสนา วรรณคดีไทย นิทานไทยเต็มไปด้วยตัวอย่างของลูกกตัญญูกตเวทีมากมาย เช่น ***พระสุวรรณสาม*** ผู้ติดตามไปเลี้ยงพ่อแม่ที่แก่เฒ่าในสุวรรณสามชาดก ***พระสังข์*** ผู้ออกจากหอยสังข์มาช่วยแม่ทำงานบ้านในเรื่องสังข์ทอง ***สุบินกุมาร*** เจ้าเณรน้อยผู้ออกบวชไม่ยอมสึกเพื่อช่วยพ่อแม่อดีตพรานป่าให้พ้นจากนรก ***พระรถเสน*** ผู้เดินทางไปเมืองยักษ์และยอมทิ้งนางเมรีหญิงสาวคนรัก เพื่อขโมยลูกตามาใส่ให้แม่และป้าในนิทานเรื่องพระรถ-เมรี หรือ***นางแก้วกิริยา*** ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน คือตัวแทนของลูกสาวกตัญญูที่ถูกนำมาใช้ขัดดอกแทนพ่อที่เป็นเจ้าเมืองสุโขทัยแต่ติดหนี้เศรษฐีขุนช้าง เช่นเดียวกับ ***นางอมิตตดา*** ในเวสสันดรชาดก ที่ต้องยอมเป็นเมียตาเฒ่าชูชกเพื่อใช้หนี้แทนพ่อแม่

นิทานบางเรื่องพ่อแม่ตายไปเกิดใหม่เป็นสัตว์ ลูกที่ดีก็ยังตามไปเลี้ยงพ่อแม่แม้จะอยู่ในรูปสัตว์ เช่น ***นางเอื้อย*** กับแม่ปลาบู่ ในนิทานเรื่องปลาบู่ทอง หรือในนิทานชาวบ้านเรื่อง ***นางหมาขาว*** ที่พี่สาวสองคนรังเกียจที่แม่มาเกิดเป็นสุนัข แต่น้องคนสุดท้องไม่รังเกียจและปรนนิบัติแม่อย่างดีจึงได้รางวัลในขณะที่พี่สาวต้องถูกลงโทษ

ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณโดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดจึงเป็นแนวคิดสำคัญแนวคิดหนึ่งของสังคมไทย เป็นคุณธรรมที่ฝ่ายผู้เป็นลูกควรปฏิบัติ ถือเป็นหน้าที่ที่ต้องทำให้ต่อพ่อแม่ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมว่าลูกต้อง

มีความกตัญญูกตเวที

ในทางพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึง***ความกตัญญูกตเวที***ไว้มากมาย จะขอยกขึ้นมาเพื่อเป็นตัวอย่าง เช่น ใน***สาลิเกทารชาดก***

กาลครั้งหนึ่ง ณ กรุงราชคฤห์ มีพราหมณ์ท่านหนึ่งจับจองไร่ไว้ประมาณ ๑,๐๐๐ กรีส หว่านข้าวสาลี ครั้นข้าวกล้างอกขึ้นแล้ว ให้คนทำรั้วอย่างแข็งแรงดูแลรักษา ฝูงนกแขกเต้าหลายร้อยพากันอาศัยอยู่ในป่างิ้ว ครั้งนั้น พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นลูกพญานกแขกเต้า และเมื่อเติบโตก็ได้รับตำแหน่งจ่าฝูงแทนบิดา ตั้งแต่นั้นมา ท่านก็ไม่ยอมให้บิดามารดาออกไปหากินอีก ให้รออยู่ที่รังดูแลลูกหลาน ตัวเองเวลากลับก็คาบอาหารมาฝากมารดาบิดาทุกวัน

อยู่มาวันหนึ่งนกแขกเต้าพากันบอกว่า *"ในเวลานี้ คนเคยหว่านข้าวสาลีในไร่แคว้นมคธ บัดนี้จะยังกระทำอยู่หรืออย่างไรไม่ทราบ"* พญาแขกเต้าให้นกไปพิสูจน์ และนำตัวอย่างมาให้ดู

วันรุ่งขึ้น พญาแขกเต้าพร้อมด้วยฝูง บินไปหากินในไร่ข้าวสาลีแห่งนั้น ทำให้คนเฝ้าต้องออกแรงวิ่งไล่จนสุดความสามารถ และพญานกโพธิสัตว์ ก็ยังคงคาบรวงข้าวไปเช่นเดิม คนรับจ้างดูแลไร่จึงกลับไปแจ้งให้พราหมณ์เจ้าของทราบถึงเหตุการณ์ที่ฝูงนกลงกินข้าวสาลี และบอกเล่าถึงมีนกตัวหนึ่งที่สวยงาม เมื่อกินอิ่มแล้วยังคาบรวงข้าวกลับไปด้วย พราหมณ์ฟังถ้อยความของคนเฝ้าไร่นั้น จึงให้ดักจับนกตัวนั้นมาให้ตนให้ได้

คนเฝ้าไร่ฟังคำนั้นแล้ว รีบทำบ่วงด้วยขนหางม้า วางบ่วงไว้แต่เช้าคอยดูการมาของฝูงแขกเต้า ฝ่ายพญานกแขกเต้าบินมาพร้อมบริวาร เท้าสอดเข้าไปในบ่วงที่วางดักไว้พอดี ก็ทราบว่าตนติดบ่วงแล้ว คิดว่า ถ้าร้องขึ้นในเวลานี้ นกอื่นต้องพากันกลัวตาย ไม่เป็นอันหากินอาหารบินหนีไปเสีย จึงอดกลั้นไว้จนนกอื่นกินอิ่ม ก็ส่งเสียงร้อง นกแขกเต้าตัวอื่นๆ ที่เป็นบริวารได้ยินเสียงร้องก็รีบบินหนีไปอย่างรวดเร็ว

คนเฝ้าไร่ได้ยินเสียงก็ออกมาจับพญานกแขกเต้าไปมอบแก่ท่านพราหมณ์ ท่านพราหมณ์จับพระมหาโพธิสัตว์ด้วยมือทั้งสองข้างอย่างแน่นแต่เปี่ยมไปด้วยความรักความเมตตา ให้นั่งบนตัก แล้วถามว่า **“ดูก่อนนกแขกเต้า ท้องของเจ้าเห็นจะใหญ่กว่าท้องของนกเหล่าอื่นเป็นแน่ เจ้ากินข้าวสาลีตามต้องการแล้ว ยังคาบเอาไปด้วยจงอยปากอีก ดูก่อนนกแขกเต้า เจ้าจะบรรจุฉางในป่าไม้งิ้วนั้นให้เต็มหรือ หรือว่าเจ้ากับเรามีเวรกันมา สหายเอ๋ย เราถามเจ้าแล้วเจ้าจงบอกแก่เราเถิด เจ้าฝังข้าวสาลีไว้ที่ไหน ?”**

พญานกแขกเต้าโพธิสัตว์ จึงตอบด้วยวาจาอันไพเราะว่า **“ข้าพเจ้ากับท่านมิได้มีเวรกัน ฉางของข้าพเจ้าก็ไม่มี ข้าพเจ้านำเอาข้าวสาลีของท่านไปถึงยอดงิ้วแล้วก็เปลื้องหนี้เก่า ให้เขากู้หนี้ใหม่ และฝังขุมทรัพย์ไว้ที่ป่างิ้วนั้น ข้าแต่ท่านโกสิยะ ขอท่านจงทราบอย่างนี้เถิด”**

พราหมณ์จึงถามพญานกแขกเต้านั้นว่า **“การให้กู้หนี้ของท่านเป็นอย่างไร และการเปลื้องหนี้ของท่านเป็นอย่างไร ท่านจงบอกวิธีฝังขุมทรัพย์ แล้วท่านจะหลุดพ้นจากบ่วงได้”**

พญานกแขกเต้าโพธิสัตว์ ตอบว่า **“ข้าแต่ท่านโกสิยะ บุตรน้อย ๆ ทั้งหลายของข้าพเจ้ายังอ่อน ขนปีกยังไม่ขึ้น บุตรเหล่านั้นข้าพเจ้าเลี้ยงมาแล้ว เขาจักเลี้ยงข้าพเจ้าบ้าง เพราะเหตุนั้น ข้าพเจ้าจึงชื่อว่าให้บุตรเหล่านั้นกู้หนี้ มารดาและบิดาของข้าพเจ้าแก่เฒ่าล่วงกาลผ่านวัยไปแล้ว ข้าพเจ้าคาบข้าวสาลีไปด้วยจงอยปาก เพื่อท่านเหล่านั้นชื่อว่าเปลื้องหนี้ที่ท่านทำไว้ก่อน อนึ่ง นกเหล่าอื่นที่ป่าไม้งิ้วนั้น มีขนปีกอันหลุดหมดแล้ว เป็นนกทุพพลภาพข้าพเจ้าต้องการบุญจึงได้ให้ข้าวสาลีแก่นกเหล่านั้น บัณฑิตทั้งหลายกล่าวการทำบุญนั้นว่า เป็นขุมทรัพย์ การให้กู้หนี้ของข้าพเจ้าเป็นเช่นนี้ การเปลื้องหนี้ของข้าพเจ้าเป็นเช่นนี้ ข้าพเจ้าบอกการฝังขุมสมบัติไว้เช่นนี้”**

พราหมณ์ฟังธรรมกถาของพระมหาโพธิสัตว์ มีจิตเลื่อมใส มองดูด้วยจิตอันอ่อนโยนประหนึ่งมองดูลูกรัก พลางแก้เชือกที่มัดออกจากเท้า ทาเท้าทั้งคู่ด้วยน้ำมันที่หุงแล้วร้อยครั้ง ให้เกาะที่ตั่งอันงดงาม ให้บริโภคข้าวตอกคลุกน้ำผึ้งด้วยจานทอง ให้ดื่มน้ำเจือน้ำตาลกรวด และอนุญาตให้ฝูงนกมากินข้าวสาลี

ครั้งนั้นพญานกแขกเต้าจึงกล่าวโอวาทแก่พราหมณ์ว่า **"ข้าแต่ท่านโกสิยะ ข้าพเจ้าได้กินและดื่มแล้วในที่อยู่ของท่าน ท่านเป็นที่พึ่งพำนักของพวกเราทุกวันคืน ขอท่านจงให้ทานในท่านที่มีอาชญาอันวางแล้วและจงเลี้ยงดูมารดาบิดาผู้แก่เฒ่าแล้วด้วย"**

พราหมณ์ได้ฟังดังนั้นแล้ว ดีใจเปล่งอุทาน ว่า *"วันนี้ สง่าราศีเกิดขึ้นแก่เราแล้ว ที่เราได้เห็นท่านผู้เป็นยอดแห่งฝูงนก เพราะได้ฟังคำสุภาษิตของนกแขกเต้า เราจักทำบุญให้มาก"* แล้วก็ปล่อยนกพระโพธิสัตว์ไป พร้อมทั้งอนุญาตให้นำฝูงนกมาหากินข้าวสาลีได้

หรือใน**มาตุโปสกชาดก** ที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมี พระโพธิสัตว์เป็นพญาช้าง เรื่องมีอยู่ว่า ในอดีตกาล เมื่อพระเจ้าพรหมทัตเสวยพระราชสมบัติในกรุงพาราณสี ครั้งนั้น พระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นช้างเผือกปลอด มีรูปงาม น่าชม น่าเลื่อมใส สมบูรณ์ด้วยลักษณะ มีช้าง ๘๐,๐๐๐ เชือกเป็นบริวาร ส่วนมารดาของท่านตาบอด ท่านจึงเลี้ยงดูมารดาตาบอดด้วยผลไม้มีรสอร่อยนานาชนิด ช้างตัวอื่นๆ ไม่ได้แบ่งปันแก่มารดาเลย จึงคิดที่จะทิ้งฝูง เลี้ยงแต่มารดาเท่านั้น ในคืนนั้น จึงพามารดาหนีไปยังเชิงเขา ชื่อว่า จัณโฑรณะ แล้วให้มารดาพักที่ถ้ำแห่งหนึ่ง

ครั้งนั้น มีนายพรานชาวเมืองพาราณสีคนหนึ่ง เดินร้องไห้เพราะหลงทางมาเป็นเวลา 7 วัน พระโพธิสัตว์ได้ยินเสียงของพรานไพร ด้วยความสงสารจึงช่วยนำออกจากป่า แต่นายพรานเมื่อเห็นช้างที่มีลักษณะดี อยากถวายแก่พระราชา จึงทำเครื่องหมายต่างๆ ไว้ในระหว่างทาง

ขณะนั้น ช้างมงคลของพระราชาได้ตายลง พระราชาตรัสสั่งให้ตีกลองร้องประกาศว่า ถ้าใครเห็นช้างที่เหมาะสมเพื่อจะทำการฝึก จะได้รับรางวัลอย่างงาม นายพรานจึงรับอาสานำทางไปหาช้างพระโพธิสัตว์ ฝ่ายพระโพธิสัตว์เห็นนายหัตถาจารย์แล้วอธิษฐานว่า ภัยนี้เกิดจากตัวเอง จึงยอมรับและติดตามควาญช้างเข้าเมือง

ฝ่ายมารดาพระโพธิสัตว์ เมื่อค่ำแล้วบุตรยังไม่มาจึงคร่ำครวญว่า *"พระราชาและมหาอำมาตย์ต้องจับเอาบุตรของเราไปเสียแล้ว"*

นายควาญช้างได้ส่งสาส์นไปถึงพระราชาว่าจับช้างได้แล้ว พระราชาตรัสสั่งให้ตบแต่งพระนคร แล้วนำพระโพธิสัตว์ที่ประพรมด้วยของหอม ประดับตกแต่งเข้าไปยังโรงช้างที่ล้อมด้วยม่านอันวิจิตร ให้ผูกเพดานอันวิจิตรไว้ข้างบน แล้วให้กราบทูลแด่พระราชา พระราชาทรงนำอาหารผลไม้อันเลิศรสต่างๆ มาให้แก่พระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์คิดว่า เมื่อมารดาไม่ได้รับประทาน เราก็จักไม่ยอมรับอาหาร พระราชาเมื่อเห็นช้างไม่รับประทานอะไร ก็ตรัสถามด้วยความเป็นห่วง

พระโพธิสัตว์ ตอบว่า *"เป็นห่วงแม่ตาบอดที่ไม่มีผู้นำทาง คงจะลำบากในการเป็นอยู่ เดินไปไหนก็อันตราย อาจสะดุดตอไม้ล้มลงตรงภูเขาจัณโฑรณะตายไปก็ได้"*

พระราชาเกิดความสงสารในความกตัญญูกตเวทีของช้างพระโพธิสัตว์ จึงให้ปล่อยพระโพธิสัตว์กลับไปหาแม่ พระโพธิสัตว์ก็กลับไปหาแม่พร้อมด้วยรากเหง้าบัว และดูดเก็บน้ำไว้ในงวง เมื่อไปถึงก็เป่าน้ำรดมารดาประดุจห่าฝน เป็นที่ประหลาดใจแก่แม่มากว่า *"ทำไมฝนจึงตกในเวลาอย่างนี้ ลูกผู้ดูแลเราก็ไปเสียแล้ว"* ช้างพระโพธิสัตว์จึงบอกว่า *"ลูกกลับมาแล้ว พระราชาปล่อยลูกกลับมาแล้ว แม่รับประทานอาหารเถิด"* แต่นั้นเป็นต้นมา พระราชาก็ได้สร้างที่ให้อาหารเพื่อช้างพระโพธิสัตว์และแม่ตาบอดและบำรุงเลี้ยงดูอย่างดี

เรื่องความกตัญญูกตเวทีนี้ ท่าน**พุทธทาสภิกขุ**แห่ง**สวนโมกขพลาราม** ได้อธิบายขยายความให้กว้างออกไปอย่างน่าชื่นชมในรูปของบทกลอนตามที่ท่านถนัด คือ **"โลกรอดได้เพราะกตัญญู"**

อันบุคคล กตัญญู รู้คุณโลก
อุปโภค บริโภค มิให้หลาย
ข้าวหรือเกลือ ผักหรือหญ้า ปลาหรือไม้ ฯลฯ
รู้จักใช้ อย่าทำลาย ให้หายไป

อนึ่งคน ต่อคน ทุกคนนี้
ล้วนแต่มี คุณต่อกัน นั้นเป็นไฉน
มองให้ดี ดูให้เห็น เช่นนั้นไซร้
โลกรอดได้ เพราะกตัญญู รู้คุณกัน

ประเทศชาติ ศาสนา มหากษัตริย์
รวมเป็นอัตตภาพไทย ใหญ่มหันต์
รอดมาได้ เพราะรักใคร่ อย่างผูกพันธ์
เพราะกตัญญูมี ที่ใจเอย ฯ

เราจึงควรมีความกตัญญูกตเวทีที่กว้างออกไปกว่าพ่อแม่ ครูอาจารย์ หรือที่เป็นบุคคล หมายความว่า ที่เราดำรงชีวิตอยู่ได้ในปัจจุบันนี้ก็เพราะมีการเกื้อกูลกันระหว่างคนต่อคน คนต่อสัตว์ คนต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมนั่นเอง

กตัญญู คือการรู้ถึงคุณของผู้อื่น หรือสิ่งอื่น กตเวที หมายถึง**การกระทำตอบแทน** เมื่อเราได้ศึกษาแล้วว่า อะไรบ้างมีพระคุณ มีบุญคุณต่อเรา เราต้องรู้จักการตอบแทนพระคุณ หรือบุญคุณเหล่านั้นไม่ว่าพระคุณนั้นจะมีมากน้อยเพียงใด อย่าง**พระสารีบุตร** อัครสาวก ได้กล่าวรับรองราธพราหมณ์ ชายแก่ผู้มาขอบวชในพระพุทธศาสนา ด้วยท่าน

เคยมีบุญคุณมาก่อน คือเคยใส่บาตรท่านหนึ่งทัพพี

เรื่องมีอยู่ว่า **ราธะ** เป็นบุตรตระกูลพราหมณ์ ในเมืองราชคฤห์ ฐานะเดิมของท่านนั้นจัดว่าอยู่ในขั้นเศรษฐี มีทรัพย์สินเงินทองมาก แต่เมื่อย่างเข้าสู่วัยชราถูกภรรยาและบุตรธิดาทอดทิ้ง ต้องกลายเป็นคนยากจนอนาถา ขาดที่พึ่งพาอาศัย ต้องเลี้ยงชีพด้วยการอาศัยพระภิกษุอยู่ในวัดพระเวฬุวันมหาวิหาร

ต่อมา ราธพราหมณ์ มีศรัทธาปรารถนาจะบวช แต่ไม่มีภิกษุรูปใดที่จะสงเคราะห์บวชให้ ทำให้เกิดความทุกข์ใจ ร่างกายซูบผอมหน้าตาผิวพรรณหม่นหมอง พระบรมศาสดาทอดพระเนตรเห็นราธพราหมณ์มีร่างกายผิดปกติอย่างนั้นแล้วจึงได้ตรัสถาม ทราบความโดยตลอดแล้วรับสั่งถามภิกษุผู้อยู่ในวัดพระเวฬุวันมหาวิหารว่า *“ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดระลึกถึงอุปการคุณของราธพราหมณ์ผู้นี้ได้บ้าง ?”*

ขณะนั้น พระสารีบุตร ซึ่งนั่งอยู่ในที่ประชุมนั้นด้วย ได้กราบทูลว่า *“ข้าแต่พระผู้มีพระภาค ข้าพระองค์ระลึกได้พระเจ้าข้า คือ วันหนึ่งข้าพระองค์ได้เข้าไปบิณฑบาตในเมืองราชคฤห์ พราหมณ์ผู้นี้เคยถวายอาหารข้าวสุกแก่ข้าพระองค์ทัพพีหนึ่ง พระเจ้าข้า”* พระพุทธเจ้าจึงประทานให้พระสารีบุตรเป็นอุปัฌชาย์อุปสมบทให้แก่ราธพราหมณ์ด้วยวิธีญัตติจตุตถกรรม เมื่อบวชแล้วก็เป็นคนว่าง่ายสอนง่าย บอกกล่าวตักเตือนอะไรก็เชื่อฟังพระสารีบุตรด้วยดี

เมื่อพูดถึงลูกหรือบุตร ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ ได้แบ่งบุตรไว้ใน **ปุตตสูตร**ออกเป็น ๓ จำพวกคือ อติชาตบุตร (อภิชาตบุตร) อนุชาตบุตร และอวชาตบุตร

อติชาตบุตร (อภิชาตบุตร) หมายถึงบุตรที่สามารถชักชวนมารดาบิดาผู้ไม่มีความตั้งมั่นในคุณงามความดีให้เป็นผู้มีศีลมีธรรม มีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง เป็นบุตรที่ดีกว่ามารดาบิดา

อนุชาตบุตร หมายถึงบุตรที่เสมอกับมารดาบิดา เดินตามรอยของท่าน เมื่อพ่อแม่เป็นผู้มีศีลมีธรรม ตนเองก็ดำเนินตามครรลองนั้นไม่เปลี่ยนแปลง

อวชาตบุตร หมายถึงบุตรที่แย่ บุตรที่ทำตัวเหลวไหลเสียหายยิ่งกว่ามารดาบิดา ไม่อยู่ในศีลในธรรม เป็นบุตรผู้ทำลายตระกูล สร้างความชอกช้ำระกำใจให้กับพ่อแม่อยู่เสมอ

และในตอนท้ายได้กล่าวสรุปเป็นพระคาถาว่า *...บัณฑิตทั้งหลายย่อมปรารถนาอติชาตบุตร และอนุชาตบุตร ไม่ปรารถนาอวชาตบุตรซึ่งเป็นผู้ทำลายตระกูล ส่วนบุตรเหล่าใดเป็นอุบาสก บุตรเหล่านั้นแลชื่อว่าเป็นบุตรในโลก บุตรเหล่านั้นมีศรัทธาถึงพร้อมด้วยศีล ผู้(โอบอ้อมอารี)รู้ความประสงค์ ปราศจากความตระหนี่ ย่อมรุ่งเรืองในบริษัททั้งหลาย เปรียบเหมือนพระจันทร์พ้นแล้วจากเมฆ ฉะนั้น*

เมื่อเราศึกษาปุตตสูตรแล้ว จะเห็นได้ว่า สมัยโบราณความสนใจของคนยุคนั้นดูความเหนือกว่า สูงกว่า ต่ำกว่าของผู้คนกันที่เรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ความใกล้ชิดกับพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งสวนทางกับสมัยปัจจุบัน ซึ่งคนเรามักเปรียบเทียบกันโดยดูการเหนือกว่าต่ำกว่าจากการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน ความมั่งมีเงินทอง ทรัพย์สมบัติ การมีบ้านช่องใหญ่เล็ก การแต่งเนื้อแต่งตัว เป็นต้น เป็นเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนมาตรฐานด้านจริยธรรม ความเป็นผู้มีศีลมีธรรมประจำใจ ความกตัญญูกตเวที ความใกล้ชิดนับถือพระรัตนตรัยเป็นสิ่งที่ถูกมองข้าม *โลกจึงมีอภิชาตบุตรทางด้านการศึกษาสมัยใหม่ มีทรัพย์สินเงินทอง การแต่งกายที่สง่างามตามแบบอย่างตะวันตกมากมาย แต่เป็นอวชาตบุตรในด้านศีลธรรม ความใกล้ชิดกับศาสนา* มีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวกับมารดาบิดาผู้ให้กำเนิด

ความคาดหวังของมารดาบิดา หน้าที่ของบุตร

"ดูกรภิกษุทั้งหลาย มารดาบิดา เล็งเห็นฐานะ ๕ ประการนี้ จึงปรารถนาบุตรเกิดในสกุล ฐานะ ๕ ประการเป็นไฉน คือ บุตรที่เราเลี้ยงมาแล้วจักเลี้ยงตอบแทน ๑ จักทำกิจแทนเรา ๑ วงศ์สกุลจักดำรงอยู่ได้นาน ๑ บุตรจักปกครองทรัพย์มรดก ๑ เมื่อเราตายไปแล้ว บุตรจักบำเพ็ญทักษิณาทานให้ ๑ดูกรภิกษุทั้งหลาย มารดา บิดา เล็งเห็นฐานะ ๕ ประการนี้แล จึงปรารถนาบุตรเกิดในสกุล ฯ มารดาบิดาผู้ฉลาด เล็งเห็นฐานะ ๕ ประการจึงปรารถนาบุตรด้วยหวังว่า บุตรที่เราเลี้ยงมาแล้ว จักเลี้ยงตอบเรา จักทำกิจแทนเรา วงศ์สกุลจักดำรงอยู่ได้นาน บุตรจักปกครองทรัพย์มรดก และเมื่อเราตายไปแล้ว บุตรจักบำเพ็ญทักษิณาทานให้ มารดาบิดาผู้ฉลาดเล็งเห็นฐานะเหล่านี้ จึงปรารถนาบุตร ฉะนั้นบุตรผู้เป็นสัปบุรุษผู้สงบ มีกตัญญูกตเวที เมื่อระลึกถึงบุรพคุณของท่าน จึงเลี้ยงมารดาบิดา ทำกิจแทนท่าน เชื่อฟังโอวาท เลี้ยงสนองพระคุณท่าน สมดังที่ท่านเป็นบุรพการี ดำรงวงศ์สกุลบุตรผู้มีศรัทธา สมบูรณ์ด้วยศีลย่อมเป็นที่สรรเสริญทั่วไป" **ปุตตสูตร** พระไตรปิฎก เล่ม ๒๒

ผู้บุตรในทางพระพุทธศาสนา จึงมีหน้าที่ ๕ ประการคือ

๑. เลี้ยงดูมารดาบิดา

๒. ช่วยเหลืองานของท่าน

๓. รักษาชื่อเสียงวงศ์ตระกูล

๔. ประพฤติตนเป็นคนดี ให้สมควรรับมรดก

๕. ทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว

ส่วนการจะทดแทนพระคุณของท่านได้หมดสิ้นนั้น เป็นเรื่องยาก แต่เราก็ต้องกระทำด้วยความตั้งใจเท่าที่เราสามารถกระทำได้ให้มากที่สุด

ในพระไตรปิฎก เล่ม ๒๑ **ขตสูตรที่** ๒ ตอนหนึ่งกล่าวไว้ว่า **"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวการกระทำตอบแทนไม่ได้ง่ายแก่ท่านทั้ง ๒ ท่าน ทั้ง ๒ คือใคร คือ มารดา ๑ บิดา ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย บุตรพึงประคับประคองมารดาด้วยบ่าข้างหนึ่ง พึงประคับประคองบิดาด้วยบ่าข้างหนึ่ง เขามีอายุ มีชีวิตอยู่ตลอดร้อยปี และเขาพึงปฏิบัติท่านทั้ง ๒ นั้น ด้วยการอบกลิ่น การนวด การให้อาบน้ำ และการดัด และท่านทั้ง ๒ นั้น พึงถ่ายอุจจาระปัสสาวะบนบ่าทั้งสองของเขานั่นแหละ ดูกรภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนั้นยังไม่ชื่อว่าอันบุตรทำแล้วหรือทำตอบแทนแล้วแก่มารดาบิดาเลย ดูกรภิกษุทั้งหลายอนึ่ง บุตรพึงสถาปนามารดาบิดาในราชสมบัติ อันเป็นอิสราธิปัตย์ ในแผ่นดินใหญ่อันมีรตนะ ๗ ประการมากหลายนี้ การกระทำกิจอย่างนั้น ยังไม่ชื่อว่าอันบุตรทำแล้วหรือทำตอบแทนแล้วแก่มารดาบิดาเลย ข้อนั้นเพราะเหตุไร เพราะมารดาบิดามีอุปการะมาก บำรุงเลี้ยง แสดงโลกนี้แก่บุตรทั้งหลาย ส่วนบุตรคนใดยังมารดาบิดาผู้ไม่มีศรัทธา ให้สมาทานตั้งมั่นในศรัทธาสัมปทา ยังมารดาบิดาผู้ทุศีล ให้สมาทานตั้งมั่นในศีลสัมปทา ยังมารดาบิดาผู้มีความตระหนี่ให้สมาทานตั้งมั่นในจาคสัมปทา ยังมารดาบิดาทรามปัญญา ให้สมาทานตั้งมั่นในปัญญาสัมปทา ดูกรภิกษุทั้งหลาย ด้วยเหตุมีประมาณเท่านี้แล การกระทำอย่างนั้นย่อมชื่อว่าอันบุตรนั้นทำแล้วและทำตอบแทนแล้วแก่มารดาบิดา"**

การปลดเปลื้องพระคุณของบุพการีเช่นมารดาบิดา จึงมิใช่เรื่องง่ายดายเลย เราท่านทั้งหลายจึงต้องเร่งกระทำภาระหน้าที่อย่างเร่งด่วนทันทีที่นึกคิดได้

“โลกนี้มีใคร ห่วงใยเมตตา
รักเราเท่าฟ้า อบรมตักเตือน
พ่อแม่ยิ่งใหญ่ หาใครมาเหมือน
เราอย่าแชเชือน รีบตอบแทนคุณ”

เลี้ยงดูมารดาบิดา

หน้าที่ประการแรกของผู้เป็นบุตรคือ **เมื่อท่านเลี้ยงดูเรา เราก็เลี้ยงดูท่านตอบแทน** ส่วนวิธีการตอบแทนมารดาบิดานั้น เด็กนักเรียนที่มาเข้าค่าย หรือไปบรรยายตามโรงเรียนต่างๆ หรือคนทั่วไปมักจะเข้าใจว่า ต้องรอให้ท่านแก่ก่อน รอให้ท่านเจ็บป่วยเป็นไข้ก่อน รอให้เราเรียนจบมีงานทำ มีเงินมีทอง ร่ำรวยเสียก่อน แล้วจึงค่อยตอบแทนเลี้ยงดูท่าน ซึ่งอาจจะต้องบอกว่า ไม่รู้ต้องรออีกนานแค่ไหน และถ้าหากเป็นอย่างนี้ บางรายก็ไม่สามารถทำได้เพราะท่านตายจากไปเสียก่อน หรือมีครอบครัวของตัวเองที่จะต้องรับผิดชอบ หรือถ้าจะดูแลในยามที่ท่านป่วยไข้ เมื่อเราซื้อของดีๆ ไปเยี่ยมท่าน เพื่อบำรุงร่างกาย แต่มักจะเป็นของคนเฝ้านั่นแหละที่ได้รับประทาน เพราะคนป่วยจะรับประทานอะไรไม่ค่อยจะได้ ด้วยอาการขมลิ้น ขมปาก ต้องอาเจียนออกมาแทบทั้งสิ้น จึงป่วยการที่จะต้องรอให้ถึงวันนั้นแล้วจึงเลี้ยงดูตอบแทน เพราะการเลี้ยงดูท่าน เราสามารถทำได้ทุกขณะ มิใช่ต้องรอให้เรียนจบ มีงาน มีเงิน หรือให้ท่านแก่เฒ่า เจ็บป่วยเสียก่อน **พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว** ทรงประพันธ์ไว้ในบทละครเรื่อง **“วิวาหพระสมุทร”** ก็คงไม่ต้องถือเคร่งเช่นนั้น ว่า

“เมื่อแก่เฒ่าหมายเจ้าช่วยรับใช้ เมื่อยามไข้หมายเจ้าเฝ้ารักษา
เมื่อยามถึงวันตายวายชีวา หวังลูกช่วยปิดตาเมื่อสิ้นใจ”

การเลี้ยงท่านตอบแทนนั้น สามารถเลี้ยงได้ ๒ รูปแบบ คือ

๑. เลี้ยงกายท่าน

๒. เลี้ยงจิตใจ

ในทางพระพุทธศาสนาท่านว่า คนเราประกอบด้วย **"กาย"** กับ **"ใจ"** ชาวไทยจึงมีภาษิต ไว้ว่า **"ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว"** ก็มาจากพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า ***"คนเรามีใจเป็นใหญ่ มีใจเป็นประธาน มีใจเป็นหัวหน้า ทุกสิ่งสำเร็จได้ด้วยใจ"*** หรือภาษาสมัยใหม่อย่างเสก โลโซ บอกว่า ***"ใจสั่งมา"*** ก็เท่ากับว่าให้ความสำคัญกับ ***"ใจ"*** นั่นเอง

ลูกๆ จึงต้องเลี้ยงดูท่านทั้งทางกายและทางใจ ทางกายเลี้ยงด้วยการให้อาหารการกิน ของขบเคี้ยวต่างๆ นวดท่าน ชักชวนท่านออกกำลังกาย ให้ท่านได้ทำงานตามความเหมาะสม อย่าห้ามไม่ให้ท่านทำอะไร ให้ทำแต่ไม่มากเพื่อเป็นการออกกำลังกาย ฯ ทางจิตใจก็ด้วยการไม่ทำให้ท่านหนักใจ เชื่อฟังคำสั่งสอน พระพุทธองค์กล่าวไว้ว่า **"บุตรที่เชื่อฟังมารดาบิดา เป็นบุตรที่ประเสริฐที่สุด"** การได้เห็นหน้าลูก พ่อแม่ก็สุขใจแล้ว เราจึงควรมีเวลาให้ท่านพบเห็นหน้า มารับประทานอาหารร่วมกัน ไปไหนด้วยกัน

มี E-mail ชิ้นหนึ่งที่ส่งต่อกันมา ชื่อว่า **"กล่องของแม่"** มีเนื้อความว่า

...แม่ก้าวเดินอย่างมั่นคงมาขึ้นรถ มั่นคงจนฉันใจหาย

"หนักมั้ยแม่ อิ๊วถือกล่องให้แล้วกัน" ฉันเอื้อมมือไปฉวยกล่องเก่าๆ นั้นจากมือแม่แต่ไม่สำเร็จ แม่เม้มปากอย่างเด็ดเดี่ยว และตามองถนนอย่างระมัดระวัง ส่วนมือประคองกล่องที่ว่าไว้อย่างมั่นคง

วันสุดท้ายแล้วที่แม่จะอยู่ในความดูแลของฉัน เมื่อตอนคุยกันกับแม่ ความโล่งอกทำให้ฉันมีความสุขมาก สุขที่แม่เข้าใจความจำเป็นของลูก

ที่ตัดสินใจส่งแม่ไปอยู่ที่อื่น แน่นอน ตรงนั้น ตรงที่ใหม่ที่แม่จะไปอยู่ ทุกคนจะมีความสุขเพราะเป็นสถานที่สำหรับคนอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน สถานที่ซึ่งรวมเอาคนที่มีความรู้สึก ความต้องการ ความคิดอ่าน และอะไรต่อมิอะไรหลายๆ อย่างที่เหมือนกันมาไว้ใต้ชายคาเดียวกัน

มันเป็นทฤษฎีที่ถูกต้อง! ทฤษฎีของการแยกประเภทแยกโลกออกจากกันให้ชัดเจน เพื่อลดความขัดแย้ง ในต่างประเทศที่พัฒนาแล้วสังคมล้วนเป็นเช่นนี้

"ไปก็ไปซี ว่าแต่แกจะกินอยู่ยังไงล่ะ" แม่ตอบง่ายๆ

หลังจากฟังลูกสาวคนเล็กอย่างฉันพูดวกวนอยู่เป็นนานสองนาน ใจวาบลึกเหมือนกันกับคำพูดของแม่ที่ห่วงฉัน จะอยู่จะกินยังไงต่อไป

"แม่อย่าห่วงเลย อิ๋วโตแล้ว" ฉันตอบแม่อย่างเด็ดเดี่ยวบ้าง

นับแต่วันที่คุยกันแล้ว แม่ก็ยังดำเนินชีวิตปกติ เพื่อรอวัน "ย้ายบ้าน" แม่ไม่ได้ลุกขึ้นมาเก็บสมบัติของแม่อย่างที่ฉันคิดไว้ แม่ไม่ได้มีอาการซึมเศร้าเหงาหงอยอย่างที่พวกเราพี่ๆ น้องๆ กลัวกัน และแม่ไม่ได้พูดจาโต้แย้งกับฉัน เหมือนเรื่องอื่นๆ ที่เคยเป็นมา พวกพี่ๆ และบรรดาสะใภ้กับเขยทั้งหลายเสียอีกที่รุมถล่มฉันอยู่หลายวัน

"แม่คนเดียว อยู่อีกไม่กี่ปี อิ๋วก็ไม่น่าจะต้องผลักไสแกไปอย่างนั้น" นี่พี่สาวคนโต

"คนแก่ก็ยังงี้แหละ บ่นบ้างว่าบ้าง จะอะไรกันนักหนา ชั่วดีก็แม่เรา จะส่งแกไปทำไมกัน แถมไอ้เนิร์สซิ่งโฮมที่ไปหามาก็ราคาแพงเป็นบ้า" ส่วนนี่ก็พี่เขยจอมตืด

"แม่คงเสียใจพิลึก แกลองไปคิดดูใหม่ดีๆ แล้วกันว่าจะส่งแม่ไปจริงเหรอ"

"แกก็หัดใจเย็นๆ ลงมั่งซี ลูกผัวก็ไม่มี แม่คนเดียวก็ดูไม่ได้ แล้วจะไปอยู่กะใครเขาได้"

เออ..เอาเข้าไปพวกดีแต่พูด พูดกันดีนัก แต่ไม่เห็นมีใครมาดูดำดูดีแม่ซักคน นอกจากฉัน! ก็ไอ้ที่ไม่มีลูกมีผัวทุกวันนี้ก็เพราะแม่นั่นแหละ วันๆ เวลาที่เหลือจากการทำงานต้องอุทิศให้แม่ไปจนหมดแล้ว จะไปพักร้อนยาวๆ ก็ไม่ได้ เพราะไม่มีใครยอมมาดูแม่ให้ พวกปากดีที่ว่าตำหนิฉันนั่นแหละตัวดีนักละ วันหยุดยาวทีไรต่างก็เผ่นกันไปพักร้อนยังกะผึ้งแตกรัง

"โอ๊ย! ไม่ได้หรอกฉันจองโรงแรมไว้แล้ว แกไว้ไปคราวหน้าซี เอาเถอะน่าแล้วจะซื้อของมาฝาก"

อ๊วกจะแตก ใครอยากได้ของฝากพรรค์นั้น ขนมหม้อแกง ปลาเค็ม กุ้งแห้ง ลูกหยี กล้วยฉาบ และของบ้าๆ บอๆ อีกเป็นพะเรอ แม่ก็ไม่กิน ฉันก็ไม่กิน เดือดร้อนต้องขนไปแจกต่ออีกต่างหาก

ทุเรศ! แล้วฉันจะไปพึ่งใครได้ ไม่มีคำว่าพักร้อน ไม่มีวันหยุดยาวอย่างใครๆ เขา ไม่มีงานเลี้ยงตอนค่ำ ไม่มีงานวันเกิดเพื่อน หรืองานสนุกอะไรทั้งนั้น สรุปแล้วฉันจะหาโอกาสที่ไหนไปมีแฟนล่ะ เลยกลายเป็น "ลูกเหลือขอ" อยู่คนเดียวในบ้านนี่แหละ ลูกสาวสามคนในบ้านมีคนมา "ขอ" ไปหมด ยกเว้นคนสุดท้องอย่างฉัน

ใครจะมาซาบซึ้งกับความเป็น "ลูกเหลือขอ" ได้ดีเท่าฉัน ใช่ว่าฉันจะสวยน้อยกว่าพี่อ้อย พี่แอ๊วและพี่อ๋อม และใช่ว่าความรู้จะด้อยกว่าพี่คนอื่นๆ เพียงแต่แม่พวกนั้นมันเกิดก่อน เลยได้โอกาสตัดช่องน้อยแต่งงานกันไปหมดแล้ว ฉันเลยกลายเป็นคนสุดท้ายที่พลาดเก้าอี้ดนตรีไปซะฉิบ ตกที่นั่งต้องมานั่งเลี้ยงแม่ ทนฟังแม่บ่นและคอยเถียงกับแม่ในทุกเรื่อง ตั้งแต่เรื่องเสื้อตัวใหม่ ผมทรงใหม่ อาหารเย็นของแม่แต่ละวัน และวันที่แม่ต้องไปไหว้เจ้าตามวัดต่างๆ ก็ไม่รู้เป็นไง ให้ตายเถอะ มันเหมือนแกล้ง แม่จำเพาะต้องไปไหว้พระไหว้เจ้าเอาวันที่ฉันอยากออกไปช็อปปิ้งหรือมีนัดกับใครต่อใครซะทุกทีสิน่า

"แม่ไปวันอื่นไม่ได้เหรอ วันนี้อิ๋วจะไปดูหนังกับเพื่อน" แต่แม่ไม่เคยแยแสท่าทางกระฟัดกระเฟียด และเสียงสะบัดของฉันเลย

"วันนี้เป็นวันดี วันเทวดาลงมาจากสวรรค์ วันอื่นไปไม่ได้" หรือไม่ก็ *"วันนี้วันพระใหญ่ ปีนึงมีไม่กี่วันเอง ไม่ไปไหว้ได้ไง"*

โอ๊ย! จะบ้าว่ะ อยากขว้างแก้วขว้างจานให้มันสาแก่ใจนัก ไอ้เรื่องไหว้พระไหว้เจ้าของแม่นี่ยังถือเป็นวาระจรนะ นอกเหนือจากพวกเจ้าประจำคือไปหาหมอทุกเดือนและซื้อยา

ส่วนที่เป็นกรณีฉุกเฉินพิเศษก็ชักบ่อยจนกลายเป็นเจ้าประจำกันไป คือ เดี๋ยวหวัดเล่นงาน เดี๋ยวท้องเสีย วันดีคืนดีก็หกล้มหกลุกให้อารมณ์เสียระหว่างทำงาน ก็จะไม่อารมณ์เสียได้ไง ฉันเป็นพนักงานคนเดียวในบริษัทที่ต้องขาดงาน หรือมีอันต้องมีเหตุให้เผ่นกลับบ้านด่วนจี๋กลางคันบ่อยที่สุด จนแค่เดินเข้าไปหาเจ้านายโดยไม่ต้องอ้าปากพูด นายก็โบกมือไล่อนุญาตแล้ว (ดีที่ได้นายดีและเข้าใจ)

ฉันเริ่มรู้ชะตากรรมตัวเองดีว่า คงไม่ต้องไปคิดถึงเรื่องเลื่อนตำแหน่งหรือเงินเดือนขึ้นแบบก้าวกระโดดอย่างคนอื่นๆ หรอก จนกว่าแม่จะตาย! แล้วเมื่อไหร่ล่ะแม่ถึงจะตาย ฉันอาจจะตายก่อนแม่ก็ได้ใครจะรู้!!

แม่ขึ้นรถเรียบร้อยพร้อมเอากล่องของแม่วางบนตัก โดยไม่ยอมให้ฉันเอาไปวางไว้เบาะหลัง พอพ้นซอยเท่านั้นแหละ รถติดเป็นแพเต็มถนน ฟ้าที่ดำทะมึนตั้งแต่เช้าก็สำแดงอาการทันที กลายเป็นฝนตกลงมาห่าใหญ่โดยไม่ต้องมีอารัมภบท มันดูน่าเบื่อเหลือเกินสำหรับอาการฝนตกรถติด

"แม่หนาวมั๊ย จะได้หรี่แอร์" แต่แม่สั่นหน้า ตั้งแต่ออกจากบ้านแม่ยังไม่ได้พูดอะไรเลย

"แม่เอาของมาน้อยจัง" ในเมื่อแม่ไม่พูด ฉันเลยต้องพูด ไม่งั้นคงเครียดเป็นบ้า กับประโยคนี้ของฉันแม่เริ่มพูดขึ้นมาได้

"ที่เอามานี่ก็ทั้งชีวิตแล้ว อย่างอื่นไม่รู้จะเอาไปทำไม มันไม่จำเป็น

เสื้อสองชุด รองเท้าแตะคู่ก็พอ เอาไปมากเดี๋ยวโดนขโมยน่ะซี"

ฉันลอบถอนใจ ยังดีที่แม่คุยขึ้นมาบ้าง แม้จะเป็นการพูดแบบมองโลกในแง่ลบไปหน่อยก็ตาม แม่ก็ยังงี้แหละ กลัวของหายกลัวคนมาขโมยของของตัว บางทีโวยวายแทบตาย ปรากฏว่า ของที่ว่าหายนั้นอยู่ในลิ้นชักของตัวเองแท้ๆ

รถบนถนนขยับได้ทีละนิดสลับกับอาการหยุดนิ่งอยู่กับที่ทีละนานๆ ฝนบนฟ้าก็เทลงมายังกะเทวดากำสรวล ฉันมองดูกล่องบนตักแม่ที่แม่ใช้ใส่ของไปบ้านใหม่ มันเป็นกล่องกระดาษสีน้ำตาลเก่าแก่ด้วยกาลเวลา กล่องแบบนี้เดี๋ยวนี้เขาคงเลิกผลิตแล้ว และผงซักฟอกยี่ห้อนั้นก็เลิกผลิตไปนานหลายปีแล้ว ยิ่งดูจากวันเดือนปีที่ผลิตตรงข้างกล่องยิ่งเห็นว่ามันเก่าเชียว ลังผงซักฟอกของแม่จะว่าไปจริงๆ ขนาดกำลังพอดี เพราะพอวางบนตักแล้วขนาดพอดีกับตักแม่เลย มีรอยปะตามวิธีการของแม่อยู่หลายแห่ง รวมทั้งเชือกฟางสีชมพูหม่นที่แม่ใช้รัดรอบกล่องหลายทบเพื่อเสริมความแข็งแรง ไม่รู้เหมือนกันว่าทำไมแม่ไม่เปลี่ยนกล่องใหม่ ทั้งที่เราก็มีกล่องแบบนี้หลายใบอยู่

วันนี้แม่ประคองกล่องของแม่อย่างเบามือ มันดูน่าขัน ยังกะพวกบ้านนอกเวลาจะกลับบ้าน วันก่อนฉันเอากระเป๋าใบเก่งของฉันให้แม่ แต่แม่ไม่เอา *"ไม่เอา ย้ายไม่ได้ ย้ายแล้วเดี๋ยวมันสับสนกันหมด เอาไว้ในกล่องน่ะดีแล้ว"*

ตั้งแต่จำความได้ก็เห็นแม่ลากเจ้ากล่องใบนี้เข้าๆ ออกๆ อยู่หลายหน แต่ไม่มีใครเคยถามแม่ซักทีว่ามีอะไรในนั้น พวกเรามักเรียกว่า **"กล่องของแม่"** ก็เท่านั้น และเป็นอันรู้กันว่าห้ามย้าย ห้ามรื้อกล่องของแม่เป็นอันขาด

ไหนๆ แม่จะไม่อยู่แล้ว ฉันเลยถามขึ้นว่า *"มีอะไรในกล่องมั่งล่ะ"*

แม่มีอาการกระตือรือร้นเชียว เวลาพูดถึงกล่องของแม่ รีบดึงเชือก

ฟางสีชมพูที่ผูกบนกล่องออกมาอย่างเบามือ แล้วเริ่มหยิบของในนั้นออกมาให้ดู

"มีแต่ข้าวของเกี่ยวกับพวกแกทั้งนั้นแหละ บนๆ นี่ก็รูปพวกหลานทั้งหลาย ล่างๆ ก็จะเป็นรูปพวกแก"

แม่หยิบสมุดอัลบั้มใส่รูปขึ้นมาหนึ่งเล่ม แล้วเปิดดูทีละหน้า พร้อมกับยิ้มกว้าง

"นี่ตาเอกตอนเกิดใหม่ๆ ตัวมันแดงเชียว หน้าเหมือนแม่มันยังกะแกะ พอโตแล้วซนเป็นบ้า ยายมันเลี้ยงซะเสียคน"

นี่ก็เอกลักษณ์อย่างหนึ่งของแม่ คือมีช่องว่างเป็นต้องจิกลูกสะใภ้และครอบครัว แม่ยังหยิบโน่นหยิบนี่ออกมาอย่างช้าๆ พวกรูปทั้งนั้นแหละ มีทั้งรูปลูกชาย ลูกสาว หลานยาย หลานย่า รูปวันแต่งงาน รูปรับปริญญา รูปเด็กเกิดใหม่ รูปที่พวกลูกๆ หลานๆ ไปเที่ยวต่างจังหวัดกัน แม่เก็บไว้ยังกะของมีค่า

แล้วก็มาถึง บรรดากระดาษรุ่งริ่ง กระดาษพวกนั้นบางและเก่าจนแทบจะกระจาย เมื่อโดนลมจากเครื่องปรับอากาศหน้ารถ

"อุ๊ย! อะไรน่ะ" ฉันรีบปิดหน้ากากเครื่องทำความเย็นให้พ้นหน้าตักแม่ ก่อนที่กระดาษคร่ำคร่าพวกนั้นจะร่วงปลิวไปตามแรงลม

"วันเกิดพวกแกกับพวกหลานๆ ไง ฉันเก็บไว้ทุกคนแหละ ไม่ยังงั้นเวลาไหว้พระจำไม่ได้ว่าเกิดกันเมื่อไหร่ เรามันครอบครัวใหญ่ จำไม่หมด นี่..นี่..แผ่นนี้วันเกิดตาอึ่ง (คือพี่ชายฉัน) ตอนมีลูกคนแรก มันสับสนวุ่นวายไปหมด ทีแรกไม่รู้จะจดวันเกิดลูกยังไงดี แต่ยายน่ะ ซีรีบฉีกปฏิทินออกมายัดใส่มือ บอกว่า เอ้า! วันเกิดลูกเก็บไว้ซะ ตั้งแต่นั้นมาพอใครเกิด ฉันก็ฉีกวันที่เก็บไว้ทุกที ฉันมันคนไม่รู้หนังสือ ไม่เหมือนพวกแกหรอก มีคอมพิวเตอร์ มีอะไรกัน แต่ไม่เห็นมีใครจำวันเกิดแม่ได้ซักคน วันตายพ่อยังไม่รู้เลย ฉันต้องนั่งไหว้อยู่

คนเดียวทุกปี" น้ำเสียงของแม่ไม่มีอาการน้อยใจหรือเสียใจ อาจเพราะแม่กำลังชื่นชมของที่เก็บไว้ในกล่องอยู่ก็ได้

ปฏิทินที่แม่ว่านั้นเป็นกระดาษสีนวลบางๆ ใบใหญ่บ้างเล็กบ้าง ตามแต่ว่าปีไหนเขาจะผลิตปฏิทินออกมาขนาดไหน ตอนเด็กๆ อาเจ๊ร้านขายของชำแถวบ้านจะเอามาแจกให้ทุกปี พอเขาเลิกแจก แม่ต้องไปซื้อที่ตลาดเก่า เยาวราชโน้นแหละ ตอนหลังพี่อึ่งเป็นคนเอามาให้ทุกปี เพราะที่บ้านเขามีคนเอามาให้ แต่เขาไม่แขวนเพราะเชย

มันเป็นปฏิทินทางจันทรคติที่แยกวันที่ออกเป็นวันละหนึ่งแผ่น ตัวเลขวันที่พิมพ์ตัวโตสีดำเด่นอยู่กลางหน้ากระดาษ ถ้าเป็นวันหยุดตัวเลขจะเป็นสีแดงแทน พวกเราทุกคนคุ้นกับปฏิทินของแม่ดี เพราะแม่สอนพวกเราทุกคนหัดอ่าน หนึ่ง สอง สาม จากปฏิทินพวกนี้แหละ พี่อั๋นนั้นโดนแม่ตีมือมากที่สุด เพราะอ่านไปฉีกเล่นไป

"อย่าฉีก เดี๋ยวแม่ไหว้เจ้าไม่ถูก" แม่จะหวงปฏิทินมาก เพราะบนกระดาษแต่ละใบนั้น นอกจากวันที่ตัวมหึมาเห็นเด่นชัดโดยไม่ต้องใส่แว่นแล้ว ยังมีคำทำนายสำหรับคนเกิดในวันนั้นสั้นๆ อยู่ด้วย และมีฤกษ์ผานาทีกำกับไว้ว่า วันนั้นควรทำการมงคลหรือไม่ควรทำอะไร และที่สำคัญใบ้หวย...แม่น!

"ลูกแปดคน ก็มีแต่แกนี่แหละที่เล่นเอาฉันไม่เป็นอันกินอันนอน"

"อ้าว! ทำไมล่ะ" เออ นี่เป็นความรู้ใหม่ทีเดียวสำหรับฉัน

"ตอนแกเกิดในปฏิทินเขาเขียนไว้ว่า ชะตาไม่ดี เลี้ยงยาก ไอ้ฉันเลยร้องไห้ซะเป็นวรรคเป็นเวร พ่อแกเค้าหาว่าบ้า เฮ้อ! จริงไม่จริงคนเป็นแม่ก็ต้องเชื่อไว้ก่อนน่ะแหละ ของมันอยู่ในท้องมาตั้งเก้าเดือน ใครไม่รักไม่หวงก็บ้าแล้ว ผู้ชายจะมารู้อะไร เค้าไม่ได้มาอุ้มท้องแบบเรานี่"

พูดถึงพ่อแล้วแม่อดค้อนลมค้อนแล้งไม่ได้ ก่อนจะพูดต่อว่า *"พอออกจากโรงพยาบาลอยู่เดือนยังไม่ครบดี ฉันก็รีบไปไหว้เจ้าเลย ย่าแก*

ด่าซะไม่มีดี เค้าห่วง กลัวเราไม่สบายได้ ตอนนั้นเราก็ไม่รู้เลยเสียอกเสียใจยกใหญ่ พอไปไหว้เจ้า เสี่ยงเซียมซีก็พูดเหมือนกัน เค้าว่าแกเลี้ยงยากเพราะดวงมันมายังงั้น แต่จะมีความก้าวหน้าในชีวิต เฮ้อ! ไอ้ฉันน่ะเลี้ยงแกมาชนิดไม่ยอมให้ใครอุ้มเลย กลัวพี่เอาไปทำแข้งขาหัก ไปโรงเรียนก็จุดธูปทุกเช้าให้แคล้วคลาด เวลาไปไหน ๆ ก็ต้องบนพระทุกที่ให้แกไปดีมาดี กว่าจะโตมาได้ เฮ้อ !" แม่ถอนใจอยู่หลายครั้งกว่าจะพูดจบได้

ความเงียบเกิดขึ้นพักใหญ่ นอกจากเสียงฝนและเสียงเครื่องปรับอากาศในรถแล้ว มันเงียบจนฉันรู้สึกเหมือนอยู่ที่ไหนซักแห่งในโลกที่ไม่ใช่บนถนนมีรถติดเป็นแพอย่างนี้

"แกจะเอาฉันย้ายไปอยู่ไอ้เนิร์สซิ่งโฮมของแกฉันก็ไม่ได้เดือดร้อนอะไรหรอก คนแก่แล้วมีที่นอน มีข้าวกินสามมื้อก็พอ ห่วงก็แต่แกน่ะแหละ อีกไม่กี่ปีจะสามสิบห้าอยู่แล้ว ต้องระวังตัวให้ดี อย่าลืมไปทำบุญไหว้พระซะจะได้อายุมั่นขวัญยืน ถ้าฉันยังอยู่กะแกก็จะได้ไปจัดการให้ แต่ต่อไปแกต้องทำเองแล้ว ค่ำมืดดึกดื่นเข้าบ้านออกบ้านต้องระวังหน่อย" แม่พูดพร้อมกับที่ค่อย ๆ เรียงกระดาษและรูปทั้งหมดลงไปในกล่องของแม่อย่างเดิม

"ไอ้กล่องนี่ไม่ได้เปลี่ยนเลยนะ ตั้งกะมีลูกคนแรก มีอะไร ฉันก็เรียงลงไปเรื่อย ๆ หลายสิบปีแล้ว แต่มันยังกะคอมพิวเตอร์พวกแกเลยนะ แถมแม่นไม่มีอะไรเท่า พวกแกซะอีกหลง ๆ ลืม ๆ"

ฉันไม่เคยรู้เลยว่ากล่องของแม่จะบันทึกชีวิตของครอบครัวเราไว้ได้มากขนาดนี้ มิน่าแม่จะจำวันสำคัญของพวกเราได้แม่น อย่างไม่น่าเชื่อจนพวกเราแอบเรียกแม่ว่า **"สมองคอมพิวเตอร์"** ที่แท้แม่มีทีเด็ดตรงกล่องนี่เอง เห็นแม่ลากออกมาดูบ่อย ๆ แล้วเก็บไว้อย่างดีทุกที

ฉันคงนั่งนิ่งไปนานถ้าแม่ไม่พูดขึ้นว่า ***"แกก็อย่าไปคิดอะไรมากเลย ฉันรู้ว่าพวกพี่ ๆ เค้าเอาภาระมาใส่แกมากเกี่ยวกับตัวฉัน แต่คนเดี๋ยวนี้มันก็ภาระแยะ ไหนจะส่งลูกไปโรงเรียน ไหนจะเอาลูกไป***

สอบ ไปวิ่งเต้นเรื่องนั้น เรื่องนี้ ผัวมันยังต้องไปตีกอล์ฟอีก แม่พวกสะใภ้ก็ต้องวิ่งกลับไปดูพ่อแม่เค้า อะไร ๆ ฉันก็รู้ แต่ทำไงได้ล่ะ คนมันยังไม่ถึงคราวตาย มันก็ต้องอยู่ไปยังงี้แหละ ใช่ว่าอยากตายก็จะได้ตายซะที่ไหน แก่แล้วลำบาก ไปไหนต้องอาศัยคนอื่น ทำอะไรก็ต้องออกปากไหว้วานคนนั้นคนนี้ มันเหมือนต้องตากหน้าไปอ้อนวอนเค้า ไอ้ที่เคยคล่อง ๆ ก็กลายมาเป็นภาระ ความจริงไอ้ที่แกไม่มีผัวฉันก็ห่วงอยู่เหมือนกัน บางทีถ้าไม่มีภาระเรื่องแม่ แกอาจจะได้เป็นฝั่งเป็นฝาซักที"

เงาดำในใจฉันเริ่มคลี่ขจายออกกลายเป็นเพียงหมอกบางๆ ฉันแหงนหน้าไปดูท้องฟ้านอกรถ ฝนเริ่มบางตา แสงสว่างสามารถส่องผ่านเมฆมาได้บ้าง

"แกอย่าห่วงฉันเลย ห่วงตัวเองดีกว่า ไอ้ที่ฉันจะไปอยู่มันคงดีเพราะราคามันแพง จะมีคนแก่ซักกี่คนที่ได้ไปอยู่ที่แพง ๆ อย่างนั้น ห่วงตัวเองเถอะ ถ้าเจอคนดีพอใช้ได้ก็อย่าเลือกมากมาย รีบแต่งงาน รีบมีลูก แก่แล้วจะได้ไม่ลำบาก ดูอย่างชั้นซี อย่างน้อยถึงลูกไม่มีเวลามาดูแล ก็ยังมีคนส่งเงินมาให้ใช้ ถ้าไม่มีลูกจะยิ่งลำบากมากกว่านี้"

ฉันไม่รู้จะพูดอะไร เงียบกันไปพักหนึ่ง ฉันบอกแม่ว่า "อิ๋วจะไปหาแม่บ่อย ๆ"

"อย่าพูดยังงั้นเลย เดี๋ยวนี้การจราจรมันสาหัสเหลือเกิน เวลาก็ไม่ค่อยมี เรื่องต้องทำก็มีแยะไปหมด เอาเป็นว่าว่างก็มาแล้วกัน แต่ถึงพวกแกไม่มาฉันก็ไม่เดือดร้อนหรอก ชีวิตทั้งชีวิตของชั้นอยู่ในนี้หมดแล้ว อยากเห็นหน้าลูกก็ดูเอาในนี้ อยากเห็นหน้าหลานก็ดูเอาในนี้ ไม่ต้องมานั่งคอยให้เสียเวลา เปิดกล่องของแม่มาก็เห็นหน้าพวกแกได้ทันที"

แม่ขยับตัวเล็กน้อย เพื่อกอดกล่องให้กระชับขึ้น รถบนถนนเริ่มเคลื่อนตัวช้าๆ พร้อมกันฝนที่ขาดเม็ด อีกไม่กี่เมตรจะถึงสี่แยกแล้ว และมีป้ายให้กลับรถได้ ฉันพารถเบียดเข้าเลนขวาเพื่อกลับรถ แม้รถคันอื่นจะบีบแตรด่ากันเสียงขรม แต่ฉันไม่สนใจ ฉันกำลังนึกถึงตัวเองตอนแก่ และมีกล่องอย่างแม่สักใบ คงดีไม่น้อยที่จะได้อวดลูกๆ ของฉันถึง **"กล่องของแม่"**

อีกเรื่องหนึ่งซึ่งมีมาในสมัยพุทธกาล ชื่อ **มหาศาลสูตร** ว่าด้วยบุตรขับไล่บิดาออกจากเรือน เรื่องมีว่า ในกรุงสาวัตถี มี**พราหมณ์** ผู้ร่ำรวยคนหนึ่ง มีบุตรชาย 4 คน เมื่อแต่งงานออกเรือนจึงได้แบ่งทรัพย์ครึ่งหนึ่งให้ไปเท่าๆ กัน ต่อมาเมื่อนางพราหมณีผู้ภรรยาได้เสียชีวิตจากไปเหลือเพียงตน ด้วยความต้องการทรัพย์ในส่วนที่เหลือ บุตรชายและบุตรสะใภ้ต่างแวะเวียนมาเอาอกเอาใจต่างๆ นานา หิ้วอาหารหวานคาวมาเพื่อให้เห็นถึงซึ่งความดีของพวกตน ตั้งสัจจวาจาว่าจะดูแลท่านผู้เฒ่าเป็นอย่างดีจนกว่าจะละสังขารจากโลกนี้ไป จนพราหมณ์เฒ่าตายใจ ก็พูดถึงทรัพย์สมบัติส่วนที่เหลือ อ้อนวอนขอให้แบ่งให้พวกตนเถิด ไม่ต้องเป็นห่วงเป็นใยในเรื่องของอนาคตเพราะพวกตนจะเป็นผู้ช่วยกันเลี้ยงดูทุกอย่าง อย่าได้เกรงกลัวไปเลย

พราหมณ์มหาศาลเมื่อตรวจสอบดูพฤติกรรมที่แล้วมา ก็เห็นเป็นประจักษ์ว่า ตั้งแต่ภรรยารักจากไป บุตรและสะใภ้ต่างดูแลตนเองเป็นอย่างดี ไม่มีบกพร่องแต่ประการใด จึงตัดสินใจแบ่งทรัพย์ส่วนที่เหลือให้แก่บุตรทั้ง 4 จนหมดสิ้น แล้วไปอาศัยอยู่กับบุตรคนโต

ในเวลาไม่นานนัก **"มีเงินนับเป็นน้อง มีทองนับเป็นพี่"** แต่นี่พ่อแท้ๆ ยามเมื่อไร้สมบัติก็ลืมได้ ปฏิกิริยาจากบุตรและสะใภ้ที่ได้รับเริ่มตึงเครียดขึ้นเรื่อยๆ ซ้ำยังไม่เป็นไปตามวาจาที่เคยกล่าว วันหนึ่ง เมื่อพราหมณ์กลับจากการอาบน้ำกลับมาบ้าน บุตรสะใภ้คนโตก็พูดขึ้นมาลอยๆ ว่า *"พ่อ*

ลูกคนโตของพ่อได้สมบัติของพ่อมากกว่าลูกคนอื่นหรือ จึงอยู่แต่ที่นี้ ทำไมไม่ไปอยู่กับลูกคนอื่น ๆ บ้าง" ด้วยความที่ไม่เคยเผื่อใจไว้ก่อนว่าจะเจอะกับเหตุการณ์คำพูดอย่างนี้ ด้วยความโกรธ จึงดุว่าลูกสะใภ้เป็นการใหญ่ แล้วหอบเสื้อหอบผ้าไปอาศัยอยู่กับลูกชายคนรองด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจในบุตรคนโต ผ่านไปไม่กี่วัน สะใภ้รองก็พูดเช่นเดียวกับสะใภ้ใหญ่ จึงไปอยู่กับสะใภ้สาม เหตุการณ์เหมือนเช่นสะใภ้ใหญ่ และสะใภ้รอง จึงต้องเร่ไปอาศัยบ้านบุตรคนเล็ก ก็พบกับอาการของสะใภ้เล็กเช่นเดียวกับคนอื่นๆ ด้วยความตรอมใจในความอกตัญญูของลูก ๆ ที่เห็นแก่เมีย ไม่เห็นพ่ออยู่ในสายตา จึงตัดสินใจออกบวชเป็นชีปะขาว เที่ยวแสวงหาอาหารปะทังชีวิตไปวันๆ ชายสูงวัยผู้ไม่เคยผ่านชีวิตที่ลำบากยากไร้มาก่อน ทำให้ร่างกายทรุดโทรมกลายเป็นคนแก่ยิ่งขึ้น นุ่งผ้าขาดสกปรกเศร้าหมองในเวลาไม่นานนัก

ต่อมา ได้ไปพบกับพระพุทธเจ้าได้เล่าเรื่องราวให้ฟัง พระองค์จึงทรงตรัสสอนวาทะสำหรับกล่าวในที่ประชุม ที่รู้จักกันว่า **"มีไม้เท้า ดีกว่ามีลูกรั้นอกตัญญู"** ความว่า

"เราชื่นชม และปรารถนาความเจริญแก่บุตรเหล่าใด บุตรเหล่านั้นคบคิดกันกับภรรยารุมว่าเรา ดังสุนัขรุมเห่าสุกร เขาว่าพวกมันเป็นอสัตบุรุษลามก ร้องเรียกเราว่าพ่อ ๆ พวกมันประดุจยักษ์แปลงเป็นบุตรมา ละทิ้งเราผู้ล่วงเข้าปัจฉิมวัยไว้ ฯ

พวกมันกำจัดคนแก่ไม่มีสมบัติออกจากที่ (อาศัย) กิน ดังม้าแก่ที่เจ้าของปล่อยทิ้ง ฉะนั้น ฯ บิดาของบุตรพาลเป็นผู้เฒ่าต้องขอในเรือนผู้อื่น ได้ยินว่าไม้เท้าของเรายังจะดีกว่า พวกบุตรที่ไม่เชื่อฟังจะดีอะไร เพราะไม้เท้ายังป้องกันโคหรือสุนัขดุได้ ในที่มืดยังใช้ยันไปข้างหน้าได้ ในที่ลึกยังใช้หยั่งดูได้ พลาดแล้วยังยั้งอยู่ได้ด้วยอานุภาพไม้เท้า ฯ"

มีผู้นำมาประพันธ์เป็นคำกลอนไว้ว่า

ข้าสุขใจได้บุตรสุดสวาท มุ่งมั่นปรารถนาเจริญเพลินแก่เขา
เขาถูกเมียเขี่ยมุยุยงเอา รุกรานเราเหมือนสุนัขดักสุกร
มันเลวทรามชั่วช้าเรียกข้าพ่อ คือเหล่ากอยักษ์ร้ายหมายปลิ้นปล้อน
พอพ่อแก่เสื่อมแรงก็แก่งงอน ไม่อาทรทิ้งทอดตลอดมา
ต้องลำบากยากไร้ไม่แลเหลียว จึงทนเที่ยวขอทานอาหารผ้า
เหมือนม้าลดหมดกำลังทั้งชรา เจ้าพรากจากหญ้าอาหารเลย
ไม้เท้ากันโคสุนัขชะงักเฉย สอดส่ายเสยนำทางกลางคืนดี
หรือใช้หยั่งลงไปในลุ่มลึก ยังรู้สึกคุณไม้เท้าไม่เปล่าปลี้
หากพลาดล้มกัมยันขึ้นทันที ไม้เท้ามีคุณกว่าลูกเนรคุณ

มหาศาลพราหมณ์เข้าสู่หลักสูตรท่องจำพระคาถาด้วยความขยันขันแข็ง ผ่านการทดสอบครั้งแล้วครั้งเล่า จนจดจำได้แม่นยำ เมื่อถึงวันประชุมสภาของหมู่บ้าน บุตรชายทั้ง 4 ต่างแต่งเนื้อแต่งตัวเต็มยศนั่งเสนอหน้าอยู่ท่ามกลางสมาชิกสภาพราหมณ์ทั้งหลาย พราหมณ์เฒ่าผู้เป็นบิดาจึงปรากฏตัวเข้าสู่ที่ประชุม เสนอญัตติด่วนเป็นการนอกวาระขอพูดอะไรให้ที่ประชุมฟัง เมื่อได้รับอนุมัติ จึงเริ่มกล่าวพระคาถาดังที่ยกมาไว้ข้างต้น อย่างไม่ผิดเพี้ยน สร้างความซาบซึ้งกินใจแก่สมาชิกสภายิ่งนัก ต่างเหลียวหันมองหาว่าบุตรชั่วช้าที่พราหมณ์เฒ่าพาดพิงถึง

เพราะสมัยนั้น มีประเพณีว่า **"บุตรใดใช้สอยทรัพย์ที่เป็นของบิดามารดาอยู่ แต่ไม่เลี้ยงดูมารดาบิดา บุตรนั้นต้องถูกฆ่า"** ด้วยความกลัวถูกลงโทษถึงแก่ความตาย หมดโอกาสได้ใช้ทรัพย์สมบัติเสพสุขต่อไป ทำให้บุตรทั้งหลายของพราหมณ์เฒ่าสำนึกถึงบาปกรรมที่ก่อกับพ่อผู้เฒ่า จึงรีบหมอบกราบแทบเท้าสารภาพถึงความผิด ความเห็นแก่ตัวของตนและภรรยา ต่างแย่งกันตั้งสัจจวาจาว่า *"คุณพ่อ ขอคุณพ่อได้โปรดให้ชีวิตแก่*

กระผมด้วยเถิด พวกกระผมสำนึกผิดแล้วจะไม่ปล่อยให้เกิดเหตุการณ์อย่างที่ผ่านมาอีกแล้ว ต่อไปจะไม่ประพฤติเลวทรามกับคุณพ่ออีกแล้ว" บิดาย่อมรักบุตรผู้สืบสายเลือด ตัดกันไม่ขาดอยู่แล้ว เมื่อได้ยินคำปฏิญาณอย่างนั้นดวงใจที่เคยโกรธก็เต็มไปด้วยอภัยธรรม จึงกล่าวต่อที่ประชุมให้สภายกโทษอโหสิกรรมแก่ลูก ๆ

ที่ประชุมเลยให้บุตรทั้งหลายรับรองและบอกว่า *"ตั้งแต่นี้ต่อไป ถ้าพวกท่านไม่ประคับประคองดูแลบิดาให้ดี พวกเราจะฆ่าพวกท่านเสีย"* บุตรทั้งหลายจึงเชิญบิดาไปพักอาศัยที่บ้าน อาบน้ำชำระร่างกายที่เศร้าหมอง เปลี่ยนผ้าผ่อนให้สะอาด ชะโลมด้วยของหอม สั่งต่อภรรยาให้ดูแลบิดาให้ดีดี *"ถ้าละเลยเพิกเฉยทอดทิ้งจะถูกลงโทษอย่างหนัก"* พราหมณ์มหาศาลจึงกลับมามีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่ดีอีกครั้งหนึ่งด้วยอาศัยคาถาที่พระพุทธองค์ประทานให้

พราหมณ์ได้นำผ้าใหม่ส่วนหนึ่งที่ได้รับมาจากบุตรและสะใภ้ถวายพระพุทธองค์ผู้เป็นอาจารย์ ขอสมาทานในองค์พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่อาศัยในฐานะพุทธบริษัทต่อไป

หรือในส่วนของกรรมเก่าของ**พระโมคคัลลานะ** อัครสาวกเบื้องซ้ายที่ต้องจำยอมรับกรรมที่ตัวเองก่อไว้ในชาติก่อน คือถูกพวกเดียรถีย์จ้างโจรลอบฆ่าท่าน ซึ่งท่านเองสามารถอาศัยอิทธิฤทธิ์ของท่านหลบหนีไปหลายครั้ง แต่แล้วก็คิดว่าเพราะกรรมที่ตนเคยทำไว้จึงยอมรับให้โจรได้ทุบตี แล้วใช้ฤทธิ์ที่มีต่อเชื่อมกระดูกอีกครั้งไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อลาปรินิพพาน

บุพกรรมของท่าน มีเรื่องเล่าว่า ในอดีตกาล ณ เมืองพาราณสี มีชายคนหนึ่งเป็นผู้ที่ขยันหมั่นเพียรในการทำงานและกิจต่างๆ ทั้งในบ้านนอกบ้านเพื่อดูแลเลี้ยงดูบำรุงมารดาบิดาผู้ตาบอด

ด้วยความสงสารในบุตรชายที่เจริญวัย มารดาบิดาจึงรบเร้าจะหาภรรยาให้เพื่อจะได้แบ่งเบาภาระ ทุกครั้งก็ตอบปฏิเสธ ยืนยันว่าจะดูแลท่านทั้งสองด้วยตนเอง จนแล้วจนรอด มารดาก็ได้นำหญิงสาวนางหนึ่งมาเพื่อเป็นภรรยาของบุตรชาย

คงเป็นเพราะไม่ยินยอมพร้อมใจหญิงสาวจึงคิดแค้นเคือง มารดาบิดาตาบอดของชายผู้เป็นสามี หญิงนั้นดูแลพ่อแม่ของสามีได้เพียง ๒-๓ วันเท่านั้น เห็นว่าเป็นภาระที่หนักของตน จึงไม่อยากดูแลท่านทั้งสองอีก จึงบอกสามีว่า *"ฉันไม่อาจอยู่ในที่แห่งเดียวกับมารดาบิดาของพี่ได้"* พูดตำหนิติเตียนต่างๆ นานา สามีซึ่งอยู่กับพ่อแม่มานานก็เข้าใจว่าท่านไม่เคยมีพฤติกรรมดังที่นางภรรยาบอกกล่าวก็เฉยเสีย ไม่เชื่อในคำฟ้องของหญิงภรรยา หญิงนั้นไม่ยินยอมพร้อมใจ ต่อมา ในเวลาสามีไปข้างนอก ทิ้งปอก้านปอและฟองข้าวยาคู เรี่ยรายในบ้านให้เลอะเทอะ เมื่อสามีกลับมาก็บอกว่า *"เป็นการกระทำของพ่อแม่ตาบอดของพี่ ฉันเก็บกวาดไม่ทัน แกทั้งสองเที่ยวทำเรือนให้สกปรก ฉันไม่อาจอยู่ในที่แห่งเดียวกันกับแกทั้งสองนั่นได้"*

เมื่อหญิงสาวบ่นพร่ำอยู่อย่างนั้นหลายๆ ครั้งเข้า ตามธรรมดาสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เมื่อได้ยินบ่อยๆ ก็อาจเกิดขึ้นเป็นได้ ลูกชายที่เคยกตัญญูกตเวทีต่อมารดาบิดา ก็เชื่อหญิงสาว เข้าตำรา *"รักเมียต้องเสียพ่อแม่"* จึงคิดวางแผนสังหารท่านทั้งสอง โดยออกอุบายว่าจะพาไปเยี่ยมญาติที่ต่างบ้าน

ในระหว่างการเดินทาง ได้ปลอมเป็นโจร ส่งเสียงข่มขู่จะทำร้าย พ่อแม่ได้ยินเสียงโจรร้าย จึงบอก *"ลูกเอ๋ย พ่อแม่แก่แล้ว เจ้ายังหนุ่มยังแน่น จงรีบหนีไปเถิด เดี๋ยวโจรจะฆ่าเจ้าได้"* ฝ่ายบุตรผู้ใจบอดหลงภรรยาปลอมตัวเป็นโจร ก็ลงมือทุบตีพ่อแม่จนถึงแก่ความตาย

ด้วยกรรมอันนี้นี่เอง หนุ่มผู้หลงหญิงสาวจนลงมือประทุษร้ายทำมาตาปิตุฆาตรต้องตกนรกหลายแสนปี เศษกรรมยังหาหมดไม่ แม้ในภพใหม่เป็นพระโมคคัลลานะผู้มีฤทธิ์มากก็ยังถูกฆ่า

ประเทศไทยของเรามีนิทานคล้าย ๆ อย่างนี้ แต่คิดว่าคงเป็นการใช้ภูมิปัญญาประยุกต์กับสังคมไทย

กาลครั้งหนึ่งมีชายหนุ่มนิสัยดีคนหนึ่งอาศัยอยู่กับแม่ตาบอด เฝ้าดูแลปรนนิบัติแม่อย่างดีทุกอย่าง แม่ก็พยายามลุ้นให้ลูกชายหาสะใภ้เพื่อจะได้แบ่งเบาภาระในเรื่องการจัดบ้านจัดเรือนและอยากมีหลานไว้สืบตระกูลด้วย

เมื่อรบเร้าหลายครั้งเข้า บุตรชายจึงได้หาหญิงสาวนางหนึ่งมาเป็นภรรยา ซึ่งไม่มีอุปนิสัยในการดูแลคนเฒ่าคนแก่และยิ่งตาบอดด้วยแล้วจึงเป็นเรื่องยากยิ่งขึ้น ผ่านไปไม่กี่วันจึงทะเลาะ ถกเถียงกันอยู่วันละหลายรอบ

จนวันหนึ่ง ลูกชายออกไปดักนกเป็ดน้ำริมน้ำ ได้ไข่นกมา ๕ ฟอง สั่งกับภรรยาว่า *"ต้มให้แม่กินสัก ๒ ฟอง"* แล้วออกจากบ้านไป ลูกสะใภ้เมื่อต้มไข่นกเรียบร้อยด้วยความเสียดาย จึงหลอกเอาลูกมะนาวปอกเปลือกมาให้แม่สามีรับประทาน บอกกับแม่ว่า *"แม่ วันนี้ไม่มีกับข้าวอะไรมาก กินกับไข่นกเป็ดน้ำนะ"* แม่ตาบอดได้ยินเช่นนั้นจึงเก็บไว้ ๑ ฟองเพื่อกินในตอนเย็น

ตอนเย็น ขณะที่ลูกชายและแม่ตาบอดนั่งคุยกันอยู่หน้าบ้าน มีนกเป็ดน้ำบินผ่านพร้อมกับเสียงร้อง แม่ได้ยินเสียงร้องก็ถามว่า *"เสียงนกอะไรร้อง"* ลูกชายบอกว่า *"นกเป็ดน้ำไงละ แม่กินไข่มันไปเมื่อกลางวันไงหล่ะ"* แม่จึงบอกว่า *"เสียงก็เพราะดีน่ะ แต่ทำไมไข่มันจึงเปรี้ยวนักหล่ะ"* ลูกชายรีบบอกว่า *"ไม่หรอกแม่ มันก็เหมือนไข่ไก่ ไข่เป็ดนี่แหละ ไม่เปรี้ยวหรอก"* แม่จึงล้วงไข่นก(มะนาว)ที่ตนเก็บไว้ให้ลูกชายดู ลูกชายเมื่อเห็นเช่นนั้นก็ทราบว่า ภรรยาตนแกล้งแม่ของตนแน่แล้ว จึงเรียกภรรยาออกมา

จากครัว

ฝ่ายภรรยา เมื่อเห็นลูกมะนาวในมือสามีก็เข้าใจเหตุการณ์ทันที รีบบีบน้ำตาแกล้งทำสำออยบอกว่า *"ฉันให้แม่กินไข่นกจริง ๆ แม่ไม่ชอบฉัน ไม่รักฉัน คงจะแกล้งฉันให้พี่ไล่ฉันออกไปจากบ้านแน่"* ว่าแล้วก็ร้องไห้ฟูมฟายสะอึกสะอื้น พร่ำพูดไป จนสามีใจอ่อนเข้าสุภาษิต **"หลงเมีย ลืมแม่"** คิดว่าแม่ออกอุบายให้ตนผิดใจกับภรรยา ภรรยาจึงเสนอให้ฆ่าแม่เสีย ชายหนุ่มไม่ยินยอมพร้อมใจ แต่เมื่อเจอะกับสารพัดอ้อน จึงตอบตกลงคิดจะไล่แม่ออกจากบ้าน ภรรยาก็คัดค้านบอกว่า *"คนเขาจะนินทาว่าเป็นลูกอกตัญญู สู้ฆ่าแม่เสียเลยดีกว่า จะได้หมดเรื่องไป"* พร้อมกับออกแสดงความคิดเห็นวางแผนพร้อมเสร็จว่า *"เวลาแม่นอนหลับ เราก็แอบมัดแม่ใส่โลง แล้วเอาไปเผาเสีย ใครก็ต้องคิดว่าแม่ตายแล้ว แค่นี้ก็สำเร็จแล้ว"*

เมื่อฟังอุบายที่แนบเนียนจากภรรยา สามีก็ตอบตกลง ให้ภรรยาไปเตรียมโลง หาเชือกและเตรียมไม้ฟืนที่ป่าช้าไว้ให้พร้อม คืนนี้จะลงมือตามแผน ภรรยารีบไปจัดการธุระตามที่มอบหมายด้วยความกระหยิ่มยิ้มย่องดีใจ

คืนนั้น ฝ่ายแม่ตาบอดเดินชนโลงเข้า ก็ถามลูกชายว่า *"อะไรกันนี่ลูก แม่ไม่เคยเจอะ ลูกเอามาทำอะไร"* ลูกชายตอบว่า *"เตียงแม่ไงหละ ฉันเพิ่งทำมาให้แม่เสร็จวันนี้เอง แม่เข้าไปนอนได้เลยนะ ผ้าห่ม หมอน ฉันก็เตรียมให้แม่พร้อมแล้ว"* แม่ลงไปนอนด้วยความดีใจที่ลูกเตรียมของดี ๆ ไว้ให้

พอแม่นอนหลับไปสักพัก ลูกชายผู้หลงผิดติดใจหลงใหลในเสน่ห์หญิงภรรยา ก็จัดการผูกโลง ชวนภรรยาใจร้ายห้ามแม่ไปสู่ป่าช้า วางบนกองฟืนเตรียมไว้ เมื่อจะลงมือเผา ด้วยเดชะบุญ กลับล้วงหาไม้ขีดไม่เจอะ จึงบอกให้ภรรยาคอยอยู่ที่ป่าช้า ตัวเองจะกลับไปเอาไม้ขีดไฟ ภรรยากลัวผีไม่กล้าอยู่ขอตามไปด้วย ทิ้งแม่ไว้บนกองฟืน

ฝ่ายแม่ตื่นขึ้นมาได้ยินเสียงพูดคุย จึงทราบว่าตกอยู่ในอันตราย รอจนลูกชาย ลูกสะใภ้ กลับไปบ้านก็รีบหาทางเปิดฝาโลง หนีไปซ่อนอยู่ใต้ศาลา เมื่อลูกชายกลับมาก็ลงมือเผาทันที ปากก็กล่าวว่า *"ไปดีนะแม่นะ ไปสวรรค์เถอะจะได้ไม่ต้องทรมานอีก"* เมื่อไฟมอดลูกทรพีฆ่าแม่ก็รีบชักชวนภรรยากลับสู่บ้าน

ส่วนแม่ตาบอด เข้าใจเหตุการณ์ดีแล้วว่า ลูกไม่ต้องการตนแล้ว จึงคิดว่า พรุ่งนี้เช้าจะไปเสียให้ไกลไปตามยถากรรม ค่อยๆ งีบหลับไปด้วยความเสียใจ ด้วยความบังเอิญ คืนนั้นมีโจรปล้นทรัพย์ ได้แก้วแหวนเงินทองมากมาย มานั่งแบ่งสรรปันส่วนกันบนศาลา แต่แบ่งกันไม่ลงตัว หัวหน้าอยากได้มากกว่าแต่ลูกน้องไม่ยอม ต่างก็เถียงกัน หญิงตาบอดนอนฟังได้ความจึงทำเสียงผีร้องโหยหวน กล่าวว่า *"พวกเจ้ามาทำเสียงดังรบกวนลูกข้าหลับนอน ข้าจะหักคอพวกเจ้าให้หมด"*

โจรปล้นทรัพย์ ฆ่าคนได้แต่ก็ยังกลัวผี ได้ยินเสียงเช่นนั้น ขนหัวลุก ต่างคนต่างกระโดดหนี วิ่งไปด้วยความกลัวภัยจากสิ่งที่มองไม่เห็น ทรัพย์สิน แก้วแหวน เงินทอง ที่ปล้นมาได้อยู่นอกสายตาเกินความต้องการ ต่างวิ่งหนีเพื่อรักษาชีวิตรอด แม่ตาบอดถูกทอดทิ้งจึงรีบคลำหาทางขึ้นไปบนศาลา เก็บรวบรวมแก้วแหวนเงินทองใส่ผ้าผูกมัดไว้ รุ่งเช้า จึงออกถามหาเจ้าของทรัพย์จนเจอะ เจ้าของทรัพย์สูญเสียทรัพย์แล้วได้คืนอย่างไม่คาดฝันว่าจะได้คืน ขออุปถัมภ์เลี้ยงดูหญิงตาบอดจนชีวิตจะหาไม่ แต่นางไม่ยอม จึงแบ่งทรัพย์นั้นให้ครึ่งหนึ่งเพื่อเป็นกองทุนในการเลี้ยงชีวิตสืบไป

เมื่อมีต้นทุนเช่นนี้ ก็คิดว่าตนคงไม่เป็นที่รังเกียจของลูกชาย และสะใภ้อีก จึงให้คนไปส่งตนที่บ้าน เมื่อกลับถึงบ้าน ลูกชายและสะใภ้เห็นเข้าก็คิดว่าผีหลอก แม่ตาบอดก็บอกว่า *"แม่ยังไม่ตาย จับตัวแม่ดูซิ ยังอุ่นๆ อยู่เลย"*

เมื่อผ่านการจับพิสูจน์ และฝ่ายลูกสะใภ้ก็คิดด้วยความโลภว่า แม่ถูกจับเผาทั้งเป็นยังได้สมบัติกลับมา จึงเสนออาสากับสามีบ้างว่า *"พี่เผาฉันด้วยซิ ฉันจะได้เอาสมบติมาอีก"* คืนนั้นจึงได้ถูกเผาตายไปด้วยความเขลา

รุ่งเช้าของวันใหม่ ขณะที่ลูกชายนั่งรอคอยภรรยากลับมา แม่ตาบอดจึงได้บอกกับลูกชายว่า *"ลูกเอ๋ย นี่เอาเงินนี้ไปที่หมู่บ้านโน้นแล้วหาซื้อแม่มาสักคนเถอะ"* ลูกชายจึงเดินออกจากบ้านเดินหาซื้อแม่ตามบ้านต่างๆ หลังแล้วหลังเล่า จากเช้าถึงค่ำ ก็หาซื้อแม่ไม่ได้ แถมถูกด่า ถูกไล่ขว้างปาอีก กลับบ้านด้วยความเหนื่อย

เช้าของวันต่อมา แม่ก็ให้ลูกชายออกไปหาซื้อแม่ใหม่ด้วยจำนวนเงินที่มากกว่าเดิมเป็นสองเท่า ผลก็ออกมาเช่นเดิม ลูกชายหาซื้อแม่ไม่ได้ วันต่อมา จึงได้เปลี่ยนให้ลูกชายไปหาซื้อผู้หญิงมาเป็นภรรยา ปรากฏว่าออกไปไม่นานลูกชายก็กลับมาพร้อมกับผู้หญิงหลายคน แม่จึงให้เงินแก่ผู้หญิงเหล่านั้น แล้วอธิบายเรื่องราวให้ฟัง มีหญิงสาวคนหนึ่งรับอาสาดูแลหญิงตาบอดด้วยความเต็มใจ

อีกเรื่องซึ่งได้รับต่อๆ กันมาจากอินเตอร์เน็ตว่า

บ้านพักคนชราที่ผมไปเยี่ยมเยือนมาหลังวันเกิดในเดือนที่แล้ว เป็นอาคารไม้ชั้นเดียวไม่ใหญ่โตนัก ที่นี่เป็นส่วนหนึ่งของวัดเล็กๆ ที่สมภารเจ้าอาวาสอดีตนักเรียนโรงเรียนเดียวกับผม ท่านเอาเงินที่ญาติโยมศรัทธาถวายท่านมาปลูกสร้างเพื่อให้ผู้เฒ่าผู้ชราได้มาพักอาศัยยามเมื่อขาดที่พึ่งพิง มีโยมผู้หญิงวัยกลางคนไร้ญาติและสิ่งเกาะเกี่ยวทางโลกมาบำเพ็ญธรรมโดยไม่บวชชี ท่วงท่าเจรจาพาทีดูสำรวมราบเรียบ พร้อมเด็กวัดลูกชาวบ้านแถบนั้นแวะเวียนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้ดูแล

ผู้ชราทั้งหญิงชายที่ถูกทอดทิ้งรวม ๑๓ ชีวิต ค่าจ้างคนดูแล น้ำไฟ เสื้อผ้ายารักษาโรค ข้าวปลาอาหาร สมภารใจดีอดีตนักเรียนช่างกลที่รอดตายมาจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เหมาจ่ายคนเดียว โดยไม่เคย

พิมพ์ฎีกาเรี่ยไรใคร

พูดคุยกับท่านหลายเรื่องจนตอนจะลากลับผมควักเงิน ๕๐๐ บาท ใส่ซองถวายท่านเป็นค่าใช้จ่าย ท่านจึงนึกอะไรขึ้นมาได้ ชวนผมเดินลงจากศาลาไปที่บ้านพักคนชราแห่งนั้น เปิดนรกบนดินอีกขุมหนึ่งให้คนบาปอย่างผมมีดวงตาเห็นธรรมโดยไม่ต้องฟังเทศน์เทียบชาดกบทใดๆ

หญิงชรารูปร่างเล็กผิวสองสีบอบบางทอดกายเหยียดตรงบนเตียงเล็กๆ แต่สะอาด มีผ้าห่มผืนบางๆ ห่มปิดทรวงอกที่ยังกระเพื่อมเบาๆ ราวเครื่องยนต์ใกล้ดับอย่างเหนื่อยหน่าย

แม่เฒ่าพยายามยกมือขึ้นประนมไหว้ เมื่อท่านสมภารพาผมมานั่งอยู่ข้างขอบเตียง กังวานน้ำเสียงแห่งพุทธบุตรผู้เมตตาเปล่งวาจาถามไถ่อาการและให้ศีลให้พรเบาๆ แต่เข้มขลังศักดิ์สิทธิ์ หยาดน้ำตาแห่งความปีติท่วมท้นดวงตาสีขาวขุ่น แล้วค่อย ๆ ซึมเซาะรินไหลไปตามร่องขอบตาที่เหี่ยวย่นบนใบหน้าเวทนาบังเกิดจนผมต้องเบือนหน้าหนี

ผู้เฒ่าอายุ ๙๑ ปี อาวุโสสูงสุดในจำนวน ๑๓ คนชราของที่นี้ เรื่องราวทั้งหลายในอดีตยังเจิดจ้าอยู่ในความทรงจำเหมือนเพิ่งเกิดเมื่อวาน....... แม่เฒ่ามีลูกชายสองคนและหญิงหนึ่งคน ๖๐ ปีที่ผ่านมาครอบครัวแม่เฒ่าจัดอยู่ในระดับผู้มีอันจะกินของจังหวัด สามีของแม่เฒ่ามีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง ก่อร่างสร้างตัวจากกรรมกรกินค่าแรงรายวัน โดยแม่เฒ่ารับจ้างทอผ้าอยู่ในโรงงงานแห่งหนึ่ง อดออมสะสมจนฐานะดีขึ้นสามารถสร้างหลักฐานจนมีที่ดินบ้านช่องสมฐานะ แต่สามีก็ยังทำงานหนักไม่ยอมพักหวังจะฟูมฟักลูก ๓ คนให้อยู่อุ่นกินอิ่มโดยไม่ต้องลำบาก

ช่วงนั้นแม่เฒ่าเลิกทอผ้าแล้วอยู่บ้านเลี้ยงลูก ๓ คนที่อยู่ในวัยซนไล่เรียงตามลำดับ เช้าวันหนึ่งเมื่อลูกชายคนโตอายุได้ ๖ ขวบ สามีของแม่เฒ่าก็หลับไปไม่ตื่นมาร่ำลา หมอที่โรงพยาบาลบอกว่าสามีตับแข็งตายทั้งๆ ที่ไม่เคยแตะเหล้าสักหยด

แม่เฒ่าเปลี่ยนสภาพบ้านพักเปิดเป็นร้านค้าโชห่วยขายของสารพัดชนิดอดทนอดออมเลี้ยงลูกทั้ง ๓ คน ให้ร่ำเรียนจนจบปริญญา ครอบครัวอบอุ่นพี่น้องรักใคร่กันดี ไม่มีเค้าลางว่าจะแตกหักดั่งหนึ่งคนละสายเลือด

ลูกชายคนโตแต่งงานไปกับลูกสาวเจ้าของร้านขายทองในตลาด ในชีวิตของแม่เฒ่าไม่เคยมีความสุขครั้งไหนเหมือนวันที่ลูกชายแต่งงาน สมบัติที่มีแม่เฒ่าจัดแบ่งเป็นสามส่วนให้ลูกชายคนโต เปิดร้านขายทองตามที่สะใภ้ต้องการ

ปีต่อมาลูกคนที่สองแต่งสาวเข้าบ้านอีกคน แม่เฒ่ายกบ้านและที่ดินที่เปิดร้านขายของสองคูหาสามชั้นให้เป็นสมบัติของลูกด้วยความยินดีโดยที่แม่เฒ่าขอสิทธิ์แค่อยู่อาศัย

สองปีถัดมาลูกสาวคนสุดท้องแต่งกับข้าราชการระดับหัวหน้ากองในจังหวัด แม่เฒ่ายกที่ดินและเงินสดก้อนสุดท้ายของแม่เฒ่า รับขวัญลูกเขยด้วยความปรีดา

สัตว์โลกทั้งหลายล้วนเวียนว่ายก่อเกิดเพื่อมาชดใช้กรรมเก่า สะใภ้คนที่สองเริ่มจุดประกายแห่งการแตกหัก ตั้งแต่แต่งเข้าบ้านไม่เคยแม้แต่เสียบปลั๊กหม้อหุงข้าว แม่เฒ่ากลายเป็นทาสในเรือนซักผ้าทำกับข้าว จัดสำรับคับค้อนตั้งโต๊ะคอยท่าสองผัวเมียกินก่อนจนอิ่ม แม่เฒ่าจึงมีโอกาสได้กินของเหลือก่อนจะเก็บกวาดถ้วยชามไปล้าง กวาดเช็ดบ้านช่องเรียบร้อยแล้วจึงได้พักผ่อนด้วยการเดินออกไปคุยกับเพื่อนบ้านในวัยไล่เลี่ยกัน

สะใภ้สองเข้มงวดแม้แต่ของสดทุกชนิดที่ซื้อมาทำกับข้าว ต้องถามราคาแล้วยกไปชั่งน้ำหนักราคาสินค้ากับเงินทอนที่เหลือต้องตรงกับเงินที่ให้ไปตลาด แต่แม่เฒ่าก็ไม่เคยเก็บมาเป็นอารมณ์

แล้ววันหนึ่งสะใภ้ที่สองก็จัดระเบียบการกินใหม่ หล่อนไปสั่งผูกปิ่นโตเพื่อกินกันแค่สองผัวเมียแล้วสั่งให้ผัวจ่ายเงินให้แม่เฒ่าแค่วันล่ะยี่สิบบาทไปหากินเอาเองด้วยเหตุผลโง่ๆ คือต้องการประหยัด แต่ลึกๆ ในใจไม่

ต้องการให้แม่ผัวอาศัยอยู่ด้วย แม่เฒ่าคิดเอาเองว่าลูกๆ คงไม่อยากให้แม่เหนื่อย จึงน้อมรับประกาศิตลูกสะใภ้ด้วยดุษฎี สองสามวันต่อมาแม่เฒ่าก็ลืมสิ้นเพราะความรักลูก

หลายครั้งที่แม่เฒ่าคิดถึงลูกชายคนโตที่เปิดร้านขายทองในตลาด แม่เฒ่าจะเจียดเงินที่เก็บออมไว้ ซื้อผลไม้ที่ลูกชอบติดมือไปด้วย แต่ทุกครั้งที่แม่เฒ่าเดินเข้าไปในบ้านสะใภ้ใหญ่จะมองอย่างเหยียดๆ แล้วเดินหนีเข้าห้องแอร์ปิดประตูนอนดูโทรทัศน์ สั่งคนใช้ให้คอยสอดส่องเดินตามแม่เฒ่าเธอกลัวแม่ผัวขโมยของในบ้าน จะคุยกับลูกชาย ไอ้นั่นก็ออกอาการไม่ว่างถามคำตอบคำ เหมือนหนามตำโดนโคนลิ้นจนอ้าปากลำบากลำบน อึดอัดแม่ เกรงใจเมีย แกล้งถอดสร้อยคอทองคำเส้นโตที่ห้อยแขวนพระเครื่องราคาแพงในกรอบทองฝังเพชรพวงใหญ่ขึ้นมาส่องทีละองค์ด้วยความเลื่อมใส และไม่แม้แต่จะชายตามองแม่เฒ่าที่นั่งซึมอยู่ข้างตู้ทองอย่างเดียวดายเก้ๆ กังๆ อยู่พักใหญ่ก็เดินออกจากบ้านลูกชายคนโตอย่างเหงาๆ โดยมีคนใช้ของลูกหิ้วถุงผลไม้ตามมายัดคืนใส่มือ ระหว่างทางก็แวะทักทายคนรู้จักเพื่อรักษามารยาท แต่ในใจของแม่เฒ่ามันวังเวงจนจำไม่ได้ว่าพูดคุยกับใครไปบ้างระหว่างทาง

ลูกสาวคนเล็กที่แม่เฒ่าทั้งรักทั้งหวงนั่นแทบไม่ต้องพูดถึง เธอยื่นคำขาดกับแม่เฒ่าตั้งแต่ครั้งแรกที่ไปเยี่ยมว่าถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ต้องไปหาเพราะบ้านเธอมีแขกที่เป็นลูกน้องของผัวและพ่อค้าวานิชเข้าพบผัวของเธอเพื่อขออำนวยความสะดวกในทางธุรกิจบ่อยๆ และผัวของหล่อนก็ค่อนข้างเจ้ายศเจ้าอย่าง ถ้าแม่เฒ่ารักลูกก็ควรจะต้องรักษาเกียรติรักษาหน้าตาของผัวลูกด้วย แม่เฒ่าไม่เข้าใจว่าการรักษาหน้าตาของลูกเขยนั้นต้องทำอย่างไร แม่เฒ่ายังเคยปลื้มกับคำชมของเพื่อนบ้าน เขาว่าแม่เฒ่าวาสนาดีลูกเขยเป็นเจ้าคนนายคน แม่เฒ่าก็ได้แต่แอบปลื้มทั้งๆ ที่ไม่เข้าใจว่าทำไมการเป็นเจ้าคนนายคน จึงเหมือนกำแพงชนชั้นปิดกั้นระหว่างความเป็นแม่

ลูกจนหนักหนาสาหัสขนาดนั้น

ร้านสะดวกซื้อและห้างสรรพสินค้าขนาดยักษ์ โผล่ขึ้นมารายรอบร้านค้าของลูกชายคนที่สองกระทบธุรกิจของสองผัวเมียจนทรวดเซ ของขายไม่ได้มากเหมือนเก่าที่เอาอะไรมาวางก็ขายหมด ปัญหาและวิกฤติการเงินในบ้านส่งสัญญาณถึงขาลง สองผัวเมียเริ่มมีปากเสียงกันบ่อยครั้ง และแทบทุกครั้งลูกสะใภ้ก็จะฉวยโอกาสด่ากระทบแม่ผัวเป็นของแถมโดยไม่มีเหตุผล โดยที่ลูกชายก็ไม่ออกอาการปกป้องแม่เฒ่าแต่อย่างใด...

๑๒ มิถุนายน ๒๕๓๐ ประมาณ ๓ ทุ่มของคืนโลกาวินาศ ท้องฟ้ามืดครึ้มไปด้วยพยับเมฆสลับกับเสียงฟ้าร้องดังกึกก้องเป็นระยะๆ ครู่ใหญ่ๆ ต่อมาสายฝนจึงโปรยปรายชุ่มฉ่ำน้ำนองไปทั่วเมือง ลูกชายลูกสะใภ้ออกไปกินข้าวนอกบ้านยังไม่กลับปล่อยแม่เฒ่าเฝ้าร้านค้าคนเดียว

แม่เฒ่าจำได้ว่าวัยรุ่นสองคนขี่รถเครื่องฝ่าสายฝนมาจอดหน้าร้านขอซื้อเบียร์หนึ่งขวด แม่เฒ่ารับเงินแล้วเดินเข้าไปเก็บในลิ้นชักโดยไม่ระแวงว่าสองวัยรุ่นแอบยกลังใส่บุหรี่ที่ลูกชายสั่งมายังไม่แกะกล่องช่วยกันแบกขึ้นรถขี่หายไปกับความมืด

ก่อนสี่ทุ่มเล็กน้อยสองผัวเมียจึงขับรถกลับเข้าถึงบ้าน ช่วยกันเก็บของเข้าร้าน วางของทุกชิ้นเข้าที่ๆ เคยวาง เมื่อไม่เห็นลังบุหรี่จึงหันไปตะโกนถามแม่เฒ่าที่กำลังจุดธูปไหว้รูปสามีบนหิ้ง เพียงคำตอบที่แม่เฒ่าตอบว่า *"ไม่เห็น"* ก่อนปักธูปลงกระถาง เสียงสบถด้วยคำหยาบของลูกชายก็ดังสวนสนั่นบ้าน

ครู่เดียวทั้งลูกสะใภ้กับลูกชาย ก็สลับปากจิกหัวด่าแม่กึกก้องประสานเสียงกับสายลมนอกบ้านก่อนที่ทั้งคู่จะขับรถไปโรงพักแจ้งจับแม่ลักทรัพย์ ตำรวจพาแม่เฒ่าไปนั่งอยู่หน้าโต๊ะร้อยเวร แม่เฒ่าให้การไม่รู้ด้วยซื่อบริสุทธิ์โดยไม่ตัดพ้อต่อว่าลูกชายแม้แต่คำเดียว

กว่าชั่วโมงในห้องแอร์เย็นเฉียบ แต่ในอกในใจของร้อยเวรหนุ่มร้อน

รุ่มเหมือนถูกไฟนรกแผดเผาที่ต้องวิงวอนสองผัวเมียให้เห็นบาปบุญคุณโทษ แต่สองผัวเมียกลับโยนภาระตอกย้ำให้ตำรวจอบรมแม่เฒ่า ก่อนที่จะสะบัดก้นกลับไปบ้านโดยไม่ใส่ใจแม่เฒ่าที่เปียกฝนนั่งสั่นสะท้านด้วยความหนาวเหน็บ

สายฝนยังสาดซัดกระหน่ำหนักเหมือนฟ้าแตก ตำรวจยศนายดาบขับรถร้อยเวรมาส่งแม่เฒ่าที่บ้านซึ่งประตูเหล็กถูกปิดสนิท แม่เฒ่าลงจากรถเดินฝ่าฝนถึงหน้าบ้าน แล้วแม่เฒ่าก็ตกใจสุดขีดกับภาพเบื้องหน้า ที่พื้นหน้าบ้าน เสื้อผ้าเก่าๆ ยัดแน่นอยู่ในถุง ถูกโยนออกมากองเรี่ยราดเหมือนขยะ บนกองเสื้อผ้าของแม่เฒ่า กระถางธูปและรูปถ่ายของสามีแตกกระจายเกลื่อนกราด หยาดฝนสาดซัดรูปถ่ายขาวดำของสามีจนเปียกปอนขาดวิ่น

แม่เฒ่าก้มลงหยิบรูปของสามีมากอดแนบอก น้ำตาแห่งความรันทดทะลักล้นปนน้ำฝน ปวดร้าวเหมือนถูกฟ้าผ่าเข้ากลางใจ แม่เฒ่ากอดรูปนั้นไว้เหมือนจะปกป้องจากสายฝนสุดชีวิต สองเท้าออกก้าวช้าๆ เหมือนร่างไร้วิญญาณเข้าตลาดไปหยุดนิ่งอยู่หน้าร้านขายทองของลูกชายคนโตเหมือนเป็นการบอกลาแล้วลัดเลาะฝ่าความมืดและสายฝนไปยืนอยู่หน้าบ้านลูกสาวคนเล็กเก็บภาพแห่งความรักความทรงจำสุดท้ายเป็นครู่ใหญ่ จึงเดินจากไปท่ามกลางเสียงกึกก้องของฟ้าร้องระงม สลับกับเสียงฟ้าผ่าแน่นหนักเป็นระยะดั่งเจ้ากรรมนายเวรกำลังเร่งรีบกรีดนิ้วกับนาทบรรเลงเพลงกรรมในอดีตชาติ ติดตามมาทวงคืนให้แม่เฒ่าต้องชดใช้อย่างบอบช้ำยับเยิน

รถกระบะเก่าๆ คันนั้น วิ่งฝ่าสายฝนมาจอดสงบนิ่งอยู่หน้ากุฏิพระของสมภารเจ้าวัดตอนตีสามเศษๆ คนขับรถพบแม่เฒ่าเดินโซซัดโซเซอยู่ข้างถนนเปล่าเปลี่ยวเดียวดายด้วยใจเมตตา เมื่อแม่เฒ่าต้องการมาที่นี่ จึงขับรถมาส่งด้วยความสังเวช

แม่เฒ่ามักคุ้นกับสมภารวัดนี้มานานแล้วตั้งแต่เจ้าอาวาสองค์เก่ายัง

อยู่ นาทีสุดท้ายของการตัดสินใจครั้งใหญ่ของชีวิต จึงไม่มีที่ไหนอบอุ่นให้พึ่งพิงเหมือนร่มเงาฉัตรแก้วกงธรรมแห่งรัตนทั้งสาม

ฟ้าเริ่มขมุกมัวใกล้ค่ำลงทุกขณะ ผมจำเป็นต้องบอกลาท่านสมภารและแม่เฒ่าเจ้าของเรื่องราวน่าสลด นับแต่นาทีแรกที่แม่เฒ่ามาถึงที่นี่จนวันนี้ แม่เฒ่าไม่เคยออกไปนอกวัดเหมือนๆ กับที่ทรพีทั้งสามคนก็ไม่เคยออกติดตามถามหา จะรู้หรือไม่ก็แล้วแต่ว่าแม่ซมซานมาอยู่วัด แต่ก็ไม่เคยปรากฏแม้แต่เงาของสามลูกเนรคุณ ผมจากลาออกมาทั้งที่น้ำตาเปื้อนหน้า

ประโยคสุดท้ายของแม่เฒ่าที่ฝากมา..**"แม่จำลูกได้ทุกอย่างตั้งแต่เกิดจนโต จะทุกข์จะสุขก็คือลูกของแม่ ๆ ให้โดยไม่เคยวาดหวังจะได้จากลูกทุกคนเป็นการตอบแทน**

ลูกเอ๋ย...เมื่อลูกยังเป็นทารกทุกครั้งที่แนบอกดูดดื่มน้ำนมจากเต้า สองมือน้อย ๆ ของเจ้าไขว่คว้าอยู่ไหว ๆ วันนี้แม่สิ้นแรงแทบสิ้นใจจะมีมือของลูกคนไหนเอื้อมมาปิดตาให้แม่ก่อนสิ้นลม....."

ใน **อาทิตยสูตร** ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสกับอนาถปิณฑิกเศรษฐีถึงการใช้จ่ายทรัพย์ ซึ่งเรียกกันว่า **"โภคอาทิยะ" ... ใช้เลี้ยงตนเอง มารดาบิดา บุตร ภรรยา คนในปกครองให้เป็นสุข**

ลูกจึงต้องใช้ทรัพย์สินที่ได้มาในการบำรุงมารดาบิดาผู้บุพการีด้วยประการต่างๆ ซึ่งมักอยู่ในรูปของปัจจัย ๔ อาหารการบริโภค เครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือน การรักษาพยาบาล โดยเฉพาะเรื่องการกินการอยู่ในประจำวันเป็นประเด็นที่สำคัญมากที่สุด ซึ่งลูกๆ จะต้องใส่ใจเป็นพิเศษเพราะจะต้องสัมพันธ์กับโรคและวัยของท่านด้วย การชักชวนกันออกกำลังกาย การเดินทางท่องเที่ยว การนวดเฟ้น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่ลูกๆ ควรปฏิบัติในการเลี้ยงกายของท่าน

คุณเตือนใจ บัวคลี ได้ประพันธ์ไว้ใน **"ปั้นมากับมือ"** บท **"ด้วยสติและสตังค์"** ไว้อย่างน่าสนใจว่า

หากลูกจะเลี้ยงแม่ จงเลี้ยงแต่ขณะมีกำลัง
จะนอนจะลุกนั่ง จะเดินวิ่งและทำงาน
เสื้อผ้าม่านมุ้งแม่ แม้กระทั่งพื้นกระดาน
จงถือเป็นกิจการ ที่ต้องทำประจำวัน
ความสะอาดความเรียบร้อย ลูกอย่าปล่อยให้เป็นหมัน
สิ่งดีที่เห็นนั้น คือสวรรค์ของคนเป็น
ดอกไม้เหนือหีบศพ คนอื่นพบคนอื่นเห็น
ร่างแม่นอนซีดเย็น จะรับรู้มิได้เลย
ร่ำร้องรำพันรัก อาลัยหนักหรือลูกเอ๋ย
ร่างซีดนอนเฉยเมย จะรับรู้อย่างไรกัน
ยามปกติของดีดี เท่าฝีมือลูกอาจสรร
ให้แม่ได้กินพลัน ยามป่วยนั้นอย่าวิงวอน
นี่คือหลักธรรมดา ใช่บ่นว่าหรือสั่งสอน
บอกกล่าวไว้เสียก่อน ขณะยังมีสติ – สตังค์
บางทีชีวิตอยากยาวยืน หากชื่นหากสุขหากสมหวัง
หากทุกข์หากเศร้าเคล้าประดัง บางครั้งชีวิต...นานเกินไป

ลูกที่ไม่เลี้ยงกาย ก็คือลูกที่ทำลายจิตใจของพ่อแม่ เพราะกายแม่ก็เกี่ยวเนื่องกับจิตใจ เรียกว่าต้องเลี้ยงกายและเลี้ยงใจ การเลี้ยงจิตใจนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะเป็นการสร้างความสุขที่เกิดขึ้นจากภายใน การเลี้ยงกาย เลี้ยงด้วยอาหารการบริโภค ผลไม้ ยารักษาโรค ด้วยวัตถุสิ่งของเครื่องใช้สอย เครื่องอำนวยความสะดวกสบายต่างๆ การนวดเฟ้นให้ หรือช่วยเหลือการงานของท่าน เป็นต้น ล้วนส่งผลต่อการทำให้จิตใจท่านมีความสุข แต่ลูกยังสามารถสร้างสุขให้เกิดขึ้นกับท่านได้อีกมากมายและถือเป็นการเลี้ยงจิตใจโดยตรง

การเชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน นอกจากพระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายจะได้แยกบุตรออกเป็น 3 ประเภทอย่างที่กล่าวแล้ว ท่านยังได้ตรัสว่า **"บุตรที่เชื่อฟังมารดาบิดา เป็นบุตรที่ประเสริฐที่สุด"** ในด้านตรงข้าม ลูกที่ไม่เชื่อฟังคำ ลูกดื้อ เถียงท่าน ก็คือลูกที่สร้างความหนักอกหนักใจให้ท่านเช่นเดียวกัน

ท่านทั้งหลายคงจะเคยได้ยินและรู้จักคำว่า **"เห็นกงจักรเป็นดอกบัว"** กันดี ที่มาของคำนี้คงจะอยู่ใน**จตุทวารชาดก** เรื่องมีอยู่ว่า ในสมัยครั้งศาสนาพระกัสสปทศพล ณ กรุงพาราณสี มีเศรษฐีผู้บรรลุโสดาบัน มีบุตรชายชื่อ **"มิตตวินทุกะ"** ซึ่งเป็นคนไม่มีศีล ไม่มีศรัทธาในศาสนาธรรมะไม่ศึกษา วัดวาไม่เข้า เข้าแต่สถานบันเทิง แหล่งอบายมุขต่างๆ เป็นอวชาตบุตรโดยขนาดแท้

ต่อมาเมื่อบิดาตายจากไป ทิ้งสมบัติให้มารดาดูแล เมื่อเห็นพฤติกรรมของลูกที่ห่างไกลจากศาสนาจึงคุยกับมิตตวินทุกะว่า *"ลูกรัก ความเป็นมนุษย์เป็นของที่ได้ยาก เจ้าก็ได้แล้ว เจ้าจงให้ทาน รักษาศีล กระทำอุโบสถกรรม ฟังธรรมเถิด"* มิตตวินทุกะ กล่าวว่า *"แม่ ทาน ศีล เป็นต้น ไม่เป็นประโยชน์แก่ฉัน แม่อย่าได้กล่าวอะไรๆ กะฉัน ฉันจะไปตามยถากรรมของฉัน"* เรียกว่าไม่สนใจสืบทอดมรดกธรรมของครอบครัวเลย ความพยายามของมารดาที่รักลูก อยากเห็นลูกเดินทางถูก ท่านจึงไม่ละความพยายาม

ในวันพระวันหนึ่ง มารดาจึงบอกว่า *"ลูกรัก วันนี้เป็นวันดี เป็นวันพระ ลูกไปถือศีล ฟังธรรมสักคืนน่ะ แล้วแม่จะให้เงิน"* เรียกว่าจ้างลูกไปถือศีล ฟังธรรม มิตตวินทุกะ อยากได้เงินจึงตอบตกลง เมื่อไปอยู่วัด ก็หลับตลอด ไม่ได้ยินธรรมแต่ประการใด สมาทานอุโบสถเพราะอยากได้ทรัพย์ พอบริโภคอาหารเช้าแล้วไปวิหารหลับอย่างสบายใจ รุ่งเช้ารีบกลับบ้าน

ฝ่ายมารดาคิดว่า ลูกชายคงจะนิมนต์พระคุณเจ้ามาที่บ้านด้วยจึง

เตรียมสำรับภัตตาหารไว้รอแต่เช้า ปูลาดอาสนะ เมื่อเห็นลูกชายเพียงผู้เดียว จึงถามว่า *"ลูกไม่ได้นิมนต์พระมาด้วยหรือ ?"* แล้วจึงให้อาหารนั้นแก่มิตตวินทุกะๆ รีบทวงเงินค่าจ้างทันที ด้วยค่าจ้างส่วนนี้ มิตตวินทุกะนำไปทำกำไรได้มาอีก จึงคิดอยากทำธุรกิจทางเรือบ้าง

ด้วยความเป็นห่วงในความไม่ชำนาญในการเดินทางน้ำ ทางทะเล และความรักในบุตรชายผู้สืบทอดทรัพย์สมบัติต่อไปเพราะเป็นบุตรคนเดียว ทรัพย์สมบัติก็มีมากพอที่จะให้ใช้จ่ายได้อย่างสบาย แต่มิตตวินทุกะไม่ฟังคำของมารดา อยากหาความท้าทายใหม่ทำตามใจอยากโดยไม่สนใจต่อคำทัดทานของมารดาผู้หวังดี ทั้งอ้างว่า แม่ไม่มีสิทธิมาห้ามการกระทำของตน แม่จับมือเหนี่ยวรั้งบุตรสุดที่รัก มิตตวินทุกะสลัดมือ ผลักมารดาล้มลง แล้วรีบลงเรือมุ่งหน้าสู่ทะเลกว้างทันที

เรือฝ่านาวาสมุทรได้ถึงวันที่ ๗ กลับหยุดการเคลื่อนไหวโดยไร้สาเหตุ ทุกคนในเรือมาประชุมกันวิเคราะห์ถึงทุกสาเหตุที่อาจจะเป็นไปได้ แต่ทุกอย่างก็ปกติดี จึงสรุปลงไปที่ในเรือลำนี้มีผู้เป็นกาลกิณี จึงตกลงใจทำฉลากเท่ากับคนในเรือ ใบหนึ่งเป็นรางวัลแก่ผู้โชคร้ายต้องตกเป็นผู้กาลกิณี ปรากฏว่าด้วยกรรมแห่งการทำต่อมารดา มิตตวินทุกะจับฉลากใบนั้นได้ แต่ไม่ยินยอมพร้อมใจ บวกกับการเป็นเจ้าของทรัพย์ใหญ่ จึงขอใช้สิทธิวีโต้ไม่ยอมรับการฉับฉลากครั้งนี้ และขอให้จับใหม่ ผลก็ปรากฏเช่นดังเดิม คือมิตตวินทุกะจับได้อีกครั้ง ก็ยังไม่ยอมรับอีก ครั้งที่ ๓ ผลของการจับฉลากก็เหมือนเดิม เมื่อจับได้ถึงสามครั้ง ตดิยัมปิแล้ว จะไม่ยอมรับไม่ได้ ทุกคนจึงช่วยกันจับมิตวินทุกะปล่อยลงแพกลางท้องทะเลกว้าง เรือที่เคยหยุดก็กลับแล่นได้ดังเดิม

มิตตวินทุกะถูกจับลอบแพแต่ผู้เดียว ลอยไปถึงเกาะแห่งหนึ่ง พบนางชะนี คือนางเวมานิกเปรต ๔ นาง อยู่ในวิมานแก้วผลึก นางเปรตเหล่านั้นอยู่กับความสุขและความทุกข์อย่างละ ๗ วันสลับกันไป

มิตตวินทุกะ อยู่กับนางเปรตเหล่านั้น ๗ วันในวาระสุข ครั้นถึงวาระที่จะเปลี่ยนไปทนทุกข์ นางทั้ง ๔ ได้บอกให้รอคอย ๗ วันแล้วจะกลับมาเสพสุขกันต่อไป มิตตวินทุกะเป็นคนตกอยู่ในอำนาจของตัณหา อดทนรอไม่ได้ จึงลงแพนั้นลอยไปตามทะเล ถึงเกาะอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นวิมานเงิน มีนางเปรต ๘ นาง ในวิมานเงินบนเกาะนั้น และเดินทางไปพบวิมานแก้วมณีในอีกเกาะ ได้พบนางเปรต ๑๖ นาง และวิมานทอง กับนางเปรต ๓๒ นาง โดยอยู่ในช่วงแห่งสุข เมื่อถึงเวลานางเปรตกลับไปรับทุกข์ก็หนีไปทุกครั้ง

จนไปพบเมืองแห่งหนึ่งมีกำแพงล้อมรอบ มีประตู ทั้ง ๔ ทิศ เรียกเมืองนี้ว่า **อุสสทนรก** ซึ่งเป็นที่รับกรรมของสัตว์นรก แต่ในสายตาของมิตตวินทุกะ กลับเป็นเมืองที่สวยงาม เขาจึงเข้าไปเพื่อพบพระราชา ขณะนั้นสัตว์นรกตัวหนึ่งกำลังรับกรรมจากการทำร้ายมารดา ด้วยถูกกงจักรหมุนเผาผลาญอยู่บนศรีษะ เลือดไหลโทรมกาย ส่งเสียงร้องไห้โหยหวน พร้อมทั้งมีเครื่องจองจำแน่นหนา แต่ในสายตาของมิตวินทุกะนั้น กลับเห็นกงจักรเป็นดอกบัวสวยงาม เลือดที่ไหลลงเห็นเป็นจันทร์แดงชะโลมทาผิว เสียงร้องโหยหวนเป็นเสียงเพลงที่ไพเราะชวนฟัง เครื่องจองจำเป็นสร้อยสังวาลย์ประดับกาย

มิตตวินทุกะเข้าไปใกล้สัตว์นรก แล้วพูดขอดอกบัว ถึงแม้สัตว์นรกจะยืนยันว่ามันเป็นจักร ก็หาฟังไม่ยังยืนยันจะขอเช่นเดิม สัตว์นรกก็คิดว่ากรรมของตนคงจะหมดลงแล้ว หนุ่มคนนี้คงจะก่อกรรมทุบตีมารดามาเป็นแน่ จึงรีบขว้างจักรไปที่ศรีษะของมิตตวินทุกะทันที ดอกบัวที่เคยเห็นก็กลายเป็นกงจักร จึงรู้ว่าดอกบัวนั้นคือจักรกรด ได้รับทุกขเวทนาเป็นกำลัง คร่ำครวญว่า ท่านจงเอาจักรกรดของท่านไปเถิดๆ สัตว์นรกตนนั้นได้หายไปแล้ว มิตตวินทุกะถูกขังรับกรรมแทนต่อไป

คราวนั้น พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นรุกขเทวดา พร้อมด้วยบริวารเดินทางท่องเที่ยวไปถึงในอุสสทนรก มิตตวินทุกะ เห็นรุกขเทวดา

จึงถามว่า *"ข้าผิดอะไร ทำไมต้องรับกรรมอย่างนี้"*

เทวราช จึงกล่าวตอบว่า "ท่านได้ทรัพย์มากมายแสนสองหมื่นแล้วยังไม่เชื่อคำของญาติผู้เอ็นดู ท่านแล่นเรือไปสู่สมุทร ได้ประสบนางเวมานิกเปรต ๔ นาง จาก ๔ นาง เป็น ๘ นาง จาก ๘ นาง เป็น ๑๖ นาง ถึงจะได้ประสบนางเวมานิกเปรตจาก ๑๖ นางเป็น ๓๒ นาง ก็ยังปรารถนายิ่งไปกว่านั้น จึงได้ประสบจักรนี้ จักรกรดย่อมพัดผันบนศีรษะของคนผู้ถูกความอยากครอบงำ ความอยากเป็นของสูงใหญ่ไพศาล ยากที่จะให้เต็มได้มักให้ถึงความวิบัติ"

ชนเหล่าใดย่อมยินดีไปตามความอยาก ชนเหล่านั้นย่อมเป็นผู้ทรงจักรกรดไว้

ชนเหล่าใดละสิ่งของที่มีมากเสียด้วยไม่พิจารณาหนทางด้วยแล้วไม่คิดอ่านเหตุการณ์นั้นให้ถ่องแท้ ชนเหล่านั้นย่อมเป็นผู้ทรงจักรกรดไว้

ผู้ใดพึงเพ่งพินิจถึงการงานและโภคะอันไพบูลย์ ไม่ซ่องเสพความอยากอันประกอบด้วยความฉิบหาย ทำตามถ้อยคำของผู้เอ็นดูทั้งหลาย ผู้เช่นนั้น จะไม่ถูกจักรกรดพัดผัน

มิตตวินทุกะได้ฟังดังนั้นแล้วคิดว่า เทวบุตรนี้รู้กรรมที่เราทำไว้โดยถ่องแท้ เทวบุตรนี้คงจะทราบกำหนดเวลาที่จะล่วงพ้นกรรมนี้ จึงถามว่า "เมื่อไรตนจะพ้นบ่วงกรรมนี้"

พระโพธิสัตว์บอกแก่มิตตวินทุกะ ว่า "ดูก่อนมิตตวินทุกะ ท่านจงฟังเรา ท่านจะต้องทนทุกข์ทรมานไปอีกนาน จักรกรดจะพัดผันอยู่บนศีรษะของท่าน เมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่จะพ้นไปไม่ได้ ซึ่งไม่สามารถบอกได้ว่าสักเท่าไร เพียงแต่หมดกรรมแล้วท่านจะยุติความทุกข์ยากที่ได้รับในตอนนี้"

มิตตวินทุกะ เป็นตัวอย่างเรื่องหนึ่งในธรรมบทของความไม่เชื่อฟังคำของมารดา ทำร้ายท่าน ซึ่งถือเป็นการกระทำที่ไม่ควรเป็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบันการฟังคำของมารดาบิดาเป็นเรื่องที่ถูกท้าทาย ถกเถียงกันมากว่ายังจำเป็นถูกต้องเหมาะสมเพียงไร เพราะมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความทันสมัยกว่า โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาที่สูงกว่า มีศาสตร์ใหม่ๆ และกว้างไกลกว่า มีความรู้เฉพาะทางมากกว่า ผ่านการศึกษาวิเคราะห์วิจัยและเป็นวิทยาศาสตร์กว่า แต่โดยธรรมดาทั่วไปแล้ว พ่อแม่น้อยคนนักที่จะให้ร้ายลูกของตน ห้ามลูกทำความดี สอนให้ลูกเป็นคนชั่ว และคำเตือนคำสอนของท่านมักเป็นเรื่องของศาสนา จริยธรรม ให้ทำความดี ให้หลีกหนีสิ่งชั่ว เรื่องภายในจิตใจเหล่านี้ลูก ๆ มักได้เรียนแค่น้อยนิดจากโรงเรียน ถ้าไม่ได้เสริมจากที่บ้าน ลูกยิ่งขาดฐานด้านจิตใจ อีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นเรื่องของการทำงานพื้นฐานทั่วไปในบ้านเรือน เพื่อลูกๆ จะมีความสามารถในการดูแลบ้านและครอบครัวของตนต่อไป

ความเห็นต่างในเรื่องเชื่อฟัง เริ่มเพาะมาจากเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่พ่อแม่ห้ามในประการต่างๆ อยากให้ตั้งใจเรียนหนังสือ ห้ามในเรื่องที่ลูก ๆ โดยเฉพาะที่เป็นวัยรุ่นรู้สึกว่าปิดกั้นเสรีภาพของตน บางครอบครัวถึงกับต้องทะเลาะกัน กลายเป็นรอยร้าวในใจของทั้งสองฝ่าย **มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์** ได้เคยทำแบบสอบถามถึงในหัวข้อ **"ความกังวลใจของพ่อแม่ที่มีต่อลูก"** จากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพ่อแม่ ๑,๓๓๓ คน โดยแยกฝ่ายพ่อแม่ ลูกชาย ลูกหญิง พบว่า

ความกังวลใจมากที่สุดของ**พ่อที่มีต่อลูกชาย**เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ๕ อันดับคือ ยาเสพติด รองลงมา คบเพื่อนไม่ดี สูบบุหรี่และดื่มสุรา การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ความล้มเหลวทางการศึกษา

ส่วนความกังวลของ**พ่อที่มีต่อลูกสาว** คือ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ยาเสพติด การคบเพื่อนไม่ดี หน้าที่การงานและชีวิตคู่ที่ไม่เหมาะสม

ส่วนความกังวลใจของ**แม่ที่มีต่อลูกชาย** ได้แก่ ยาเสพติด การคบเพื่อนไม่ดี การเที่ยวเตร่กลางคืน การสูบบุหรี่ และการพนันกับความล้มเหลวทางการศึกษา

สำหรับความกังวลของ**แม่ที่มีต่อลูกสาว** ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ยาเสพติด คบเพื่อนไม่ดี เที่ยวเตร่กลางคืน และหน้าที่การงาน

ขณะเดียวกัน จากผลสำรวจของนิตยสาร **แฟมิลี่ ไดเจส** ได้จัดอันดับความหนักใจของพ่อแม่ที่มีต่อลูกออกเป็น ๑๐ อันดับ พบว่าความหนักใจอันดับหนึ่งต่อลูกชายและลูกสาว คือ ลูกเอาแต่ใจ ดื้อและเกเร โดยที่ ๕ อันดับแรกใน**ความหนักใจที่มีต่อลูกชาย**ได้แก่ ลูกชายเอาแต่ใจ ดื้อและเกเร ร้อยละ ๓๑.๑๙ อันดับสองหนักใจเรื่องปัญหายาเสพติด ร้อยละ ๑๘.๓๕ ปัญหาลูกชายไม่สนใจการเรียน ร้อยละ ๑๑.๐๑ ปัญหาลูกชายคบเพื่อน ติดเพื่อน ร้อยละ ๑๐.๐๙ ลูกไม่เชื่อฟังและชอบเถียง ร้อยละ ๘.๗๒

ส่วน**ความหนักใจในลูกสาว** ๕ อันดับแรกนั้น ได้แก่ ลูกสาวดื้อและเอาแต่ใจตัวเอง ร้อยละ ๒๖.๗๔ ลูกไม่สนใจการเรียน ร้อยละ ๑๗.๔๔ ลูกไม่เชื่อฟังพ่อแม่เลย ร้อยละ ๑๑.๖๓ ลูกติดเพื่อน ชอบเที่ยวเตร่กับเพื่อน ร้อยละ ๑๐.๔๗ และปัญหาด้านสุขภาพ ร้อยละ ๘.๗๒

นี้คือทุกข์ของพ่อแม่ที่มีลูก และเป็นประเด็นที่ลูกควรจะตระหนัก ท่านจึงว่ากล่าวตักเตือนในเรื่องเหล่านี้เป็นประจำ คอยถามไถ่ด้วยความเป็นห่วงเป็นใย หากลูกเปิดใจกว้าง หรือคิดย้อนกลับว่าถ้าตัวเองเกิดเป็นพ่อคนแม่คน มีลูกในวัยเดียวกับตน โดยสามัญสำนึกแบบพ่อแม่จริงๆ อะไรบ้างที่จะห้ามปรามตักเตือนกับลูกของตน คงจะยอมรับในสิ่งต่างๆ ที่พ่อแม่กระทำได้เป็นแน่ และนับเป็นการเลี้ยงจิตใจท่านมิให้คอยเป็นห่วง วิตกกังวลว่าสิ่งร้ายๆ จะเกิดขึ้นกับลูกของตน

หากว่าลูกคนใดกระทำความหนักอกหนักใจ ทำให้ท่านเป็นทุกข์

หนักอกหนักใจ ควรอย่างยิ่งที่จะขออภัยในการกระทำของตน

ใน**ด้านของลูก** จากดุสิตโพล ซึ่งได้สำรวจบรรดาเยาวชนวันรุ่นกลุ่มหนึ่งถึงสิ่งที่คิดว่าเมื่อทำไปแล้ว "แม่จะเสียใจ" พบว่าอันดับแรกคือ การไม่เชื่อคำสั่งสอนตำตักเตือนของท่าน ร้อยละ ๓๑.๙๒ ทำสิ่งที่ไม่ดีต่อตนเองและผู้อื่น หรือเป็นคนไม่ดี ร้อยละ ๒๕.๖๗ การไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ร้อยละ ๑๘.๔๕ ติดยาเสพติด อบายมุขต่างๆ ร้อยละ ๑๔.๖๗ พูดโกหก พูดประชดประชัน ร้อยละ ๙.๒๙

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบทั้งฝ่ายแล้ว ล้วนสอดคล้องกันเป็นอย่างยิ่ง สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่ลูกๆ ควรคิดพิจารณานำไปปฏิบัติ หรือเว้นปฏิบัติ เพื่อความสุขทั้งของตัวเองและพ่อแม่เป็นอย่างยิ่ง และถือเป็นการเลี้ยงจิตใจ ไม่ทำให้ท่านต้องเสียใจในพฤติกรรมของลูก

ลูกบ้างคนหายไปจากบ้าน พ่อแม่มาเห็นก็เมื่อเป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ ลูกไปเป็นดาราหนังที่ต้องแอบจำหน่ายกันเสียแล้ว หรือถูกตำรวจจับด้วยคดีต่างๆ หวังที่จะให้ลูกได้เชิดหน้าชูตาก็พานเหี่ยวลง จิตใจก็แห้งตาม แปลงความสุขความหวังเป็นความทุกข์เศร้าหมอง

ขอน้อมนอบ หมอบกราบเท้า พระแม่แก้ว
สำนึกแล้ว ความเลว เคยเหลวไหล
ลูกซึ้งแล้ว แนววิถี ที่เป็นไป
แม่ช้ำใจ เพราะลูกมา จนชาชิน
ลูกสร้างกรรม ทำบาป กราบเท้าแม่
ซึ้งใจแท้ แม่อภัย ให้หมดสิ้น
น้ำตาแม่ แต่ละหยด ที่รดริน
ลูกถวิล ดังน้ำกรด รดหัวใจ

ลูกบางคนไม่ได้สนใจถึงการอบรมสั่งสอนตักเตือนของพ่อแม่ ด้วย

ความซุกซนบ้าง ความคึกคะนองบ้าง ความอยากรู้อยากลองบ้าง เป็นต้น กระทำความผิดให้ถูกลงโทษอยู่เสมอๆ สิ่งนี้ไม่ใช่จะเป็นความสุขของท่านผู้ให้กำเนิดแล้วได้เป็นเจ้าชีวิต ลงโทษลูก กลับทำให้ท่านต้องเจ็บปวดจิตใจในยามลงโทษ รวมถึงความเหนื่อยล้าจากการลงโทษลูกสุดที่รัก

เป็นข้อคิดที่ดีของลูกที่ควรคิดถึงสิ่งที่ถดถอยแบบสวนทางกับตนเอง คือเรี่ยวแรงที่ลดลงด้วยอายุที่เพิ่ม ตนเองกลับแข็งแรงด้วยความเติบโต มีเรื่องหนึ่งเกิดในสมัยราชวงศ์ฮั่น มีเด็กชาย**หันโปยี** วันหนึ่งได้ทำความผิด จึงถูกมารดาเฆี่ยนสั่งสอน เขาร้องไห้สะอึกสะอื้น มารดาเห็นดังนั้นก็ถามว่า "แต่ก่อนแม่เฆี่ยนเจ้าไม่เคยร้องไห้ ทำไมวันนี้จึงร้องไห้?" **หันโปยี** ตอบว่า "ที่ผมร้องไห้เพราะแต่ก่อนแม่เฆี่ยนผมรู้สึกเจ็บมาก ผมกลับดีใจเพราะแสดงว่าแม่มีสุขภาพแข็งแรง แต่วันนี้แม่เฆี่ยนผมไม่ค่อยเจ็บ แสดงว่าแม่แก่แล้ว เริ่มจะหมดกำลังวังชา ผมจึงร้องไห้ด้วยความเสียใจ"

*หรือจากเรื่องของ*ผู้ที่สำนึกอย่าง**ฟั่นเซวียน** เด็กชายผู้ถือคติว่า *"กายสังขารตนเป็นที่รักของพ่อแม่ จะต้องรักษาไว้ด้วยความกตัญญู"* ร่างกายของลูกจากเส้นผมลงไปถึงปลายเท้า ตนได้มาจากพ่อแม่ ท่านเคยทนุถนอมดูแล เลี้ยงดูด้วยความยากลำบาก ปกป้องจากยุงริ้น ซึ่งแม้บินผ่านก็มีสิทธิตายอย่างง่ายๆ ไล่ให้ไกล ลูกจึงไม่ควรอย่างยิ่งในการจะทำร้ายร่างกายตนเองให้บาดเจ็บด้วยประการต่างๆ เพราะกลัวว่าท่านจะเป็นทุกข์ ลูกผู้ไม่อยากทำให้พ่อแม่เป็นทุกข์ใจ ซึ่งถือเป็นการเลี้ยงใจท่านจึงไม่ควรทำให้ชีวิต เลือดเนื้อ ร่างกายของตัวเองได้รับความเสียหาย ลูกที่ทำร้ายร่างกายของตัวเองให้บาดเจ็บ เสียหาย หรือถึงแก่ชีวิต หรือประพฤติตนเป็นคนไม่ดี พ่อแม่ก็ทุกข์เดือดเนื้อร้อนใจ เด็กไทยในปัจจุบันมีค่านิยมในการทำร้ายร่างกายตนเองโดยเฉพาะวัยรุ่นผู้ชายที่ชอบการทำร้ายร่างกายตนเอง มองการกระทำเหล่านี้เป็นการโก้เก๋ เท่นำสมัย เช่น การเจาะใบหู

หลายๆ รู หรือถึงขั้นระเบิดใบหูขยายรูให้ใหญ่ การสัก หรือการกรีดเนื้อเพื่อให้กลายเป็นแผล บาดแผลที่ลูกทนเจ็บได้อย่างง่ายดาย แต่ทว่ากลับเป็นรอยกรีดที่เจ็บปวดไปถึงใจของผู้เป็นพ่อแม่ หรือเขาคงไม่กล้าสูบบุหรี่ ดื่มเหล้า เสพสิ่งเสพติด หรือพวกชอบขับรถซิ่ง จะขับรถแต่ละครั้งก็คอยระมัดระวัง ไม่ขับอย่างรวดเร็วหรือประมาทให้เกิดความเสียหายแก่อวัยวะ กลัวจะสร้างความทุกข์อกทุกข์ใจแก่พ่อแม่

ภาพตัวอย่างความกตัญญูในปัจจุบันที่เด่นชัดและอยู่ในกระแส คือ **ด.ญ.มาลัยรัตน์ มั่นสัมฤทธิ์** อายุ ๑๒ ปี นักเรียนชั้น ม.๑ ผู้ที่เขียนจดหมายไปขอพระราชทานความช่วยเหลือจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้เขียนไปเมื่อวันที่ ๓๐ ก.ย.๒๕๔๗ ที่ผ่านมา โดยมีเนื้อความว่า *"เรื่องขอพระราชทานความเมตตาธรรม ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาท ปกเกล้าปกกระหม่อม ขอพระบรมวโรกาสกราบบังคมทูลพระราชกรุณาทรงทราบ หม่อมฉัน ด.ญ.มาลัยรัตน์ มั่นสัมฤทธิ์ อายุ ๑๒ ขวบ แม่ป่วยเป็นอัมพาต ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ส่วนพ่อตายตั้งแต่หนูอายุได้ ๑ ขวบเศษ ขณะนี้เรียนอยู่ที่โรงเรียนวัดธงไทยยาราม ชั้นม.๑ ต.ห้วยเกตุ อ.ตะพานหิน จ.พิจิตร ยากจนมากต้องอาศัยเพื่อนบ้านให้อาหาร เครื่องนุ่งห่ม หนูหมดที่พึ่ง ขอพึ่งบารมีพระองค์ท่านเป็นที่สุดท้ายของชีวิต ทั้งเรื่องการศึกษา อาหาร หนูอยากเรียนสูงๆ แต่ก็ไม่มีที่พึ่ง จึงขอพึ่งบารมีพระองค์ท่านเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของหนูและแม่ ทุกวันนี้อาศัยยุ้งข้าวเพื่อนบ้านอยู่ ขอกราบเบื้องยุคลบาทพ่อหลวงมา ณ โอกาสนี้"* แล้วพระองค์ทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ นี่คือผลของลูกกตัญญู

ใน**ปราภวสูตร** พระไตรปิฎกเล่ม 25 ซึ่งเป็นเรื่องของเหตุแห่งความเสื่อม พระพุทธองค์ตรัสว่า *"...การไม่เลี้ยงคือการไม่เลี้ยงดู การไม่บำรุงมารดาบิดา เป็นทางแห่งความเสื่อม..."* รัฐบาลนายกทักษิณ ก็ได้มีการออกกฎหมายเพื่อเป็นการสนับสนุนแก่ลูกผู้มีความกตัญญูกตเวทีเลี้ยงดูมารดา

บิดาคือ สามารถหักเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีได้ ก็นับว่าเป็นการสนับสนุนในเรื่องนี้อีกส่วนหนึ่ง

ช่วยเหลืองานของท่าน

การช่วยเหลือการงานของท่านเป็นหน้าที่ประการที่ ๒ ของลูกๆ ที่มีต่อมารดาบิดาตามพุทธทัศน์เพราะว่าเมื่อลูกๆ ช่วยทำการทำงานแทนท่านก็เหนื่อยน้อยลง และการเข้าช่วยเหลือนั้นเป็นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจดังที่ได้กล่าวไปแล้วในส่วนของให้การศึกษาว่าการเรียนรู้งานภายในบ้านเป็นการเตรียมความพร้อมของลูกในการออกไปสร้างครอบครัวใหม่ของตนในอนาคตด้วยโดยเฉพาะลูกผู้หญิงที่มักต้องเป็นผู้รับภาระงานในบ้าน แต่มิได้หมายความว่าลูกผู้ชายไม่ต้องช่วยงานท่านในบ้าน เพราะขึ้นชื่อว่าลูก จะต้องช่วยเหลือพ่อแม่ทุกอย่างที่สามารถทำได้ตามวัยของตน

การช่วยเหลืองานนี้ สามารถช่วยเหลือเพื่อ**แบ่งเบาภาระ**หน้าที่เล็กๆ น้อยๆ ภายในบ้านตั้งแต่การปัด กวาด เช็ด ถู ช่วยทำอาหาร ล้างถ้วย ล้างจาน ซักเสื้อผ้า เอาน้ำใส่ตู้เย็น ช่วยล้างรถ รดน้ำต้นไม้ ให้อาหารสัตว์เลี้ยง ดูแลน้อง หรืออะไรต่างๆ นานาที่สามารถทำได้ตามวัยของตน แม้แต่การทำภารกิจของตนเอง โดยตนเอง เพื่อตนเอง พึ่งตนเองได้ให้เร็วที่สุดก็เป็นการลดภาระของท่านด้วยเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะครอบครัวสมัยใหม่ที่พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้านด้วยกันทั้งคู่ ภาระในบ้านหากลูกๆ สามารถรับทำแทนได้ เท่ากับเป็นการลดการทำงานที่หนักขึ้นของท่านเช่นเดียวกัน ไม่ต้องมาพร่ำบ่น ตักเตือนครั้งแล้วครั้งเล่า ให้ลูกทำอย่างนี้อย่างนั้น อย่าทำอย่างโน้น

ส่วน**งานการที่เป็นอาชีพของครอบครัว** เป็นสิ่งที่ลูกหลานจะต้องศึกษาเรียนรู้ช่วยเหลือท่านเช่นเดียวกัน เพราะเป็นการสืบทอดงานอาชีพของตระกูลให้มั่นคงต่อไป หรือแม้แต่สงสารท่านที่ต้องทำงานเหนื่อย

ทำงานหนัก แล้วตั้งหน้าตั้งตาเอาใจใส่ศึกษาเล่าเรียน ไม่ประพฤติตัวให้เสียหายต้องให้ท่านเป็นพะวง คอยไล่ให้ไปทำการบ้านหรืออ่านหนังสือ รับผิดชอบหน้าที่ของตน

สมัยราชวงศ์ฮั่น ขณะที่เด็กชาย**เจ้าจื้อ**กำลังเรียนหนังสืออยู่ ได้ยินเสียงต้อนควายของบิดาก็ปิดหนังสือแล้วร้องไห้สะอึกสะอื้น ครูถามว่า "ร้องไห้ทำไม?" เด็กชายตอบว่า "เมื่อครู่นี้คนที่จูงควายผ่านไปเป็นพ่อผมเองครับ ผมเสียใจที่ยังเป็นเด็กไม่สามารถช่วยพ่อทำนา ทำให้ท่านซึ่งมีอายุมากแล้วต้องทำงานหนักทุกวัน จึงร้องไห้ด้วยความสงสารครับ" ครูได้ฟังรู้สึกสะท้านใจมาก รำพึงรำพันว่า เด็กคนนี้มีความกตัญญูยิ่งนัก อนาคตต้องเจริญแน่

จากนั้นจึงเพิ่มความเอาใจใส่พร่ำสอนวิชาความรู้โดยไม่คิดค่าเล่าเรียน เมื่อเจ้าจื้อโตขึ้นสอบเข้ารับราชการเป็นนายอำเภอเมืองเหลียวตง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรมเป็นที่รักใคร่นับถือของคนทั่วไป

นอกจากนี้ การ**ประหยัด**ของลูกๆ ก็สามารถช่วยให้พ่อแม่เหนื่อยน้อยลงได้เช่นเดียวกัน นั่นคือ จากที่ท่านต้องพยายามทำงานหาเงินมาให้ลูกได้ใช้จ่าย ไม่ให้ขาดมือ เมื่อลูกเป็นคนรู้จักประหยัด ใช่จ่ายแต่พอควรตามฐานะของตน ท่านก็มีเงินเก็บไว้ใช้สอยด้านอื่น หรือมีเวลาพักได้บ้าง ไม่ต้องทำงานหามรุ่งหามค่ำเพื่อหาเงินส่งให้ลูกเรียน

เรื่องการงานในเรือนช่วยหยิบจับ เป็นตำรับลูกดีจงขนขวาย
ล้างถ้วยชามถูบ้านไม่ดูดาย อย่าเบื่อหน่ายการงานกวาดเรือนชาน
ช่วยงานครัวหุงข้าวเลี้ยวดูน้อง เสื้อผ้ากองช่วยซักตากรอบบ้าน
ช่วยพ่อแม่เล็กน้อยจิตชื่นบาน น่าโปรดปรานทำตัวเด่นเป็นลูกดี

(พระมหาเฉลียว กิตฺติปาโล)

ดำรงวงศ์ตระกูล

ลูกหญิงชายเป็นหน้าตาของพ่อแม่ โดยเฉพาะผู้ชายซึ่งถือเป็นผู้สืบทอดวงศ์ตระกูล มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปกป้องชื่อเสียงตระกูลของตนเอง ไม่ประพฤติตัวเสียหาย ลูกผู้หญิงก็เช่นเดียวกัน เพราะการกระทำที่เกิดขึ้นมักย้อนกลับไปสู่ท่านทั้งสองไม่ว่าด้านดีหรือเสื่อมเสีย ด้วยคำว่า **"พ่อแม่ไม่สั่งสอน" "ลูกเต้าใคร" "ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น"** เป็นต้น

การรักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลนั้น ลูกๆ ก็สามารถทำได้ตลอดตั้งแต่เป็นเด็กน้อยๆ เช่นกัน ด้วยการเป็นเด็กดี มีมารยาทงดงาม พูดจาไพเราะ เติบโตขึ้นมาก็รักษาสิ่งเหล่านี้ไว้แล้วเพิ่มเติมเรื่องของการศึกษาเล่าเรียน การมีน้ำจิตน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลเสียสละ แบ่งปัน เป็นต้น

ดังนั้น การรักษาชื่อเสียงก็คือการเป็นคนดี รักษาความดี มีความเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ชอบช่วยเหลือคนอื่น เป็นต้น ก็ถือเป็นการประกาศเกียรติให้กับพ่อแม่ แต่หากลูกๆ ประพฤติชั่วมากกว่าดี เป็นที่ชิงชังของใครๆ ขาดศีลห่างธรรม ทำตัวเสียหาย ชื่อเสียงวงศ์ตระกูลก็จะแผ่กว้างเช่นกัน แต่เป็นไปในทางชื่อเสียมากกว่าดี พูดถึงด้วยเชิงตำหนิติเตียน ดูถูกดูหมิ่น ชิงชังมากกว่าพูดถึงด้วยความรัก เลื่อมใสศรัทธา เคารพ และเพื่อชื่อเสียงแห่งวงศ์ตระกูลนี้เอง ลูกๆ จึงต้องห่างไกลจากความชั่วร้ายทุกชนิด ฝึกให้ทำความดีทุกอย่าง

มารยาท การพูดการจา ก็เป็นหน้าตาของตระกูลดังภาษิต **"สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล"** ใน **"มังสชาดก"** เล่ากันว่า สมัยหนึ่งพระโพธิสัตว์ได้เป็นบุตรเศรษฐี มีเพื่อนร่วมกลุ่มด้วยกันเป็น ๔ คน ไปมาหาสู่ ไปไหนมาไหนด้วยกันเป็นประจำ

วันหนึ่ง ขณะที่ ๔ สหาย พากันออกจากนครแล้วนั่งสนทนากันอย่างสนุกสนานตามปะสาคนรู้ใจกัน เห็นนายพรานล่าเนื้อบรรทุกเนื้อเต็มคันรถกลับเข้าเมือง บุตรเศรษฐีคนหนึ่งเห็นนายพรานบรรทุกเนื้อมา จึง

กล่าวว่า *"เราไปขอเนื้อจากนายพรานมาให้ปิ้งกินกันดีกว่า"* ว่าแล้วก็เดินไปหานายพราน กล่าวว่า *"เฮ้ย นายพราน จงให้ชิ้นเนื้อแก่ข้าบ้าง"*

นายพราน ตอบว่า *"ธรรมดาผู้จะขออะไรๆ กับผู้อื่น ต้องเป็นผู้มีคำพูดอันเป็นที่น่ารัก วาจาของท่านหยาบคายอย่างกับพังผืด เราจะให้พังผืดแก่ท่านก็แล้วกัน"* แล้วตัดชิ้นเนื้อพังผืดให้ไป

บุตรเศรษฐีอีกคนหนึ่งถามบุตรเศรษฐีคนแรกว่า *"ท่านพูดว่าอย่างไรจึงได้เนื้อมา"* บุตรเศรษฐีคนแรก กล่าวว่า *"เราพูดว่าเฮ้ย แล้วจึงขอ"* จึงบอกว่า ตนเองจะไปขอบ้าง ว่าพลางเดินไปกล่าวว่า *"พี่ชาย ท่านจงให้เนื้อแก่ฉันบ้าง"*

นายพรานกล่าวว่า *"ท่านจักได้ชิ้นเนื้ออันสมควรแก่คำพูดของท่าน ธรรมดาพี่น้องชายหรือหญิงนี้ เป็นส่วนประกอบของมนุษย์ในโลก วาจาของท่านเป็นเช่นกับส่วนประกอบ เราจะให้เนื้อแก่ท่าน"* ว่าแล้วก็ตัดเนื้อขาให้ไป

บุตรเศรษฐีอีกคนหนึ่ง เห็นเพื่อนได้เนื้อขามา จึงถามว่า *"ท่านพูดว่าอย่างไรแล้วจึงขอ"* เมื่อได้รับคำตอบว่า *"พี่ชายแล้วจึงขอ"* จึงเดินไปขอบ้าง กล่าวว่า *"ข้าแต่พ่อ ท่านจงให้ชิ้นเนื้อแก่ฉันบ้าง"*

นายพรานบอกว่า *"บุตรเรียกบิดาว่า พ่อ ย่อมทำให้หัวใจของพ่อหวั่นไหว วาจาของท่านเช่นกัน เราจะให้ชิ้นเนื้อหัวใจแก่ท่าน"* แล้วจึงได้ยกเนื้อสันกับเนื้อหัวใจให้ไป

ถึงวาระของพระโพธิสัตว์ ถามเพื่อนว่า *"ท่านพูดว่ากระไรแล้วจึงขอ"* บุตรเศรษฐีคนนั้นกล่าวว่า *"เราพูดว่าพ่อแล้วจึงขอ"* พระโพธิสัตว์ จึงกล่าวว่า *"เราก็จักขอเขาจากเขาบ้าง"*

"สหาย ท่านจงแบ่งชิ้นเนื้อแก่ฉันบ้างเถิด"

"ท่านจักได้ชิ้นเนื้ออันสมควรแก่คำพูดของท่าน บ้านของผู้ใดไม่มีเพื่อน บ้านของผู้นั้นก็เป็นเหมือนกับป่า วาจาของท่านเป็นเช่นกับสมบัติทั้งมวล ดูก่อนสหาย เราจะให้เนื้อทั้งหมดแก่ท่าน มาเถิดสหาย

ข้าพเจ้าจะนำเนื้อทั้งหมดไปส่งให้ท่านที่บ้านของท่าน"

พระโพธิสัตว์ผู้เป็นบุตรของเศรษฐี จึงชักชวนให้นายพรานใจดีนำพาครอบครัวมาอาศัยร่วมอยู่ในบ้านของตนเพื่อจะได้ไม่ต้องประกอบอาชีพที่ต้องฆ่าสัตว์ตัดชีวิตอื่นอีก

อีกตัวอย่างของการสร้างชื่อเสียงแห่งตระกูลที่จะยกมาให้เห็น คือ **"ลกเจ็ก"** ซึ่งท่านผู้ติดตามนิยายจีนเรื่อง **"สามก๊ก"** คงจะรู้จักดี เพราะแม้แต่ท่านขงเบ้งผู้เกรียงไกรยังถามถึงในยามที่พบหน้ากัน เรื่องมีอยู่ว่า

สมัยราชวงศ์ฮั่น ลกเจ็กอายุเพียง ๖ ขวบ ได้ไปเยี่ยมคำนับ **อ้วนสุด** เจ้าเมืองจิ่วเจียง เจ้าบ้านจัดส้มจำนวนมากมาเลี้ยงรับรองแขกตามธรรมเนียม เมื่อลกเจ๊กกินส้มที่มีรสหวานแล้วก็คิดถึงมารดา จึงหยิบส้มสองผลใส่ไว้ในแขนเสื้อเพื่อไปฝากมารดา

ครั้นได้เวลากลับบ้าน ขณะที่ทำคารวะอำลาอ้วนสุดอยู่นั้น บังเอิญส้มที่ซ่อนไว้หล่นลงพื้นอ้วนสุดเห็นแล้วก็พูดสัพยอกว่า *"ลกเจ๊กเอ๋ย เจ้ามาเป็นแขกผู้เยาว์ไฉนจึงแอบซุกส้มของเจ้าบ้าน ไม่กลัวคนเขาจะหัวเราะเยาะว่าลักส้มหรือ"*

เด็กน้อยคุกเข่าคำนับแล้วกล่าวว่า *"แม่ผมชอบทานส้มที่สุด จึงตั้งใจจะเอาไปฝาก เมื่อแม่ได้ทานก็นับว่าท่านได้เลี้ยงแขกเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่ง"*

อ้วนสุดได้ฟังดังนั้นก็ชมเชยว่า เด็กอายุเพียงเท่านี้ยังรู้จักกตัญญูต่อมารดา หายากยิ่งนัก แล้วก็สั่งให้คนรับใช้เอาส้มกระเช้าหนึ่งเดินตามไปส่งเด็กตัวน้อยแต่มีความกตัญญูเป็นเลิศผู้นี้

ชื่อเสียงของลกเจ็กจึงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปเพราะกรณีนี้นี่เอง หรืออย่าง **เด็กหญิงวัลลี** ของไทยในช่วงก่อน หรือหลายๆ คนที่แม้ไม่ได้รับตำแหน่งลูกดีเด่นจากสมาคมต่างๆ แต่ก็เป็นลูกกตัญญูกตเวทีเช่นกัน การเป็นลูกที่กตัญญูกตเวที ก็คือการประกาศเกียรติคุณชื่อเสียงของตระกูล

ปัจจุบันนี้ เราสามารถเห็นชื่อเสียงแห่งตระกูลต่างๆ ที่ประกาศผ่านสื่อสารมวลชนให้เห็นกันอยู่ประจำทุกวันทั้งเสียงดีและไม่ดี หากไม่ดียิ่งพาด

หัวข่าวให้ผู้คนได้ถือเอาเป็นอุทาหรณ์อยู่หลายต่อหลายวัน โดยเฉพาะข่าวของกลุ่มดารานักแสดง นักร้อง นักการเมืองทั้งหลาย ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีของประชาชนประมาณว่าเอ่ยนามสกุลก็ทราบชื่อพ่อแม่ทันที

ลูกสมัยใหม่ มีเป็นจำนวนมากที่ตกเป็นทาสของสิ่งเสพติดให้โทษประเภทต่างๆ ทำร้ายตัวเองไม่พอ ยังทำร้ายพ่อแม่ต่อ เช่น ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์สยามรัฐ **"ตำรวจรวบลูกชั่ว ขอเงินแม่ไปซื้อยาบ้ามาเสพเกินขนาด จนอาการประสาทหลอนคิดว่ามารดาจะมาฆ่าตนเอง คว้ามีดเข้าไปตลบมุ้งลากแม่บังเกิดเกล้าออกมาจับพาดบนโต๊ะหินอ่อน สับคอหัวหลุดจากบ่าไม่หนำใจใช้มีดฟันแขน-ขาทั้งสองข้างขาดกระเด็น ตำรวจระบุโทษประหารชีวิตสถานเดียว"** ลูกชั่วฆ่าแม่บังเกิดเกล้ารายนี้ถูกเปิดเผยขึ้นเมื่อเวลา ๐๖.๐๐ น.วันที่ ๒๖ ก.ย. พ.ต.ท.เจษฎ์ แกล้วเกษตรกร รอง ผกก.หน.สภ.อ.แม่วงศ์ จ.นครสวรรค์ รับแจ้งฆ่ากันตายบริเวณเพิงที่พัก หมู่ ๑๒ ต.วังซ่าน อ.แม่วงศ์ หลังรับแจ้งจึงรุดไปตรวจสอบ พร้อมกำลังเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนจำนวนหนึ่ง ที่เกิดเหตุพบศพนางวิน วงษ์ธัญกิจ อายุ ๕๙ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๑๕/๑ ต.วังซ่าน อ.แม่วงศ์ สภาพศพมีรอยถูกฟันตามลำตัวหลายแห่ง ที่ต้นคอถูกฟันจนหัวขาดกระเด็น ส่วนแขนท่อนล่างทั้ง ๒ ข้าง ถูกฟันจนขาดเช่นกัน ส่วนคนร้ายรายนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมตัวคมกิบ กางกรร์ อายุ ๒๕ ปี บุตรชายของผู้ตาย ขณะที่หลบซ่อนตัวอยู่ในป่าละเมาะใกล้กับที่เกิดเหตุ จากการสอบสวนนายคมกิบ ซึ่งอยู่ในอาการเบลอๆ คล้ายกับคนเมายา ให้การว่าเป็นผู้ลงมือสังหารมารดาตนเอง ก่อนหน้านี้ทำงานเป็น รปภ.ของบริษัทแห่งหนึ่งใน กทม.เพิ่งจะเดินทางกลับบ้านได้เพียง ๓ วัน คืนก่อนได้ทะเลาะกับมารดา เรื่องขอเงิน ๕๐๐ บาท **โดยอ้างว่าจะนำไปเป็นค่ารถไปทำบัตรที่อำเภอ แต่เงินที่ได้มาตนได้นำไปซื้อยาบ้ามาเสพเกินขนาดจนเกิดอาการประสาทหลอนคิดว่ามารดาจะมาฆ่าตนจึงได้คว้ามีดเหน็บยาวประมาณ ๗๐ ซม.ตรงตลบมุ้งเข้าฟันอย่างไม่ยั้งมือ**

จากนั้นมารดาของตนได้วิ่งหนีลงบันไดบ้านจนตามมาถึงบริเวณเพิงที่พักใกล้บ้าน และได้ใช้มีดดังกล่าวฟันอย่างไม่ยั้งมือเช่นกันและจับมารดาขึ้นไปพาดบนโต๊ะหินอ่อน ลงมือฟันมือ ฟันแขนและขาทั้งสองข้าง จนขาด จากนั้น ได้วิ่งหนีเข้าป่าละเมาะจนมาถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมดังกล่าว ..

หรือกรณีที่กำลังเกิดขึ้นจากที่นักร้องดังค้ายาบ้า หรือเข้ารวมปาตี้ยาอี ถ่ายหนังหรือวีซีดีที่จะต้องแอบขาย แอบซื้อ แอบชม เหล่านี้ก็เป็นการประจานชื่อเสียงแห่งวงศ์ตระกูลเช่นกัน เพราะเอกภาพด้านตรงข้ามของคนในวงการบันเทิง การกีฬาหรืออื่นๆ ที่โดดเด่น มีหน้ามีตา มีชื่อเสียงในแวดวงสังคม หากเกิดเรื่องลบ ทำความผิด การเป็นคนที่รู้จักของประชาชนจะแพร่ข่าวที่ไม่ดีไปอย่างรวดเร็จประดุจกลิ่นเหม็นที่ดึงดูดแมลงวันได้อย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน พ่อแม่จำนวนมากจึงป้องกันลูกไม่ให้เข้าสู่วงการบันเทิงเพราะกันมิให้ลูกระเริงเพลิดเพลิด แต่ก็มีอีกจำนวนมากที่เห็นว่าเป็นการทำที่ได้เงินทองมาแบบง่ายๆ เริ่มสนับสนุนส่งเสริมให้ลูกเข้าสู่การประกวดที่มีอยู่มากมายตั้งแต่เด็กๆ โดยเฉพาะสังคมไทยที่มีการประกวดประชันความงามกันมากมายหลายเวที นางอยากงามก็เสนอตัวขึ้นสู่เวทีกันเอาง่ายๆ ไม่ต้องกลัวว่าจะมีผลกระทบด้านไหนอย่างไร จากเวทีโน้นก็เข้าสู่เวทีนี้ต่อ มีพี่เลี้ยงที่เสาะหา ฝึก เข้าค่ายกันเป็นพิเศษ พร้อมทั้งมีสังกัดที่ชัดเจน ประกาศชื่อเสียงกันทุกฝ่ายแล้วค่อยขยับไปสู่วงการอื่นๆ ต่อไป

คุณสุกิจ สุวานิชได้เขียนถึง **"นาทีพลิกชีวิต"** ไว้ในในหนังสือรวมเรื่องสั้น **"ปมฆาตกรรม"** ไว้น่าสนใจ ควรแก่นำมากล่าวถึงคือ

...สมัยที่ผมยังเป็นเด็ก อายุราว ๑๒ – ๑๓ ปี มีเพื่อนสนิทที่เรียนห้องเดียวกัน ๒ – ๓ คน ไปไหนไปด้วยกันและมีเรื่องสนุกๆ มาเล่าสู่กันฟังเสมอ

ไอ้ตู่แอบมากระซิบในเช้าวันหนึ่งก่อนเข้าเรียนวิชาแรก *"เมื่อเย็นวานกูไปซื้อสมุดร้านเจ๊กฮง ได้ดินสอแถมหนึ่งแท่ง"* มันหยิบขึ้นมาอวด

ร้านเจ๊กฮงขายสมุด หนังสือ เครื่องเขียนขนาดย่อมในตลาดที่อยู่ไม่ห่างจากโรงเรียนมากนัก

"กูไม่เชื่อ...เจ๊กฮงขี้เหนียวจะตาย ไม่เคยให้ของแถมใคร" ไอ้กบว่า

"มึงเดาเก่ง แกไม่ได้แถมหรอก แต่กูแอบจิ๊กมาเฉยๆ"

จิ๊ก เป็นศัพท์สแลงของพวกเรา หมายถึง*การแอบหยิบฉวยของเล็กๆ น้อยๆ โดยที่เจ้าของไม่เห็น*

ผมตาลุก *"บ้าฉิบ...แล้วแกไม่เห็นรึไง"*

"มือชั้นนี้แล้ว" ไอ้ตู่ยกนิ้วโป้งชี้เข้าหาอกตัวเองอย่างหยิ่งๆ

ไอ้กบหยิบดินสอขึ้นมาลูบคลำสักครู่ *"กูอยากลองบ้าง"*

"เออ...เย็นนี้กูจะพาไป มึงล่ะไปไหม?" มันถามผม ผมลังเลใจ กลัวๆ กล้าๆ แต่ดูน่าตื่นเต้นดี

"ไปก็ไป แต่กูอยู่นอกร้านนะ ดูมึงเฉย"

"โธ่...ไอ้ตาขาว" มันสบประมาท ทำปากเบ้ใส่ผม

วันนั้น เราเรียนหนังสือตามปกติ แต่พอนึกถึงการนัดไปจิ๊กของร้านเจ๊ฮงเย็นนี้ ผมกลับว้าวุ่นใจ เรียนหนังสือไม่รู้เรื่องขึ้นมาทันที

แล้วเวลาโรงเรียนเลิกก็มาถึง ผมเดินตามหลังฟังไอ้ตู่แนะนำวิธีการให้ไอ้กบเข้าใจ พอไปถึงร้าน ผมยืนสังเกตการณ์อยู่ข้างนอก มองเข้าไปเห็นไอ้ตู่พูดอะไรกับคนขายไม่ทราบ ทำไม้ทำมือประกอบ แต่ผมรู้ว่ามันกำลังเบนความสนใจจากคนขายมาที่มันซึ่งกำลังบังไอ้กบลงมือปฏิบัติการอยู่ เจ้าของร้านหยิบของมาให้ดู ไอ้ตู่สั่นหน้าว่าไม่ใช่สิ่งที่ต้องการ แล้วทั้งคู่ก็เดินออกมา

เราสามคนเดินตัวตรงไม่พูดกันเลย ผมไม่กล้าเหลียวหลัง ถ้ามีเสียง *"เฮ้ย!"* ดังจากข้างหลังคำเดียว ผมโกยแน่

พอลับมุมร้าน ไอ้ตู่หันมากระซิบ *"กบ มึงได้อะไรวะ"*

"ยางลบแท่งหนึ่งหว่ะ"

"กูมีทุกอย่างแล้ว ไม่รู้จะหยิบอะไรดี"

อันที่จริงเราสามคนก็ไม่ขาดแคลนอะไร อุปกรณ์การเรียนมีครบทุกอย่าง พ่อแม่มีฐานะดีไม่เดือดร้อน อยากได้อะไรก็ขอเงินซื้อได้ทุกที

"กูว่ามันตื่นเต้นดีว่ะ" ไอ้กบภาคภูมิใจในของที่ได้มา ดินสอและยางลบคู่นั้นมีค่ามากกว่าดินสอและยางลบแท่งอื่นๆ ที่เคยซื้อมาทั้งหมด

เจ๊กฮงรู้จักพ่อแม่ผมดี ในตำบลเล็กๆ ทุกคนรู้จักกันอย่างสนิทหรือไม่เท่านั้น ดังนั้น เมื่อผมเขาไปซื้อของในร้านของแกในเย็นวันหนึ่งซึ่งไม่มีใครเลย แกไม่สนใจดูว่า ผมหยิบของกี่อย่าง อะไรบ้าง เพียงเอามาให้แกดูแล้วจ่ายเงินก็เท่านั้น

ผมนึกถึงคำยั่วเย้าของเพื่อนทั้งสอง *"มึงไม่กล้าหรอกว้าไอ้ดำ มันต้องอาศัยใจโว้ย ใจถึงซะอย่าง"*

ผมต้องแสดงให้ไอ้เพื่อนสองคนรู้ซะมั่งว่า ผมใจกล้าเหมือนกัน ผมเสียบไม้โปรแทรกเตอร์เข้าไปในสมุด เอามือหนีบไว้ ใจเต้นเหมือนตีกลอง เดินไปจ่ายเงินเฉพาะค่าสมุดเล่มเดียว เจ๊กฮงคงสังเกตใบหน้าซีดขาวและมือสั่นน้อยๆ ของผม แกจ้องมองผมอย่างแปลกใจ ผมรีบหลบตาลงต่ำ หมุนตัวกลับจะออกจากร้าน

ไอ้ไม้โปรฯ เจ้ากรรมมันหล่นลงที่พื้นพอดี !

"เดี๋ยว...อาดำ ลื้อทำไม้โปรตก ลื้อจ่ายเงินค่าไม้โปรรึป่าว"

ผมสะดุ้งเฮือก ตัวแข็ง เหมือนโลกหยุดหมุน มืดมิด ผมอยากให้โลกถล่มทลายลงตรงหน้าเสียดีกว่าที่จะต้องผจญเหตุการณ์ระทึกใจข้างหน้า ผมหันหน้ากลับมาพูดปากคอสั่น *"อ้อ...ผมลืมไป นี่ค่าไม้โปร ๒ บาท"* ผมควักกระเป๋าหยิบเงินให้

"ลื้อก็มีเงินนี่อาดำ ทำไมทำอย่างนี้ อั๊วนึกว่าลื้อไม่ได้เอาเงินมา ติดไว้ก่อนก็ได้"

ผมไม่มีสติปัญญาที่จะแก้ตัวเป็นอย่างอื่น ก้มหน้านิ่งอย่างเดียว

"เกียรติยศชื่อเสียงของลื้อมีราคาเพียง ๒ บาทเท่านั้นรึ ถ้าคนอื่นรู้เรื่องนี้ ลื้อจะมองเขาได้ยังไง ลื้ออย่าไปเอาอย่างไอ้เพื่อนสองคนนั่น อั๊วรู้...แต่ไม่อยากให้มันอายต่อหน้าคนมาก ๆ เชื่ออั๊วเถอะ มันไม่ใช่ความกล้าหาญ ไม่ใช่ความเป็นลูกผู้ชายอย่างที่ลื้อคิด ลื้อต้องกล้าหาญที่จะเอาชนะใจใฝ่ต่ำในตัวเอง เอาเถอะอั๊วจะไม่บอกให้ใครรู้ เอา...เอาไม้โปรไป อั๊วให้ลื้อเป็นเครื่องสอนใจ"

เจ๊กฮงเสียบไม้โปรฯ ลงกระเป๋าเสื้อผม ตบบ่าเบาๆ ผมน่าจะไหว้ แต่ผมทำอะไรไม่ถูกจริงๆ ได้แต่หมุนตัวเดินออกจากร้าน

ผมยังไม่กลับบ้าน ผมนั่งอยู่บนราวสะพานข้ามคูเล็กๆ ด้วยใจระทึก สมองอึงอลไปด้วยคำพูดของเจ๊กฮง คนที่ใครๆ หาว่าแก่ขี้เหนียว ผมเพิ่งรู้เดี๋ยวนี้ว่า ในใจของแกเปี่ยมล้นด้วยคุณธรรม ถ้าแกเอะอะโวยวาย ผมจะเอาหน้าไว้ที่ไหน พ่อแม่ผม ครูผมจะเสียใจแค่ไหน

มันเป็นนาทีพลิกชีวิตอย่างแท้จริง พลิกชีวิตจากความคิดชั่วร้ายมาสู่ชีวิตที่ซื่อสัตย์ดีงาม

ผมจะไม่ทำผิดซ้ำสองอีก และจะให้อภัยเด็กทุกคนที่ก้าวพลาดอย่างไม่ตั้งใจเหมือนอย่างที่ผมพลาดมาแล้ว

ผมหยิบไม้โปรแทรกเตอร์ที่แกให้มาพลิกดู ผมเก็บมันไว้ในใจแล้วจึงเหวี่ยงมันลงพื้นน้ำที่ใสและเรียบสนิทใต้ราวสะพาน

มันแฉลบเห็นสีขาวแวบๆ ไปมา ๒ – ๓ ครั้ง ก่อนจมหายไป....

ทำตนให้สมควรเป็นผู้รับมรดก

หน้าที่ประการหนึ่งที่พระพุทธองค์ทรงวางไว้สำหรับพ่อแม่ที่มีต่อบุตร คือ มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอันควร และแม้พระพุทธองค์มิได้ทรงว่าไว้ ก็ถือว่าละไว้ฐานที่เข้าใจเพราะเป็นสามัญสำนึกทั่วไปคือ ทรัพย์ที่เหลืออยู่เมื่อท่านจากไป ที่เรียกกันทั่วไปว่า **"มรดก"** กฎหมายวางหลักไว้ว่า

...มรดกตกทอดแก่ทายาท...

มรดกของพ่อแม่ ไม่ว่าจะมาจากการได้รับมรดกตกทอดมาอีกทีหรือได้มาจากน้ำพักน้ำแรงในปัจจุบันก็ตาม ล้วนเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่จะเป็นของลูก ๆ แต่พระพุทธเจ้าของชาวเราทั้งหลายได้กล่าวเป็นบรรทัดฐานให้ลูกทำตนเป็นคนสมควรรับทรัพย์มรดก แสดงให้เห็นว่า ท่านมีความเป็นห่วงเป็นใยในทรัพย์สมบัติต่าง ๆ ของตระกูล ไม่ปรารถนาให้ตระกูลตกต่ำ ลูกๆ ผู้รับมรดกจึงควรมีความประพฤติที่เหมาะสมกับการจะรับมรดกนั้นด้วย

สิ่งหนึ่งซึ่งควรคิดสำหรับลูก ๆ ในเบื้องต้นคือ เรื่องระหว่างพี่น้องเพราะความความกตัญญูกตเวที สามัคคีของพี่น้องเป็นกำลังใจที่ดีกับพ่อแม่ก่อนตาย เพราะถ้าแม้ท่านยังมีชีวิตอยู่ ลูกๆ อกตัญญู ทะเลาะกัน เห็นแก่ตัว กลัวเสียเปรียบ มีทรัพย์อะไรก็ขาย อย่างนี้เป็นการทำให้ท่านขาดความมั่นใจในการมอบทรัพย์สมบัติให้

ในสมัยราชวงศ์ชิง บนเกาะฉงหมิงปากแม่น้ำแยงซีเกียง **สี่พี่น้องตระกูลอู๋**เป็นลูกกตัญญู ยากที่จะหาใครเสมอเหมือน พ่อแม่ของท่านยากจนมาก จึงนำลูกทั้งสี่ไปขายฝากไว้ที่บ้านเศรษฐี ทั้งสี่พี่น้องอดทนขยันมัธยัสถ์ โตขึ้นพอเก็บเงินได้ก็ขอไถ่ตัวเองกลับมาบ้านและต่างแต่งงานมีครอบครัว ต่างไม่ได้ขัดเคืองใจเลยที่พ่อแม่ขายท่านไป แต่กลับเห็นอกเห็นใจและพยายามจะแย่งกันเลี้ยงดูพ่อแม่ให้ดีที่สุดก็ตกลงกันว่า เปลี่ยนกันเลี้ยงดูพ่อแม่บ้านละหนึ่งเดือน พี่น้องตกลงกันได้ แต่สะใภ้กลับไม่ยอมนางต่างเกี่ยงว่า ถ้าบ้านละหนึ่งเดือนกว่าจะมาถึงคนสุดท้ายได้ก็ต้องคอยนานถึงสามเดือน อย่ากระนั้นเลย เปลี่ยนเป็นบ้านละหนึ่งวันดีกว่า แต่พอไม่กี่วันผ่านไปก็ยังรู้สึกว่านานอีก จึงตกลงกันใหม่ว่าเป็นบ้านละมื้อ คนโตมื้อเช้า คนรองมื้อกลางวัน คนที่สามมื้อเย็น คนที่สี่ก็เรียงต่อไป มื้อพิเศษห้าวันต่อหนึ่งครั้งให้ร่วมกัน เวลาอาหารเป็นเวลาที่ทุกคนมีความสุขที่สุด ลูก

หลานกุลีกุจอช่วยกันจัด ช่วยกันยก ปู่ย่าคู่นี้มีความสุขอยู่จนอายุเกือบร้อยปี

คุณธรรมของลูก ๆ คือความมั่นใจของพ่อแม่ไม่ว่าก่อนตายหรือหลังจากตายเช่นเดียวกัน

นานมาแล้ว ยังมีชายชราคนหนึ่ง ใบหน้าอิ่มเอิบเปล่งประกาย เคราขาวสีเงินสะอาดปกคลุมมาถึงหน้าอก ร่างกายแข็งแรง ตาไม่ฟ้าฟาง หูก็ยังไม่หนวก มีลูกชายถึง ๑๕ คน แต่ท่านก็ทำกิจการทุกอย่างภายในครอบครัวด้วยตนเอง ในครั้งนั้นท่านตัดสินใจจะวางมือจากภารกิจต่าง ๆ แต่ก็ไม่สามารถตัดสินใจมอบหน้าที่อันสำคัญในการดูแลรับผิดชอบกิจการของครอบครัวแก่บุตรคนใด จึงได้เรียกบุตรทั้ง ๑๕ คนมาพบแล้วแจกเมล็ดดอกไม้ให้ไปคนละ ๑ เมล็ดพร้อมกับกำชับว่า *“ให้เพาะปลูกเลี้ยงดูให้ดี แล้วพ่อจะได้ชื่นชมผลงาน”* ลูก ๆ เมื่อได้รับเมล็ดพันธ์ดอกไม้ พร้อมทั้งคำกำชับให้ก็นำไปปลูก

ลูกชายคนเล็กของชายชราผู้นี้มีชื่อว่า **“เสี่ยวเหลียงจือ”** เมื่อได้เมล็ดดอกไม้แล้ว เขาก็นำไปปลูกในกระถาง รดน้ำเอาใจใส่อย่างดีทุกวันทุกคืน แต่เมล็ดพืชนั้นก็ไม่แตกเป็นต้นกล้าสักที เสียวเหลียงจือ รู้สึกเศร้าโศกเสียใจมากเวลาผ่านพ้นไปอย่างรวดเร็ว ฤดูร้อนย่างกรายมาถึงแล้ว ชายชราผู้เป็นพ่อกำหนดว่า วันนี้จะเป็นวันคัดเลือกดอกไม้ของลูก ๆ

ลูกทุกคนต่างอุ้มกระถางดอกไม้ที่ออกดอกบานสะพรั่งอย่างสวยสดงดงาม มาให้ผู้เป็นพ่อชมเพื่อรอการคัดเลือก ชายชราเดินตรวจดอกไม้ที่สวยงามในมือของลูก ๆ ด้วยสีหน้าที่ไม่มีแววยินดีแม้แต่น้อย เขาเดินตรวจจากบุตรชายคนโตมาจนถึงบุตรชายคนที่ ๑๔ โดยมิได้หยุดเลย

เมื่อเดินมาถึงเสี่ยวเหลียงจือ บุตรชายคนสุดท้องน้องสุดท้าย ซึ่งยืนถือกระถางเปล่า ใบหน้า แววตาเต็มไปด้วยความเสียใจอย่างที่สุดที่ตนเองไม่มีดอกไม้ให้บิดาชื่นชม ชายชราจึงหยุดอยู่ตรงนั้น เสี่ยวเหลียงจือน้ำตาไหลพรากทันที กล่าวกับบิดาว่า *“พ่อครับ ผมขอโทษ ผมไม่มีดอกไม้*

จะมอบให้พ่อ..."

ชายชรากลับแย้มยิ้มและพูดอย่างยินดีปรีดาว่า *"ลูกเอ๋ย สิ่งที่เจ้ามอบให้พ่อนั้นมีค่ายิ่งกว่าดอกไม้มากมายนัก"*

"อะไรหรือครับ"

"ความซื่อสัตย์ไงละ"

ชายชราจึงเปิดเผยความลับต่อลูกๆ ว่า ที่แท้เมล็ดพืชที่แจกแก่ลูกๆ นั้น เป็นเมล็ดพืชที่นำไปคั่วจนสุกแล้ว ดังนั้น ต้นไม้ที่ผลิดอกสวยงามเหล่านั้น ล้วนมาจากเมล็ดพืชจากที่อื่นไม่ใช่เมล็ดพืชที่พ่อแจกให้ ดอกไม้พวกนี้จึงเป็นสักขีพยานยืนยันความไม่ซื่อตรงของพวกเขา

สุดท้ายชายชราจึงกล่าวอบรมลูกๆ ว่า *"ขอให้ลูกๆ จงเป็นคนซื่อตรงเถิด ความซื่อตรงเป็นสมบัติอันล้ำค่าของคนเรา"* ชายชราผู้มีวิสัยทัศน์มิได้มองหาลูกชายที่แข็งแรง ร่ำรวย หรือเฉลียวฉลาดเลย หากแต่มองหาลูกชายที่ซื่อสัตย์จริงใจ แม้เสียวเหลียงจือ จะมีเพียงกระถางว่างเปล่า แต่ใจของเขางดงามยิ่งกว่าดอกไม้ใดๆ เพราะเป็นใจที่เต็มเปี่ยมด้วยความซื่อสัตย์ซึ่งเป็นคุณสมบัติอันหาได้ยากยิ่งในโลกที่เต็มไปด้วยการแก่งแย่งแข่งขันนี้ เขาจึงเป็นผู้ที่ได้รับความไว้เนื้อเชื่อใจและได้รับมอบหมายสิ่งสำคัญจากผู้เป็นบิดา

นี่เป็นตัวอย่างของคุณธรรมประการหนึ่งที่เหมาะสมกับเป็นผู้รับมรดก คือมีความซื่อสัตย์

สำหรับหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่เหมาะสมในการกล่าวถึงในข้อ "ทำตนสมควรแก่การรับทรัพย์มรดก" นั้นจะกล่าวถึง ๒ ด้าน คือ

ปฏิบัติการด้านบวก หลักแรกคือ **"กุลจิรัฏฐิติธรรม"** หลักธรรมสำหรับดำรงความมั่นคงของตระกูลให้ยั่งยืนหรือเหตุที่ทำให้ทรัพย์สินของตระกูลมั่นคงตั้งอยู่ได้นาน ประกอบด้วย

๑. **ของหาย ของหมด รู้จักหามาไว้** คือ เมื่อสิ่งของที่เคยมีอยู่หายไป หรือถูกใช้หมดสิ้นไป ก็จะต้องหามาเสริมเพื่อจะได้หยิบใช้สะดวกทันทีที่ต้องการ ไม่ต้องหากัน และเป็นการแสดงความใส่ใจในสิ่งของต่าง ๆ ด้วย การจัดซื้อต้องรู้จักวางแผนในการซื้อ ไม่ใช่เดินไปเรื่อย ๆ เจออะไรก็หยิบฉวยมาแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์ ในสังคมยุคใหม่ที่มีสื่อสารทันสมัย มีการแจกเอกสารประชาสัมพันธ์ทั้งตัวสินค้า ราคาให้ทราบล่วงหน้า หรือมีประกาศให้ทราบในอินเตอร์เน็ต ซึ่งเป็นการง่ายในการที่จะทราบราคา และทราบชัดถึงความประสงค์ว่าเราต้องการจริง ๆ หรือเปล่า เมื่อเรามีแผนในการซื้อ การซื้อก็จะง่ายขึ้น ช่วยประหยัดทั้งเงินและเวลา

๒. **ของเก่าของชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม** คือ สิ่งของต่าง ๆ เมื่อใช้แล้วรู้จักเก็บเข้าที่เข้าทางให้เรียบร้อย บำรุงรักษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัตถุ เมื่อถึงคราวชำรุดก็สามารถซ่อมแซม หรือส่งไปซ่อม ไม่ใช่ซื้อใหม่อยู่เรื่อย ๆ

๓. **รู้จักประมาณในการกินการใช้** ข้อนี้ มุ่งเน้นไปสู่การให้ชีวิตที่เหมาะสม สมควรแก่ฐานะของครอบครัวตามรายได้ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ให้อัตคัด ให้เกินรายได้ที่มีจนเกิดเป็นหนี้เป็นสิน ส่วนขนาดใดเหมาะสมก็ต้องพิจารณาเป็นครอบครัว ๆ ไป

๔. **ตั้งผู้มีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน** คือ คนที่จะแต่งเข้าสู่ครอบครัวในฐานะเขยหรือสะใภ้ต้องมีการตรวจสอบคุณสมบัติด้วยว่าเป็นคนที่มีอุปนิสัยอย่างไร โดยเฉพาะผู้จัดการมรดก ยิ่งต้องเลือกเป็นพิเศษ เพราะการเลือกคนผิดมา จะนำไปสู่ความย่อยยับของทรัพย์สมบัติได้เอาง่าย ๆ

หลักธรรมหมวดที่ ๒ ที่เหมาะสมคือ **ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์** ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันหรือหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น คนไทยรู้จักกันในฐานะของ**คาถาหัวใจเศรษฐี (อุ อา กะ สะ)**

ซึ่งมิได้มีไว้สำหรับท่องบ่น แต่ต้องกระทำให้เกิดขึ้นและเป็นจริงในชีวิตประจำวัน

๑. **อุ** หมายถึง **อุฏฐานสัมปทา** คือเป็นผู้*ถึงพร้อมด้วยความหมั่น* คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญ รู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจตราหาอุบายวิธี สามารถดำเนินการให้ได้ผลดี รู้จักประยุกต์วิธีการ

จะยกตัวอย่างความขยันหมั่นเพียรในการเป็นเศรษฐีของ **"จุลลกมหาเศรษฐี"** ในจุลลกมหาเศรษฐีชาดก เพื่อเป็นตัวอย่าง

ในอดีตกาล ณ แคว้นกาสี พระโพธิสัตว์บังเกิดในตระกูลเศรษฐีชื่อว่า **"จุลลกเศรษฐี"** มีความเฉลียวฉลาดเป็นบัณฑิต แล้วยังรู้จักการทำนายทายทักโชคชะตาราศีได้อีกด้วย วันหนึ่ง ขณะจุลลกเศรษฐีไปเข้าเฝ้าพระราชา บังเอิญเห็นหนูตายตัวหนึ่งอยู่ข้างถนน เมื่อคำนวนตามดวงดาวขณะนั้นแล้ว จึงกล่าวว่า "จะมีผู้มีปัญญาเอาหนูตายตัวนี้ ไปหาเลี้ยงชีพแก่ตนเองและครอบครัวได้"

ในขณะนั้น **"จูฬันเตวาสิก"** หนุ่มยากจนคนขยัน ได้ยินคำนั้น คิดว่า "ถ้าท่านเศรษฐีนี้ไม่รู้ จะต้องไม่พูด" จึงเอาหนูตายไปขายในตลาดโดยประกาศว่า "ใครต้องการอาหารแมวบ้าง" เมื่อได้เงินมาก็ไปซื้อน้ำอ้อย เห็นคนเก็บดอกไม้เดินเหงื่อไหลไคลย้อยผ่านมา จึงนำน้ำแจกคนเก็บดอกไม้เหล่านั้น คนเก็บดอกไม้จึงให้ดอกไม้มาเป็นของแลกเปลี่ยน ก็นำดอกไม้ไปขายได้เงินมาเก็บไว้เป็นทุน

วันรุ่งขึ้นจึงไปหาซื้อน้ำอ้อย แล้วนำไปสู่สวนดอกไม้ เรียกว่าเป็นการบริการอย่างน่าประทับใจด้วยการเดินเข้าไปหาผู้บริโภคโดยตรง เรียกว่า ถูกต้องกับคน ตรงกับกาล ได้ดอกไม้มาเช่นวันก่อน ก็นำไปขาย นายจูฬันเตวาสิกทำเช่นนี้ทุกวันๆ ไม่นานเงินก็สะสมได้มากขึ้น

วันหนึ่ง มีพายุพัดทำให้ฝนฟ้าคะนอง ทำให้กิ่งไม้ในพระราชอุทยานหักหลายกิ่ง สร้างความปวดหัวแก่คนเฝ้าอุทยานเป็นยิ่งนัก เพราะเป็นเพิ่มงานให้กับตน แต่ได้เงินค่าจ้างเท่าเดิม จูฬันเตวาสิกจึงไปเสนอว่าถ้ายกไม้นี้ให้แก่ตน ตนจะเป็นคนจัดการกับกิ่งไม้เจ้าปัญหานี้ให้ทุกอย่าง เมื่อได้คำตอบว่า “ตกลง” เขาจึงไปยังสนามเด็กเล่น แจกน้ำอ้อยให้เด็กๆ แล้วขอให้เด็กๆ ช่วยขนไม้และใบไม้ออกมาไว้ที่ประตูอุทยานเป็นการแลกเปลี่ยน

ขณะนั้น ช่างหม้อหลวงเที่ยวหาฟืนเพื่อเผาเครื่องปั้นดินเผาของหลวง ต้องการใช้ไม้ฟืนจำนวนมาก เห็นไม้และใบไม้ที่ประตูอุทยานจึงขอซื้อเอาจากมือของจูฬันเตวาสิกทันที

จากนั้นจูฬันเตวาสิกได้ลงทุนขยายกิจการขายน้ำอ้อยแถมน้ำดื่มต่อไป โดยได้ไปตั้งแผงหน้าประตูพระนคร คอยบริการคนผ่านทางที่ผ่านไปผ่านมา สร้างความประทับใจในบริการเป็นยิ่งนัก โดยเฉพาะคนเกี่ยวหญ้าถึงกับเคยกล่าวไว้ว่า “สหายท่านมีอุปการะต่อพวกเรามาก มีอะไรให้พวกเราช่วยก็บอกได้นะ” จากนั้น จูฬันเตวาสิกได้สร้างความเป็นมิตรกับคนกลุ่มต่างๆ หลายสาขาอาชีพ เพราะคิดว่าสร้างมิตรดีกว่าเพาะศัตรู

ต่อมาได้ข่าวว่าจะมีพ่อค้านำม้า ๕๐๐ ตัวมา จึงบอกกับคนเกี่ยวหญ้า *“เพื่อนรัก เราขอหญ้าคนละกำจะได้ไหม และพวกท่านอย่าเพิ่งขายหญ้าของท่าน”* จึงได้หญ้ามาเก็บไว้ พ่อค้าม้าหาซื้อหญ้าที่ไหนไม่ได้ สุดท้ายจึงต้องซื้อจากจูฬันเตวาสิก ได้กำไรอย่างงาม

เมื่อได้ข่าวว่า จะมีเรือใหญ่ขนสินค้ามาเทียบท่า ก็ได้ไปเช่ารถพร้อมด้วยคนให้แหวนแก่นายท่าเป็นสินบน ให้บอกว่า สินค้านี้มีพ่อค้าซื้อไว้แล้ว พ่อค้าต่างๆ จึงต้องซื้อสินค้าจากเขา ส่วนพ่อค้าที่มาทางเรือก็ขายคนอื่นไม่ได้ จึงได้เงินทั้งสองทางมาอีกเป็นจำนวนมาก

เมื่อได้ทรัพย์มาพอสมควร จึงเดินทางกลับเมืองพาราณสี เอาทรัพย์สินที่ได้ไปให้ท่านจุลลกเศรษฐี ในฐานะที่เป็นผู้ชี้แนะชักนำเข้าสู่วงการแนะนำให้ตนหาทรัพย์สิน จุลลกเศรษฐีถามว่า ท่านไปทำอะไรมา จึงเอาทรัพย์เหล่านี้มาให้ จูฬันเตวาสิก จึงบอกว่า *"ข้าพเจ้าตั้งอยู่ในอุบายของท่านจึงได้ทรัพย์มา"* พร้อมกับเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง ตั้งแต่เรื่องหนูตาย เป็นต้น

จุลลกมหาเศรษฐี เมื่อได้ฟังคำบอกเล่าของจูฬันเตวาสิกนั้นแล้วคิดว่า *"หนุ่มนี้มีแวว เป็นคนมีความคิด รู้จักใช้ปัญญาหาทรัพย์ อย่ากระนั้นเลย ยกบุตรสาวให้เขาดีกว่า ทรัพย์ที่มีอยู่จะได้มีผู้มีปัญญารักษาต่อไป"*

เป็นอันว่าจูฬันเตวาสิก จากคนที่ขายหนูตายก็กลายเป็นหนูตกถังข้าวสาร (สุก) ครองรักกับลูกสาวจุลลกมหาเศรษฐีสืบต่อมาเพราะความขยันและใช้ปัญญาทำมาค้าขายนั่นเอง

บุคคลผู้มีปัญญารู้จักใคร่ครวญ ย่อมตั้งตนได้ด้วยทรัพย์อันเป็นต้นทุนแม้มีประมาณน้อย เหมือนคนก่อไฟกองน้อยให้เป็นกองใหญ่ฉะนั้น

๒. **อา** หมายถึง **อารักขสัมปทา** คือเป็น*ผู้ถึงพร้อมด้วยการรักษา* คือรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย

๓. **กะ** หมายถึง **กัลยาณมิตตตา** คือ*รู้จักเลือกคบคนดีเป็นมิตร* เพราะคนเราหากมีเพื่อนที่ไม่ดีก็สามารถชักจูงไปในทางที่ไม่ดีเช่นเดียวกัน **"คบคนเช่นไร เป็นคนเช่นนั้น"**

ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเศรษฐีคนหนึ่ง มีเงินทองมากมาย มีลูกชายหนึ่งคน แต่เจ้าลูกชายเป็นคนไม่รักดี ได้แต่ใช้จ่ายทรัพย์เพื่อเที่ยว กิน เล่น เลี้ยงเพื่อนฝูง ไม่นึกคิดถึงการทำมาหากิน ไม่รักษาทรัพย์ของพ่อแม่ พ่อแม่จะว่ากล่าวตักเตือนอย่างไรก็ไม่เชื่อฟัง จนหมดปัญญาที่จะชักจูงไปใน

ทางที่ดี

ในที่สุดเศรษฐีก็ตรอมใจตาย แต่ก่อนตายได้เอาเงินกับทองใส่ตุ่มอย่างละตุ่มฝังไว้ ด้วยอานิสงค์ที่ชอบทำบุญสุนทานก็ได้เกิดเป็นเทวดาคอยเฝ้าดูแลความเป็นอยู่ของลูกด้วยความห่วงใย

ฝ่ายลูกเศรษฐีเมื่อพ่อแม่ตายแล้วก็ยิ่งกำเริบใหญ่ เพราะไม่มีผู้คอยว่ากล่าวตักเตือน ใช้เงินเลี้ยงเพื่อน เที่ยวเตร่เสเพล ในไม่ช้าไม่นานก็สิ้นเนื้อประดาตัว เพื่อนฝูงที่เคยล้อมหน้าล้อมหลังก็หายหน้าไปทีละคนๆ

อยู่มาวันหนึ่งเพื่อนชวนไปกินเลี้ยงกันตามปกติ โดยสั่งลูกเศรษฐีตกยากว่า ให้เอาไก่ไปเป็นกับแกล้มด้วยตัวหนึ่ง ลูกเศรษฐีตกยากเวลานั้นก็ขาดแคลนเต็มที แต่ก็ยังขวนขวายหาไก่ไปได้ตัวหนึ่ง ลวกน้ำร้อนถอนขนแล้วผูกห่อใบตองจะเอาไปร่วมในการกินเลี้ยงกัน ครั้นเดินมาตามระหว่างทาง ด้วยความเหน็ดเหนื่อยเขาก็ลงนอนพัก เอาห่อไก่วางไว้ข้างๆ ตัว แล้วก็หลับ ตื่นขึ้นมาเพราะมีเหยี่ยวตัวหนึ่งมาโฉบเอาไก่ไป จึงต้องไปกินเลี้ยงด้วยมือเปล่า

พอถึงบ้านเพื่อนที่นัดกินเลี้ยงกันก็เล่าให้เพื่อนฟังว่า “ถูกเหยี่ยวโฉบเอาไก่ไปกินเสียกลางทาง” เพื่อนทุกคนไม่มีใครเชื่อคำพูดของลูกเศรษฐีต่างนึกว่าคงไม่มีปัญญาหาไก่มาตามที่รับปากแล้วจึงพูดแก้เก้อ โทษว่าเหยี่ยวโฉบเอาไก่ไปเสียอีก แม้ลูกเศรษฐีจะยืนยันอย่างไรว่าเรื่องที่พูดเป็นความจริงก็ไม่มีใครเชื่อ มีแต่พูดจาเยาะเย้ยถากถาง ลูกเศรษฐีจึงแค้นใจมากทั้งเจ็บทั้งอาย

ลูกเศรษฐีจึงตัดสินใจไม่ร่วมวงกินเลี้ยงด้วย รีบเดินทางกลับบ้านด้วยความเจ็บช้ำน้ำใจ เมื่อถึงบ้านแล้วก็ยังคิดน้อยใจไม่หายคิดถึงความหลังเมื่อครั้งตนยังมั่งมีเงินทอง เสียใจกินไม่ได้นอนไม่หลับ ร่างกายก็ผ่ายผอมลง

ฝ่ายเทวดาพ่อแม่เห็นอาการของลูกอย่างนั้นก็สงสาร จึงมาเข้าฝันลูกว่า *"นั่นแหละลูกเอ๋ย เมื่อพ่อแม่ยังอยู่ก็ได้สอนเจ้านักหนาเรื่องการใช้เงินทอง เมื่อยามลำบากยากจน ใครเขาจะมานับถือ พูดจริงก็เป็นหลอกไปได้ ขอให้เจ้ารู้สึกตัวและทำตัวเสียใหม่ พ่อแม่จะช่วย"*

ในฝันนั้นเองทำให้ลูกเศรษฐีคิดได้ และเห็นความผิดพลาดของตนเองจึงรับปากกับเทวดาพ่อแม่ว่า *"ต่อไปจะเลิกความประพฤติแบบเดิม จะตั้งใจทำมาหากินเลี้ยงตัวให้มีเงินพอจะไม่ให้ใครมาดูถูกได้อีกต่อไป"*

เมื่อเทวดาพ่อแม่ได้รับคำสัญญาจากลูกเช่นนั้นแล้วก็พอใจเป็นยิ่งนัก ไม่มีครั้งใดจะชื่นใจเท่ากับเมื่อได้เห็นลูกกลับตนเป็นคนดี จึงบอกที่ซ่อนตุ่มเงินและตุ่มทองให้แก่ลูกสุดที่รัก

รุ่งเช้าลูกเศรษฐีจำความฝันได้แม่น ก็ไปขุดหาตุ่มเงินตุ่มทองตามที่เทวดาบอกไว้ ก็พบจริงดังฝัน ตั้งแต่นั้นมาก็เอาเงินทองในตุ่มทำทุนตั้งหน้าตั้งตาทำมาหากิน ไม่นานก็กลับฟื้นตัว พอมีฐานะขึ้นอีก ลูกเศรษฐียังจำวันที่เพื่อนฝูงเยาะเย้ยไม่เชื่อเรื่องเหยี่ยวโฉบไก่เอาไปเสียนั้นได้อย่างไม่มีวันลืม เพราะเวลานี้เพื่อนที่เคยเลิกคบกันไประหว่างตกยากก็เริ่มกลับมาหามาคบกันใหม่เพิ่มจำนวนขึ้นทุกวัน

วันหนึ่งลูกเศรษฐีเห็นได้โอกาสจึงชวนเพื่อนมากินเลี้ยงกันอีกเหมือนเมื่อยังร่ำรวยหนก่อน ว่าเป็นการรำลึกความหลัง เพื่อนฝูงต่างก็มากันพร้อมหน้าพร้อมตา

ขณะที่กินเลี้ยงกันอย่างครึกครื้นเฮฮาอยู่นั้น ลูกเศรษฐีได้นำมีดเหี้ยนๆ เล่มหนึ่งมาให้เพื่อนดู พลางพูดขึ้นว่า *"อัศจรรย์จริงๆ มีดเล่มนี้เพิ่งซื้อมายังใหม่ๆ อยู่แท้ๆ ทิ้งไว้คืนเดียวหนูมากัดเสียจนเหี้ยนหมด เหลือเท่านี้เอง"*

เพื่อนฝูงทั้งหลายได้ยินดังนั้น ก็รับคำเชื่อตามคำพูด บางคนก็พลอยประสมโรงพูดว่า *"จริงเหมือนเพื่อนว่า ไม่เก็บไว้ให้ดี หนูมันร้ายนัก*

กัดเอาเหี้ยนอย่างนั้นแหละ ของเราก็เคยโดนเหมือนกัน เหี้ยนเหมือนอย่างนี้ไม่มีผิด” ส่วนคนอื่นๆ อีกหลายคนก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่าเคยโดนหนูกัดมีดคนละเล่มสองเล่มอย่างเดียวกับมีดของลูกเศรษฐีนี่แหละ

ลูกเศรษฐีได้เห็นข้อพิสูจน์นั้นแล้วก็ตั้งเป็นหลักเกณฑ์ว่า *“ยามเมื่อเรายากจนคนดูถูก ถ้อยคำที่พูดไม่มีน้ำหนัก ถึงพูดความจริงก็ยังไม่มีคนเชื่อ แต่เมื่อยามมั่งมีเงินทอง จะพูดอย่างไร จริงหรือเท็จไม่สำคัญคนย่อมยอมรับเชื่อถือ”* หลักจากนั้นจึงเลิกคบกับเพื่อนไม่ดีเหล่านั้น

๔. **สะ** หมายถึง **สมชีวิตา** คือ*มีความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม*ตามฐานะของตน รู้จักพอใจ พอเพียง คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิตแต่พอดี มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้รายได้เหนือกว่ารายจ่าย มีการประหยัดเก็บไว้ ข้อนี้มักเป็นปัญหาของผู้คนทั่วไป เพราะมักไม่สามารถควบคุมรายจ่ายได้ โดยเฉพาะผู้ที่หลงใหลมัวเมาอยู่ในเรื่องของอบายมุขประเภทต่างๆ

เรื่องการใช้จ่ายทรัพย์ พระพุทธองค์กล่าวไว้ใน **อาทิตยสูตร** ซึ่งตรัสกับอนาถปิณฑิกเศรษฐี เรียกกันว่า **“โภคอาทิยะ”**

๑. *ใช้เลี้ยงตนเอง มารดาบิดา บุตร ภรรยา คนในปกครองให้เป็นสุข*

๒. *ใช้เลี้ยงมิตรสหาย*

๓. *ใช้ในการป้องกันภัยต่างๆ*

๔. *ทำพลีกรรม คือ*

ก. *ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ*

ข. *อติถิพลี ต้อนรับแขก*

ค. *ปุพพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ*

ง. *ราชพลี เสียภาษีอากร*

จ. *เทวตาพลี สักการะหรือทำบุญอุทิศสิ่งที่เคารพบูชาตามความเชื่อ*

๕. *อุปถัมภ์บำรุงแด่สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดี ปฏิบัติชอบ*

สำนวนนักเทศน์ มักใช้คำว่า **"ใช้หนี้เก่า ทิ้งลงน้ำ ให้กู้ ฝังลงดิน"** คือ

ใช้หนี้เก่า คือใช้เพื่อเป็นการตอบแทนบุพพการี ผู้อุปการคุณมาก่อน โดยเฉพาะมารดาบิดา ปู่ ตา ย่า ยาย เป็นต้น เหล่านี้คือบุคคลที่บุตรธิดา หลานจักต้องดูแล

ทิ้งลงน้ำ หมายถึงส่วนที่ใช้เลี้ยงชีวิตตนเอง เพราะหมดไป และเป็นค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ที่ต้องรับผิดชอบและสอดคล้องกับส่วนของ "รู้จักประมาณในการกินการใช้ หรือใช้ชีวิตอย่างเหมาะสม" นั่นเอง

ให้กู้ คือ ใช้เลี้ยงบุตรหลานของตน และสามารถหมายรวมถึงการทำบุญ การเสียภาษีต่างๆ ทั้งของรัฐและภาษีสังคม ซึ่งจะย้อนกลับมาเลี้ยงเราตอบแทนในภายหลัง

ฝังลงดิน คือ การเก็บออม ลงทุน หรือประกันต่างๆ เพราะชีวิตเป็นของไม่แน่นอน หากได้ทรัพย์มาจ่ายไปหมด ไม่มีเก็บออมไว้ เกิดกรณีฉุกเฉินขึ้นมาก็เกิดความยากลำบากต้องกู้ยืมเป็นหนี้เป็นสินกันได้ง่ายๆ อย่างที่เห็นกลุ่มข้าราชการ ที่มีการกู้ฉุกเฉิน (ฉ) ได้ง่ายๆ ทำให้ครูจำนวนมากมีหนี้สิน การเก็บออมจึงมีความสำคัญ

มีนิทานเรื่อง **"วิชาเศรษฐี"** เล่าต่อกันมาว่า พระเอกของเรื่องนี้เป็นอดีตนักบวช บวชเรียนมาพอสมควรจึงลาสิกขา มีนิสัยชอบรู้อยากเห็น ชอบศึกษาค้นคว้า นับเข้าในประเภทคนฉลาดได้คนหนึ่ง แล้วยังเป็นคนคุยเก่งคุยได้ทุกเรื่องสมกับเป็นนักเทศน์เก่าอีกด้วย แต่ว่าเป็นคนฐานะไม่ค่อยดีพอมีกินมีใช้ไปวันๆ เท่านั้น

วันหนึ่งนั่งทบทวนว่า ตนเองก็ลาสึกมานานแล้ว ยังไม่รวยสักที จึงคิดว่า *"เราน่าจะไปหากำนัน เพื่อเรียนรู้ความเป็นเศรษฐีกับกำนันเสียแล้ว เพราะกำนันเป็นคนรวยที่สุดในตำบลนั้น"* เมื่อคิดได้ดังนั้นก็ไปหากำนันเพื่อ

สมัครเรียนวิชาเศรษฐีทันที

ฝ่ายกำนันเห็นเขามาสมัครเรียนวิชาเศรษฐีด้วยก็ยินดีรับไว้ ด้วยเห็นว่าหน่วยก้านของเขาพอไปได้ ทั้งคำพูดคำจาก็ดูจะเป็นคนใช้ได้ แต่ตกลงกันว่าวิชานี้อาจจะไม่จบง่าย ๆ ต้องเรียนกันนานหน่อย ให้เขากินอยู่ในบ้านเลย ช่วยทำงานบ้านด้วยโดยไม่ต้องรับค่าจ้าง เขารับคำตามข้อเสนอ

เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้วเขาก็ถามกำนันว่า *“จะให้เริ่มเรียนได้เมื่อไร?”* กำนันบอกว่า *“เรียนกันวันนี้เลยก็แล้วกัน เพราะเป็นวันพฤหัสบดี อันเป็นวันครูอยู่แล้ว”* เขาดีใจมากจึงคุยกับกำนันอย่างถูกคอ

หลังจากนั้นก็พากันเดินเข้าไปในสวนซึ่งกำนันได้ปลูกผักปลูกหญ้าผลหมากรากไม้ ทั้งไม้ยืนต้น ไม้ล้มลุก พืชสมุนไพรต่าง ๆ มากมาย กำนันได้อธิบายประโยชน์ของแต่ละต้น ใช้ทำอย่างโน้นอย่างนี้

จนตกเย็น กำนันก็ให้คนจัดอาหารมาขึ้นโต๊ะ ส่วนมากก็อาหารดี ๆ ทั้งนั้น และมีหลายอย่างด้วยกัน เขาถามกำนันว่า *“จะเลี้ยงใคร จึงจัดอาหารมากมายอย่างนี้”*

กำนันตอบว่า *“ก็เลี้ยงเรานั่นหละ วันนี้ต้องรับลูกศิษย์เสียหน่อย”*

เขาคิดว่า *“อ้อ ..คนเป็นเศรษฐีนั้นจะต้องเลี้ยงกันด้วยอาหารดี ๆ โต๊ะใหญ่ ๆ อย่างนี้นี่เอง”*

พอถึงเวลากำนันก็ให้เขานั่งโต๊ะประจำที่ แล้วบอกให้ทานได้ เขาก็เริ่มลงมือตักข้าวใส่จาน แล้วก็เอื้อมมือไปหยิบขวดเหล้ายี่ห้อดีจะรินดื่ม กำนันก็จับมือเขาไว้ พลางพูดว่า

“เราชอบเหล้ามากหรือ?”

“ของโปรดทีเดียวครับ” เขาตอบ

“เป็นนักบวชเก่าไม่น่าดื่มเหล้าเลย และเออ ..เหล้านี่ ถ้าไม่กินจะตายไหม?”

“ไม่ตายครับ”

"ไม่ตาย แสดงว่าเหล้าไม่จำเป็นต่อร่างกายซิ?"

"ใช่ครับ"

"เหล้าเมื่อกินแล้วเมาไหม?"

"เมาครับ"

"เมาแล้วคุมสติไม่ได้ โวยวายเหมือนคนบ้าใช่ไหม?"

"ใช่ครับ"

"เธอชอบเป็นคนบ้าหรือคนดี?"

"ชอบเป็นคนดีครับ"

กำนันเลยสรุปว่า *"เมื่อเหล้าไม่จำเป็นต่อชีวิต ไม่กินก็ไม่ตาย แต่กินแล้วเมาทำให้เหมือนคนบ้า ก็อย่าไปกินมัน"* ว่าแล้วก็ให้คนยกขวดเหล้าไปเก็บเสีย เขามองตามอย่างเสียดาย

กำนันถามเขาไปเรื่อยๆ สิ่งใดที่ไม่จำเป็นต่อชีวิต ถึงไม่ได้กินก็ไม่ตายก็ให้ยกออกเก็บ เอาไว้เฉพาะที่จำเป็นต่อชีวิตต่อร่างกายจริงๆ คือข้าวและกับข้าวเพียง ๖ - ๗ จาน แล้วพูดว่า *"อาหารเหล่านี้จำเป็นต่อชีวิตจริงๆ เมื่อไม่กินร่างกายจะอยู่ไม่ได้ แต่มันมีมาก เราสองคนกินหมดไหม?"*

เขาตอบว่า *"ไม่หมดครับ"*

"ถ้าไม่หมด มันเหลือ จะเสียไหม ?"

"เสียครับ"

"เอ้า...ถ้าเสียอย่างนี้ก็เอาไว้กินสัก ๒ - ๓ อย่างก็พอ เอาของแห้ง ๆ เก็บไว้ก่อน มันไม่บูดไม่เสีย" ว่าแล้วก็ให้ยกเก็บอีก และลงมือรับประทาน

เมื่อทานอาหารกันเสร็จแล้ว กำนันก็ชวนเขาคุยต่อ เขาถามว่า *"เมื่อไรจะให้เรียนสักที"* กำนันตอบว่า *"เธอเรียนมาแล้ว ตั้งแต่เดินเข้าสวนจนกระทั่งอยู่ที่โต๊ะอาหารนั่นแหละ* **คนที่จะเป็นเศรษฐีได้นั้น ต้องเริ่มที่การกินก่อน ถ้ากินไม่เป็นก็เป็นเศรษฐีได้ยาก**"

กำนันพูดเท่านี้ เขาก็เข้าใจทันที พร้อมกับพูดเสริมว่า *"ที่คนเราส่วนมากจน ๆ กันก็เพราะกินไม่เป็น ไม่รู้จักกิน กินไม่เลือกเวลา ไม่เลือกว่าจำเป็น ไม่จำเป็นใช่มั้ยครับ?"*

กำนันตอบว่า *"ถูกต้องครับ"* แล้วก็ลุกไปเอากระบุงที่สานค้างไว้มาสานต่อ

เขาถามว่า *"ท่านครับ ที่บ้านท่านมีกระบุงมากมายก่ายกองแล้วจะสานไปทำไมอีก?"*

กำนันตอบว่า *"สานเอาไว้ขายเป็นรายได้พิเศษ คนเป็นเศรษฐีต้อง* ***รู้จักคุณค่าของเวลา ต้องขยันทำงานหารายได้พิเศษ*** *แม้จะเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็อย่าดูถูก เมื่อทำทุกวันก็ได้ทุกวัน ต้องใช้เวลาให้เป็น นั่งคุยกันเฉย ๆ มันเสียงานด้วย มือทำไปปากคุยไปได้ประโยชน์กว่า"*

เขาพยักหน้าเข้าใจและยอมจำนนต่อเหตุผลของกำนัน

พอมืดลง กำนันก็จุดตะเกียงทำงานไปคุยกันไป จนดึกได้เวลานอนก็ให้เข้านอนในห้องเดียวกัน แต่นอนคนละมุ้ง เมื่อเข้ามุ้งเสร็จเท่านั้น กำนันก็ดับตะเกียงทันที เขาจึงทักท้วงถามว่า *"รีบดับตะเกียงทำไมครับ ผมอยากจะคุยกับท่านต่ออยู่เลย"*

กำนันตอบว่า *"ที่รีบดับเพราะป้องกันไฟไหม้มุ้ง เพราะบางทีเราเผลอหลับไป หากมือเท้าป่ายไปถูกตะเกียงเข้า มันก็จะล้ม ไฟจะไหม้มุ้งไหม้บ้านเอาได้ อีกประการหนึ่งเป็น**การประหยัด**ด้วย การนอนคุยกันไม่จำเป็นต้องมีไฟ มืด ๆ ก็คุยได้ นี่ก็วิชาเศรษฐีที่เธอควรจำไว้* ***ต้องคอยประหยัดและมีสติอยู่ทุกเมื่อ"***

เมื่อกำนันเงียบเสียง เขาก็คิดว่ากำนันคนนี้เป็นคนรอบคอบจริง ๆ แต่ยังรู้ไม่เท่าเรา เราสิรู้มากกว่า นึกแล้วก็ทำตามที่รู้ทันที

กำนันได้ยินเสียงกุกกัก ๆ จากมุ้งข้าง ๆ จึงร้องทักว่า *"ทำอะไร นอนไม่หลับหรือ?"*

เขาตอบว่า *"ธรรมดาผ้าเขามีไว้เพื่อปกปิดร่างกายและอวัยวะที่ควรปกปิดในตอนกลางวันเพราะมีคนเห็น ตอนนี้ไม่มีใครเห็นแล้ว จะนุ่งมันทำไม ถอดเก็บไว้เสียมันจะได้ไม่ยับไม่เก่าง่ายๆ ใช้ได้นาน ทั้งไม่เหม็นสาบด้วย ผมคิดอย่างนี้ครับ จึงได้ถอดเสื้อกางเกงนอน"*

รุ่งขึ้น กำนันเรียกเขามาพบแต่เช้า แล้วบอกว่า ***"เธอเรียนจบหลักสูตรแล้ว เธอรู้มากกว่าฉันเสียอีก บางอย่างฉันยังไม่รู้และไม่เคยทำเลย เธอกลับรู้และเป็นความจริงเสียด้วย เธอรู้ทุกสิ่งทุกอย่างดี แต่เธอขาดอย่างเดียวคือไม่ทำตามที่เธอรู้เท่านั้นเอง รู้มากแต่ไม่ทำตามที่รู้หรือตามที่พูด มันจะเกิดประโยชน์อะไร เวลานี้เธอเรียนจบแล้ว เธอไปได้ จงจำไว้นะ วิชาเศรษฐีนั้นมีเคล็ดอยู่นิดเดียวเท่านั้นคือรู้แล้วต้องทำตามที่รู้ เท่านั้นแหละ"***

ส่วนปฏิบัติการฝ่ายละ ไม่กระทำ ควรหลีกหนีให้ไกล หรือนำออกไปจากนิสัยความเคยชินของตน ก็คือเรื่องของ**อบายมุข** ปากทาง หลุมบ่อแห่งความสูญเสีย นำมาซึ่งความฉิบหายนั่นเอง มีการขนานนามของ **"อบายมุข"** ว่า **"ผี"**

ผีที่หนึ่งชอบ**ดื่มสุรา**เป็นอาจิน ไม่ชอบกินข้าวปลาเป็นอาหาร
ผีที่สองชอบ**เที่ยว**ยามวิกาล ไม่รักบ้านรักลูกรักเมียตน
ผีที่สามชอบ**ดูการละเล่น** ไม่ละเว้นบาร์คลับละครโขน
ผีที่สี่**คบคนชั่ว**มั่วกับโจร หนีไม่พ้นอาญาตราแผ่นดิน
ผีที่ห้าชอบ**เล่นม้ากีฬาบัตร** **สารพัดถั่วโปไฮโลสิ้น**
ผีที่หก**เกียจคร้าน**การทำกิน มีทั้งสิ้นหกผีอัปรีย์เอย

ผีร้ายเหล่านี้ทุกคนต่างทราบดีว่าเป็นอย่างไร มีผลต่อทรัพย์สินร่างกาย ชื่อเสียง ชีวิต คุณธรรมอย่างไร แต่กระแสแห่งน้ำไหลลงสู่ที่ต่ำฉันใด จิตใจคนก็เช่นนั้น มักไหลไปสู่เบื้องต่ำ ความไม่ค่อยดีได้ง่ายเช่นเดียว

กัน จนปัจจุบันมีการรณรงค์ประกาศกำหนดเป็นวันงดสูบบุหรี่ เขตปลอดบุหรี่ หรือเป็นฤดูกาลเช่น “งดเหล้าเข้าพรรษา” หรือการปิดสถานที่บางประเภทในวันสำคัญทางศาสนา แม้จะมีเพียงน้อยนิด แต่ก็หมายถึงมีความพยายามกันอยู่บ้าง แต่ท่ามกลางกระแสที่ไหลเชี่ยวกราก อะไรๆ ก็ยากที่จะหยุดรั้งความไม่ดีอย่างอบายมุขได้ ยิ่งสังคมไทยของเราเป็นสังคมแห่งการเลียนแบบ ลอกลาย (โดยเฉพาะด้านไม่ค่อยจะดีนัก) และอยู่ภายใต้การช่วยประโคมโดยสื่อมวลชนทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างๆ อินเตอร์เน็ต อบายมุขต่างๆ เลยยิ่งกระพือประดุจไฟไหม้ป่า หรือไหม้ท้องทุ่งหน้าแล้ง

ผีร้ายเหล่านี้ประกอบด้วย

๑. ดื่มน้ำเมา เสพสิ่งเสพติดให้โทษ

๒. เที่ยวกลางคืน ชอบเที่ยว

๓. ชอบการละเล่น

๔. เล่นการพนัน

๕. คบคนชั่วเป็นมิตร

๖. เกียจคร้านการทำงาน

ประเทศไทยเรา อบายมุขเหล่านี้รัฐสามารถจัดเก็บภาษีในแต่ละปีได้มหาศาลเป็นหน้าตาของกรมสรรพสามิตในการแสดงผลงาน จะนำเสนอให้เห็นถึงจำนวนเงินที่เป็นรายได้จำนวนมากมาให้เห็น แต่อีกด้านของรายได้ของประเทศเหล่านี้ กลับทำลายอะไรอีกมากมายทั้งทรัพย์สิน สุขภาพอนามัย ชีวิต สังคม ครอบครัว และตัวประเทศชาติเอง

สถิติรายได้กรมสรรพสามิต (ฝ่ายสารสนเทศ ศูนย์สารสนเทศ กรมสรรพสามิต : ล้านบาท)

ประเภทของรายได้	ปี พ.ศ. ๒๕๔๔	ปี พ.ศ. ๒๕๔๕	ปี พ.ศ. ๒๕๔๖	ปี พ.ศ. ๒๕๔๗	ปี พ.ศ. ๒๕๔๘
ภาษียาสูบ	๓๒,๓๐๙.๘๖	๓๑,๖๙๖.๙๔	๓๓,๒๘๘.๘๖	๓๖,๓๒๕.๐๘	๓๘,๑๙๒.๖๑
ภาษีสุรา	๘,๙๓๒.๙๖	๒๒,๒๙๐.๑๗	๒๕.๖๗๖.๑๕	๒๖,๑๘๑.๔๗	๒๘,๖๑๙.๙๗
ภาษีเบียร์	๒๙,๙๙๐.๗๒	๓๑,๖๕๐.๓๓	๓๖.๙๘๖.๑๕	๔๒,๗๔๘.๖๒	๔๕,๔๘๒.๘๕
ภาษีเครื่องดื่ม	๘๑,๐๐๐.๒๖	๗,๗๔๘.๒๗	๘,๖๒๐.๕๒	๙,๓๔๙.๖๐	๑๐,๑๐๕.๗๑
ภาษีสถานบริการสนามม้า	๖๑.๗๕	๔๔.๖๗	๖๗.๖๖	๙๖.๙๕	๘๖.๔๕
ภาษีสถานบริการสนามกอล์ฟ	๒๔๕.๘๒	๒๖๘.๑๔	๒๙๘.๘๐	๓๓๑.๖๘	๓๗๒.๑๐
ภาษีไพ่	๕๘.๙๒	๖๐.๓๙	๖๔.๙๐	๔๓.๘๒	๗๔.๒๓
ภาษีไนท์คลับ ดิสโก้เทค			๓๗.๕๓	๘๒.๒๗	๙๒.๑๘
ภาษีสถานอาบอบนวด ฯ			๗๗.๙๔	๑๖๐.๙๙	๑๘๕.๓๑

ดื่มน้ำเมา ผีร้ายตัวแรกที่เข้าเบียดเบียนผู้คนตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน สร้างรายได้ให้กับบริษัทผู้ผลิต ตลอดพ่อค้ารายใหญ่รายย่อยมานักต่อนัก ยิ่งปัจจุบันเปิดเป็นนโยบายเลิกผูกขาด ยิ่งผลิตกันตั้งแต่รากหญ้าประเภท กระแช่ ยาดอง ถึงเหล้าโรง เบียร์ หรือเหล้าสียี่ห้อต่างๆ รวมถึงแบบนำเข้า อบายมุขข้อนี้ หมายรวมตั้งแต่บุหรี่ ยาเสพติดให้โทษทุกชนิด ของหมัก ของดองที่มำให้เกิดอาการมึนเมา ทำให้เสียสติ จนถึงเหล้า

ในอดีตกาล มีนายพรานป่าผู้หนึ่งชื่อว่า **สุระ** เป็นชาวแคว้นกาสีได้เข้าไปเพื่อล่าสัตว์ถึงป่าหิมพานต์ ในป่านั้น มีไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง ลำต้นตั้งตรง แตกกิ่งออกเป็นสามคาคบ ปรากฏเป็นโพรงใหญ่ขนาดเท่าตุ่ม และมีต้นไม้ เช่น มะขามป้อม และเถาพริกไทย ขึ้นล้อมรอบต้นไม้นั้น เมื่อฝนตกโพรงไม้ก็เต็มไปด้วยน้ำฝน เมื่อผลไม้สุกก็หลุดออกจากขั้ว ตกลงไปในโพรงนั้นและบริเวณใกล้ๆ มีข้าวสาลีเกิดขึ้นเอง บรรดานกทั้งหลายคาบเอารวงข้าวสาลีบินไปจับกินอยู่บนต้นไม้นั้น เมล็ดข้าวเปลือกก็ดี เมล็ดข้าวสารก็ดี หลุดหล่นลงไปในโพรงไม้ น้ำในโพรงนั้นถูกแสงแดดแผดเผา

ผ่านกาลเวลา ก็เกิดมีรส มีสีแดงๆ ขึ้นด้วยประการฉะนี้.

ในฤดูร้อน ลำธารต่างๆ แห้งขอด ทำให้ฝูงนกทั้งหลายต่างกระหายน้ำ ต่างบินมากินน้ำนั้น ก็มึนเมาพลัดตกลงไปที่โคนต้นไม้ ม่อยหลับไประยะหนึ่งแล้วส่งเสียงคูขันบินไปได้อย่างเดิม สัตว์ตัวไหนได้ดื่มน้ำในโพรงไม้ต่างมีอาการดุจเดียวกัน

พรานป่า **"สุระ"** ผ่านมาเห็นเช่นนั้นก็คิดว่า *"ถ้าน้ำนี้เป็นพิษ สัตว์เหล่านี้คงตาย แต่นี่มันหลับไปหน่อยหนึ่งแล้วก็บินไปได้ตามสบาย น้ำนี้คงไม่มีพิษ"* จึงทดลองดื่ม ก็เกิดมึนเมา และอยากจะกินเนื้อสัตว์ เขาจึงก่อไฟ แล้วฆ่านกที่พลัดตกไปที่โคนไม้ ย่างเนื้อกิน มือหนึ่งฟ้อนรำ มือหนึ่งถือเนื้อกัดกิน

ณ ที่ใกล้บริเวณนั้น มีดาบสรูปหนึ่งชื่อ **วรุณะ** นายพรานป่าหวังจะได้ชักชวนพระดาบสร่วมดื่มร่วมสนุกด้วยกัน จึงตักน้ำใส่กระบอกไม้ไผ่หิ้วไปกับนกย่าง ถึงบรรณศาลาแล้วกล่าวว่า "ท่านขอรับ จงลองดื่มน้ำนี้ดูเถิด" แล้วทั้งสองก็บริโภคเนื้อดื่มน้ำด้วยกัน ด้วยเหตุผลอย่างนี้ น้ำดื่มนั้นเลยเกิดมีชื่อว่า **"สุรา"** บ้าง **"วรุณี"** บ้าง เพราะนายพรานสุระและพระวรุณดาบส ค้นพบและร่วมสังสรรค์กันเป็นคนแรกนั่นเอง

เมื่อทั้งคู่เห็นผลของน้ำในโพรงไม้ว่าสามารถสร้างความบันเทิงใจได้ จึงคิดทำธุรกิจทันที จึงตักสุราใส่กระบอกไม้ไผ่จนเต็มหลายกระบอกพากันหาบไป จนถึงปัจจันตนคร ให้คนกราบทูลพระราชาว่า *"มีคนทำน้ำดื่มชนิดพิเศษมาขอเฝ้า"* เมื่อได้รับอนุญาต เขาจึงนำน้ำดื่มนั้นเข้าไปถวายพระราชาทรงเสวยไม่มากก็มึนเมา สนุกสนาน ติดใจ เสวยได้เพียงสองวันเท่านั้นก็หมด

ต่อมาพระราชาตรัสถามคนทั้งสองว่า *"น้ำชนิดนี้ มีอยู่ที่อื่นบ้างไหม?"*

เขาพากันกราบทูลว่า *"ขอเดชะ มีอยู่ พระเจ้าข้า"*

"อยู่ที่ไหน?"

"ที่ป่าหิมพานต์ พระเจ้าข้า"

พระราชาตรัสสั่งว่า *"ถ้าเช่นนั้นท่านทั้งสองจงไปเอามา"*

ทั้งสองจึงไปนำมา แล้วปรึกษากันว่า *"พวกเราไม่อาจเอามาบ่อยๆ ได้"* จึงกำหนดจัดทำเป็นส่วนผสมด้วยเปลือกของต้นไม้บ้าง ผลของมันบ้าง เมล็ดของมันบ้างมาใส่ปนลงเป็นเครื่องปรุงทุกอย่าง ปรุงสุราขึ้น ในพระนคร ชาวพระนครพากันดื่มสุราจนถึงความประมาทมัวเมา เลยยากจนเข็ญใจไปตามๆ กัน พระนครก็ได้เป็นเหมือนเมืองร้าง ด้วยเหตุนั้น คนทำน้ำดื่มทั้งสอง จึงหลบหนีออกจากพระนครนั้น ไปยังเมืองพาราณสี ให้ทหารกราบทูลพระราชาว่า *"คนทำน้ำดื่มมาเฝ้า"* พระเจ้าพาราณสีตรัสสั่งให้คนทั้งสองเข้าเฝ้า แล้วพระราชทานเสบียงแก่คนทั้งสองให้ช่วยกันปรุงสุราขึ้น แม้ในพระนครพาราณสีนั้นก็พินาศไปเช่นกัน

เขาทั้งสองจึงหนีออกจากเมืองนั้นไปเมืองสาเกต หนีออกจากเมืองสาเกตไปยังเมืองสาวัตถีซึ่ง**พระเจ้าสัพพมิตต์**เป็นกษัตริย์ ท้าวเธอทำการสงเคราะห์แก่คนทั้งสอง แล้วตรัสถามว่า *"พวกเจ้าต้องการสิ่งใดบ้างเพื่อปรุงน้ำให้เรา"* เมื่อทราบว่าต้องการรากไม้ แป้งข้าวสาลี และตุ่ม ก็ตรัสสั่งให้จัดการทุกอย่าง

พรานสุระ และวรุณดาบสทั้งสองปรุงสุราใส่ตุ่ม ๕๐๐ ใบตั้งไว้แล้ว ประสงค์จะป้องกันโดยเกรงว่าหนูจะรบกวนจึงผูกแมวไว้ข้างๆ ตุ่มใบละตัว แมวเหล่านั้น พากันดื่มสุราที่ไหลราดอยู่ข้างตุ่ม จนมึนเมาหลับไป พวกหนูมาแทะหู จมูก หนวด และหางแล้วพากันวิ่งหนีไป พวกคนสอดแหนมที่พระราชาส่งมาดู คิดว่าแมวดื่มสุราพากันตายหมด จึงไปกราบทูลให้พระราชาทรงทราบ พระเจ้าสัพพมิตต์ ทรงเห็นว่า ทั้งสอง ทำยาพิษ จึงรับสั่งให้ประหารชีวิตเป็นการด่วน คนทั้งสอง พร่ำทูลขอร้องว่า "ขอเดชะ ดื่มสุรามีรสอร่อย ไม่ใช่ยาพิษ แมวไม่ได้ตายเพียงหลับไปด้วยความมึนเท่านั้น

พระเจ้าข้า จะประหารพวกข้าก็ได้ แต่ขอให้รอเวลาสักพักหนึ่งก่อน"

พระราชาตรัสสั่งให้ประหารชีวิตคนทั้งสอง แล้วมีพระราชโองการให้ทำลายตุ่มเสีย ฝ่ายแมวทั้งหลาย เมื่อฤทธิ์สุราสร่างจางไป ก็ลุกขึ้นวิ่งเล่นได้ พวกราชบุรุษเห็นดังนั้น จึงกราบทูลให้พระราชาทรงทราบ พระราชาทรงพระดำริว่า *"ถ้าน้ำสุราเป็นพิษ แมวคงตาย ชะรอยจะมีรสอร่อย เราจะลองดื่มดู"*

แล้วตรัสสั่งให้ประดับตกแต่งพระนคร ให้สร้างมณฑปประดับตกแต่ง ยกเศวตฉัตรขึ้นที่หน้าพระลาน เสด็จแล้วประทับนั่งบนราชบัลลังก์ แวดล้อมด้วยหมู่อำมาตย์ มุขมนตรี จะเสวยสุรา

ขณะนั้น ท้าวสักกเทวราช ทรงตรวจดูสัตวโลกว่า *"ชนเหล่าไหนบ้างหนอ เป็นคนดี ไม่ประมาทในการบำรุงมารดาบิดา บำเพ็ญสุจริต ๓ ให้เต็มบริบูรณ์"* ทอดพระเนตรเห็นพระเจ้าสัพพมิตต์นั้น ประทับนั่ง เพื่อจะดื่มสุรา จึงทรงพระดำริว่า *"ถ้าพระเจ้าสัพพมิตต์ดื่มสุราไซร้ ชมพูทวีป จักพินาศฉิบหาย จักต้องแก้ไข โดยวิธีที่จะให้ท้าวเธองดดื่ม"* ว่าแล้วก็จำแลงเพศเป็นพราหมณ์ เสด็จมายืนอยู่ในอากาศ ณ เบื้องหน้าพระพักตร์พระเจ้าสัพพมิตต์ แล้วตรัสว่า *"ท่านทั้งหลายจงซื้อหม้อใบนี้"* พระเจ้าสัพพมิตตราช ทอดพระเนตรเห็นพราหมณ์จำแลง ยืนอยู่บนอากาศอย่างนั้น ทรงสงสัยว่าพราหมณ์นี้มาจากไหนกันหนอจึงตรัสถามว่า *"ท่านเป็นใคร เป็นเทวดาหรือเปล่า ทำไมจึงมีรัศมีดุจสายฟ้า สว่างไสวเหมือนพระจันทร์ มายืนเหาะ ร้องขายหม้ออยู่ แล้วหม้อมีประโยชน์อะไรบ้างเล่า"*

ท้าวสักกเทวราช จึงตรัสว่า *"หม้อใบนี้ไม่ใช่หม้อเนยใส ไม่ใช่หม้อน้ำมัน ไม่ใช่หม้อน้ำผึ้ง ไม่ใช่หม้อธรรมดา เป็นหม้อพิเศษ แต่มีโทษมากท่านจงฟัง*

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วเดินโซเซตกลงไปยังบ่อ ถ้ำ หลุมน้ำครำ และหลุมโสโครก บริโภคของที่ไม่ควรบริโภค

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วไม่มีกฎเกณฑ์ในใจเที่ยวหย่ำเปไป เหมือนโคกินกากสุรา เป็นเหมือนขาดที่พักพิง ย่อมฟ้อนรำได้ ขับร้องได้

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วแก้ผ้าเปลือยกาย เที่ยวไปตามตรอกตามถนน ในบ้านเหมือนชีเปลือย มีจิตลุ่มหลง นอนตื่นสาย

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วลุกขึ้นโซเซ โคลงศีรษะและยกแขนขึ้นร่ายรำ เหมือนรูปหุ่นไม้

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วนอนจนถูกไฟไหม้และกินอาหารที่เหลือเดนสุนัขได้ ย่อมถึงการถูกจองจำถูกฆ่า และความเสื่อมแห่งโภคะ

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วพูดคำที่ไม่ควรพูด นั่งพร่ำในที่ประชุมปราศจากผ้าผ่อน เลอะเทอะ นอนจมอยู่ในอาเจียนของตน มีแต่เรื่องฉิบหาย

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้ววางมาดเป็นคนสำคัญ นัยน์ตาขุ่นขวาง เข้าใจว่าบ้านเมืองเป็นของเราคนเดียว พระราชาแม้มีมหาสมุทร ๔ เป็นขอบขัณฑสีมา ก็ไม่เสมอเรา

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วถือตัวจัด ก่อการทะเลาะวิวาท ยุยงส่อเสียด มีผิวพรรณน่าเกลียด เปลือยกายวิ่งไป อยู่อย่างนักเลงเก่า ท่านจงซื้อหม้อใบนี้ ซึ่งเต็มไปด้วยน้ำชนิดนั้น น้ำชนิดนี้ ทำตระกูลทั้งหลายในโลกนี้ อันมั่งคั่งบริบูรณ์ มีเงินทองตั้งหลายพันให้ขาดทายาทได้

ข้าวเปลือก ทรัพย์สิน เงินทอง ไร่ นา โค กระบือ ในสกุลใดย่อมพินาศไป ตระกูลที่มั่งมีทั้งหลายขาดสูญไป เพราะบุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วเป็นคนหยาบช้า ด่ามารดาบิดาได้ แม้ถึงเป็นพ่อผัวก็พึงหยอกลูกสะใภ้ได้

ผู้หญิงได้ดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วกลายเป็นคนกักขพะหยาบช้า ด่าพ่อผัว แม่ผัว และสามีได้ แม้เป็นทาสเป็นคนใช้ พึงรับเป็นสามีของตนได้

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วฆ่าสมณะ หรือพราหมณ์ผู้ตั้งอยู่ในธรรมได้ พึงไปสู่อบายเพราะกรรมนั้นเป็นเหตุ

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วประพฤติทุจริตทางกาย ทางวาจา หรือทางใจได้ ย่อมไปสู่นรกเพราะประพฤติทุจริต

ชนทั้งหลายแม้จะยอมสละเงินเป็นอันมาก มาอ้อนวอนบุรุษใด ซึ่งไม่เคยดื่มสุรา ให้พูดเท็จ ย่อมไม่ได้ บุรุษนั้นครั้นดื่มสุราแล้วย่อมพูดเหลาะแหละเหลวไหลได้

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วถึงจะเคยมีความละอายใจอยู่ ก็ย่อมจะทำความไม่ละอายให้ปรากฏได้ ถึงแม้จะเป็นคนมีปัญญาก็อดพูดมากไม่ได้

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วนอนคนเดียวไม่มีเพื่อน คล้ายลูกสุกรนอนเดียวดาย ด้วยชาติกำเนิดอันต่ำ อดข้าวปลาอาหาร ย่อมเข้าถึงการนอนเป็นทุกข์อยู่กับแผ่นดิน สิ้นสง่าราศรี และต้องครหานินทา

บุคคลดื่มน้ำในหม้อนี้แล้วย่อมนอนคอตกเหมือนโคที่ถูกลงปฏักฉะนั้น

มนุษย์ทั้งหลาย ย่อมเว้นจากการดื่มน้ำอันเปรียบด้วยงูมีพิษร้าย โอรสของท้าวอันธกเวณฑะ ดื่มสุราแล้ว พาหญิงไปบำเรออยู่ที่ริมฝั่งสมุทร ประหารกันและกันด้วยสาก”

พระเจ้าสัพพมิตต์ ทรงสดับฟังก็ทรงทราบโทษของสุรา กล่าวด้วยอาการดีพระทัยว่า “*ท่านมิใช่เป็นเทวดา หรือมารดาของข้าพเจ้า เป็นคนชนิดใดกันแน่ ทำไมจึงมุ่งเกื้อกูลอนุเคราะห์ปรารถนาประโยชน์แก่ข้าพเจ้าอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าจักกระทำตามถ้อยคำของท่าน*

ข้าพเจ้าจักให้บ้านส่วยห้าตำบล ทาสีหนึ่งร้อย โคเจ็ดร้อย และรถเทียมด้วยม้าอาชาไนยสิบคันเหล่านี้แก่ท่าน ขอท่านผู้ปรารถนาประโยชน์จงเป็นอาจารย์ของข้าพเจ้าเถิด”

ท้าวสักกเทวราช ทรงแสดงอัตภาพของเทพยดาให้พระเจ้าสัพพมิตต์ทรงรู้จัก จึงประทับยืนบนอากาศว่า “*ดูก่อนพระราชา ทาสี บ้าน*

ส่วย โค และรถอันเทียมด้วยม้าอาชาไนย จงเป็นของพระองค์ตามเดิมเถิด เราเป็นท้าวสักกะจอมเทพของชาวไตรทิพย์

พระองค์จงเสวยพระกระยาหาร เนยใส และข้าวปายาส พึงเสวยขนมกุมมาสอันโอชารส ดูก่อนพระองค์ผู้เป็นจอมประชาชน พระองค์จงทรงยินดีในธรรม ใครๆ ไม่ติเตียนด้วยอาการอย่างนี้แล้ว จงเข้าถึงสวรรคสถาน" แล้วเสด็จไปยังสถานวิมานของพระองค์ทันที

ฝ่ายพระเจ้าสัพพมิตต์ก็ไม่ทรงดื่มสุรา ตรัสสั่งให้ทำลายภาชนะสุราสิ้น แล้วทรงสมาทานศีล บริจาคทาน ได้เป็นผู้มีสวรรค์เป็นที่ไปในเบื้องหน้า (กุมภชาดก)

นี่คือชาดกสาธกขึ้นเป็นที่มาของ **"สุรา"** ที่ผู้สนใจสนกันเป็นอันมากจนสามารถเก็บภาษีได้มากมาย แต่ผลร้ายหรือผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นกลับไม่ค่อยจะได้กล่าวถึงกันสักเท่าไร พระพุทธองค์ผู้ทรงชี้ทางบรรเทาทุกข์และชี้สุขเกษมศานต์ ได้ชี้โทษแห่งสุราไว้ดังนี้ คือ

๑. ทรัพย์หมดไปๆ เห็นชัดๆ
๒. ก่อการทะเลาะวิวาท
๓. เป็นบ่อเกิดแห่งโรค
๔. เสียเกียรติเสียชื่อเสียง
๕. ทำให้ไม่รู้จักอาย
๖. ทอนกำลังปัญญา

ไม่ต้องอธิบายอะไรอีกแล้วถึงภัยร้ายจากสุรา และรวมถึงยาเสพติดทุกชนิดในเครือข่ายเดียวกันนี้ เพราะทุกอย่างแจ้งชัดทุกประการ ยกเว้นผู้ถูกทายาทอสูรร้ายเข้าสิงสู่ในจิตใจไม่เหลือพื้นที่ให้ความดีงามเข้าครอบครองที่จะต้องเถียงถึงคุณประโยชน์ของสุรา เบียร์ว่าเป็นเครื่องช่วยหัวใจ เป็นกระสายยา หรือดื่มแค่นิดเดียวไม่เป็นไร

เมื่อเห็นโทษอย่างนี้ ผู้ใฝ่ดี อยากรักษามรดกของตระกูลมิให้สูญเปล่าไปเสีย พึงหลีกเลี่ยงจากสุราเสียให้ไกลๆ ซึ่งหมายร่วมถึงสิ่งเสพติดประเภทอื่นๆ ที่อยู่ในเครือข่ายของมึนเมาอันทำให้เกิดการเสียสติ ขาดสติ หรือพร่องสติด้วย

ผีร้ายตัวที่ ๒ คือ **ชอบเที่ยวกลางคืน** คือแหล่งบันเทิงเริงรมย์ประเภทต่างๆ เช่น ผับ คลับ บาร์ คาราโอเกะ ดิสโก้เทค โรงน้ำชา อาบอบนวด โสเภณี เป็นต้น สถานที่เหล่านี้ยังเต็มไปด้วยเหล้า เบียร์ บุหรี่ ยาบ้า ยาอี ยาเค ยาเสพติดอื่นๆ นำไปสู่การมั่วสุมทางเพศต่อไป

พระพุทธองค์แสดงโทษไว้ ๖ ประการคือ

๑. ชื่อว่าไม่รักษาตัว

๒. ชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย (กรณีที่เป็นผู้ชาย)

๓. ชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ เสียทรัพย์สิน

๔. เป็นที่ระแวงสงสัย

๕. เป็นเป้าให้เขาใส่ความหรือข่าวลือ

๖. เป็นทางมาของเรื่องเดือดร้อนเป็นอันมาก

ผีตัวต่อไป คือ **ชอบดูการละเล่น** ชอบสนุกสนานกับการเล่นต่างๆ ไม่เป็นอันกินอันนอน ไม่ได้เล่าไม่ได้เรียน เช่นดนตรี ฟ้อนรำ ติดเกมส์ ติดอินเตอร์เน็ต ติดเซ็กส์ เป็นต้น จะเห็นได้ชัดสำหรับเด็กๆ เยาวชนในยุคปัจจุบันนี้ที่มีร้านเกมส์คอมพิวเตอร์ ผีตัวนี้มุ่งไปถึงการใช้เวลาอย่างไร้สาระไร้แก่นสาร ไม่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพของตนในเชิงสร้างสรรค์ สูญเสียโอกาสในการพัฒนาตนเอง แล้วกลับเป็นการทำลายตัวเอง เสียทั้งสุขภาพกาย ทั้งสุขภาพจิต ตลอดถึงทรัพย์สิน เป็นการฆ่าเวลาของตนโดยใช่เหตุ และมุ่งเอาหมายถึงการเล่นที่มากเกินไป หากเป็นการพักผ่อนชั่วขณะ ก็คงไม่ถึงกับเป็นอบายมุข

ชอบการพนัน คือผีร้ายตัวถัดมา เป็นพวกชอบลาภลอย แต่บ่อยครั้งที่เป็นลอยไปแบบไม่ลอยมา คือเสียมากกว่าได้ ผีตัวนี้มีตั้งแต่เล่นหวยใต้ดิน บนดิน หวยออมสิน หวยกองฉลาก พนันบอล บ่อนเล็ก บ่อนใหญ่ ถึงคาสิโน เมืองไทยเราแม้ไม่อนุญาตให้เล่นการพนันกันอย่างเป็นทางการ และมักถูกคัดค้านจากหลายๆ ฝ่ายเมื่อจะมีการเปิดบ่อนอย่างเสรี แต่การพนันในรูปแบบของการแอบแฝงหรือแอบเล่นมีกันอยู่ทั่วไป ไม่ว่าตามบ้านหรือตามงานต่างๆ โดยเฉพาะงานศพ ไม่ว่าเหนือ กลาง ใต้ ตะวันออก ตะวันตก อีสานก็พบกันอยู่ทั่วไป บางพื้นที่มีการเหมางานศพประวิงเวลาว่าอย่าเพิ่งรีบเผา เรียกว่าเอาศพไว้เพื่อให้เล่นการพนันกันก่อนก็ยังมี ต่อไปอาจมีการตกเขียวศพก็เป็นได้ คือ เมื่อญาติใครจะตาย จะมีเจ้า (มือ) นายบ่อนมาติดต่อขอให้ตั้งศพหลายๆ วันพร้อมทั้งออกค่าใช้จ่ายให้เรียบร้อย เป็นต้น

ภัยร้ายของการพนันตามพุทธทัศน์ มี

๑. เมื่อชนะย่อมก่อเวร

๒. เมื่อแพ้ก็เสียดายทรัพย์ที่เสียไป

๓. ทรัพย์หมดไปๆ เห็นชัดๆ

๔. เข้าที่ประชุม เขาไม่เชื่อถือถ้อยคำ

๕. เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง

๖. ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ที่จะหาคู่ครองให้ลูกของเขา เพราะเห็นว่าจะเลี้ยงลูกเมียไม่ไหว

ผีตัวต่อไปที่ถือว่าร้ายแรงที่สุดคือ **ผีคบคนชั่ว** พระพุทธเจ้า ตรัสเป็นพุทธภาษิตว่า **"คบคนเช่นไร เป็นคนเช่นนั้น"** ภาษิตไทย กล่าวไว้ว่า **"คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล"** เพราะการเข้าไปคบ คลุกคลีกับคนไม่ดี โอกาสในการติดพฤติกรรมไม่ดีจากเขามาเป็นเรื่องง่าย น้ำไหลไปสู่ที่ต่ำได้ง่ายฉันใด จิตใจของคนเราก็ง่ายใน

การซึมซับรับรู้ในเรื่องไม่ดีได้ง่ายฉันนั้น เช่นกัน

ลักษณะของคนชั่วคือ ชอบเล่นการพนัน เป็นคนสำส่อนทางเพศ ชอบดื่มเหล้า ดื่มเบียร์ หรือยาเสพติดต่างๆ เป็นคนขี้โกง หลอกลวง ทำตัวเป็นนักเลง เกเร ทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกัน คนขี้เกียจในการทำการงาน เป็นต้น

ผีตัวสุดท้าย คือ **ผีเกียจคร้านการงาน** ผีขี้เกียจเข้าสิงใครเมื่อไร คนนั้นจะไม่อยากทำการงานต่างๆ เป็นคนเหลวไหล มีข้ออ้างสารพัดในการไม่ทำงาน อ้างร้อน อ้างหนาว อ้างเช้า อ้างค่ำ อ้างหิว อ้างอิ่ม อ้างป่วย ปวดหัวตัวร้อน อาจเรียกได้ว่า "ป่วยการเมือง" ไม่ทำงานทำการ การงานก็คั่งค้าง ไม่รีบสะสางก็กลายเป็นดินพอกหางหมู

เหล่านี้คือผีร้ายอบายมุขที่ทั้งชาวพุทธและไม่พุทธทั้งหลายควรหลีกเลี่ยงห่างไกล ไม่หลงใหลเข้าไปสัมผัสให้ติดเป็นนิสัย

สิ่งที่ควรระวังอีกประเด็นคือ **การเลือกคู่ครอง** เพราะคู่ครองมีส่วนในการรักษา ทำให้เกิดหรือสูญหายของทรัพย์สมบัติได้มากเช่นเดียวกัน สมัยก่อนพ่อแม่เข้ามามีบทบาทในการเลือกคู่ครองให้บุตรธิดา แต่สมัยใหม่ใครก็ไม่ยอมรับและยังอ้างว่า **"คลุมถุงชน"** เพราะต้องการเลือกคู่ด้วยตนเอง เรียกว่าอยากรับผิดชอบชีวิตด้วยตนเอง ซึ่งที่สุขสมใจก็มาก ที่เลือกคู่ผิดต้องระทมทุกข์ เสียอะไรไปมากมายก็มี อย่างไรก็ตาม การเลือกคู่ครองจึงต้องดูกันให้ถ้วนถี่ **"ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่ ดูให้แน่ต้องดูถึงยาย"** เป็นต้น ถ้าหากฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายเลือกก็เช่นเดียวกันสืบประวัติดูกันเสียบ้างไม่ใช่ว่าหน้าตาถูกใจ ก็ตกลงกันแล้ว เพราะเมื่อเข้าสู่ตระกูลแล้วเกิดปัญหาขึ้นมามากนักต่อนักแล้ว ใน**ปราภวสูตร** พระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ ได้กล่าวถึงเหตุแห่งความเสื่อมประการที่ ๑๑ คือ **คนใดตั้งหญิงนักเลงสุรุ่ยสุร่าย หรือแม้ชาย เช่นนั้นไว้ในความเป็นใหญ่**

เมื่อท่านลาจาก ทำบุญอุทิศให้

หน้าที่ของบุตรธิดาประการต่อไป เป็นพันธสัญญาเมื่อคราลาจากชนิดไม่สามารถพบหน้าตาตัวตนกันได้อีก คือยามที่ตายจากกัน โดยหลักการที่ตายกันตามอายุ ลูกหลานผู้ยังอยู่ต้องทำบุญอุทิศไปให้ท่าน ทั้งกระบวนการฌาปนกิจ หรือครบรอบวาระต่างๆ หรือตามประเพณีนิยม

สาระแห่งการทำบุญอุทิศแด่บุพพการีนี้ คงเป็นการแสดงความดีความสุขที่ลูกหลานได้ประพฤติปฏิบัติแล้ว ลูกหลานมีความสมัครสมานสามัคคี มาทำโดยพร้อมเพรียงกัน หากท่านยังมีชีวิตอยู่มานั่งเป็นประธานท่านคงมีความปีติยินดี มีความพอใจในความดีงาม ความสมัครสมานสามัคคีของลูกหลาน เมื่อท่านจากไป มีโกฐขี่เถ้า โกฐกระดูกหรือรูปภาพเป็นสัญญลักษณ์แทนร่างกายให้ลูกหลานได้มาระลึกนึกถึงพระคุณที่ท่านได้กระทำไว้แต่กาลก่อน เราจึงไม่เคยได้ยินคำว่าอุทิศบาปไปให้ผู้ล่วงลับเพราะแม้อุทิศไปแล้ว ท่านจะไม่รับก็ได้ ดังนั้นในการทำบุญต่างๆ จึงควรงดเว้นจากบาปทั้งปวงที่จะทำให้ดวงจิต ดวงวิญญาณของท่านเศร้าหมองได้ เช่น การมีงานเลี้ยงที่ทำลายชีวิตสัตว์อื่นอีกเป็นจำนวนมาก มีการเล่นการพนัน ดื่มน้ำเมาต่างๆ เป็นต้น แต่ควรชักชวนกันทำวัตรสวดมนต์ทำสมาธิ แผ่เมตตา

สมัยนี้ ลูกๆ ชิงล่วงหน้าตายจากโลกนี้ไปก่อนพ่อแม่มากต่อมากเป็นการตายแบบลัดคิว เนื่องจากอุบัติเหตุ หรือโรคเอดส์ โรคติดเพศที่ร้ายแรงของสังคมยุคนี้ รวมถึงการตายเพราะยาเสพติดทั้งในฐานะผู้ค้าและผู้เสพ ซึ่งอาจจะถูกวิสามัญฆาตกรรม หรือถูกฆ่าตัดตอนได้อย่างง่ายๆ พ่อแม่ต้องมานั่งร้องไห้ ทำศพให้กันเป็นทิวแถว หรือกรณีอื่นที่เด็กดีๆ ตายเพราะคนชั่วที่ยังลอยนวลในสังคมก็มีให้เห็นเป็นข่าวอยู่เสมอๆ เช่นถูกข่มขืน หรือถูกลูกหลงเวลาเด็กวัยรุ่นยกพวกตีกัน เป็นต้น

ชักนำท่านสู่ทางธรรม

จากพุทธโอวาทที่ว่า **...บุตรคนใดยังมารดาบิดาผู้ไม่มีศรัทธาให้สมาทานตั้งมั่นในศรัทธาสัมปทา ยังมารดาบิดาผู้ทุศีล ให้สมาทานตั้งมั่นในศีลสัมปทา ยังมารดาบิดาผู้มีความตระหนี่ให้สมาทานตั้งมั่นในจาคสัมปทา ยังมารดาบิดาทรามปัญญา ให้สมาทานตั้งมั่นในปัญญาสัมปทา ดูกรภิกษุทั้งหลาย ด้วยเหตุมีประมาณเท่านี้แล การกระทำอย่างนั้นย่อมชื่อว่าอันบุตรนั้นทำแล้ว และทำตอบแทนแล้ว...**

พระสารีบุตร อัครสาวกผู้มากด้วยกตัญญุตากตเวทิตา เมื่อจะนิพพาน ได้ไปทูลลาพระพุทธเจ้า พระองค์ถามว่า *"สารีบุตร เธอจักไปนิพพานที่ไหน"*

"ที่บ้านเกิด พระพุทธเจ้าข้า"

พระพุทธองค์จึงให้พระสารีบุตรได้แสดงธรรมให้แก่พระภิกษุเป็นครั้งสุดท้าย พระสารีบุตร พระจุนทะ และพระบริวาร เดินทางสู่หมู่บ้านอุปติสสะ เมืองนาลันทา แคว้นมคธ ขณะที่พักเหนื่อยกันอยู่ที่ใต้ต้นไทรทางเข้าบ้าน ได้พบกับอุปเรวตะผู้เป็นหลานชาย จึงถามว่า *"ย่าของเจ้าอยู่ในเรือนหรือ เจ้าจงไปบอกว่าเรามา และเมื่อเขาถามว่าเพราะเหตุไร จงบอกว่าได้ยินว่า ท่านจะพักอยู่ในบ้านนี้วันเดียว จงจัดห้องน้อยที่เราเกิด และจัดที่อยู่สำหรับภิกษุ ๕๐๐ รูปด้วย"*

อุปเรวตะ รีบวิ่งกลับเข้าบ้านในฐานะผู้มีสารสำคัญแจ้งให้ย่าทราบ *"ย่า จ๋า ลุงฉันมาแล้ว"*

นางสารี ได้ยินข่าวลูกชาย *"เดี๋ยวนี้อยู่ที่ไหนล่ะ"*

"อยู่ใกล้ประตูบ้าน มีภิกษุ ๕๐๐ รูปมาด้วย" แล้วแจ้งความประสงค์ของพระเถระให้ทราบ

นางสารีผู้มารดา คิดว่า *"ทำไมหนอจึงต้องสั่งให้จัดสถานที่อยู่สำหรับภิกษุถึงเพียงนั้น เขาบวชเมื่อหนุ่ม คงอยากสึกเป็นคฤหัสถ์เมื่อแก่"*

จึงให้จัดห้องที่เกิด ให้ทำที่อยู่สำหรับภิกษุ ๕๐๐ รูป จุดประทีปไว้ต้อนรับพระเถระ

นางสารี แม้บุตรชายออกบวชเป็นถึงเอกอัครสาวกของพระมหาศาสดา แต่หาได้ศรัทธาในศาสนาของลูกชายไม่ ยังคงมีความเชื่อมั่นศรัทธาในลัทธิเดิมคือพระพรหมเช่นเดิม ซ้ำยังมีความไม่พอใจในการออกบวชของคนในตระกูลแถมเข้าไปอีกประเด็น จึงยิ่งไม่ศรัทธาหมู่พระภิกษุในพุทธศาสนา

เมื่อพระสารีบุตรเข้าบ้าน ได้ทักทายกันเรียบร้อย นางยืนพิงประตูดูพระลูกชายอยู่ห่างๆ ขณะนั้น ท้าวมหาราชทั้ง ๔ คือ ท้าวธตรฐ ท้าววิรูปักข์ ท้าววิรุฬหก และท้าวเวชสุวรรณ ผู้เป็นเจ้าแห่งสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา เมื่อทราบข่าวจากพระญาณว่าพระสารีบุตร กำลังป่วยอยู่ที่ห้องนอนในบ้าน จึงพากันลงมาเพื่อถวายการรักษา แต่พระเถระหาได้รับไม่ ต่อมาท้าวสักกเทวราช ท้าวสุยามา ท้าวสันดุสิต ท้าวสุนิมมิตะ ท้าวปรมินมิตวสวัตดี ซึ่งเป็นเจ้าแห่งสวรรค์ชั้นต่างๆ ต่อด้วยท้าวมหาพรหม ต่างมาเยี่ยมอาการป่วยของพระเถระด้วยความห่วงใยและด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

นางสารีเห็นการเข้าออกในห้องพระลูกชายของบรรดาท้าวต่างๆ ด้วยวิธีการไม่ปกติอย่างคนธรรมดา มีรัศมีเปล่งปลั่งงดงาม มาแล้วก็ไหว้พระลูกชายแล้วก็จากไป จึงเข้าไปหาพระลูกชายเพื่อดูว่าเป็นอย่างไร ปากบอกว่ามาเยี่ยมแล้ว ถามว่า *"อุปติสสะ พวกเหล่านั้นเป็นใครกัน"*

พระเถระตอบว่า *"ท้าวมหาราชทั้ง ๔ อุบาสิกา"*

"เจ้าเป็นใหญ่กว่าท้าวมหาราชทั้ง ๔ หรือ"

"อุบาสิกา ท้าวมหาราชเหล่านั้นก็เหมือนคนวัด ทรงถือพระขรรค์อารักขาพระศาสดา ตั้งแต่พระศาสดาของเราทรงถือปฏิสนธิ"

"ครั้นท้าวมหาราชเหล่านั้นกลับไปแล้ว ใครมาอีกล่ะลูก"

"ท้าวสักกเทวราช"

"เจ้าเป็นใหญ่กว่าท้าวสักกเทวราชหรือลูก"

"อุบาสิกา ท้าวสักกะนั้นก็เหมือนสามเณรถือของ เมื่อพระศาสดาของเราลงจากดาวดึงส์ ก็ทรงถือบาตรและจีวรลงมา"

"ท้าวสักกะนั้นเสด็จกลับแล้ว ใครสว่างจ้ามาล่ะลูก"

"อุบาสิกา ผู้นั้นคือ ท้าวมหาพรหม ชั้นสุทธาวาส เป็นทั้งผู้มีบุญคุณทั้งครูของแม่"

"เจ้ายังเป็นใหญ่กว่าท้าวมหาพรหมอีกหรือ"

"อุบาสิกา ได้ยินว่า ในวันที่พระศาสดาของเราประสูติ ท้าวมหาพรหมทั้ง ๔ ใช้ข่ายทองมารับพระมหาบุรุษ"

นางพราหมณีคิดว่า *"บุตรของเรายังมีอานุภาพถึงเพียงนี้ พระผู้มีพระภาคเจ้าศาสดาของบุตรเรา จะมีอนุภาพสักเพียงไหน"* ปีติได้เกิดขึ้นแผ่ไปทั่วเรือนร่างอย่างฉับพลัน

พระเถระคิดว่า มารดาเกิดปีติโสมนัส บัดนี้เป็นเวลาเหมาะที่จะแสดงธรรมจึงกล่าวว่า *"ท่านมหาอุบาสิกา สมัยพระศาสดาของเราประสูติ ออกมหาภิเนษกรมณ์ตรัสรู้ และประกาศพระธรรมจักร หมื่นโลกธาตุก็หวั่นไหว ขึ้นชื่อว่าผู้เสมอด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติญาณทัสสนะไม่มี"* แล้วกล่าวพระธรรมเทศนาอันประกอบด้วยพระพุทธคุณอย่างพิสดาร เวลาจบพระธรรมเทศนา นางพราหมณีก็ดำรงอยู่ในโสดาปัตติผล

นางกล่าวว่า *"พ่ออุปติสสะ เหตุไร เจ้าจึงได้กระทำอย่างนี้ล่ะลูก เจ้าไม่ให้อมตธรรมแก่แม่ ถึงเวลานี้ถึงค่อยมา"*

พระเถระคิดว่า *"บัดนี้ค่าน้ำนมข้าวป้อนที่นางสารีพราหมณีมารดาของเราให้ไว้ได้รับชดใช้แล้ว"* จากนั้นประชุมสงฆ์ กล่าวขอขมาโทษและดับขันธปรินิพพาน

ท่านพระจุนทะถือบาตรและจีวรและผ้าห่อพระธาตุไปยังพระเชตวัน ให้พระอานนทเถระเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงถือผ้ากรองน้ำห่อพระธาตุกล่าวคุณของพระเถระด้วยคาถา ๕๐๐ คาถา โปรดให้สร้างพระธาตุเจดีย์

อีกเรื่อง ในอดีตกาล ในกรุงพาราณสี มีคฤหบดีคนหนึ่งเมื่อบิดาเสียชีวิตไปด้วยความเสียใจที่ยังไม่ได้ตอบแทนคุณเท่าไร ร้องห่มร้องไห้ นัยน์ตาแดง คร่ำครวญ อยู่เชิงตะกอน ไม่ยอมกิน ไม่ยอมทำการงาน บุตรชายของเขาชื่อ **"สุชาติ"** แม้ยังเป็นเด็ก แต่เป็นคนมีปัญญา จึงคิดหาอุบายช่วยบิดา

วันหนึ่ง เห็นโคตายอยู่นอกเมือง จึงเอาหญ้า น้ำมาวางไว้หน้าโคที่ตาย แล้วบอกว่า *"เจ้าจงกินหญ้าเสีย จงดื่มน้ำเสีย"* คนผ่านไปผ่านมาเห็นเข้า ต่างกล่าวว่า สงสัยว่าจะบ้าไปเสียแล้ว จึงไปบอกแก่บิดาของเขา ว่า *"สุชาติเป็นบ้าเสียแล้ว บังคับให้โคที่ตายแล้วดื่มน้ำ กินหญ้า ไม่พูดไม่จาอย่างอื่น"*

บิดาเมื่อได้ฟังข่าวของบุตรชาย ก็คลายจากความโศก รีบวิ่งไปหาบุตรชาย พลางกล่าวว่า *"สุชาติ เจ้าเป็นคนฉลาดมิใช่หรือ แล้วทำไมจึงเอาหญ้า เอาน้ำให้โคตายเล่า"*

เมื่อสุชาติได้ยินดังนั้น จึงกล่าวกับบิดาว่า *"โคตัวนี้ยังมีหัว มีตัว มีหาง มีอวัยวะทุกอย่างครบ ผมคิดว่ามันคงจะลุกขึ้นกินหญ้าได้ ส่วนคุณปู่ ศีรษะ มือ เท้า ร่างกายของท่านไม่มีแล้ว พ่อเผาไปแล้ว แต่พ่อมานั่งร้องไห้หน้ากองขี้เถ้า กองกระดูก ไม่ยิ่งไปกว่าผมหรือครับ"*

บิดาจึงเข้าใจว่า สาเหตุที่สุชาติทำอย่างนี้เพราะต้องการให้ตนได้คิด จึงกลับมาบริโภคอาหาร เลิกร้องไห้ แต่ตั้งใจทำงานนั่นเอง...

ในสมัยราชวงศ์หมิง **หลิวหลัน** เด็กหญิงอายุสิบสองปี เธอถูกซื้อไปเป็นลูกสะใภ้เพื่อรับใช้แม่ของว่าที่สามีตั้งแต่เล็ก

ว่าที่แม่สามีเป็นคนปากร้าย ชอบด่าว่าแม่สามีของตนเสมอและมักจะแช่งว่า *"แก่แล้วไม่รู้จักตายเสียที"* คืนหนึ่งกลางดึกเด็กหญิงหลิวหลันนอนไม่หลับเธอเข้าไปคุกเข่าร้องไห้อยู่หน้าเตียงของแม่ว่าที่สามีจนนางตกใจตื่นถามว่า *"เกิดอะไรขึ้น ร้องไห้เสียงดังทำไม รบกวนฉันกำลังนอน ไปไกลๆ"*

หลิวหลันตอบว่า *"หนูเห็นแม่ด่าว่าย่าอยู่ทุกวัน หนูหวั่นใจว่าสักวันหนึ่ง ถ้านิสัยใจคอของหนูเปลี่ยนไป เกลียดแม่เหมือนอย่างที่แม่เกลียดย่าแล้วหนูจะทำอย่างไร"*

ว่าที่แม่สามีได้ยินหลิวหลันว่าที่ลูกสะใภ้ตัวน้อยพูดเช่นนี้ก็สำนึกได้นางน้ำตาคลอ พยุงว่าที่ลูกสะใภ้ตัวน้อยลุกขึ้นโอบกอดขอบใจที่เธอให้สติ จากนั้นเป็นต้นมาครอบครัวตระกูลหยังบ้านนี้ก็สงบสุขไม่มีเสียงด่าทอกระทบกระเทียบอีกเลย

นี่คือตัวอย่าง ของการชักนำท่านไปสู่ทางที่ประเสริฐอันนี้ คงเป็นเหตุผลในการชี้นำว่าการชักนำท่านไปสู่ทางสวรรค์ได้อย่างไร คงเป็นแรงบันดาลใจให้บุตรได้ชักชวนท่านเข้าใกล้พระศาสนา

หากว่าเพียงบุตรหลานได้บวช บิดามารดาได้ขึ้นสวรรค์ ซึ่งเป็นการกระทำของคนอื่น ถ้าได้กระทำความดีด้วยตนเอง ให้ทาน รักษาศีล มีศรัทธาเจริญสมาธิปัญญาด้วยตนเองแล้วจะยิ่งเป็นการเพิ่มแบบทวีคูณยิ่งขึ้น ลูกๆ เมื่อมีโอกาสก็ควรนำท่านไปวัด ปฏิบัติธรรม แล้วนั่งอยู่ข้างท่าน ปฏิบัติกับท่าน ผลก็จะเกิดทั้งสองฝ่าย

พระคุณท่านมารดาฉะนี้นี่ บุตรที่ดีควรระลึกหมั่นศึกษา
กำหนดฟังฝังไว้ในอุรา แล้วคิดหาทางปองสนองคุณ
ที่ท่านเลี้ยงท่านรักมากกว่าชีวิต ยอมอุทิศทุกสิ่งรับสนับสนุน
มิให้ท่านขาดเหลือเฝ้าเจือจุน ให้ท่านอุ่นอกคลายหายทุกข์ร้อน
อย่าให้ท่านเสียใจได้โศกเศร้า เนื่องเพราะเรานอกโอวาทพลาดคำสอน
สิ่งใดดีจงนำพามุ่งอาทร คิดผันผ่อนให้แม่สุขทุกคืนวัน
กิจสำคัญขั้นสุดท้ายบุตรชายหญิง ควรอย่างยิ่งจะจำกำหนดมั่น
เมื่อถึงคราแม่มีคุณสิ้นบุญนั้น งานศพพลันจัดนิยมตามสมควร
อีกทำบุญสุนทร์ทานการกุศล เพื่อเป็นผลกุศลให้ได้ตามส่วน
ประพฤติได้ดั่งนี้เช่นชี้ชวน นามอบอวลว่าเป็นผู้รู้คุณเอย

(หลวงพรปรีชา)

มือที่คอยตี ก็มือคู่เดียวกับที่ทายา
ปากที่คอยด่า ก็คือปากเดียวกับที่เตือนใจ
แววตาที่เฝ้ามอง แววตาที่ร้องไห้
ไม่เคยจะพบเจอในใคร นอกจากคนนี้
คนที่ชื่นชม เมื่อเราหกล้มแล้วลุกเองใหม่
คนที่ภูมิใจ แค่เราทำสิ่งเล็กน้อยได้ดี
จะโตสักเท่าไร ก็ห่วงได้ทุกที
ขอเพียงได้เห็นเรายังดี สุขใจแล้วหนา
เหงื่อที่เสียไปไม่คิดราคา
เหนื่อยจะทนน่ะ ถ้าลูกจะสบาย
รู้ไหมน้ำนมหยดหนึ่งซึมไหลมา
ต้องใช้น้ำตาหยาดเหงื่อสักเท่าไร
บอกแม่เถอะนะ บอกทุกวัน ว่ารักท่านมากมาย
กอดแม่เถอะนะ ให้คุ้นเคย
กอดเลยไม่ต้องอาย...ก่อนไม่มีแม่ให้กอด

ผู้เรียบเรียง

พระจรินทร์ อาภสฺสโร ยังสังข์

วุฒิการศึกษา

ทางโลก - นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ทางธรรม - นักธรรมชั้นเอก

ตำแหน่ง

- พระวิทยากร ค่ายคุณธรรม สถาบันปัญญานันทะ
  วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม)
  ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่
- พระอาจารย์สอนวิชาพระพุทธศาสนา
  วิชากฎหมายน่ารู้ โรงเรียนบ้านโป่งน้อย อ.เมือง จ.เชียงใหม่
- พระอาจารย์สอนจริยธรรม โรงเรียนอนุบาลดรุณนิมิตวิทยา
  อ.เมือง จ.เชียงใหม่
- พระธรรมทูตสายต่างประเทศ วัดอตัมมยตาราม ซีแอตเติล
  และปฏิบัติศาสนกิจ วัดธัมมปทีป ประเทศเบลเยี่ยม

ขออนุโมทนาบุญคณะเจ้าภาพร่วมพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

- พระวิเทศสิทธิธรรมาภรณ์
  วัดอตัมยตาราม ซีแอตเติล อเมริกา
- พระมหานรินทร์ นรินฺโท
  วัดพุทธปัญญา โพโมนา อเมริกา
- Ajahn Bidhan Bipu
- กลุ่มพุทธธรรมนำวิถี (เหนือ Marysville)
  วัดอตัมมยตาราม
- พุทธนิคม เชียงใหม่
- อุบาสก อุบาสิกา
  วัดแทนวันดีเจริญสุข พระราม ๒
- โรงเรียนวรรณสว่างจิต
- แม่คำ ใจยืน
- คุณละมัย ชลานันต์
- คุณจิรารัฐ เกียรติสันติกุล
- คุณวารยา แซ่โฮ่
- คุณอุษณีย์ ฆารสินธุ์ และครอบครัว
- คุณพิศมัย ศักดิ์แสน
- คุณนพพล จาบชัยภูมิ และครอบครัว
- คุณนิคม คุณทิพรัตน์ เหมทานนท์
- คุณแม่เถ็กลั้น รุจิเรข และลูกๆ
- คุณอุไรรัตน์ เทเล่อร์
- คุณสุพรรณี ไมดะ พร้อมครอบครัว
- คุณนันทวันทน์ อรุณศรี และครอบครัว
- คุณธนัสธรณ์ หวังโสภารักษ์
- คุณแม่ขจรศรี บุนนาค และครอบครัว
- ผศ.ดร.ณัฏฐกาญจน์ อนันทราวัน
- คุณอรทัย งามละออ
- คุณดลนภา ธนาณัฐกุล
  และ Bruce ฮัฟฟ์
- คุณเมธินี แย้มเพกา
- ร.ต.บุญเลิศ ปลากัดทอง
  อุทิศให้ นางดาวเรือง ปลากัดทอง
- คุณพาณี ใจน้อย
- คุณอรทัย งามละออ
- คุณสมทรง เกสพานิช
- คุณชุณหดา คอร์บิ้น และครอบครัว
- คุณอารี เมลบี้
- คุณเสาวลักษณ์ Emonanekkul
- คุณณัฐฐินีย์ วีก้า
- คุณอ้อย มีภักดี คุณลำไพ มีภักดี และเพื่อนๆ
- คุณกฤษวรรณ ทองวิโรจน์ และลูกหลาน
- คุณวิภา วงศ์บุพพนิมิตร์ และลูกหลาน
- คุณสุภาพ อุดานนท์ และลูกหลาน
- คุณกันยา อมรพิมลกุล สตีฟเว่น รอทธ์
- คุณจีรนันท์ บุญปก, คุณเสกสรรค์ ศุภศรี,
  อเล็กซานเด้อ บีบ้า, แอดมอนด์ บีบ้า
- คุณรัตนา สิริวัฒนเกตุ และครอบครัว
- คุณชุณหดา คอร์บิ้น และครอบครัว
- คุณสุวิมล รามโกมุท
- คุณจินตนา คุณพยุง งามสอาด
- คุณขวัญใจ ฉายินทุ
- คุณประเสริฐ วุทส์
- คุณกนิษฐา ศรีบุญเรือง
- คุณปราณี Poyns
- คุณปราณี Halvorsen
- คุณพรทิพา คาร์ลสัน
- คุณแมสง่า สุวรรณชาตรี และลูกๆ
- คุณปวันรัตน์ อินชุม
- คุณสุภาพร จันทร์พรม
- คุณสาธิกา กระเช้าแก้ว
- คุณวรินทร ชมภูบุตร และครอบครัว
- คุณมลิสา แป้นศร
- คุณสามาพร แป้นสี
- คุณพึงใจ รังสิกุล
- คุณขวัญชนก เชื้อตา เดรก
  และ Mr. Craig Drake
- คุณสุทธิดา Hill
- คุณสุริ อาภาพงษ์
- คุณวิชุวรรณ ตั้งพงศ์ปราชญ์
- คุณอนุรักษ์ ณัฏฐา เสวตวัน
- คุณสุรารักษ์ อนุรักษ์เจริญสุรา
- คุณปรีชา
- Rujirate Thongraar.
- Jansamorn Dobis
- Jarupa Allen
- Pranee Poyns
- Pranee blancett
- Endoo Woraka
- คุณเสาวนีย์ ตันติสุนทรรักษ์
- คุณทียารัตน์ คงมณี
- คุณวันเพ็ญ เตชะกัมพลสารกิจ
- คุณวันชัย คุณนิพรรณ พริ้งประยูร

ภาพประกอบ : จาก Internet

"โลกนี้มีใคร ห่วงใยเมตตา
รักเราเท่าฟ้า อบรมตักเตือน
พ่อแม่ยิ่งใหญ่ หาใครมาเหมือน
เราอย่าแช่เชือน รีบตอบแทนคุณ"

คำเตือนสั้นๆ ที่เรียกกันว่า "แม่"

พระจรินทร์ อาภสฺสโร